

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

METODIKA K ZÁKONU O SOCIÁLNEJ EKONOMIKE A SOCIÁLNYCH PODNIKOV S VYBRANÝMI USMERNENIAMÍ, VRÁTANE KONKRÉTNÝCH PRÍKLADOV

Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení
niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Verzia II

August 2026

Odbor podpory a inovácie sociálnej ekonomiky, Sekcia sociálnej ekonomiky MPSVaR SR

OBSAH

OBSAH	1
SLOVNÍK POJMOV A SKRATIEK	5
ÚVOD	6
I. KAPITOLA KONCEPT SOCIÁLNEJ EKONOMIKY (ZÁKLADNÉ POJMY)	8
1. SOCIÁLNA EKONOMIKA	8
1.1. Pozitívny sociálny vplyv	8
1.2. Sociálna ekonomika ako súhrn aktivít	12
1.3. Hospodárska a nehospodárska činnosť	12
1.4. Nezávislosť od štátnych orgánov	13
2. SUBJEKT SOCIÁLNEJ EKONOMIKY	14
3. PODNIKY V ŠIRŠOM PRIESTORE SOCIÁLNEJ EKONOMIKY	15
3.1. Sociálny podnik	15
3.1.1. Základné atribúty sociálneho podniku	15
3.1.2. Sústavnosť hospodárskej činnosti sociálneho podniku	16
3.1.3. Ďalšie atribúty sociálneho podniku	17
3.2. Podnik so sociálnym dosahom	18
3.3. Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa	19
3.3.1. Hlavný cieľ a percento zisku použité na jeho dosiahnutie	19
3.3.2. Spôsoby použitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa	20
3.3.3. Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa v kontexte úľavy na dani z príjmu podľa ustanovenia § 30d ods. 3 ZDP	21
3.3.4. Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa v kontexte ustanovenia § 5 zákona o SE 23	
3.3.5. Právne fikcie podľa ustanovenia § 5 ods. 5 zákona:	26
3.4. Zainteresované osoby	31
3.4.1. Priamo a nepriamo zainteresované osoby	31
3.4.2. Iné osoby	32
3.5. Poradný výbor a demokratická správa	32
3.5.1. Poradný výbor	33
3.5.2. Demokratická správa	35
3.5.2.1. Podmienky pre družstvá a občianske združenia	35
3.5.2.2. Podmienky pre obchodné spoločnosti	35
3.5.2.3. Podmienky pre neziskové organizácie, nadácie a účelové zariadenia cirkvi	36

3.6. Zamestnanec.....	36
II. KAPITOLA PRIZNANIE ŠTATÚTU REGISTROVANÉHO SOCIÁLNEHO PODNIKU	38
1. SOCIÁLNY PODNIK A REGISTROVANÝ SOCIÁLNY PODNIK	38
2. AKO SA STAŤ REGISTROVANÝM SOCIÁLNYM PODNIKOM	38
2.1. Podmienky priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona	38
A. Všeobecné a osobitné podmienky	38
B. Formálne podmienky (stanovy, štatút, nadačná listina, spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva a ďalšie dokumenty).....	40
5.	42
C. Podmienka sídla/miesta podnikania	44
D. Podmienka dôveryhodnosti.....	44
E. Podmienka existencie projektu činnosti	45
F. Podmienka bezúhonnosti	46
G. Podmienka zamestnávania minimálneho počtu zamestnancov	46
H. Podmienka bezdlžnosti na poistení.....	47
I. Podmienka nulových nedoplatkov na dani	47
J. Podmienka neporušenia zákazu nelegálneho zamestnávania	47
K. Podmienka týkajúca sa konkurzu, reštrukturalizácie a likvidácie	47
L. Podmienka týkajúca sa toho, že žiadateľ nemal zrušený štatút v období posledných troch rokov a nebolo u neho právoplatne rozhodnuté o nepriznaní štatútu RSP	47
2.2. Konanie o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku (ustanovenie § 7 zákona)	48
2.3. Povinnosti registrovaného sociálneho podniku a výnimky z povinností.....	51
2.4. Povinnosť vedenia účtovníctva a vypracovania výročnej správy	53
2.4.1. Účtovná závierka a výročná správa	53
3. DRUHÝ REGISTROVANÝ SOCIÁLNY PODNIK	55
3.1. Integrovaný podnik	56
a) Znevýhodnené a zraniteľné osoby	57
b) Povinný podiel zamestnávania v integračnom podniku	62
3.2. Sociálny podnik bývania.....	63
a) Oprávnené osoby	64
b) Pozitívny sociálny vplyv sociálneho podniku bývania	65
c) Obmedzenia sociálneho podniku bývania	66
3.3. Všeobecný registrovaný sociálny podnik	67

III. KAPITOLA PODPORA PODNIKOV V ŠIRŠOM PRIESTORE SOCIÁLNEJ EKONOMIKY68

1. PRIAMA POMOC70

1.1. Investičná pomoc70

a) Investičná pomoc s dôrazom na nenávratné formy pomoci v podobe nenávratného finančného príspevku a dotácie70

b) Špecifiká priamej investičnej pomoci pre integračné podniky72

1.2. Kompenzačná pomoc74

1.2.1. Odstupňovanie kompenzačnej pomoci75

1.3. Umiestňovací príspevok a vyrovnávacie príspevky integračnému podniku76

1.3.1. Umiestňovací príspevok (ustanovenie §19a zákona)77

1.3.2. Vyrovnávací príspevok (ustanovenie § 19b zákona)79

1.3.2.1. Časti vyrovnávacieho príspevku poskytované integračnému podniku81

1.3.2.2. Čerpanie vyrovnávacích príspevkov a modelové prípady85

2. NEPRIAMA POMOC87

2.1. Úľava na dani z príjmu87

2.2. Predaj nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je všeobecná hodnota majetku alebo nájmu nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je hodnota nájmu nehnuteľnosti stanovená znaleckým posudkom 88

2.3. Pomoc na podporu dopytu a servisné poukážky88

2.3.1. Servisné poukážky a ich využitie89

2.3.2. Príklady použitia a obeh servisných poukážok v praxi92

2.4. Znížená sadzba DPH.....93

2.5. Realizácia vyhradených zákaziek vo verejnom sektore99

2.6. Výnimky z uplatňovania ustanovení zákona o verejnom obstarávaní100

2.7. Zadávanie vyhradených zákaziek vo verejnom obstarávaní na účely plnenia povinného podielu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím103

2.8. Podpora registrovaných sociálnych podnikov zo strany obcí, VÚC a štátu vo vybraných oblastiach ALEBO formy podpory zakotvené v osobitných predpisoch103

a) Prijatie všeobecného záväzného nariadenia obce za účelom zníženia dane alebo oslobodenia od dane z pozemkov, zo stavieb, bytov a nebytových priestorov.....104

b) Predaj alebo nájom nehnuteľného majetku obce, VÚC alebo štátu registrovanému sociálnemu podniku za nižšiu ako trhovú cenu, trhový nájom, resp. výnimky pri uplatňovaní zákonných postupov pri takomto predaji a prenájme105

2.8.1. OBEC.....105

2.8.2. VÚC.....106

2.8.3. ŠTÁT107

3. ZAMEDZENIE ZNEUŽÍVANIA VEREJNEJ PODPORY PODNIKOV V ŠIRŠOM PRIESTORE SOCIÁLNEJ EKONOMIKY	110
3.1. Predmet ustanovenia § 24 zákona	110
3.2. Účel ustanovenia § 24 zákona	112
3.3. Obmedzenia a povinnosti v ustanovení § 24 ods. 2 až 13 zákona	112
IV. KAPITOLA VÝKON ŠTÁTNEJ SPRÁVY V OBLASTI SOCIÁLNEJ EKONOMIKY A V OBLASTI RODINNÝCH PODNIKOV	118
1. ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA ŠTÁTNEJ SPRÁVY v oblasti SOCIÁLNEJ EKONOMIKY a rodinných podnikov	118
1.1. Ustanovenie § 25 zákona: Ministerstvo práce	118
1.2. Ustanovenie § 26 zákona: Organizácie sektora sociálnej ekonomiky	120
1.3. Ustanovenie § 27 zákona: Register sociálnych podnikov	123
1.4. Ustanovenie § 27a zákona: Informačný systém sociálnej ekonomiky	125
1.5. Ustanovenie § 27b zákona: Zavedenie lehôt pre plnenie informačných povinností	126
1.6. Ustanovenie § 27e zákona: Register organizácií sektora sociálnej ekonomiky	127
V. KAPITOLA RODINNÉ PODNIKY	131
ÚVOD	131
1. Legálna definícia pojmu rodinný podnik - znaky a vysvetlenie pojmov (ustanovenie § 15a zákona)	132
2. Rada rodinného podniku (ustanovenie § 15b zákona)	137
3. Evidovaný rodinný podnik (ustanovenie § 15c zákona)	138
4. Podmienky priznania štatútu registrovaného rodinného podniku (ustanovenie § 15d zákona)	139
5. Konanie o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku (ustanovenie § 15e zákona)	143
6. Priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku	144
6.1. Nový podnik	145
7. Povinnosti registrovaného rodinného podniku (ustanovenie § 15f zákona)	145
7.1. Povinnosť spĺňať podmienky pre priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku počas celej doby trvania platnosti štatútu registrovaného rodinného podniku	145
7.2. Povinnosť registrovaného rodinného podniku použiť najmenej 12 % zisku po zdanení na posilnenie svojich vnútorných a vonkajších vzťahov	146
7.3. Povinnosť registrovaného rodinného podniku v oblasti vedenia účtovníctva	147
7.4. Oznamovacia povinnosť registrovaného rodinného podniku	148
7.5. Povinnosť registrovaného rodinného podniku používať označenie „registrovaný rodinný podnik“ alebo „r. r. p.“	149
8. Evidencia rodinných podnikov	149

9. Register rodinných podnikov	150
10. Zánik a zrušenie štatútu registrovaného rodinného podniku (ustanovenie § 15g zákona)	151

SLOVNÍK POJMOV A SKRATIEK

ADZ:	Agentúra dočasného zamestnávania
EŠIF:	Európske štrukturálne a investičné fondy
MNO:	Mimovládna nezisková organizácia
MSP:	Malé a stredné podniky
PSV:	Pozitívny sociálny vplyv
RSP:	Registrovaný sociálny podnik
SPS:	Spoločensky prospešná služba
SZČO:	Samostatne zárobkovo činná osoba
VÚC:	Vyšší územný celok

ÚVOD

Cieľom zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „zákon o SE“, „zákon“ alebo „zákon č. 112/2018 Z. z.“) je vytvoriť vhodné podmienky pre rozvoj sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania na Slovensku. S týmto cieľom zákon vo svojich častiach ustanovuje subjekty sociálnej ekonomiky, podniky v širšom priestore sociálnej ekonomiky a organizácie sektora sociálnej ekonomiky, určuje podmienky priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku, vymenúva druhy registrovaných sociálnych podnikov a určuje ich povinnosti, upravuje poskytovanie podpory pre podniky v širšom priestore sociálnej ekonomiky a vymedzuje sektor sociálnej ekonomiky a štátnu správu v oblasti sociálnej ekonomiky.

Zákon vo svojej podstate pomenúva a reguluje spôsoby dosahovania spoločensky prospešných cieľov, pričom zásadným spôsobom upravuje základné podmienky fungovania, hodnotový rámec a vnútorné vzťahy subjektov, ktoré sa o dosahovanie týchto cieľov usilujú prostredníctvom ekonomickej činnosti, či už z pozície MNO, SZČO, ktorí sú zamestnávateľia, účelových zariadení cirkví alebo obchodných spoločností a družstiev.

Zákon, priniesol do prostredia Slovenskej republiky nové a oproti dostupným alternatívam potenciálne účinnejšie a udržateľnejšie spôsoby riešenia spoločenských problémov a napĺňania spoločenských potrieb, a to predovšetkým prostredníctvom **podnikania**, ktoré obohacuje o nové idey, ciele, hodnoty, a pre ktorých zhmotnenie zavádza do realizujúcich subjektov potrebné nové procesy, organizačné usporiadania, či role.¹

Zákon o SE s novelizáciou zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „Obchodný zákonník“)² priamo mení definíciu **podnikania**. **Obohacuje ho o rozmer spoločenskej prospešnosti** spôsobom, kedy sa podnikanie môže okrem prostriedku tvorby zisku stať i nástrojom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu. Znenie ustanovenia § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka je s účinnosťou od 1.5.2018 nasledovné:

*Podnikaním sa rozumie **sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku alebo na účel dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu**, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu.*

Obchodný zákonník prijatím zákona o SE rozširuje okruh podnikateľov aj o také subjekty, ktoré svojím podnikaním sledujú iné ciele ako sú ciele tvorby zisku a rozširuje reguláciu podnikania o činnosti, ktorými sa sleduje primárne napĺňanie verejného alebo komunitného záujmu (ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku). Otvárajú sa tak ďalšie možnosti podnikania, pričom dochádza k uplatneniu konceptu, ktorý je vo svete známy ako *sociálne podnikanie*.

¹ Podľa definície sociálnej inovácie organizácie Ashoka (www.ashoka.org) uvedenej v publikácii „Rozhýbme Slovensko. Sonda do ekosystému sociálnych inovácií na Slovensku“, Ashoka, Green Foundation, Svatobor, 2018.

Poznámka:

Od 1. júla 2023 zákon upravuje aj prostredie rodinných podnikov. Ustanovuje definíciu rodinného podniku, radu rodinného podniku, evidovaný rodinný podnik a registrovaný rodinný podnik, vrátane podmienok priznania štatútu registrovaného rodinného podniku a s tým súvisiacich povinností registrovaného rodinného podniku. Rodinné podniky v zmysle zákona o SE nie sú sociálnymi podnikmi a automaticky nie sú ani aktérmi sociálnej ekonomiky, pokiaľ sa nimi sami nerozhodnú stať.

Definičné vymedzenie rodinných podnikov poskytuje právny základ pre iné zákonné ustanovenia upravujúce alebo zjednodušujúce postavenie rodinných podnikov v obchodných, občianskych, pracovnoprávných a iných vzťahoch v zmysle naplňania akčného plánu pre rozvoj rodinných podnikov na Slovensku.

I. KAPITOLA

KONCEPT SOCIÁLNEJ EKONOMIKY (ZÁKLADNÉ POJMY)

Vybrané základné pojmy, ktoré sú predmetom ustanovenia § 2 zákona, konkrétne: pozitívny sociálny vplyv, verejný záujem, komunitný záujem, spoločensky prospešná služba, znevýhodnená osoba, zraniteľná osoba a zainteresovaná osoba sú v tomto dokumente vysvetlené v kontexte výkladu ustanovenia § 3 zákona **Sociálna ekonomika** (konkrétne: pozitívny sociálny vplyv, verejný záujem, komunitný záujem, spoločensky prospešná služba) a v kontexte výkladu ustanovenia § 5 zákona **Sociálny podnik a podnik so sociálnym dosahom** (konkrétne: znevýhodnená osoba, zraniteľná osoba a zainteresovaná osoba).

1. SOCIÁLNA EKONOMIKA³

Rozhodujúcou a východiskovou definíciou v zákone o SE je definícia sociálnej ekonomiky vymedzená v ustanovení § 3 zákona:

Sociálnou ekonomikou je súhrn produktívnych, distribučných alebo spotrebiteľských aktivít vykonávaných prostredníctvom hospodárskej činnosti, alebo nehospodárskej činnosti nezávisle od štátnych orgánov, ktorých hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu.

Vychádzajúc z uvedenej definície sú následne vysvetlené základné pojmy, ktoré sú v zákone o SE použité a ktoré sú jeho základnými piliermi.

1.1. Pozitívny sociálny vplyv

Pozitívnym sociálnym vplyvom sa na účely tohto zákona rozumie napĺňanie **verejného alebo komunitného záujmu**, a to spôsobom poskytovania **spoločensky prospešnej služby**.

Spoločensky prospešnou službou podľa ustanovenia § 2 ods. 4 zákona je⁴:

- a) poskytovanie zdravotnej starostlivosti,
- b) poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť,
- c) tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt,
- d) ochrana ľudských práv a základných slobôd,
- e) vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry,

³ V Kapitole I metodika vychádza z textu: Mészáros, P. (2018) Spoločenská prospešnosť v novom šate alebo napĺňanie pozitívneho sociálneho vplyvu v kontexte zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, in Ročenka sociálneho podnikania, CSEV SAV, Bratislava, ISBN: 978-80-89524-31-0

⁴ Taxatívny výpočet SPS umožňuje aktérom sociálnej ekonomiky vybrať si zo širokej škály činností, ktoré majú potenciál prispieť k zlepšeniu spoločnosti alebo komunit: od starostlivosti o chorých, zlepšovania dostupnosti zdravotnej starostlivosti, cez ochranu a obnovu kultúrnych pamiatok, poskytovanie lepšej dostupnosti vzdelania pre deti z marginalizovaných skupín obyvateľstva, až po zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb alebo ochranu životného prostredia, a pod.

- f) výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby,
- g) tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva,
- h) služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti,
- i) zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu,⁵
- j) poskytovanie finančných prostriedkov subjektom sociálnej ekonomiky na vykonávanie spoločensky prospešnej služby podľa písmen a) až i).⁶

Pod pojmom vplyv sa rozumie **účinnok** - vplyv na prakticky čokoľvek s ohľadom na vybraný kontext – z hľadiska zákona o SE reálny merateľný spoločenský vplyv alebo dopad, ktorý je možné dosiahnuť v kontexte riešenia vybranej spoločenskej výzvy. To, akým spôsobom alebo prostriedkom sa predmetný účinok dosiahne, záleží na charaktere spoločensky prospešnej služby, ktorú sa aktér sociálnej ekonomiky rozhodol naplňať, či už ide o zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb a v kontexte dosahovania spoločensky prospešných cieľov v oblasti zamestnanosti podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písm. h) zákona alebo poskytnutia nájomných sociálnych bytov pre osoby v nepriaznivej sociálnej situácii v kontexte dosahovania spoločensky prospešných cieľov v oblasti bývania podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písm. i) zákona. Nástroje, ktoré je možné pri dosahovaní PSV použiť nie sú taxatívne vymedzené, resp. ich výpočet je neobmedzený. Z tohto uhla pohľadu je možné PSV dosahovať, tak spôsobom klasickej neziskovej činnosti, ako aj aplikáciou biznis modelov, resp. podnikateľských praktík, a pod.

Aktivita sociálnej ekonomiky, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, spadá v kontexte zákona o SE vždy do jednej z uvedených oblastí spoločenského (alebo ekonomického) života – tak ako sú uvedené prostredníctvom definície spoločensky prospešnej služby, pričom musí primárne slúžiť k benefitu spoločnosti ako celku alebo neobmedzeného okruhu fyzických osôb - tzv. **verejnoprospešná aktivita** - alebo k benefitu vybranej skupiny osôb, ktorú je možné ohraničiť a identifikovať podľa územného, členského, záujmového alebo iného objektívneho kritéria - tzv. **komunitnoprospesná aktivita** (ustanovenie § 2 ods. 2 a 3 zákona).⁷

⁵ Pre potreby zákona č. 112/2018 Z. z. vzhľadom na obsahový prienik bolo najvýhodnejšie inšpirovať sa „všeobecne prospešnými službami“ podľa zákona o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby; vzhľadom na potrebu autonómnej definície na účely navrhovaného zákona o SE bol však ich obsah zhrnutý pod pojem „spoločensky prospešné služby“.

⁶ Diapazón spoločensky prospešných služieb sa novelou zákona (zákon č. 374/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony) rozšíril o službu poskytovania finančných prostriedkov subjektom sociálnej ekonomiky na vykonávanie spoločensky prospešnej služby podľa písmen a) až i) zákona. Táto nová spoločensky prospešná služba sa do zákona č. 112/2018 Z. z. dostala z dôvodu zosúladenia slovenskej právnej úpravy s európskou legislatívou, konkrétne s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 346/2013 zo 17. apríla 2013 o európskych fondoch sociálneho podnikania, „*kde je v čl. 3 ods. 1 písm. d) definovaný „kvalifikovaný portfóliový podnik“ (t. j. sociálny podnik), pričom v bode ii) je okrem možností, ktoré sú konzistentné so súčasným znením zákona, definovaný aj podnik, ktorý „poskytuje finančnú podporu výlučne sociálnym podnikom vymedzeným v prvých dvoch záračkách“*. Vzhľadom na štruktúru zákona o sociálnej ekonomike, ktorá postavenie sociálneho podniku definuje vo vzťahu k dosahovaniu merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, a tento vplyv je zase definovaný vo vzťahu ku spoločensky prospešnej službe, je nutné zahrnúť túto možnosť prostredníctvom definovania novej spoločensky prospešnej služby. Jej navrhovaná definícia v duchu citovaného Nariadenia hovorí o finančnej podpore poskytovanej subjektom sociálnej ekonomiky, a to na vykonávanie ostatných spoločensky prospešných služieb.“ (Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť).

⁷ Slovo „sociálny“ v slovnom spojení „pozitívny sociálny vplyv“, preto v tomto význame chápeme ako „societálny“, teda spoločenský, v zmysle: pre spoločnosť, v záujme spoločnosti, pre jej benefit. Inými slovami tak ide o „pozitívny spoločenský vplyv“, ktorý možno v kontexte zákona preukázať v taxatívne vymedzených oblastiach spoločenského života, nielen v oblasti sociálnej - v zmysle poskytovania sociálnych služieb alebo sociálnej pomoci.

Predmetné znamená, že ak napĺňanie verejného alebo komunitného záujmu je v zákone naviazané na poskytovanie spoločensky prospešnej služby podľa ustanovenia § 2 ods. 4 zákona, nie je možné pod tento pojem zahrnúť akúkoľvek činnosť alebo službu, ale len tú, ktorá spadá do zákonom taxatívne vymedzených spoločensky prospešných služieb, nasmerovaných pre spoločnosť ako celok, resp. vybranú skupinu osôb (komunitu).

Zákon o SE týmto definične vymedzuje, resp. limituje, rozsah sociálnej ekonomiky na vymenované oblasti spoločenského a ekonomického života, ktoré sa ďalej stávajú určujúcimi pre pôsobnosť podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky.

*Tejto limitácii by bolo možné vyhnúť sa spôsobom, pri ktorom by zmienené oblasti zákon vymenúval príkladom s použitím slova „najmä“, ale v takom prípade by v situácii, v ktorej by slovenská legislatíva bližšie nedefinovala pojem **všeobecne prospešnej alebo spoločensky prospešnej služby**, podstupoval zákonodarcu riziko voľnej interpretácie s potenciálnym negatívnym dosahom do rozsahu pôsobnosti podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky, ktoré zákon bližšie upravuje, a pre ktoré ďalej legislatívne upravuje priame a nepriame formy pomoci.*

Ustanovenie § 2 ods. 2 zákona o SE zároveň presne vymedzuje, ktoré zo spoločensky prospešných služieb budú vždy verejnoprospešnými službami (tzv. pozitívne vymedzenie napĺňania verejného záujmu⁸). Do kategórie napĺňania verejného záujmu sa v kontexte zákona o SE vždy budú radiť tieto spoločensky prospešné služby⁹:

- poskytovanie spoločensky prospešných služieb znevýhodneným osobám alebo zraniteľným osobám,
- tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva,
- zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu
- poskytovanie finančných prostriedkov subjektom sociálnej ekonomiky na vykonávanie spoločensky prospešnej služby podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písmen a) až i) zákona.

Zákon o SE tak v ustanovení § 2 ods. 2 tzv. pozitívne vymedzuje, realizácia, ktorej spoločensky prospešnej služby, sa bude vždy za akýchkoľvek okolností považovať za napĺňanie verejného záujmu, a to aj v prípadoch, v ktorých bude táto spoločensky prospešná služba cielená na konkrétnu časť obyvateľstva krajiny, napr. podľa územného členenia. V prípade poskytovania SPS znevýhodneným a zraniteľným osobám to znamená, že aj napriek tomu, že SPS bude zameraná na konkrétnu skupinu obyvateľstva podľa územného členenia, napr. pomoc obyvateľom konkrétnej obce prostredníctvom obecného sociálneho podniku (čo by mohlo byť vnímané ako súladné s definíciou napĺňania komunitného záujmu), pôjde vždy o napĺňanie verejného záujmu.

V zmysle uvedeného sa napríklad integračné sociálne podniky, ale aj ostatné, tzv. všeobecné sociálne podniky (pozri nižšie), ktoré realizujú vyššie spomínané SPS podľa ustanovenia § 2 ods. 4

⁸ Napĺňaním verejného záujmu na účely tohto zákona je poskytovanie spoločensky prospešnej služby pre spoločnosť ako celok alebo pre neobmedzený okruh fyzických osôb, poskytovanie spoločensky prospešnej služby znevýhodneným osobám alebo zraniteľným osobám a poskytovanie spoločensky prospešnej služby podľa § 2 odseku 4 písm. g), i) a j) zákona č. 112/2018 Z. z.

⁹ Ide o zosúladienie s výkladom Európskej únie, „kedy sa za „sociálne služby **všeobecného záujmu**“ považujú niektoré *spoločensky prospešné služby*, ako sú pracovná integrácia znevýhodnených osôb alebo poskytovanie bývania pre sociálne znevýhodnené skupiny. Rovnako platí, že životné prostredie nemá žiadne reálne hranice, ktorými by bolo možné obmedziť ho iba na jednu komunitu (Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť).

písm. g), i) a j) zákona o SE, budú vždy považovať za verejnoprospešné sociálne podniky, t. j. sociálne podniky, ktoré dosahujú PSV napĺňaním verejného záujmu podľa ustanovenia § 2 ods. 2 zákona.

Na druhej strane ustanovenie § 2 ods. 3 zákona o SE prirodzene v nadväznosti na ustanovenie § 2 ods. 2 zákona vymedzuje, ktoré zo spoločensky prospešných služieb nemôžu byť zaradené medzi komunitnoprošpešné služby (negatívne vymedzenie napĺňania komunitného záujmu).¹⁰ Inými slovami, zákon špecifikuje, pri napĺňaní ktorých konkrétnych SPS nepôjde o komunitný záujem, ani keby sa v týchto prípadoch dosahoval PSV prostredníctvom poskytovania SPS v prospech komunity, skupiny osôb ohrozených niektorým z vyššie spomínaných objektívnych kritérií. Ide o tieto SPS:

- a) poskytovanie spoločensky prospešnej služby znevýhodneným osobám alebo zraniteľným osobám,
- b) tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva,
- c) zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu.
- d) poskytovanie finančných prostriedkov subjektom sociálnej ekonomiky na vykonávanie spoločensky prospešnej služby podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písmen a) až i) zákona č. 112/2018 Z. z.

Pri napĺňaní komunitného záujmu by malo ísť o poskytovanie SPS so zacielením na konkrétne skupiny osôb, ktoré je možné od ostatnej spoločnosti ohraničiť a identifikovať, a to podľa územného, členského, záujmového alebo akéhokoľvek iného kritéria.

Príklady objektivizovaných kritérií na ohraničenie skupín osôb sú pritom nasledovné:

1. územné členenie podľa katastra obce, resp. podľa trvalého pobytu osôb v skupine;
2. záujmové členenie na základe spoločného záujmu, ako je napr. spoločný záujem o históriu národa, spoločný záujem o svojpomocnú rekonštrukciu kultúrnej pamiatky alebo záujem o vzdelávanie sa v oblasti menšinových jazykov, a pod.;
3. kritérium členstva v združení, spolku či družstve, ako napríklad miestne družstvo združujúce členov – vlastníkov pôdy, členstvo v spolku miestneho ochranárskeho združenia, a pod.,
4. iným objektívnym kritériom môže byť čokoľvek, čo nie je záujmovým, členským ani územným kritériom.

Príkladom napĺňania komunitného záujmu môže byť neziskovo orientované kino, ktoré slúži pre kultúrne vyžitie malej, od väčších sídiel vzdialenej, obce, ktorej obyvatelia by inak prístup k takémuto vyžitiu nemali; alebo neziskovo orientované družstvo, ktorého hlavným cieľom je poskytovať zamestnanie vlastným členom, ktorí však nie sú v zmysle zákona č. 112/2018 Z. z. definovaní ako znevýhodnené alebo zraniteľné osoby. V prípade, ak družstvo síce poskytuje zamestnanie svojim členom, ale týchto je možné označiť ako znevýhodnené alebo zraniteľné osoby, sa komunitný záujem mení na verejný.

¹⁰ Napĺňaním komunitného záujmu na účely tohto zákona je poskytovanie spoločensky prospešnej služby pre skupinu osôb, ktorú je možné ohraničiť a identifikovať podľa územného, členského, záujmového alebo iného objektívneho kritéria, okrem poskytovania spoločensky prospešnej služby znevýhodneným osobám alebo zraniteľným osobám a spoločensky prospešnej služby podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písm. g), i) a j) zákona č. 112/2018 Z. z.

Príkladom naplňania verejného záujmu môže byť obecný podnik poskytujúci pracovnú integráciu dlhodobo nezamestnaným osobám, čím zmiernuje záťaž pre celú spoločnosť; alebo neziskovo orientovaná výroba energie z obnoviteľných zdrojov, ktorá prispieva k zmierneniu klimatických zmien.

1.2. Sociálna ekonomika ako súhrn aktivít

Z definície sociálnej ekonomiky možno jednoznačne vyvodit', že táto **nie je množinou subjektov**. Sociálnu ekonomiku netvorí jednotlivci a/alebo organizácie, ktorých hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu. Sociálnu ekonomiku tvoria **aktivity** - „je súhrn aktivít“.

Aktivity, ktoré patria do sociálnej ekonomiky, môže vykonávať akýkoľvek subjekt bez ohľadu na svoju právnu formu¹¹, účel či primárne ciele svojej činnosti. Môže ísť o mimovládne neziskové organizácie vrátane príspevkových a rozpočtových organizácií (pri zachovaní kritéria nezávislosti od štátnych orgánov), rovnako ako obchodné spoločnosti, obce, VÚC, SZČO, a iné.

Podstatou aktivity sociálnej ekonomiky je skutočnosť, že predmetný subjekt primárne (ako svoj hlavný cieľ) sleduje/realizuje **pozitívny sociálny vplyv**.¹² Aktivitu sociálnej ekonomiky tak môže viesť i komerčná firma, napríklad spôsobom realizácie stratégií svojej spoločenskej zodpovednosti, v rámci ktorých sa prostredníctvom svojich zamestnancov zúčastňuje (dobročinných) spoločensky prospešných aktivít v oblastiach, ako sú ochrana zdravia, životného prostredia, podpora vzdelávania, pomoc sociálne vylúčeným a zraniteľným, a pod. Sociálna ekonomika v zmysle zákonnej definície nie je doménou činností len tých organizácií, ktoré vznikli primárne za účelom dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu (ako sú prevažne MNO), ale i bežných komerčných firiem a akýchkoľvek vyššie uvedených aktérov, ktorí realizujú aktivity s cieľom naplňania PSV. **Presah do sociálnej ekonomiky majú svojimi aktivitami i subjekty**, ktoré primárne sledujú iné ciele ako sú ciele dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu.

V ustanovení § 3 zákona sa ďalej postuluje, že v prípade sociálnej **ekonomiky** ide o priestor, ktorý je v širšom slova zmysle „ekonomický“ - zahŕňa aktivity, ktoré sa týkajú **produkcie, distribúcie alebo spotreby**.¹³ Je potrebné však zdôrazniť, že toto chápanie spomínaných aktivít je širšie než len bežné „trhové“, a možno ich vykonávať i spôsobom nehospodárskej činnosti (viac pozri nižšie).

1.3. Hospodárska a nehospodárska činnosť

Aktivita, ktorou subjekt primárne sleduje dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, môže mať charakter **hospodárskej** alebo **nehospodárskej** činnosti. Zákon tu vychádza z definície hospodárskej činnosti v súlade so zákonom č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej pomoci“), ktorý hospodársku činnosť definuje

¹¹ Občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, neinvestičný fond, organizácia s medzinárodným prvkom, príspevková organizácia, rozpočtové organizácie, obec, združenie právnických osôb, obchodné spoločnosti, SZČO, a iné.

¹² Bližšie pozri Kapitola I Koncept sociálnej ekonomiky, 1. Sociálna ekonomika, 1.1 Pozitívny sociálny vplyv.

¹³ Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť.

ako každú činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru *alebo* služieb, alebo v ponuke tovaru *a* služieb na trhu.¹⁴ Nehospodársku činnosť na druhej strane chápe ako tú, ktorá nie je hospodárska.

Pozitívny sociálny vplyv tak možno dosahovať:

a) vedením činnosti, ktorou subjekt umiestňuje (odbytuje) svoje tovary alebo služby na trhu v prostredí konkurenčných subjektov (hospodárska činnosť), ako aj

b) prostredníctvom vedenia alebo realizácie činnosti, ktorej výsledný produkt (tovar alebo služba) je umiestnený (alebo ponúknutý) mimo trhu (nehospodárska činnosť) - napríklad v prostredí členov vzájomne prospešného spoločenstva, ako sú členovia občianskych združení, družstiev alebo inak záujmovo alebo územne vyšpecifikované komunity i bez formálnej štruktúry.

Hospodárskou činnosťou zároveň zákonodarca (v zmysle zákona o SE) rozumie takú ponuku tovarov a/alebo služieb na trhu, ktorá je odpltná a je teda predmetom výnosu alebo príjmu. V tomto kontexte ju možno nazvať činnosťou zárobkovou. Táto môže mať ďalej charakter „inej zárobkovej činnosti“ alebo podnikania, pričom v prípade „inej zárobkovej činnosti“ nie je nevyhnutné dbať na sústavnosť jej vykonávania a môže ísť o činnosť nepravidelnú, občasnú alebo zriedkavú. Aktivita sociálnej ekonomiky môže (ako je to zvlášť v prípade podnikania), ale aj nemusí, mať charakter sústavnej činnosti.¹⁵

Aktivita sociálnej ekonomiky môže mať charakter nehospodárskej činnosti, inej zárobkovej činnosti, podnikateľskej činnosti alebo akejkoľvek inej činnosti, ktorou subjekt umiestňuje svoju spoločensky prospešnú službu (v podobe tovaru alebo služby) na trh, alebo mimo neho, pričom nie je podstatná jej sústavnosť. Spoločným menovateľom aktivity sociálnej ekonomiky je, že jej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu (pričom musí byť vykonávaná nezávisle od štátnych orgánov).

1.4. Nezávislosť od štátnych orgánov

Jedným z významných atribútov definičného vymedzenia pojmu „sociálna ekonomika“ je to, že činnosť/aktivita, ktorá ju tvorí je vykonávaná nezávisle od štátnych orgánov. Pojem nezávislosť od štátnych orgánov však zákon nedefinuje, a tak je potrebné využiť výklad tohto pojmu za použitia „per analogiam iurus“ a „per analogiam legis“.

V ustanovení § 4 ods. 1 písm. a) zákona o SE sa uvádza, že subjektom sociálnej ekonomiky je občianske združenie, nadácia, neinvestičný fond, nezisková organizácia, účelové zariadenie cirkvi, obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá je zamestnávateľom¹⁶, ktorí *nie sú väčšinou riadení štátnym orgánom, štátny orgán ich z väčšej časti nefinancuje, nevymenúva ani nevolí štatutárny orgán ani viac ako polovicu jeho členov a nevymenúva ani nevolí viac ako polovicu členov riadiaceho orgánu alebo dozorného orgánu.*

¹⁴ Hospodárskou činnosťou sa rozumie každá činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru alebo služieb alebo v ponuke tovaru a služieb na trhu, a to v kontexte bodu 12 Oznámenia Komisie o pojme štátna pomoc uvedenom v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (2016/C 262/01) a v kontexte ustanovenia § 5 ods. 2 zákona o štátnej pomoci, ktorý prijíma i zákon č. 112/2018 Z. z. sám nadväzujú na oblasti štátnej pomoci v oblasti poskytovania priamej a nepriamej pomoci podnikom v širšom priestore sociálnej ekonomiky.

¹⁵ Ak chce však subjekt naplniť atribúty sociálneho podniku, musí svoju hospodársku činnosť vykonávať sústavne (§ 5 ods. 1 písm. a) zákona).

¹⁶ Uvedený výpočet subjektov sociálnej ekonomiky je konečný, resp. taxatívny, a nepripúšťa možnosť doplnenia tohto zoznamu subjektov.

Aj napriek tomu, že nejde o výslovnú definíciu pojmu „nezávislosť“ od štátnych orgánov“, zákonodarca v zmysle osobitnej časti dôvodovej správy k návrhu zákona mal v úmysle presne stanoviť, že sociálna ekonomika nie je podsektorom štátu a nepriamo (prostredníctvom ustanovenia § 4 ods. 1 písm. a) zákona) nastavil hranice aktivít sociálnej ekonomiky vymedzením toho, že ich nositelia¹⁷ nesmú byť väčšinovo riadený štátnym orgánom, žiadny štátny orgán ich z väčšej časti nefinancuje, nevymenúva ani nevolí štatutárny orgán ani viac ako polovicu jeho členov a nevymenúva ani nevolí viac ako polovicu členov riadiaceho orgánu alebo dozorného orgánu (napr. predstavenstvo alebo predsedníctvo, konateľov, komplementárov obchodnej spoločnosti, družstva, občianskeho združenia, atď.).

Z uvedeného možno rovnako vyvodiť, že aktéri vykonávajúci aktivity sociálnej ekonomiky nemôžu byť štátom majetkovo, finančne ani inak kontrolovaní – pričom sa vysvetľuje, že pod „kontrolou“ sa myslí „ovládanie“, nie „inšpekcia“; a že pod „financovaním“ sa nemyslí bežná dotačná podpora v protiklade napr. k financovaniu rozpočtových alebo príspevkových organizácií.¹⁸

2. SUBJEKT SOCIÁLNEJ EKONOMIKY

Podľa § 4 zákona o SE **realizácia aktivity sociálnej ekonomiky automaticky neznamená, že jej vykonávateľ je subjektom sociálnej ekonomiky**. Možno to ukázať na príklade obchodnej spoločnosti, ktorá v rámci svojej spoločenskej zodpovednosti vykonáva aktivitu v rámci aktivít sociálnej ekonomiky, no primárne (svojou hospodárskou činnosťou) sleduje cieľ tvorby zisku (a tento zároveň z väčšej časti neprerozdeľuje na podporu spoločensky prospešných cieľov). Takýto subjekt sa pri vykonávaní aktivity sociálnej ekonomiky, ktorá spĺňa podmienku nezávislosti od štátnych orgánov, nestáva subjektom sociálnej ekonomiky.¹⁹

Subjektom sociálnej ekonomiky podľa ustanovenia § 4 zákona môžu byť len tie mimovládne neziskové organizácie²⁰, obchodné spoločnosti, družstvá, účelové zariadenia cirkví a fyzická osoba – podnikateľ, ktorá je zamestnávateľom, ktorých zárobková činnosť (ak ju vedú) nie je vykonávaná výhradne na účely dosiahnutia zisku alebo zisk z nej použijú spôsobom, keď viac ako 50 % zisku po zdanení smeruje na dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu (ustanovenie § 5 ods. 1 písm. d) prvý bod zákona).

Spoločným menovateľom subjektov sociálnej ekonomiky pritom prirodzene zostáva potreba vykonávať činnosť v rámci aktivít sociálnej ekonomiky (ustanovenie § 4 ods. 1 písm. b) zákona): *vykonávajú hospodársku činnosť alebo nehospodársku činnosť v rámci aktivít sociálnej ekonomiky*), a to nezávisle od štátnych orgánov (ustanovenie § 4 ods. 1 písm. a) zákona): *tzn. nie sú väčšinovo riadení štátnym orgánom, štátny orgán ich z väčšej časti nefinancuje, nevymenúva ani nevolí štatutárny orgán*

¹⁷ V zákone sa spomínajú konkrétne subjekty sociálnej ekonomiky, od týchto však na účely porozumenia pojmu „nezávislosť“ od štátnych orgánov“ v kontexte vykonávania aktivít sociálnej ekonomiky možno abstrahovať všetkých potenciálnych aktérov, ktorí realizujú činnosti sociálnej ekonomiky.

¹⁸ Bežnou dotačnou podporou sa myslí napríklad investičná či kompenzačná pomoc, dotácia alebo pomoc na podporu dopytu vo forme odkúpenia servisných poukázok, resp. príspevok poskytovaný z európskych štrukturálnych a investičných fondov.

¹⁹ Na druhej strane MNO, ktoré vedú podnikateľské aktivity s cieľom tvorby zisku, sú subjektami sociálnej ekonomiky, lebo tento vytvárajú s cieľom jeho použitia na podporu svojej hlavnej (spoločensky prospešnej) činnosti. Spĺňajú tak podmienku, keď min. 50 % zo zisku použijú na dosiahnutie hlavného cieľa podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) zákona č. 112/2018 Z. z. – teda „zisk z nich používajú spôsobom podľa tohto zákona“ (ustanovenie § 4 ods. 1 písm. c) zákona).

²⁰ Konkrétne: občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby.

ani viac ako polovicu jeho členov a nevymenúva ani nevolí viac ako polovicu členov riadiaceho orgánu alebo dozorného orgánu). Medzi subjektami sociálnej ekonomiky zákon neuvádza obce ani VÚC.²¹

3. PODNIKY V ŠIRŠOM PRIESTORE SOCIÁLNEJ EKONOMIKY

Po definovaní sociálnej ekonomiky (ustanovenie § 3 zákona) a subjektu sociálnej ekonomiky (ustanovenie § 4 zákona) sú v ustanovení § 5 definované podniky v širšom priestore sociálnej ekonomiky, konkrétne **sociálny podnik** a **podnik so sociálnym dosahom**. Týmto sú v ďalších častiach zákona ďalej priznané možnosti priamej a nepriamej podpory, ktorá im môže byť po splnení určených podmienok poskytnutá z verejných zdrojov k napĺňaniu svojich spoločensky prospešných cieľov.

3.1. Sociálny podnik

3.1.1. Základné atribúty sociálneho podniku

Definícia sociálneho podniku „je inšpirovaná Článkom 2 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1296/2013 z 11. decembra 2013 o programe Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI), ktorým sa mení rozhodnutie č. 283/2010/EÚ, ktorým sa zriaďuje európsky nástroj mikrofinancovania Progress v oblasti zamestnanosti a sociálneho začleňovania (ďalej len „Nariadenie č. 1296/2013“ alebo „nariadenie“). V tomto nariadení bol použitý rovnaký prístup, ako vo väčšine právnych predpisov Európskej únie o sociálnej ekonomike alebo sociálnych podnikoch, keď sa pre sociálne podnikanie nevytvára nová samostatná právna forma, ale vzniká kvalifikačný rámec pre subjekty akejkolvek právnej formy, ktoré sa zaväzujú naplňať podmienky sociálneho podnikania“^{22 23}.

V slovenskom zákonodarstve tieto (kvalifikačné) podmienky určuje ustanovenie § 5 zákona, podľa ktorého **sociálnym podnikom môže byť iba subjekt sociálnej ekonomiky**. Znamená to, že sociálny podnik musí vykonávať činnosť v rámci aktivít sociálnej ekonomiky, teda činnosť, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu. Túto musí ďalej vykonávať nezávisle od štátnych orgánov a môže sa tak diať spôsobom vedenia hospodárskej alebo nehospodárskej činnosti. Nad rámec definíčných kritérií subjektu sociálnej ekonomiky je však pri sociálnom podniku sledovanie pozitívneho sociálneho vplyvu hlavným cieľom nielen tejto jeho „jednej“ činnosti, ale podniku ako celku – ustanovenie § 5 ods. 1 písm. b) zákona: Sociálnym podnikom je subjekt sociálnej ekonomiky, **ktorého** hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu.

Podmienkou je zároveň to, aby sociálny podnik aspoň jednu zo svojich činností vykonával spôsobom hospodárskej činnosti, inak by sa v kontexte zákona o SE, ktorý v tomto smere vychádza

²¹ Samotná obec a VÚC, keďže na účely zákona nemôžu byť subjektom sociálnej ekonomiky, nemôžu byť ani sociálnym podnikom, ktorým podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona je subjekt sociálnej ekonomiky. Obec alebo VÚC sa však môže zúčastňovať na jeho podnikaní. Sociálny podnik tak inými slovami nemôže byť v obci alebo vo VÚC „zanorený“, ale musí mať formu samostatného podniku (subjektu). V tomto môžu mať obce alebo VÚC hlasovacie práva alebo majetkový podiel. Obce a VÚC sa tak môžu zúčastňovať na podnikaní tretích osôb, ktoré sú subjektami sociálnej ekonomiky alebo môžu byť zriaďovateľom subjektu sociálnej ekonomiky, pričom tieto musia mať jednu z právnych foriem vymedzených zákonom pre subjekty sociálnej ekonomiky.

²² Pozri Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť.

²³ Termínom „sociálne podnikanie“ sa pomenúva samostatný spôsob alebo druh (spoločensky prospešného) podnikania, ktoré má svoje určujúce atribúty. V kontexte uvedeného je tak dôležité zdôrazniť, že slovo „sociálne“ nie je prívlastkom k slovu „podnikanie“ v zmysle označenia jeho kvality, t. j. že predmetné podnikanie je sociálne, resp. iné podnikanie nie je sociálne.

zo zákona o štátnej pomoci, nemohol stať „podnikom“.²⁴ Zákonom však nie je určená podmienka, že to musí byť práve hospodárska činnosť, ktorou dosahuje svoj pozitívny sociálny vplyv.

V praxi to znamená, že sociálny podnik môže naplňať pozitívny sociálny vplyv aj nehospodárskou činnosťou (napr. nezisková činnosť), pričom jeho hospodárska činnosť môže byť zameraná na tvorbu zisku²⁵. Kľúčové však je, že sociálny podnik musí vždy vykonávať činnosť smerujúcu k dosahovaniu merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, pričom jeho dosahovanie (v zmysle naplňania verejného alebo komunitného záujmu) je jeho hlavným cieľom (ustanovenie § 5 ods. 1 písm. b) zákona).

3.1.2. Sústavnosť hospodárskej činnosti sociálneho podniku

Ak má sociálny podnik aspoň jednu zo svojich činností vykonávať spôsobom hospodárskej činnosti, znamená to, že musí najmenej jednu zo svojich služieb alebo jeden zo svojich tovarov viesť umiestniť na trhu.

Samotné umiestnenie tovaru a/alebo služby na trhu však pre splnenie podmienok sociálneho podniku nestačí. Na to, aby sa subjekt sociálnej ekonomiky svojou hospodárskou činnosťou kvalifikoval na sociálny podnik, táto musí mať charakter činnosti **sústavnej**, teda nie nepravidelnej, občasnej alebo zriedkavej. Činnosť, ktorou sa napríklad nezisková mimovládna organizácia snaží predat' jednorazový výstup svojho výskumného projektu, prípadne speňažiť výsledky práce svojich znevýhodnených klientov, ktoré jednorazovo vzišli z ich pracovnej terapie, nie je považovaná za sústavnú činnosť²⁶ a podnik ňou nenaplnia podmienku podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. a) zákona.

Pri dodržaní podmienky sústavnosti môže mať hospodárska činnosť buď charakter **inej zárobkovej činnosti**²⁷ (zvlášť v prostredí MNO) alebo **podnikania**, v oboch prípadoch však smeruje na trh s cieľom ponuky tovaru alebo služby platiacemu zákazníkovi, a je teda predmetom výnosu alebo príjmu.

Variant „inej zárobkovej činnosti“ pritom naznačuje, že sociálny podnik nemusí nevyhnutne podnikat'.²⁸ MNO, ktorá vykonáva (sústavne) „inú zárobkovú činnosť“, spĺňa podmienku vedenia hospodárskej činnosti podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. a) zákona. Na druhej strane, ak sa táto

²⁴ Podniky sú subjekty vykonávajúce hospodársku činnosť bez ohľadu na ich právne postavenie a spôsob ich financovania, pričom subjekt vykonávajúci hospodárske aj nehospodárske činnosti sa pokladá za podnik len v súvislosti s vykonávaním hospodárskej činnosti [bod 7 a 10 Oznámenia Komisie o pojme štátna pomoc uvedenom v článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (2016/C 262/01)].

²⁵ Predmetné platí zvlášť pre mimovládne neziskové organizácie, ktoré popri vykonávaní neziskovej činnosti môžu viesť podnikateľskú aktivitu s cieľom tvorby zisku, z ktorého financujú svoje spoločensky prospešné ciele. Takáto mimovládna nezisková organizácia sa môže stať sociálnym podnikom.

²⁶ Sústavnosť je možné vymedziť aj pomocou argumentu a contrario pri porovnaní s „činnosťou príležitostnou“, resp. činnosťou náhodnou, výnimočnou. Z tohto porovnania vyplýva, že kontinuita tkvie v racionálnom predvídaní opakovania tejto činnosti zo strany podnikateľa, aj keď jej intenzita nemusí byť rovnaká, môže to byť napr. činnosť sezónna. Sústavnosť sa v podnikateľskej činnosti viaže na výkon podnikania, a nie na činnosti, ktoré s podnikaním súvisia (napr. prekladateľské a kancelárske práce v podniku podnikateľa), resp. s dispozíciou s majetkovými hodnotami, ktoré patria k podniku podnikateľa a sú zaradené do majetku podnikateľa (napr. jednorazový predaj cenných papierov, nehnuteľností, a pod.)

²⁷ Uvedené nevylučuje situáciu, kedy „iná zárobková činnosť“ môže mať charakter nepravidelnej alebo občasnej činnosti. Inými slovami „iná zárobková činnosť“ môže byť vykonávaná sústavne aj občasne.

²⁸ To prirodzene neplatí o **registrovaných** sociálnych podnikoch, ktorých hospodárska činnosť sa prostredníctvom novelizácie ustanovenia § 2 Obchodného zákonníka stáva podnikaním.

MNO stane registrovaným sociálnym podnikom, jej hospodárska činnosť, ktorá mala dovtedy charakter inej zárobkovej činnosti, sa v kontexte ustanovenia § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka stane podnikaním:

„Podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku alebo na účel dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu.“

Poznámka:

Hospodárska činnosť, ktorá sa stala z „inej zárobkovej činnosti“ podnikaním, sa zároveň stáva z činnosti nezdaňovanej činnosťou zdaňovanou v zmysle uplatnenia dane z príjmu. Registrovaný sociálny podnik si však v kontexte ustanovenia § 30d zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZDP“) môže uplatniť úľavu na dani, konkrétne vo výške percentuálneho vyjadrenia záväzku využitia svojho čistého zisku na dosiahnutie hlavného cieľa (podrobnejšie pozri nižšie v časti B.1 Úľava na dani s príjmu). Predmetné sa pritom vzťahuje len na daňovníka, ktorý je právnickou osobou a ktorý je verejnoprospešným podnikom v kontexte zákona o SE. Je zároveň potrebné podotknúť, že úľava na dani z príjmu sa vzťahuje tak na činnosť, ktorou registrovaný sociálny podnik sleduje svoj spoločensky prospešný cieľ (alebo pozitívny sociálny vplyv), ako aj na činnosť, ktorou sleduje cieľ tvorby zisku (platí zvlášť v prostredí MNO).

3.1.3. Ďalšie atribúty sociálneho podniku

Okrem primárneho cieľa naplňania pozitívneho sociálneho vplyvu a realizácie sústavnej hospodárskej činnosti musí ďalej subjekt sociálnej ekonomiky na to, aby sa stal sociálnym podnikom, splniť ešte 3 podmienky:

- 1) k dosahovaniu (jeho) pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania (ustanovenie § 5 ods. 1 písm. c) zákona),
- 2) ak zo svojej činnosti dosiahne zisk, **použije²⁹ viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie svojho hlavného cieľa** (ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu – ustanovenie § 5 ods. 1 písm. d) prvý bod zákona)³⁰, (ďalej pozri v časti 3.3 Socializácia zisku)³¹,
- 3) do spravovania svojej **hospodárskej** činnosti zapája zainteresované osoby (ustanovenie § 5 ods. 1 písm. e) zákona), (ďalej pozri v časti 3.4 Zainteresované osoby).

²⁹ Tento použije do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia. Pre výnimku pozri ustanovenie § 5 ods. 5 písm. d) zákona, ktorý umožňuje použitie zisku do piatich rokov odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia.

³⁰ Subjekt, ktorý časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka, túto rozdeľuje podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. b) zákona (§ 5 ods. 1 písm. d) druhý bod zákona).

³¹ Rovnako platí, že ak časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka, rozdeľuje ju podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. b) zákona (§ 5 ods. 1 písm. d) druhý bod zákona).

V texte podmienky 1) nie je uvedené, že zmienené tovary a služby musia byť nevyhnutne umiestnené na trhu. Má sa za to, že sociálny podnik môže svoje tovary alebo služby podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. c) zákona dodávať, poskytovať alebo distribuovať i mimo trhu, a to i bezodplatným spôsobom. Platí tak vyššie uvedené, keď zákon umožňuje (nielen subjektu sociálnej ekonomiky, ale aj) sociálnemu podniku dosahovať svoj pozitívny sociálny vplyv ne hospodárskou činnosťou. Zároveň však platí, že túto môže vykonávať iba v kombinácii s hospodárskou činnosťou bez ohľadu na to, či je táto primárne zameraná na tvorbu zisku alebo dosahovanie verejného alebo komunitného záujmu. V prípade, keď podmienku naplňania pozitívneho sociálneho vplyvu ako svojho hlavného cieľa subjekt dosahuje spôsobom ne hospodárskej činnosti, môže byť jeho hospodárska činnosť zameraná i primárne na tvorbu zisku.

V predmetnom ustanovení § 5 ods. 1 písm. c) zákona je ďalej potrebné bližšie vysvetliť časť, cit.: „*alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania*“. Táto časť zákonného ustanovenia znamená, že k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu nemusí vždy dochádzať „priamo“ konkrétnym výstupom činnosti podniku (v podobe samotného tovaru či služby). K naplňaniu pozitívneho sociálneho vplyvu môže podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. c) zákona dochádzať i „nepriamo“, a to **spôsobom** výroby alebo poskytovania týchto tovarov a/alebo služieb, čím sa má na mysli spôsob, kedy sa napríklad do ich výroby, či poskytovania zapájajú znevýhodnené a/alebo zraniteľné osoby, čím podnik sleduje jeden z verejnoprospešných cieľov podpory zamestnanosti vybraných skupín obyvateľstva. V takomto prípade, keď k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu dochádza **spôsobom**, napríklad zamestnávania znevýhodnených a zraniteľných osôb, môže sociálny podnik vykonávať akúkoľvek ekonomickú činnosť bez ohľadu na oblasti spoločensky prospešných služieb vymenovaných v ustanovení § 2 ods. 4 zákona.

V zmysle podmienky 3) týkajúcej sa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. e) zákona je dôležité si všimnúť fakt, kedy je potrebné zainteresované osoby zapájať do spravovania **hospodárskej** činnosti sociálneho podniku, a to bez ohľadu na to, či touto činnosťou podnik sleduje svoj hlavný cieľ alebo cieľ maximalizácie zisku. Aj vedenie činnosti s cieľom maximalizácie zisku je totiž v tomto prípade len jedným zo spôsobov, ako financovať business model sociálneho podniku, ktorý je primárne nastavený na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu (platí zvlášť v prostredí MNO).

3.2. Podnik so sociálnym dosahom

Zákonom je predvídaná situácia (ustanovenie § 5 ods. 3 zákona), keď podnikateľ pri výkone viacerých svojich podnikateľských činností nemusí byť pripravený prijať dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu za hlavný cieľ svojej **organizácie**, prípadne nemusí mať vôľu alebo byť pripravený na splnenie podmienky socializácie zisku (ustanovenie § 5 ods. 1 písm. d) zákona), prípadne splnenie podmienky zapájania zainteresovaných osôb do spravovania svojej hospodárskej činnosti (ustanovenie § 5 ods. 1 písm. e) zákona) tak, ako sa splnenie týchto podmienok vyžaduje v prípade sociálnych podnikov.

Pre tento prípad zákon ponúka možnosť dosahovania spoločensky prospešných cieľov (alebo pozitívneho sociálneho vplyvu) v kontexte tzv. **podniku so sociálnym dosahom**³², ktorý (rovnako, ako sociálny podnik) vykonáva sústavne, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť hospodársku činnosť, ale, na rozdiel od sociálneho podniku, dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu nemusí byť hlavným cieľom organizácie ako celku, ale stačí, ak je hlavným cieľom aspoň jednej jeho hospodárskej činnosti.

³² Týmto podľa ustanovenia § 5 ods. 3 zákona môže byť občianske združenie, nadácia, nezisková organizácia, účelové zariadenie cirkvi, obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ.

Ďalej, na rozdiel od sociálneho podniku, si podnik so sociálnym dosahom vyberá dve z troch možností (ustanovenie § 5 ods. 3 zákona):

- a) k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania,
- b) použije do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia, viac ako 50 % zisku po zdanení z hospodárskej činnosti, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, na dosiahnutie tohto hlavného cieľa,
- c) do spravovania hospodárskej činnosti, ktorej cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, zapája zainteresované osoby.

Podmienka socializácie zisku sa pritom neaplikuje na všetku hospodársku činnosť, ale iba tú, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu. Rovnako podmienku participatívneho riadenia podnik aplikuje iba na tú hospodársku činnosť, ktorej cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, pričom podmienka podľa bodu a) zostáva nezmenená.

Pri voľbe dvoch podmienok z troch sa môžu zrodiť nasledovné varianty podniku so sociálnym dosahom:

- A. k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré podnik vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania, **a zároveň** podnik použije viac ako 50 % zisku po zdanení z hospodárskej činnosti, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, na dosiahnutie tohto hlavného cieľa.
- B. k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré podnik vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania, **a zároveň** podnik do spravovania hospodárskej činnosti, ktorej cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, zapája zainteresované osoby.

Na podnik so sociálnym dosahom sa ďalej primerane vzťahujú ustanovenia § 4 ods. 1 písm. a) a ods. 2 zákona, ktoré určujú, že podnik (rovnako ako sociálny podnik a subjekt sociálnej ekonomiky) nesmie byť väčšinovo riadený štátnym orgánom, štátny orgán ho z väčšej časti nefinancuje, nevymenúva ani nevolí štatutárny orgán, ani viac ako polovicu jeho členov a nevymenúva, ani nevolí viac ako polovicu členov riadiaceho orgánu alebo dozorného orgánu, pričom financovaním nie je poskytovanie podpory podľa tohto zákona alebo osobitných predpisov.

3.3. Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa

3.3.1. Hlavný cieľ a percento zisku použité na jeho dosiahnutie

Podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvý bod zákona, cit.: „...ak zo svojej činnosti dosiahne zisk, použije do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia, viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa...“.

Bežné komerčné podniky sú primárne zamerané na tvorbu zisku, v zmysle jeho maximalizácie (ustanovenie § 2 Obchodného zákonníka), ktorý je následne prerozdeľovaný medzi vlastníkov/akcionárov.

Sociálne podniky, na druhej strane, sa pri svojej činnosti nevyhýbajú tvorbe zisku, no jeho maximalizácia nie je ich hlavným cieľom. Vo vybraných prípadoch tvorba zisku môže byť hlavným cieľom ich vybranej podnikateľskej aktivity, no sociálny podnik ako subjekt vždy primárne sleduje cieľ dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu, pričom (prípadný) zisk zo svojej hospodárskej činnosti použije (vo výške percentuálneho záväzku podniku vyjadrenom v jeho základnom dokumente) na dosiahnutie svojho hlavného cieľa (ustanovenie § 5 ods. 1 písm. d) prvý bod zákona).

Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa predstavuje jeden zo základných princípov sociálneho podnikania. Tento princíp môžeme nájsť v príslušných ustanoveniach Nariadenia č. 1296/2013, a následne v príslušných ustanoveniach zákona o SE.³³

***Sociálny podnik** je podnik, ktorý bez ohľadu na svoju právnu formu využíva svoj zisk v prvom rade na dosiahnutie svojho hlavného cieľa a má vopred vymedzené postupy a pravidlá upravujúce akékoľvek rozdeľovanie zisku medzi akcionárov a majiteľov, ktoré zabezpečí, že takéto rozdeľovanie nenaruší jeho hlavný cieľ.*

Článok 2 ods. 1 písm. b) Nariadenia č. 1296/2013

V zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) zákona o SE, ak zo svojej činnosti dosiahne zisk, musí sociálny podnik použiť viac ako 50 % (nie minimálne 50 %) zo zisku po zdanení na dosiahnutie svojho hlavného cieľa, inými slovami: na dosiahnutie merateľného PSV. Ak časť zisku sociálny podnik rozdeľuje podľa príslušných ustanovení Obchodného zákonníka, rozdeľuje ho podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú (jeho) hlavný cieľ, ktorým sa (inými slovami) rozumie napĺňanie verejného záujmu alebo komunitného záujmu, a to spôsobom poskytovania spoločensky prospešnej služby uvedenej v ustanovení § 2 ods. 4 zákona o SE.

3.3.2. Spôsoby použitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa

Použitie zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa znamená použiť predmetný zisk spôsobom, ktorý sociálnemu podniku umožní zmysluplným a efektívnym spôsobom realizovať spoločensky prospešnú službu, ku ktorej poskytovaniu sa zaviazal vo svojom základnom dokumente. Zisk tak možno použiť napríklad na

a) investície do hmotných a nehmotných aktív podniku, berúc do úvahy, že podnikateľská činnosť podniku a jeho ekonomicky udržateľná prevádzka je prostriedkom k dosahovaniu merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,

b) investície do rozvoja či stabilizácie ľudských zdrojov, pričom tieto môžu byť hlavným cieľom podniku (v prípade integračného podniku³⁴), alebo sú rozhodujúcou premennou v dosahovaní pozitívneho sociálneho vplyvu (v prípade všeobecného sociálneho podniku poskytujúceho spoločensky prospešnú službu napríklad v oblasti ochrany životného prostredia, ochrany duchovných hodnôt, vzdelávania, a pod.),

³³ Ustanovenia § 4 ods. 1 písm. c) a § 5 ods. 1 písm. d) bod 1. a 2. zákona č. 112/2018 Z. z.

³⁴ Aj v tomto prípade sa však myslí do rozvoja všetkých zamestnancov podniku, teda nielen znevýhodnených a zraniteľných osôb.

c) výdavky, ktoré je potrebné vynaložiť na zabezpečenie riadneho chodu a činnosti sociálneho podniku v súvislosti s dosahovaním pozitívneho sociálneho vplyvu.

Spôsobom použitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa môže byť v závislosti od zvoleného spoločensky prospešného cieľa, ktorý sa podnik snaží dosiahnuť, aj

d) jeho použitie na ne hospodársku činnosť, napríklad v kontexte zvyšovania povedomia formou osvetu či informovanosti verejnosti, či už v zmieňovanej oblasti ochrany životného prostredia, zdravia obyvateľstva, alebo napríklad zdravého životného štýlu spôsobom podpory telesnej kultúry u detí a dospelých,

e) financovanie poskytovania sociálnej pomoci v snahe zabezpečiť celostný (komplexný) prístup v oblasti pracovnej integrácie znevýhodnených a zraniteľných skupín osôb, pričom na poskytovaní takýchto služieb sa prirodzene môže podieľať tretia osoba z radov podnikateľských subjektov či neziskových organizácií v kontexte vlastnej hospodárskej alebo ne hospodárskej činnosti.

Použitie zisku sociálneho podniku, v zmysle realizácie jeho hospodárskych alebo ne hospodárskych činností, musí vždy smerovať k zmysluplnému a efektívnemu napĺňaniu jeho spoločensky prospešného poslania, ktoré sa materializuje v podobe dosiahnutých (merateľných) cieľov v oblasti zvolenej spoločensky prospešnej služby.

Uvedené spôsoby použitia zisku by pre podnik neboli úplné, pokiaľ by sa netýkali aj možnosti realizácie činností súvisiacich s jeho záchranou, či udržaním sa na trhu v čase krízy, a to spôsobom, kedy nedochádza ku kritickej kompromitácii dosahovania hlavného cieľa.

V zmysle konkrétnych postupov v oblasti použitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa je pre registrované sociálne podniky vo všeobecnosti dôležité rozlišovať medzi použitím zisku na dosiahnutie hlavného cieľa podľa zákona o SE a použitím zisku na dosiahnutie hlavného cieľa v kontexte daňovej úľavy podľa ustanovenia § 30d ZDP, ktorú si podnik môže, ale i nemusí, uplatniť.

3.3.3. Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa v kontexte úľavy na dani z príjmu podľa ustanovenia § 30d ods. 3 ZDP

Daňovník, ktorý si uplatnil úľavu na dani, je povinný použiť sumu úľavy na dani na:

a) dosiahnutie hlavného cieľa podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. b) zákona o SE v príslušnom zdaňovacom období, za ktoré si uplatňuje túto úľavu,

b) prevod peňažných prostriedkov vo výške kladného rozdielu medzi úľavou na dani a nákladmi na dosiahnutie hlavného cieľa v kontexte ustanovenia § 5 ods. 1 písm. b) zákona o SE spôsobom podľa písmena a) vyššie na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky.

Keďže podnik vynakladá prostriedky na dosiahnutie svojho hlavného cieľa v čase, keď ešte nepozná výšku svojho budúceho zisku, voči ktorému bude následne uplatňovať úľavu na dani, môže sa stať, že v kontexte dosahovania svojho hlavného cieľa použije prostriedky, ktoré:

- 1) budú menšie ako suma úľavy na dani,
- 2) sa budú rovnať sume úľavy na dani alebo
- 3) presiahnu sumu úľavy na dani.

Toto porovnanie si bude môcť podnik urobiť až po vyčíslení základu dane a po vyčíslení prislúchajúcej splatnej dane z príjmu za predmetné zdaňovacie obdobie.

Zodpovedajúce varianty:

- V prípade, kedy sú náklady RSP na dosiahnutie hlavného cieľa v príslušnom zdaňovacom období vyššie alebo sa rovnajú sume úľavy na dani, je povinnosť použitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa podľa ustanovenia § 30d ods. 3 písm. a) ZDP splnená.

- V prípade, kedy sú náklady RSP na dosiahnutie hlavného cieľa v príslušnom zdaňovacom období nižšie ako suma úľavy na dani, ZDP dáva v bode b) možnosť, aby (kladný) rozdiel tejto sumy podnikateľ previedol na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky. Podnikateľ tak musí urobiť do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom uplynula lehota na podanie daňového priznania za zdaňovacie obdobie, v ktorom si uplatnil úľavu na dani z príjmu.

➤ ***Oprávnené náklady na dosiahnutie hlavného cieľa v kontexte daňovej úľavy podľa ustanovenia § 30d ZDP***

ZDP výdavky (náklady) na dosiahnutie hlavného cieľa v príslušnom zdaňovacom období bližšie neupravuje. V predmetnom (vyššie citovanom) ustanovení sa však ZDP v písm. a) odvoláva na zákon o SE, preto za splnenie tejto podmienky ZDP akceptuje všetky výdavky, ktoré sú vynaložené v súlade s dosahovaním merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu (pozri vyššie Úvod: Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa).

Situácia je iná v prípade, ak si úľavu na dani RSP nárokuje, no túto neuplatní podľa písm. a). RSP vtedy postupuje podľa písm. b), kedy peňažné prostriedky vo výške kladného rozdielu medzi sumou úľavy na dani a nákladmi na dosiahnutie hlavného cieľa prevedie na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky určený len na prijatie týchto peňažných prostriedkov.

Podľa ustanovenia § 30d ods. 5 ZDP tieto peňažné prostriedky (na osobitnom účte v banke alebo pobočke zahraničnej banky), vrátane úrokov z nich plynúcich, RSP môže použiť **iba na obstaranie hmotného majetku**, a to najneskôr do piatich rokov odo dňa pripísania peňažných prostriedkov alebo úrokov na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky. Predmetný režim možno použiť napríklad aj s cieľom akumulovania sumy úľavy na dani za účelom väčšej jednorazovej investície alebo z dôvodu lepšej príležitosti jej zhodnotenia v budúcnosti; na druhej strane jej použitie, čo sa týka typu výdavkov, bude obmedzené.³⁵

³⁵ V oboch prípadoch, teda postupujúc podľa ustanovenia § 30d ods. 3 písm. a) a b) ZDP, dôjde k splneniu si povinnosti použitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa. V prípade písm. a) toto priamo odkazuje na ustanovenie § 5 ods. 1 písm. b) zákona o SE. Uplatnením postupu podľa písm. a) dôjde reálne k použitiu zisku na dosiahnutie hlavného cieľa.

3.3.4. Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa v kontexte ustanovenia § 5 zákona o SE

RSP³⁶ je v zmysle zákona o SE povinný použiť viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie svojho hlavného cieľa, a to v lehote do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia (t. j. ide o obdobie max. +24 mesiacov, keďže podľa Obchodného zákonníka je povinnosť predložiť účtovnú závierku na schválenie príslušnému orgánu RSP najneskôr do 12 mesiacov odo dňa, ku ktorému sa riadna individuálna účtovná závierka a mimoriadna individuálna účtovná závierka zostavuje).

Zároveň však, podobne ako v prípade nakladania s prostriedkami daňovej úľavy, možno i zisk v kontexte ustanovenia § 5 zákona o SE použiť v lehote dlhšej, ako je vyššie uvedená lehota jedného roka, a to v prípade, kedy sa RSP rozhodne postupovať v zmysle ustanovenia § 5 ods. 5 písm. d) zákona a svoj zisk použije na doplnenie osobitného fondu (účet 427 - Ostatné fondy), vytvoreného na účel jeho **budúceho** použitia na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. V tomto prípade musí k použitiu zisku dôjsť do piatich rokov odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia.

Časová podmienka použitia zisku podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu zákona tak môže byť v predmetnom kontexte zharmonizovaná s časovou podmienkou použitia prostriedkov prevedených na osobitný účet v banke v zmysle daňovej úľavy podľa ustanovenia § 30d ZDP. Na rozdiel od obmedzeného účelu použitia finančných prostriedkov prevedených na osobitný účet v banke, ktorú ponúka ZDP, v zákone o SE nie je budúce použitie zisku limitované iba na obstaranie hmotného majetku, a to ani v prípade, kedy dôjde k časovému odkladu jeho použitia.

V rozmedzí časového limitu 5 rokov je v zmysle zákona o SE nevyhnutné postupovať spôsobom, kedy dôjde k použitiu celej predmetnej sumy zisku, na ktorú sa povinnosť vzťahuje. V momente, kedy je táto (suma) použitá na obstaranie majetku, ktorý nie je odpisovaný (napr. pozemok), zisk určený na dosiahnutie hlavného cieľa je použitý vo svojej úplnosti. V prípade, ak je suma zisku použitá na obstaranie majetku, ktorý je predmetom odpisovania, zisk určený na dosiahnutie hlavného cieľa je použitý vo svojej úplnosti v momente začatia používania tohto majetku. Tento začiatok je preukázaný prvým zaúčtovaným odpisom v zmysle zodpovedajúcej odpisovej skupiny, ktorá sa na daný majetok vzťahuje. Podmienka použitia zisku po zdanení je tak splnená.

V prípade vyššie uvedeného písm. **b)** zákon o SE v ustanovení § 5 ods. 5 písm. a) priamo odkazuje na § 30d ods. 3 písm. b) ZDP, čím predmetný postup podľa písm. **b)** zaraďuje medzi právne fikcie. To znamená, že napriek tomu, že zisk nebol použitý na dosiahnutie hlavného cieľa podľa písm. **a)**, RSP si splní povinnosť jeho použitia využitím právnej fikcie, kedy zisk prevedie na osobitný účet v banke, odkiaľ musí byť spotrebovaný do piatich rokov odo dňa pripísania peňažných prostriedkov na tento účet.

³⁶ Predmetné platí pre sociálny podnik ako taký, text sa však venuje zvlášť RSP, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, keď porovnáva dva postupy, z ktorých jeden (použitie daňovej úľavy) je v zmysle ZDP možný len pre RSP.

Tabuľka: Porovnanie použitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa z pohľadu zákona o SE a ZDP – vybrané špecifiká:

Zákon o SE	ZDP
§ 5 ods. 1 písm. d) prvý bod Sociálnym podnikom je subjekt sociálnej ekonomiky, ktorý ak zo svojej činnosti dosiahne zisk, použije viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa. Percentuálnu časť zisku po zdanení, ktorú sa podnik vo svojom základnom dokumente zaviazal použiť na dosiahnutie hlavného cieľa, použije do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia. Nepoužitý zisk po zdanení do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky môže podnik použiť v kontexte ustanovenia § 5 ods. 5 zákona o SE.	§ 30d Úľava na dani pre RSP RSP ktorý je právnickou osobou a ktorý je verejnoprospešným podnikom si môže uplatniť nárok na úľavu na dani z hospodárskej činnosti. Môže tak urobiť vo výške percentuálneho vyjadrenia záväzku využitia zisku na dosiahnutie svojho hlavného cieľa. Môže tak urobiť za zdaňovacie obdobie, v ktorom k poslednému dňu zdaňovacieho obdobia má priznaný štatút RSP.
- v kontexte zákona o SE platí povinnosť použitia zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa; predmetné je realizované vo výške percentuálneho záväzku podniku vyjadrenom v jeho základnom dokumente na škále, ktorej spodná hranica predstavuje sumu väčšiu ako 50% zisku po zdanení.	- ZDP ponúka fakultatívnu možnosť využitia daňovej úľavy na účely jej použitia na dosiahnutie hlavného cieľa. Daňovú úľavu si možno uplatniť vo výške percentuálnej časti zisku po zdanení, ktorú sa podnik zaviazal vo svojom základnom dokumente použiť na dosiahnutie hlavného cieľa. Podnik sa môže rozhodnúť na túto možnosť nereflektovať a daňovú úľavu nevyužiť.
- zisk po zdanení, ktorý sa použije na dosiahnutie hlavného cieľa, sa musí použiť do jedného roka odo dňa schválenia riadnej	- použitie daňovej úľavy sa týka príslušného zdaňovacieho obdobia, za ktoré sa daňová úľava uplatňuje. Uvedené podnik realizuje spôsobom,

účtovnej závierky, t. j. najviac do 24 mesiacov od skončenia predmetného účtovného roka.

Výnimkou sú postupy nakladania so ziskom v kontexte uplatnenia ustanovenia § 5 ods. 5 písm. d) zákona o SE - na doplnenie osobitného fondu vytvoreného na účel jeho budúceho použitia na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu.

keď si úľavu na dani alebo jej časť započíta voči nákladom príslušného zdaňovacieho obdobia, za ktoré si uplatňuje úľavu, a ktoré súvisia s dosahovaním hlavného cieľa.

- v prípade, ak podnik získanú daňovú úľavu (alebo jej časť) voči nákladom predmetného zdaňovacieho obdobia neuplatní, finančné prostriedky vo výške daňovej úľavy (alebo jej zostávajúcej časti) prevedie na osobitný účet v banke.

- suma daňovej úľavy, ktorá nebola použitá/započítaná voči nákladom zdaňovacieho obdobia, za ktoré si podnik úľavu uplatnil, a ktoré súvisia s dosahovaním hlavného cieľa, musí byť použitá do 5 rokov odo dňa prevedenia finančných prostriedkov na osobitný účet v banke.

- zisk na dosiahnutie hlavného cieľa môže byť použitý viacerými spôsobmi. Vždy však musí smerovať k zmysluplnému a efektívnemu napĺňaniu jeho spoločensky prospešného poslania, ktoré sa materializuje v podobe dosiahnutých (merateľných) cieľov v oblasti zvolenej spoločensky prospešnej služby.

- po prevedení finančných prostriedkov na osobitný účet v banke je možné tieto prostriedky použiť výlučne na obstaranie hmotného majetku (v kontexte dosahovania hlavného cieľa).

- o použití zisku na dosiahnutie hlavného cieľa sa účtuje.

- o daňovej úľave sa neúčtuje, podnik administratívne vydokladuje použitie peňažných prostriedkov. Voči úľave na dani sa započítava celá obstarávacía suma investície bez ohľadu na to, či ide alebo nejde o odpisovaný majetok.

Je dôležité, aby RSP nezapočítal náklady na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu dvakrát, jedenkrát v rámci použitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa podľa zákona o SE a druhýkrát v rámci úľavy na dani. Napr. zisk za r. 2023 RSP použije v r. 2024, pričom výdavky v r. 2024 si môže uplatniť voči budúcej úľave na dani za rok 2024. Musí však ísť o iné výdavkové položky.

3.3.5. Právne fikcie podľa ustanovenia § 5 ods. 5 zákona:

Za použitie zisku po zdanení na dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu sa na účely ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu a ods. 3 písm. b) zákona tiež považuje, ak sa zisk po zdanení uplatní:

- a) spôsobom podľa osobitného predpisu na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu³⁷, teda spôsobom, keď je zisk prevedený na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky na jeho budúce použitie na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu (ustanovenie § 30d ods. 3 písm. b) ZDP)

Ide o možnosť použitia zisku v prípade, ak ide o sumu úľavy na dani z príjmu. Táto sa má primárne použiť spôsobom podľa ustanovenia § 30d ods. 3 písm. a) ZDP, avšak v situácii, ak predmetné nie je možné vôbec zrealizovať alebo nie je možné zrealizovať v plnej výške, môže registrovaný sociálny podnik postupovať spôsobom podľa ustanovenia § 30d ods. 3 písm. b) ZDP.

Je potrebné zdôrazniť, že prevedenie zisku po zdanení na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky na jeho budúce použitie na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu sa nevzťahuje na akýkoľvek nerozdelený zisk, ale iba na tú sumu zisku, ktorá je výsledkom (alebo predmetom) daňovej úľavy.

V zmysle ustanovenia § 30d ods. 3 písm. a) ZDP je registrovaný sociálny podnik v prípade uplatnenia si úľavy na dani povinný použiť sumu tejto úľavy na dosahovanie hlavného cieľa v príslušnom zdaňovacom období, za ktoré si uplatňuje túto úľavu. V prípade, že tak neurobí v príslušnom zdaňovacom období alebo týmto spôsobom socializuje iba časť tejto sumy, zákon mu dáva možnosť previesť zostávajúcu časť zisku (vo forme peňažných prostriedkov) na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky, ktorý je určený len na prijatie týchto peňažných prostriedkov, a to do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom uplynula lehota na podanie daňového priznania za zdaňovacie obdobie, v ktorom si daňovník uplatnil úľavu.

Ustanovenie § 30d ZDP: Úľava na dani z príjmu pre registrované sociálne podniky – oba varianty - variant podľa ustanovenia § 30d ods. 3 písm. písm. a) ZDP a variant podľa ustanovenia § 30d ods. 3 písm. písm. b) ZDP:

1. Registrovaný sociálny podnik socializuje sumu úľavy na dani z príjmu, ktorej sa štát vzdal práve na účel jej socializácie spôsobom, keď túto podnik započítava voči nákladom zdaňovacieho obdobia, za ktoré si uplatňuje túto úľavu.
2. Zisk, ktorý je predmetom úľavy na dani, tak socializuje ešte počas hospodárskeho roku, ktorého (potenciálne) kladný výsledok hospodárenia bude zdaňovať na základe daňového priznania podaného v termíne predkladania daňových priznaní v roku nasledujúcom po tomto hospodárskom roku.
3. Keďže podnik vynakladá prostriedky na dosiahnutie svojho hlavného cieľa v čase, keď ešte nepozná výšku svojho budúceho zisku, voči ktorého úľave na dani chce túto socializáciu uplatniť, môže sa stať, že pre posilnenie svojho hlavného cieľa použije prostriedky, ktoré:
a) budú menšie ako suma úľavy na dani alebo

³⁷ Úľavu na dani z príjmu podľa ustanovenia § 30d ZDP si môže uplatniť len registrovaný sociálny podnik, ktorý je právnickou osobou, a zároveň verejnoprospešným podnikom.

- b) sa budú rovnať sume úľavy na dani alebo
- c) presiahnu sumu úľavy na dani.
4. Porovnanie uvedené v predchádzajúcom bode 3 si bude podnik môcť urobiť až po vyčíslení zisku a vyčíslení prislúchajúcej dane z príjmu a následnej úľavy na dani z príjmu vychádzajúcej z deklarovanej percentuálnej výšky socializácie zisku, ku ktorej sa podnik zaviazal vo svojich základných dokumentoch.
5. V prípade, že sú jeho náklady na dosiahnutie hlavného cieľa v príslušnom zdaňovacom období vyššie alebo sa rovnajú sume úľavy na dani, je povinnosť socializácie zisku splnená podľa ustanovenia § 30d ods. 3 písm. a) ZDP.
6. V prípade, že sú jeho náklady na dosiahnutie hlavného cieľa v príslušnom zdaňovacom období nižšie, ako suma úľavy na dani, dáva mu ZDP v nasledujúcom písm. b) možnosť, aby (kladný) rozdiel tejto sumy previedol na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky. Avšak, musí tak urobiť do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom uplynula lehota na podanie daňového priznania za zdaňovacie obdobie, v ktorom si uplatnil úľavu na dani z príjmu.³⁸

K socializácii zisku v tomto prípade v celom rozsahu sumy úľavy na dani z príjmu neprišlo, zákon však na základe **právnej fikcie** považuje podmienku socializácie zisku za splnenú, ak podnik ďalej postupuje podľa ustanovenia § 30d ods. 3 písm. b) ZDP.

Ak dôjde k prevodu finančných prostriedkov na osobitný účet, je tieto finančné prostriedky (vrátane úrokov z nich plynúcich) možné použiť **iba na obstaranie hmotného majetku**, a to najneskôr do piatich rokov odo dňa pripísania peňažných prostriedkov alebo úrokov na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky. V prípade, ak podmienka piatich rokov nie je splnená, subjekt stráca nárok na úľavu na dani v príslušnom zdaňovacom období vo výške, ktorá nebola použitá na obstaranie hmotného majetku. Subjekt je následne povinný predložiť dodatočné daňové priznanie za zdaňovacie obdobie, v ktorom si túto úľavu na dani uplatnil, a splatiť dodatočne priznanú daň.

V prípade, že subjekt vrátil štatút registrovaného sociálneho podniku alebo mu bol štatút registrovaného sociálneho podniku zrušený, stráca nárok na úľavu na dani a je povinný túto vrátiť, konkrétne spôsobom zvýšenia základu dane vo výške úhrnu úľav na dani uplatnených registrovaným sociálnym podnikom **za päť bezprostredne po sebe nasledujúcich zdaňovacích období** predchádzajúcich zdaňovaciemu obdobiu, v ktorom vrátením alebo odobratím štatútu stratil nárok na úľavu na dani. Uvedené platí i v prípade, ak nebola suma úľavy na dani v predmetných piatich rokoch použitá na dosiahnutie hlavného cieľa. Sumu úľavy na dani subjekt vracia v zdaňovacom období, v ktorom vrátil štatút registrovaného sociálneho podniku alebo v ktorom mu bol štatút registrovaného sociálneho podniku zrušený (ďalšie možnosti straty nároku na úľavu na dani z príjmu sú vymenované v ustanovení § 30d ods. 6 ZDP: zrušenie s likvidáciou, zrušenie bez likvidácie, vyhlásenie konkurzu).

- b) na doplnenie rezervného fondu alebo nedeliteľného fondu na krytie účtovnej straty najviac do výšky 25 % základného imania sociálneho podniku, ak na tento účel už bol použitý celý nerozdelený zisk z minulých období a zisk po zdanení, ktorý nepodlieha**

³⁸ Ak podnik (daňovník) nedodrží lehotu odvedenia finančných prostriedkov v požadovanej výške na osobitný účet, stráca nárok na uplatnenie úľavy, je povinný podať dodatočné daňové priznanie v zákonom určenej lehote a splatiť dodatočne priznanú daň.

použitíu spôsobom podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu alebo ods. 3 písm. b) zákona o SE

Zákon o SE rešpektuje povinnú tvorbu rezervného fondu alebo nedeliteľného fondu na krytie strát u vybraných druhov obchodných spoločností a družstva v zmysle ich povinnosti tento každoročne dopĺňať o sumu určenú v stanovách, najmenej však vo výške 5 % alebo 10 % ročného čistého zisku, až do dosiahnutia výšky, ktorú si predmetný podnik určil v stanovách, najmenej však do zákonom stanovenej povinnej výšky 10 % alebo 20 % základného imania (v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným alebo akciovej spoločnosti) alebo najviac do výšky 25 % (v prípade krytia strát) zapisovaného základného imania, ak ide o družstvo.

Pointou predmetného ustanovenia zákona o SE je skutočnosť, ak u registrovaného sociálneho podniku nie je možné použiť čistý ročný zisk, ktorý je predmetom socializácie, na doplnenie rezervného fondu alebo nedeliteľného fondu na účely krytia straty **nad rámec 25 %** výšky jeho základného imania. Nemožno ho použiť na tvorbu predmetných fondov ani v prípade, keď podnik (prednostne) disponuje nerozdeleným ziskom z minulých období, prípadne ziskom, ktorý nepodlieha socializácii. Takýto zisk musí byť použitý prednostne, a iba v prípade, keď jeho výška nie je dostatočná na doplnenie rezervného alebo nedeliteľného fondu, môže podnik siahnuť na tú časť zisku, ktorá podlieha povinnosti socializácie, a tento „socializovať“ v kontexte tejto právnej fikcie.

U spoločností s ručením obmedzeným a akciových spoločností tento podiel (25 %) presahuje povinný zákonom stanovený podiel tvorby rezervného fondu (10 % alebo 20 % základného imania). Registrovaný sociálny podnik tak má možnosť doplniť svoj rezervný fond na účel krytia straty nad rámec zákonom stanovenej povinnej výšky, ak ide zároveň o sumu určenú v stanovách, pričom takto použitý zisk bude považovaný za socializovaný. Platí však, ako je uvedené vyššie, že predtým než registrovaný sociálny podnik siahne na zisk, ktorý je predmetom socializácie (a na ktorý sa rozhodne uplatniť právnu fikciu) musí na doplnenie svojho rezervného fondu použiť najprv nerozdelený zisk z minulých období a zisk, ktorý nepodlieha socializácii (v prípade, že podnik vo svojom základnom dokumente zvolil záväzok socializácie menej ako 100 %). Dôležité je teda poradie: najprv nerozdelený zisk minulých období a zisk ktorý nepodlieha socializácii, a až potom percento z čistého zisku vyčísleného v ročnej účtovnej závierke, ktoré je predmetom socializácie. Vo svojej podstate podnik môže viesť rezervný fond na účely krytia straty (alebo iné účely nad rámec povinného plnenia) i vo výške vyššej ako je 25 % jeho základného imania, nad tento rámec však už nesmie použiť čistý zisk (ani v správnom poradí), ktorý podlieha použitiu podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu alebo ods. 3 písm. b) zákona o SE, inými slovami čistý zisk, ktorý podlieha socializácii.

V prípade registrovaných sociálnych podnikov – družstiev – je možné tú časť nedeliteľného fondu, ktorá je určená na krytie účtovnej straty pri splnení podmienky socializácie zisku (prostredníctvom právnej fikcie) tvoriť iba do výšky 25 % základného imania. U družstva, ktoré nesocializuje plných 100 % čistého ročného zisku rovnako platí, že na doplnenie nedeliteľného fondu na účely krytia straty musí najprv použiť nerozdelený zisk z minulých období, potom čistý ročný zisk, ktorý nepodlieha socializácii, a až po tom, ak prostriedky nedeliteľného fondu určené na krytie straty nedosiahli výšku 25 % základného imania môže použiť zisk, ktorý podlieha povinnosti socializácie, a to spôsobom využitia právnej fikcie³⁹.

³⁹ Družstvo má v zmysle ustanovenia § 235 ods. 1 Obchodného zákonníka povinnosť tvorby nedeliteľného fondu do doby, než jeho výška dosiahne sumu rovnajúcu sa polovici zapisovaného základného imania. Nedeliteľný fond družstva môže (v jeho povinnej výške) zároveň slúžiť, okrem účelu krytia straty, na hospodárske účely určené stanovami družstva, prípadne na prekonanie nepriaznivého priebehu hospodárenia družstva (ustanovenie § 235 ods. 2 Obchodného zákonníka).

- c) na krytie účtovnej straty do výšky daňovej straty, ak na krytie tejto účtovnej straty už bol použitý celý rezervný fond alebo nedeliteľný fond, celý osobitný fond podľa ustanovenia § 5 ods. 5 písm. e) zákona, celý nerozdelený zisk z minulých období a celý zisk po zdanení, ktorý nepodlieha použitiu spôsobom podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu alebo ods. 3 písm. b) zákona; ak ide o registrovaný sociálny podnik, ktorý dosahuje merateľný pozitívny sociálny vplyv výlučne neehospodárskou činnosťou, podmienka podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu sa považuje za splnenú najdlhšie počas piatich rokov odo dňa priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku

Krytie strát registrovaného sociálneho podniku zákon považuje sa jednu z možností nakladania so ziskom, ktorá spĺňa podmienku jeho socializácie.

Avšak, v prípade ak ide o registrovaný sociálny podnik, ktorý dosahuje merateľný pozitívny sociálny vplyv výlučne neehospodárskou činnosťou, je podmienka socializácie zisku splnená uvedeným spôsobom najdlhšie počas piatich rokov odo dňa priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku.

„Táto dodatočná podmienka zároveň špecifikuje, že podniky, dosahujúce merateľný pozitívny sociálny vplyv výlučne neehospodárskou činnosťou, teda inými slovami organizácie neziskového sektora, ktoré podnikajú s cieľom získať ďalšie príjmy na svoju neziskovú činnosť, by nemali umelo udržiavať [stratovú] podnikateľskú činnosť pri živote dlhšie ako päť rokov – nakoľko v takom prípade sa ich pôvodný zámer miňa účinku a namiesto toho aby podnikateľská činnosť podporovala [činnosť] neziskovú, je de facto nutné podnikateľskú činnosť dotovať a tým ukracovať o zdroje [činnosť] neziskovú“ - ktorou podnik sleduje svoj spoločensky prospešný cieľ. “⁴⁰

- d) na doplnenie osobitného fondu vytvoreného na účel jeho budúceho použitia na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak k použitiu dôjde do piatich rokov odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia; ak ide o obstaranie odpisovaného majetku, musí dôjsť k začatiu použitia najneskôr do piatich rokov odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia

Predmetné písmeno ponúka právnu fikciu, keď zisk, ktorý sociálny podnik v odôvodnených prípadoch nepoužije alebo nechce použiť v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu a ods. 3 písm. b) zákona o SE, konkrétne „do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia“, bude tento považovaný za socializovaný aj v prípade, ak ho sociálny podnik použije na doplnenie osobitného fondu vytvoreného na jeho budúce použitie na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. Zisk však na predmetnom fonde nemôže byť odložený, na účel jeho budúceho použitia vedúceho k socializácii, na neobmedzene dlhé obdobie; musí byť použitý do piatich rokov odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia. Obdobie jedného roka v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu a ods. 3 písm. b) zákona o SE tak možno v kontexte predmetnej právnej fikcie predĺžiť na obdobie 5 rokov, ak to má podniku umožniť použiť zisk cielenejšie, zmysluplnejšie alebo s väčším spoločenským dopadom.

⁴⁰ Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť.

Právnu fikciu môže sociálny podnik využiť napríklad v prípade, keď v predmetnom období do jedného roka nie je možná zmysluplná investícia do vlastného rozvoja, či posilnenia podniku, prípadne si takáto investícia vyžaduje finančné prostriedky v sume vyššej ako je ročný čistý zisk, a teda je potrebné zisk na účely zmysluplnej investície akumulovať za niekoľko (maximálne päť) po sebe nasledujúcich období.

V prípade, keď investícia smeruje do **neodpisovaného** majetku, musí byť predmetný zisk použitý a v nákladových položkách zaúčtovaný do piatich rokov. V prípade, keď investícia smeruje do **odpisovaného** majetku, musí byť tento zakúpený a jeho prvý odpis realizovaný do piatich rokov odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia.

- e) na doplnenie osobitného fondu vytvoreného na účel krytia rizík podnikania, ak ide o sociálny podnik, ktorému osobitný predpis neustanovuje povinnosť vytvoriť osobitný fond na tento účel, najviac do výšky 5 % zo zisku po zdanení**

V prípade, keď má sociálny podnik právnu formu, ktorá nemá povinnosť vytvoriť rezervný fond, nedeliteľný fond alebo iný osobitný fond na krytie rizík podnikania v zmysle prekonania nepriaznivého priebehu hospodárenia alebo krytia straty, môže si sociálny podnik na tento účel vytvoriť vlastný osobitný fond.

Sociálny podnik nemá stanovený limit, koľkokrát môže 5 % svojho ročného čistého zisku použiť spôsobom podľa tejto právnej fikcie. Je tak na ňom koľkokrát, a v ktorých rokoch predmetnú právnu fikciu uplatní a do akej celkovej nominálnej hodnoty porastú prostriedky predmetného osobitného fondu.

- f) ako peňažné plnenie zo zisku po zdanení, ktoré sa nepovažuje za mzdu zamestnancovi, ktorý nemá účasť na základnom imaní, ak na tento účel už bol použitý celý zisk po zdanení, ktorý nepodlieha použitiu spôsobom podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu alebo ods. 3 písm. b) zákona, najviac do výšky 25 % z hodnoty zisku po zdanení, ktorá podlieha použitiu spôsobom podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu alebo odseku 3 písm. b) zákona**

Použitie čistého zisku po zdanení spôsobom, keď sa jeho časť rozdelí medzi zamestnancov podniku, je rovnako považované za splnenie podmienky jeho použitia na dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. Možno tak však prerozdeliť najviac 25 % čistého ročného zisku, pričom zamestnanec nesmie mať účasť na základnom imaní spoločnosti. Zjednodušene povedané, nemôže ísť o zamestnanca, ktorý je zároveň majetkovým podielnikom spoločnosti alebo súčasťou vlastníckej štruktúry podniku.

Rovnako platí, že zisk, ktorý podlieha povinnosti socializácie, možno na tento účel použiť až po tom, ako bol na tento účel použitý celý zisk po zdanení, ktorý nepodlieha povinnosti socializácie (to platí pre podniky, ktoré socializujú menej ako 100 % zisku po zdanení). Inými slovami, ak zisk, ktorý nepodlieha socializácii, je na predmetný účel peňažného plnenia nedostačujúci, možno pre tento účel použiť tú časť zisku spoločnosti, ktorý podlieha povinnosti socializácie, avšak najviac do výšky 25 % tohto zisku (ktorý podlieha povinnosti socializácie).

V zmysle ustanovenia § 118 ods. 2 poslednej vety zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“ alebo „ZP“) predmetné peňažné plnenie nie je považované za súčasť mzdy: „Za mzdu sa tiež nepovažuje ďalšie plnenie poskytované zamestnávateľom zamestnancovi zo zisku po zdanení.“

- g) na nákup zásob, ktoré nie sú určené na vlastnú spotrebu podniku, ak na tento účel už bol použitý celý zisk po zdanení, ktorý nepodlieha použitiu spôsobom podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu alebo odseku 3 písm. b) zákona

Čistý ročný zisk možno podľa predmetného ustanovenia použiť na nákup zásob, ak tieto nie sú určené na vlastnú spotrebu podniku, ale ide o zásoby tovaru určeného na jeho umiestnenie alebo ponuku na trhu. Inými slovami ide o zásoby tovaru určeného na ďalší predaj.

Opäť, ako je to i pri zvyšných právnych fikciách, použitie zisku týmto spôsobom nie je prejavom jeho socializácie, avšak predmetný spôsob jeho použitia možno považovať za splnenie si povinnosti jeho použitia na dosiahnutie hlavného cieľa.

3.4. Zainteresované osoby

3.4.1. Priamo a nepriamo zainteresované osoby

Zapájaním zainteresovaných osôb do činnosti sociálnych podnikov dochádza k napĺňaniu jedného zo základných atribútov sociálneho podnikania. Zainteresované osoby sú tie, ktoré majú záujem na tom, aby sociálny podnik uspel v dosahovaní svojho pozitívneho sociálneho vplyvu, častokrát v oblastiach, ktoré sa ich bezprostredne týkajú. Je to práve ich záujem a ich úžitok, ktorým sociálny podnik podriadi svoje poslanie a s ním súvisiace aktivity.

Vychádzajúc z ustanovenia § 2 ods. 7 zákona o SE zainteresované osoby sú:

a) priamo zainteresovaná osoba, ktorou je

1. zamestnanec príslušného sociálneho podniku,
2. spotrebiteľ tovaru alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje príslušný sociálny podnik,
3. obyvateľ obce, v ktorej je umiestnená prevádzka príslušného sociálneho podniku,
4. fyzická osoba, ktorá pre príslušný sociálny podnik v predchádzajúcich 12 po sebe nasledujúcich mesiacoch vykonala dobrovoľnícku činnosť v rozsahu najmenej 150 hodín.

b) nepriamo zainteresovaná osoba, ktorou je

1. člen, zamestnanec, štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu občianskeho združenia, nadácie, neziskovej organizácie poskytujúcej všeobecne prospešné služby (ďalej len „nezisková organizácia“), neinvestičného fondu alebo účelového zariadenia cirkvi alebo náboženskej spoločnosti s právnou subjektivitou (ďalej len „účelové zariadenie cirkvi“),
2. člen, zamestnanec, štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu iného sociálneho podniku, alebo fyzická osoba, ktorá má majetkovú účasť v inom sociálnom podniku,
3. fyzická osoba, ktorá prispieva najmenej 1 % zo svojich zdaňovaných príjmov po zdanení na činnosť občianskeho združenia, nadácie, neziskovej organizácie, neinvestičného fondu, účelového zariadenia cirkvi alebo sociálneho podniku alebo, ktorá vykonáva pre nich dobrovoľnícku činnosť; prispievaním nie je použitie podielu zaplatenej dane na osobitné účely podľa osobitného predpisu,
4. člen akademickej obce vysokej školy alebo fyzická osoba z odbornej verejnosti, ktorí vykonávajú pedagogickú činnosť, výskumno-pedagogickú činnosť alebo výskumnú činnosť

v oblasti sociálnej ekonomiky, sociálnych podnikov alebo dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu sociálnym podnikom.“

Ustanovenie § 2 ods. 7 zákona o SE tak vymedzuje jednotlivé kategórie osôb, ktoré sa rôznym spôsobom zapájajú (alebo môžu zapájať) do činnosti sociálneho podniku. Pozitívny výpočet priamo aj nepriamo zainteresovaných osôb je zvolený tak, aby pokryl čo najväčší počet aktérov, ktorých participácia na hospodárskej činnosti sociálneho podniku sa môže prejaviť v maximalizácii jeho PSV.

3.4.2. Iné osoby

Na druhej strane, v **ustanovení § 2 ods. 8 zákona o SE** bol použitý spôsob negatívneho vymedzenia zainteresovaných osôb, pričom sú vymenované tie kategórie osôb, ktoré sa za zainteresované osoby nepovažujú. Ich participácia na hospodárskej činnosti podniku sa tak nepovažuje za súčasť splnenia ustanovenej zákonnej podmienky (viď poradný výbor alebo demokratická správa). Ide o členov (v prípade sociálnych podnikov, ktoré fungujú v režime organizácií s členskou základňou), štatutárne orgány alebo členov štatutárneho orgánu príslušného sociálneho podniku, fyzické osoby, ktoré sú závislou osobou príslušného sociálneho podniku, štatutárneho orgánu príslušného sociálneho podniku alebo fyzické osoby, ktoré sú konečným užívateľom výhod príslušného sociálneho podniku.

Ide prirodzene o osoby, ktoré majú záujem o to, aby sociálny podnik uspel v dosahovaní svojho pozitívneho sociálneho vplyvu. Tieto osoby sú však sociálnemu podniku vlastné, sú prirodzenou súčasťou jeho orgánov a rozhodovacích procesov a subjekt by bez nich nemohol existovať, či vykonávať svoju činnosť. V situácii, v ktorej sú zainteresované osoby definované v zákone primárne pre potreby uplatnenia participatívneho spôsobu riadenia ako jednej z podmienok sociálneho podniku, tieto prirodzene nezahŕňajú jeho konštitutívnych aktérov.

3.5. Poradný výbor a demokratická správa

Vytvorenie **poradného výboru** ako špecifického orgánu v rámci vnútornej štruktúry orgánov RSP (bez ohľadu na jeho právnu formu) alebo uplatňovanie konkrétnych pravidiel vnútornej organizácie a fungovania v podobe **demokratickej správy**, predstavujú jednu zo základných podmienok, ktoré zákon o SE kladie na fungovanie registrovaných sociálnych podnikov v kontexte ustanovenia § 5 ods. 1 písm. e) zákona v znení: „...ktorý do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapája zainteresované osoby“.

Sociálny podnik uchádzajúci sa o štatút RSP si už v rámci tvorby základných dokumentov musí vybrať, či v rámci štruktúry svojich orgánov vytvorí **poradný výbor** alebo bude uplatňovať súbor pravidiel v rámci svojej vnútornej organizácie a fungovania spôsobom, ktorý zákon o SE nazýva **demokratickou správou**.

Povinnosť výberu medzi poradným výborom alebo demokratickou správou má len registrovaný sociálny podnik.⁴¹

⁴¹ Sociálny podnik, ktorý nie je registrovaným sociálnym podnikom, môže voliť predmetný spôsob spravovania svojej hospodárskej činnosti aj akýmkoľvek iným zodpovedajúcim spôsobom. Povinnosť zapájať zainteresované osoby do spravovania svojej hospodárskej činnosti však zostáva nezmenená.

3.5.1. Poradný výbor

Poradný výbor predstavuje v registrovanom sociálnom podniku špecifický orgán, ktorého vytvorenie je základnou podmienkou pre jeho vznik a fungovanie. Poradný výbor sa povinne skladá len zo zainteresovaných osôb, pričom väčšinu členov poradného výboru musia tvoriť priamo zainteresované osoby (viď vyššie 3.4.1. Priamo a nepriamo zainteresované osoby). Iné osoby, okrem tých, ktoré sú vymenované v príslušnom ustanovení, nemôžu byť členmi poradného výboru. Členom poradného výboru nesmie byť člen, štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu príslušného sociálneho podniku a rovnako ani fyzická osoba, ktorá je závislou osobou⁴² príslušného sociálneho podniku, štatutárneho orgánu príslušného sociálneho podniku alebo fyzická osoby, ktorá je konečným užívateľom výhod⁴³ RSP.

Vznikom tohto orgánu sa vytvára priestor na to, aby sa zainteresované osoby mohli v rámci svojich zákonných kompetencií zúčastňovať na dosahovaní pozitívneho sociálneho vplyvu RSP.

Poradný výbor musí mať minimálne troch členov. Zákonom je upravená len dolná hranica počtu členov. Horná hranica počtu členov upravená nie je, a je preto na rozhodnutí konkrétneho RSP, koľko členný poradný výbor vytvorí. Z aplikačnej praxe sa odporúča, aby mal poradný výbor nepárny počet členov, čím sa predíde vzniku možných komplikácií, či už v rámci fungovania poradného výboru (hlasovanie, a pod.) alebo v rámci naplňovania iných zákonných povinností zo strany poradného výboru.

V prípade, ak má RSP zamestnancov, **minimálne** jeden z nich musí byť členom poradného výboru (ustanovenie § 9 ods. 2 písm. a) zákona o SE). Tým nie je vylúčená ani situácia, keď všetci alebo väčšina členov poradného výboru budú zamestnanci RSP.

Ak je poradný výbor vytvorený v integračnom podniku, musí RSP spĺňať aj podmienku, že najmenej jeden člen poradného výboru musí byť jeho zamestnancom z radov znevýhodnených alebo zraniteľných osôb (ustanovenie § 9 ods. 2 písm. b) zákona o SE). Touto podmienkou sa berie na zreteľ primárne poslanie integračného podniku, ktorým je zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb, pričom sa zabezpečuje tomuto okruhu zamestnancov právo zúčastňovať sa na spravovaní (hospodárskej) činnosti, ktorou RSP sleduje spoločensky prospešný cieľ ich pracovného a sociálneho začlenenia.

Všeobecné podmienky fungovania poradného výboru ako aj jeho práva a povinnosti upravuje príslušné ustanovenie § 9 zákona. Špecifické podmienky, ako je napr. spôsob voľby alebo vymenovania členov poradného výboru, odmeňovanie členov poradného výboru a iné, si každý RSP musí upraviť vo svojom vnútornom predpise samostatne. Spôsob voľby alebo vymenovania členov poradného výboru však musí byť upravený tak, aby vo vzťahu k zainteresovaným osobám bolo zabezpečené jeho transparentné a spravodlivé vytváranie umožňujúce zapojenie priamo zainteresovaných osôb na výbere členov poradného výboru a kandidovaní za člena poradného výboru, a to bez zásahov zo strany RSP alebo jeho orgánov do procesu voľby alebo vymenovania.

Poradný výbor sa v rámci svojej činnosti zúčastňuje na fungovaní RSP, na dosahovaní pozitívneho sociálneho vplyvu RSP a na hodnotení dosahovania tohto pozitívneho sociálneho **prerokovaním** informácií, **právom na informácie** a **kontrolnou činnosťou** vykonávanou v RSP.

⁴² V zmysle ustanovenia § 2 písm. n) ZDP je závislou osobou blízka osoba, ekonomicky, personálne alebo inak prepojená osoba alebo subjekt a osoba alebo subjekt, ktorý je na účely konsolidácie súčasťou konsolidovaného celku.

⁴³ V zmysle ustanovenia § 6a zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Najdôležitejšou kompetenciou poradného výboru je kompetencia **prerokovania** zásadných a dôležitých otázok fungovania RSP s výkonnými orgánmi RSP.

RSP prerokuje s poradným výborom najmä:

- dôležité otázky viažuce sa k rozvoju podniku a napĺňaniu jeho hlavného cieľa,
- stav, štruktúru a predpokladaný vývoj zamestnanosti a plánované opatrenia, najmä v prípade ak je ohrozená zamestnanosť v rámci RSP,
- zásadné otázky sociálnej politiky a opatrenia na zlepšenie pracovných podmienok v RSP,
- rozhodnutia, ktoré môžu viesť k zásadným zmenám v organizácii práce alebo v zmluvných podmienkach,
- obmedzenie alebo zastavenie činnosti RSP alebo jeho časti, zlúčenie, splynutie, rozdelenie alebo zmenu právnej formy RSP,
- opatrenia na predchádzanie vzniku úrazov z povolania a na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci.

Okrem vyššie uvedených skutočností má poradný výbor právo prerokovávať s RSP aj iné dôležité otázky, hlavne tie, ktoré sa priamo dotýkajú zamestnanosti, pracovného prostredia zamestnancov a fungovania RSP.

Členovia poradného výboru majú ďalej právo byť **informovaní** o hospodárskej a finančnej situácii v RSP a o predpokladanom vývoji jeho hospodárskej a finančnej činnosti, ako aj o vývoji zamestnanosti v RSP. Právo členov poradného výboru na informácie môže byť obmedzené vtedy, ak by poskytnuté informácie mohli RSP hospodársky alebo inak poškodiť, alebo ak ide o informácie, ktoré sú objektívne považované za dôverné.

Členovia poradného výboru majú do tretice zo zákona dané **právo kontroly** a v rámci tejto činnosti sú oprávnení najmä:

- vstupovať v čase, ktorý si vopred dohodnú so zástupcami RSP, na pracoviská RSP. RSP je povinný členom poradného výboru umožniť vstup na dané pracoviská v dohodnutom čase,
- vyžadovať si od vedúcich zamestnancov RSP informácie a podklady, ktoré sa viažu k prerokovávaným skutočnostiam alebo k skutočnostiam, o ktorých majú byť členovia poradného výboru informovaní,
- podávať konkrétne návrhy na zlepšenie pracovných podmienok zamestnancov RSP,
- vyžadovať od RSP odstránenie zistených nedostatkov, a rovnako aj vyžadovať prijatie opatrení na zabránenie porušovania zákonných a zmluvných povinností RSP,
- vyžadovať od RSP informácie o tom, aké opatrenia boli vykonané na odstránenie nedostatkov zistených pri výkone kontroly zo strany členov poradného výboru.

Poradný výbor je ďalej zo zákona povinný zasadať najmenej jedenkrát za tri mesiace⁴⁴. Táto minimálna požiadavka nebráni tomu, aby poradný výbor zasadal aj častejšie, a to podľa svojej potreby. Z každého zasadnutia poradného výboru sa vyhotoví zápisnica, ktorú je RSP povinný archivovať a v prípade vyžiadania je túto povinný poskytnúť Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny

⁴⁴ Ak zasadnutie poradného výboru podľa ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o SE pripadne na čas trvania krízovej situácie, považuje sa povinnosť podľa ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o SE za splnenú, ak poradný výbor zasadne najneskôr do troch mesiacov odo dňa skončenia krízovej situácie (ustanovenie § 32 ods. 3 zákona o SE).

Slovenskej republiky (ďalej len ako „Ministerstvo“, „Ministerstvo práce“ alebo „MPSVaR SR“). Za členstvo v poradnom výbore je možné poskytovať dohodnutú odmenu.

Alternatívou poradného výboru môže byť v prípade družstva osobitný orgán družstva volený členskou základňou (viac k poradnému výboru pozri v II. kapitole, časť 2.1 B).

3.5.2. Demokratická správa

Alternatívou k povinnosti zapájania zainteresovaných osôb prostredníctvom poradného výboru ako jednej z podmienok priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku je uplatňovanie demokratickej správy. Demokratickou správou sa rozumie súhrn pravidiel vnútornej organizácie a fungovania registrovaného sociálneho podniku, ktorých uplatňovaním sa zabezpečuje zodpovedné a transparentné spravovanie registrovaného sociálneho podniku. Na rozdiel od vytvorenia poradného výboru, ktorý funguje na základe zákonom vymedzených pravidiel, demokratickou správou sa nevytvára žiaden orgán, ale registrovaný sociálny podnik v rámci vnútornej organizácie funguje na základe určených pravidiel. Uplatňovanie konkrétnych pravidiel závisí od toho, o akú právnu formu v prípade konkrétneho registrovaného sociálneho podniku ide, t. j. či ide o družstvo, občianske združenie, obchodnú spoločnosť, neziskovú organizáciu, nadáciu alebo účelové zariadenie cirkvi. Podmienky demokratickej správy musí RSP spĺňať počas celej doby jeho trvania. (Z dôvodu usporiadania vnútorných vzťahov nemožno demokratickú správu uplatniť u fyzickej osoby - podnikateľa, ktorá si z tohto dôvodu môže zvoliť iba alternatívu poradného výboru).

3.5.2.1. Podmienky pre družstvá a občianske združenia

V družstve a v občianskom združení, ktoré je registrovaným sociálnym podnikom, sa uplatňovaním demokratickej správy rozumie stav, kedy sú súbežne splnené nasledovné podmienky:

- **Zamestnanci tvoria väčšinu členov družstva alebo občianskeho združenia:** Z celkového počtu členov družstva alebo občianskeho združenia musia zamestnanci týchto subjektov počas celej doby, kedy má podnik štatút RSP tvoriť nadpolovičnú väčšinu.
- **Väčšina zamestnancov je členom družstva alebo občianskeho združenia:** Z celkového počtu zamestnancov musí byť väčšina z nich zároveň aj členom družstva alebo občianskeho združenia, a to počas celej doby, kedy má podnik štatút RSP.
- **Pri hlasovaní na členskej schôdzi alebo obdobnom orgáne občianskeho združenia má každý člen jeden hlas:** Vo všetkých prípadoch v rámci hlasovania vo vyššie uvedených orgánoch má každý člen len jeden hlas, bez akýchkoľvek výnimiek.

Ak je registrovaným sociálnym podnikom občianske združenie, ktoré má menej ako piatich zamestnancov, podmienka uplatňovania demokratickej správy sa považuje za splnenú. V uvedenom prípade je podmienka zapojenia zainteresovaných osôb prostredníctvom demokratickej správy splnená automaticky a občianske združenie, ktoré je registrovaným sociálnym podnikom, podmienky v zmysle ustanovenia § 10 ods. 1 zákona o SE spĺňať nemusí. Akonáhle však počet zamestnancov stúpne na 5 a viac, v uvedenom prípade sa táto podmienka nepovažuje za automaticky splnenú a na to, aby občianske združenie uplatňovalo demokratickú správu musia byť splnené podmienky uvedené v ustanovení § 10 ods. 1 zákona o SE.

3.5.2.2. Podmienky pre obchodné spoločnosti

V obchodných spoločnostiach, ktoré sú registrovaným sociálnym podnikom, sa uplatňovaním demokratickej správy rozumie stav, kedy sú súbežne splnené nasledovné podmienky:

- **Väčšina zamestnancov vlastní podiel na obchodnej spoločnosti:** Väčšina zamestnancov obchodnej spoločnosti vlastní podiel na obchodnej spoločnosti, t. j. podiel na riadení,

rozhodovaní a kontrole činnosti obchodnej spoločnosti. Nie je rozhodujúce, aké veľké podiely zamestnanci vlastnia, podstatné je, že podiely vlastní väčšina zamestnancov obchodnej spoločnosti.

- **Väčšinu majiteľov podielov tvoria zamestnanci:** Zo všetkých majiteľov podielov obchodnej spoločnosti musí byť väčšina z nich zamestnancami. Nie je podstatné, aké percento podielov zo všetkých podielov tvoria takíto zamestnanci, dôležité je, že väčšina majiteľov podielov musí byť zamestnancami obchodnej spoločnosti.
- **Pri hlasovaní na valnom zhromaždení alebo obdobnom orgáne má každý majiteľ podielu jeden hlas bez ohľadu na veľkosť podielu:** V bežnej obchodnej spoločnosti, ktorá funguje za účelom dosiahnutia zisku, veľkosť obchodného podielu spoločníka obchodnej spoločnosti predstavuje veľkosť jeho práv a povinností na riadení spoločnosti a teda aj veľkosť jeho hlasovacích práv. V prípade registrovaného sociálneho podniku s demokratickou správou má každý majiteľ podielu bez ohľadu na jeho veľkosť len jeden hlas, a tým pádom každý jeden hlas má pri rozhodovaní rovnakú váhu.

3.5.2.3. Podmienky pre neziskové organizácie, nadácie a účelové zariadenia cirkvi

V neziskových organizáciách, nadáciách, v účelových zariadeniach cirkvi, ktoré sú registrovanými sociálnymi podnikmi, sa uplatňovaním demokratickej správy rozumie stav ak:

- **Má v štatúte, nadačnej listine alebo v stanovách ustanovené valné zhromaždenie, ktoré má právo voliť správnu radu:** Táto podmienka je formálnou podmienkou, ktorá prikazuje, že všetky vyššie uvedené subjekty majú povinnosť ustanovenia valného zhromaždenia, ktoré musí byť upravené v základnom dokumente a rovnako, že tento orgán má právo voliť správnu radu. Valné zhromaždenie, ktoré nie je povinným orgánom podľa konštitutívnych zákonov uvedených právnych foriem, si vo svojich dokumentoch organizácia zakotví sama vychádzajúc z ustanovenia § 10 ods. 3 písm. a) zákona o SE.
- **Zamestnanci majú väčšinu hlasov na valnom zhromaždení:** Zo všetkých osôb/subjektov, ktoré majú právo hlasovania na valnom zhromaždení, majú zamestnanci väčšinu hlasov.
- **Väčšinu oprávnených hlasujúcich na valnom zhromaždení tvoria zamestnanci:** Uvedené ustanovenie sa snaží predísť situácii, že síce väčšinu hlasov podľa ustanovenia § 10 ods. písm. b) zákona o SE na valnom zhromaždení majú zamestnanci, ale niektorí z nich sa hlasovania nezúčastnia. Zákonodarca preto pre splnenie podmienky uplatňovania demokratickej správy vyžaduje okrem splnenia vyššie uvedenej podmienky aj ďalšiu, a to aby spomedzi všetkých hlasujúcich na valnom zhromaždení bola väčšina oprávnených hlasujúcich zamestnancami.
- **Pri hlasovaní na valnom zhromaždení má každý oprávnený hlasujúci jeden hlas:** Každý z oprávnených hlasujúcich na valnom zhromaždení má vo všetkých prípadoch bez výnimky jeden hlas.

3.6. Zamestnanec

Na účely eliminácie pochybností pri uplatňovaní princípov demokratickej správy, ako aj zriaďovania poradného výboru (či povinného podielu zamestnávania), zákon o SE v ustanovení § 2 ods. 9 definuje pojem zamestnanec ako fyzickú osobu v pracovnom pomere. Týmto sú z rozhodovania a participácie na hospodárskej činnosti sociálneho podniku vylúčení zamestnanci pracujúci na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru a iné typy zamestnancov.

Podľa ustanovenia § 42 ods. 1 Zákonníka práce sa pracovný pomer zakladá písomnou pracovnou zmluvou medzi zamestnávateľom a zamestnancom, ak Zákonník práce neustanovuje inak. Vo väzbe na vznik pracovného pomeru podľa ustanovenia § 58 ods. 7 Zákonníka práce je v ustanovení § 42 ods. 1

Zákonníka práce ustanovená odchýlka od spôsobu vzniku pracovného pomeru, ktorý sa inak zakladá pracovnou zmluvou (dočasné pridelenie). Podľa ustanovenia § 46 Zákonníka práce pracovný pomer vzniká odo dňa, ktorý bol dohodnutý v pracovnej zmluve ako deň nástupu do práce (pracovný pomer nie je možné založiť voľbou alebo vymenovaním). V ustanovení § 46 Zákonníka práce sa teda ustanovuje okamih vzniku pracovného pomeru, ktorý nemusí byť totožný s dňom uzatvorenia pracovnej zmluvy, pretože pracovná zmluva je iba právnym základom pre vznik pracovného pomeru.

Zamestnávateľia môžu na plnenie svojich úloh alebo na zabezpečenie svojich potrieb len výnimočne uzatvárať s fyzickými osobami aj dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Zákonník práce v súčasnosti upravuje tieto typy dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru: dohodu o vykonaní práce, dohodu o pracovnej činnosti a dohodu o brigádnickej práci študentov. Pracovnoprávne vzťahy založené dohodami o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru patria síce do oblasti pracovného práva, avšak majú osobitný charakter a ich uzavretím zásadne nevzniká pracovný pomer.

II. KAPITOLA

PRIZNANIE ŠTATÚTU REGISTROVANÉHO SOCIÁLNEHO PODNIKU

1. SOCIÁLNY PODNIK A REGISTROVANÝ SOCIÁLNY PODNIK

Subjekt, ktorý naplnil zákonné atribúty sociálneho podniku podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona, sa môže, ale aj nemusí stať registrovaným sociálnym podnikom. Registrovaný sociálny podnik môže Ministerstvo práce požiadať o vydanie Osvedčenia o priznaní štatútu registrovaného sociálneho podniku. Ide však iba o formálne potvrdenie a verejnú deklaráciu splnenia zákonom definovaných atribútov registrovaného sociálneho podniku.

2. AKO SA STAŤ REGISTROVANÝM SOCIÁLNYM PODNIKOM

Aby sa subjekt, ktorý spĺňa atribúty sociálneho podniku, mohol stať **registrovaným** sociálnym podnikom, musí o registráciu požiadať. Priznaním štatútu registrovaného sociálneho podniku sa sociálny podnik stáva registrovaným sociálnym podnikom, pričom registrovaný sociálny podnik takpovediac získava osvedčenie od štátu o tom, že spĺňa všetky zákonom dané podmienky na priznanie takéhoto štatútu a môže vykonávať hospodársku činnosť ako (registrovaný) sociálny podnik.

2.1. Podmienky priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona

A. Všeobecné a osobitné podmienky

Všetci **žiadatelia** o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku **musia byť subjektom sociálnej ekonomiky**:

- ktorý vykonáva, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť hospodársku činnosť,
- ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného sociálneho vplyvu,
- v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary a služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby, alebo poskytovania,
- ktorý ak:
 - zo svojej činnosti dosiahne zisk, použije do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia, viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písmena b) zákona o SE,
 - časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka, rozdeľuje ju podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,
- ktorý do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapája zainteresované osoby.

Tieto všeobecné podmienky musia žiadatelia spĺňať bez ohľadu na to, o aký druh registrovaného sociálneho podniku sa uchádzajú (viď ustanovenie § 11 zákona o SE Druhy registrovaných sociálnych podnikov).

Po všeobecných podmienkach nasledujú podmienky osobitné, ktorých splnenie sa vyžaduje práve v závislosti od zvoleného druhu registrovaného sociálneho podniku. Prostredníctvom týchto podmienok sociálny podnik napĺňa svoje základné atribúty konkrétnejším obsahom.

1. V prípade, ak ide o žiadateľa o priznanie štatútu **integračného** registrovaného sociálneho podniku, musí ísť o:
 - podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je **podpora zamestnanosti** prostredníctvom zamestnávania znevýhodnených alebo zraniteľných osôb,
 - podnik, ktorého pozitívny sociálny vplyv sa meria percentom zamestnaných znevýhodnených a zraniteľných osôb, pričom pozitívny sociálny vplyv sa považuje za dosiahnutý, ak takýto podnik zamestnáva najmenej 30 % znevýhodnených osôb z celkového počtu zamestnancov alebo najmenej 30 % zraniteľných osôb z celkového počtu zamestnancov alebo najmenej 30 % znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb v pracovnom pomere dohodnutom najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času.
 - v prípade, ak ide o znevýhodnené osoby so zdravotným postihnutím podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) zákona o SE, zákon umožňuje ich pracovný pomer dohodnúť najmenej v rozsahu štvrtiny ustanoveného týždenného pracovného času.

Na účely dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu sa ako znevýhodnená osoba alebo zraniteľná osoba započítava tá istá osoba najviac v dvoch registrovaných sociálnych podnikoch.

Berúc do úvahy charakter zvolenej spoločensky prospešnej služby, je integračný podnik verejnoprospešným podnikom, t. j. dosahuje pozitívny sociálny vplyv napĺňaním verejného záujmu⁴⁵.

2. V prípade, ak ide o žiadateľa o priznanie štatútu registrovaného **sociálneho podniku bývania**, musí ísť o:
 - podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je zabezpečenie spoločensky prospešného nájomného bývania, ktoré predstavuje poskytovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu prostredníctvom výstavby, prestavby alebo obstarania bytov na účely ich nájmu fyzickým osobám špecifikovaným v ustanovení § 13 zákona o SE alebo prostredníctvom nájmu bytov týmito fyzickým osobám;
 - podnik, ktorého pozitívny sociálny vplyv sa meria počtom bytov vo výstavbe alebo prestavbe alebo počtom obstaraných bytov alebo percentom prenajímaných bytov. Presné a podrobné podmienky naplnenia pozitívneho sociálneho vplyvu sú uvedené v ustanovení § 13 ods. 4 zákona o SE.

⁴⁵ Podľa zvoleného typu aktivity (verejnoprospešná verus komunitnoprošpešná) sa v ustanovení § 11 zákona o SE (Druhy registrovaných sociálnych podnikov) rozlišuje tzv. verejnoprospešný registrovaný sociálny podnik, ktorý dosahuje pozitívny sociálny vplyv napĺňaním verejného záujmu alebo tzv. komunitnoprošpešný registrovaný sociálny podnik, ktorý dosahuje pozitívny sociálny vplyv napĺňaním komunitného záujmu. Registrovaný sociálny podnik je tak vždy buď komunitnoprošpešný alebo verejnoprospešný podnik.

Berúc do úvahy charakter zvolenej spoločensky prospešnej služby, je sociálny podnik bývania verejnoprospešným podnikom, t. j. dosahuje pozitívny sociálny vplyv naplňaním verejného záujmu.

3. V prípade, ak ide o žiadateľa o priznanie štatútu **všeobecného registrovaného sociálneho podniku**, ten musí spĺňať podmienku, keď jeho podnik dosahuje väčší pozitívny sociálny vplyv ako podnik, ktorý obdobnú činnosť vykonáva na účely dosiahnutia zisku (ustanovenie § 6 ods. 1 písm. a) tretí bod zákona o SE). V tomto prípade na priznanie štatútu všeobecného registrovaného sociálneho podniku nebude stačiť taký pozitívny sociálny vplyv, ktorý je iba bežným vedľajším účinkom komerčného podnikania. Tento pozitívny sociálny vplyv musí byť jasne objektívne väčší (a jeho dosahovanie musí byť prirodzene hlavným cieľom podniku). To, či to tak skutočne je, posudzuje MPSVaR SR.

Všeobecný sociálny podnik dosahuje pozitívny sociálny vplyv naplňaním verejného alebo komunitného záujmu spôsobom poskytovania ktorejkoľvek spoločensky prospešnej služby, ktorá je uvedená v ustanovení § 2 ods. 4 písm. a) až j) zákona (bližšie pozri Časť: Druhy registrovaných sociálnych podnikov, Všeobecný sociálny podnik).

B. Formálne podmienky (stanovy, štatút, nadačná listina, spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva a ďalšie dokumenty)

Ďalšou z podmienok pre získanie štatútu registrovaného sociálneho podniku je, aby základný dokument žiadateľa o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku obsahoval náležitosti podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. b) prvého až šiesteho bodu zákona. Tento základný dokument pritom môže mať rôznu podobu, a to v závislosti od právnej formy subjektu, ktorý sa uchádza o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku.

V prípade občianskych združení, družstva a akciovej spoločnosti sú týmto základným dokumentom **stanovy**. Ak ide o neziskovú organizáciu poskytujúcu všeobecne prospešné služby a neinvestičný fond, je týmto základným dokumentom **štatút**. V prípade nadácie je základným dokumentom **nadačná listina**. Ak ide o verejnú obchodnú spoločnosť, komanditnú spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným, základným dokumentom je buď **spoločenská zmluva** (ak obchodnú spoločnosť zakladajú viacerí zakladatelia) alebo **zakladateľská listina** (ak obchodnú spoločnosť zakladá jeden zakladateľ).

Základným dokumentom jednoduchej spoločnosti na akcie je **zakladateľská zmluva, zakladateľská listina** alebo **stanovy**. V prípade fyzickej osoby - podnikateľa, ktorá je zamestnávateľom, a účelového zariadenia cirkvi je základným dokumentom čestné vyhlásenie, ktoré obsahuje náležitosti podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. b) zákona o SE. U žiadateľa, ktorý má sídlo alebo miesto podnikania na území iného členského štátu Európskej únie, štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskej konfederácie (ďalej len „iný členský štát“) predstavuje základný dokument **zakladajúci dokument** alebo **čestné vyhlásenie**, ktoré obsahuje náležitosti podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. b) zákona o SE, ak subjekt nemá zakladajúci dokument.

Okrem všeobecných, obligatórnych náležitostí, ktoré upravujú príslušné právne predpisy, musí základný dokument žiadateľa pre potreby zákona o SE obsahovať aj:

1. Opis hlavného cieľa žiadateľa, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu

V rámci tejto náležitosti základného dokumentu je žiadateľ povinný vyšpecifikovať, poskytovaním akej spoločensky prospešnej služby v zmysle zákona o SE bude dosahovať merateľný pozitívny sociálny vplyv. Subjekt si pritom môže zvoliť jednu alebo viacero spoločensky prospešných

služieb, ktoré bude v rámci predmetu činnosti poskytovať, a to v rozsahu ustanovenia § 2 ods. 4 písm. a) až j) zákona, v ktorom sú tieto taxatívne vymedzené.

Príklad opisu hlavného cieľa žiadateľa v základnom dokumente:

„Spoločnosť je verejnoprospešný podnik / komunitnoprospešný podnik⁴⁶, ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu poskytovaním spoločensky prospešnej služby v oblasti (tu si podnik vyberá zo zoznamu):

- a) poskytovanie zdravotnej starostlivosti a/alebo*
- b) poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť a/alebo*
- c) tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt a/alebo*
- d) ochrana ľudských práv a základných slobôd a/alebo*
- e) vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry a/alebo*
- f) výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby a/alebo*
- g) tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva a/alebo*
- h) služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti a/alebo*
- i) zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu a/alebo*
- j) poskytovanie finančných prostriedkov subjektom sociálnej ekonomiky na vykonávanie spoločensky prospešnej služby podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písm. a) až i) zákona.*

2. Spôsob merania pozitívneho sociálneho vplyvu⁴⁷

Uvedenie spôsobu merania pozitívneho sociálneho vplyvu ako ďalšej obligatórnej náležitosti je závislé od zamerania činnosti, ktorú bude žiadateľ vykonávať. Spôsob merania pozitívneho sociálneho vplyvu je rozdielny v prípade integračného podniku, sociálneho podniku bývania a všeobecného registrovaného sociálneho podniku.

V prípade integračného registrovaného sociálneho podniku a registrovaného sociálneho podniku bývania sú spôsoby merania pozitívneho sociálneho vplyvu, a rovnako aj kritéria na dosiahnutie tohto vplyvu, priamo uvedené v príslušných ustanoveniach zákona o SE, ktoré sa týkajú bližšieho vymedzenia uvedených podnikov (ustanovenia § 12 a § 13 zákona): percentom zamestnaných znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb alebo znevýhodnených a zraniteľných osôb z celkového počtu zamestnancov, resp. počtom bytov vo výstavbe alebo v prestavbe, počtom obstaraných bytov alebo percentom prenajímaných bytov.

V prípade všeobecného registrovaného sociálneho podniku je stanovenie spôsobu merania pozitívneho sociálneho vplyvu výlučne na žiadateľovi. Žiadateľ uvedie spôsob merania pozitívneho sociálneho vplyvu pri každej spoločensky prospešnej službe, ktorú poskytuje alebo plánuje poskytovať. V prípade kvantitatívnych údajov je potrebné uviesť percentá, čísla, prípadne zlomky. Popri uvedení kvantitatívnych údajov môže žiadateľ uviesť aj kvalitatívne údaje v zmysle plánovaného dopadu.

⁴⁶ Žiadateľ vyberie druh podniku podľa toho, či poskytovaním svojej spoločensky prospešnej služby naplňa verejný alebo komunitný záujem.

⁴⁷ Spôsobom merania PSV sa v tomto prípade nemá na mysli zvolená metodológia, ale spôsob dosahovania PSV.

Žiadateľ uvádza rovnako aj to, akým spôsobom sa pozitívny sociálny vplyv považuje za dosiahnutý, a to použitím čísel, percent alebo iných číselných údajov.

3. Predmet hospodárskej činnosti

Vzhľadom na skutočnosť, že najmä obchodné spoločnosti môžu a majú vo svojich základných dokumentoch pre potreby registrácie v obchodnom registri zapísaný rôzny predmet hospodárskej činnosti, ktorý reálne nemusia nevykonávať, je v zmysle zákona potrebné v rámci základného dokumentu vyšpecifikovať, aké konkrétne činnosti bude žiadateľ v zmysle prevádzkovania svojej spoločnosti ako registrovaného sociálneho podniku vykonávať. Tieto činnosti je potrebné naformulovať tak, aby ich definícia pokrývala čo najširší rozsah aktivít. Vzhľadom na to, že žiadateľ môže časom svoje činnosti v rámci predmetu činnosti rozšíriť, odporúčame do tejto časti uvádzať všeobecnú formuláciu: „V budúcnosti môže subjekt vyvíjať aj iné činnosti v súlade s predmetom činnosti spoločnosti, ktorými bude dosahovať pozitívny sociálny vplyv“.

Príklad opisu hlavného cieľa žiadateľa v základnom dokumente:

„Spoločnosť sa s ohľadom na Článok „Predmet činnosti spoločnosti“ tejto zakladateľskej listiny a s ohľadom na príslušné ustanovenia zákona č. 112/2018 Z. z. venuje najmä prevádzkovaniu čistiarne, čisteniu a údržbe textilu, prevádzkovaniu múzea v národnej kultúrnej pamiatke a chovu včiel. Týmto činnosťami sleduje svoj hlavný cieľ, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. V budúcnosti môže subjekt vyvíjať aj iné činnosti v súlade s predmetom činnosti spoločnosti uvedenom v tejto zakladateľskej listine, ktorými bude dosahovať pozitívny sociálny vplyv.“

4. Opis, akým spôsobom tovary alebo služby, ktoré žiadateľ vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo spôsob ich výroby alebo poskytovania prispievajú k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu.

V zmysle tohto ustanovenia je potrebné vyšpecifikovať opis, akým spôsobom tovary alebo služby, ktoré žiadateľ vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo spôsob ich výroby, alebo poskytovania prispievajú k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu.

Príklad opisu:

„Spoločnosť prispieva k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu nasledovnými spôsobmi:

- V zmysle poskytovania spoločensky prospešnej služby tvorby, rozvoja, ochrany, obnovy a prezentácie duchovných a kultúrnych hodnôt Spoločnosť prevádzkuje múzeum v priestoroch rekonštruovanej národnej kultúrnej pamiatky.“
- V zmysle poskytovania spoločensky prospešnej služby podpory zamestnanosti Spoločnosť zamestnáva zraniteľné a znevýhodnené osoby. Ich zamestnávaním Spoločnosť sleduje cieľ ich (opätovného) sociálneho začlenenia.
- V zmysle poskytovania spoločensky prospešnej služby tvorby a ochrany životného prostredia Spoločnosť napomáha uvádzaniu zdravých včelstiev do krajiny a k udržiavaniu potrebnej miery opel'ovačov v krajine. Týmto prispieva k zabezpečeniu úrodnosti a udržateľnosti rozmanitosti flóry v krajine.

5. Určenie percentuálnej časti zisku po zdanení, ktorú sa žiadateľ zaväzuje použiť na dosiahnutie hlavného cieľa podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. b) zákona a určenie postupov a pravidiel rozdeľovania zvyšnej časti zisku, ktoré nenarušia hlavný cieľ.

Žiadateľ si v tejto časti zvolí konkrétne percento (nie minimálne, ale viac ako 50 %) zisku po zdanení, ktoré použije na dosiahnutie hlavného cieľa podniku. Rovnako v tejto časti žiadateľ určí

postupy a pravidlá rozdeľovania zvyšnej časti zisku, ktoré nenarušia hlavný cieľ podniku v prípade, ak tento nepoužije na dosiahnutie hlavného cieľa podniku 100 % zisku.

V prípade, ak podnik použije 100 % svojho zisku po zdanení na dosahovanie hlavného cieľa, svoj PSV bude naplňať hospodárskou činnosťou a stane sa verejnoprospešným podnikom, môže využívať v zmysle príslušných ustanovení zákona o SE všetky druhy pomoci a podpory.

Príklad deklarácie podnikateľa o socializácii konkrétneho percenta zisku:

„Verejnoprospešný podnik sa zaväzuje použiť 60 % zo svojho zisku na dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ktorý je hlavným cieľom spoločnosti.“

Príklad záväzku žiadateľa a určenie postupov a pravidiel rozdeľovania zvyšnej časti zisku uvedeného v základom dokumente:

„Zisk spoločnosti sa použije v tomto poradí:

- a) na doplnenie rezervného fondu do výšky v zmysle príslušného článku,*
- b) na uhradenie neuhradenej straty minulých období,*
- c) na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 112/2018 Z. z., v prípade, že podniku bude udelený štatút registrovaného sociálneho podniku v zmysle zákona č. 112/2018 Z. z.,*
- d) na iné účely stanovené valným zhromaždením,*
- e) na rozdelenie medzi spoločníkov, a to v pomere zodpovedajúcom ich splateným vkladom.“*

6. Záväzok zapájania zainteresovaných osôb prostredníctvom poradného výboru podľa ustanovenia § 9 zákona alebo uplatňovaním demokratickej správy podľa ustanovenia § 10 zákona

Jedným z princípov sociálneho podnikania a rovnako jedným zo znakov sociálneho podniku je zapájanie zainteresovaných osôb do svojej hospodárskej činnosti. Pre potreby zákona o SE je táto podmienka splnená vytvorením osobitného orgánu, ktorý nazývame poradný výbor alebo uplatňovaním určitých pravidiel vnútornej organizácie a fungovania registrovaného sociálneho podniku, ktoré predstavujú demokratickú správu.

V prípade vytvorenia poradného výboru je potrebné vychádzať z ustanovenia § 9 zákona o SE, v ktorom sú uvedené všetky práva a povinnosti poradného výboru, práva a povinnosti členov poradného výboru, spôsob jeho fungovania, kreovania a iné. V rámci právnej úpravy poradného výboru je dôležité upozorniť na **povinnosť vytvorenia vnútorného predpisu**, v ktorom je potrebné vymedziť spôsob voľby alebo vymenovania, ako aj spôsob odvolania člena poradného výboru.

V prípade uplatňovania demokratickej správy je potrebné vychádzať z ustanovenia § 10 zákona o SE, v ktorom sú vymedzené podmienky vnútorného fungovania osobitne pre družstvá a občianske združenia, osobitne pre obchodné spoločnosti a osobitne pre neziskové organizácie, nadácie a účelové zariadenia cirkvi.

Príklad úpravy poradného výboru uvedeného v základom dokumente:

„Spoločnosť sa zaväzuje zapájať zainteresované osoby prostredníctvom poradného výboru.“

Poradný výbor tvoria 3 členovia. Členom poradného výboru môže byť len zainteresovaná osoba. Väčšinu členov poradného výboru musia tvoriť priamo zainteresované osoby. Najmenej jeden člen poradného výboru musí byť zamestnancom Spoločnosti.⁴⁸

Poradný výbor sa zúčastňuje na fungovaní Spoločnosti, na dosahovaní jej pozitívneho sociálneho vplyvu a na hodnotení dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu

- prerokovaním,
- právom na informácie,
- kontrolnou činnosťou.

Spôsob voľby alebo vymenovania a spôsob odvolania člena poradného výboru, ako aj riadneho fungovania poradného výboru, upraví Spoločnosť vo svojich vnútorných predpisoch tak, aby najmenej vo vzťahu k priamo zainteresovaným osobám bolo zabezpečené transparentné a spravodlivé prostredie.“

C. Podmienka sídla/miesta podnikania

Žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku, ktorý je právnickou osobou, musí mať **sídlo** a v prípade ak ide o fyzickú osobu, **miesto podnikania**:

- na území Slovenskej republiky alebo
- iného členského štátu.

D. Podmienka dôveryhodnosti

Žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku musí rovnako spĺňať aj podmienku **dôveryhodnosti**. Dôveryhodnosť žiadateľa je v zákone o SE vymedzená negatívne. Za nedôveryhodného sa na účely zákona o SE považuje ten:

- u koho je preukázateľne spochybnené, že v súvislosti s vykonávaním činnosti registrovaného sociálneho podniku alebo v súvislosti s vykonávaním činnosti organizácie sektora sociálnej ekonomiky bude čestne a svedomito plniť povinnosti podľa tohto zákona a osobitných predpisov,
- kto v období troch rokov pred podaním žiadosti o štatút alebo žiadosti o priznanie postavenia organizácie sektora sociálnej ekonomiky pôsobil vo funkcii štatutárneho orgánu, člena štatutárneho orgánu, prokuristu, člena dozornej rady alebo spoločníka právnickej osoby so sídlom na území Slovenskej republiky, na ktorej majetok bol vyhlásený konkurz, proti ktorej bolo zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo na ktorej majetok bol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, a to kedykoľvek v období jedného roka pred vznikom, ktorejkoľvek z uvedených skutočností,
- kto v období troch rokov pred podaním žiadosti o štatút bol fyzickou osobou – podnikateľom s miestom podnikania na území Slovenskej republiky, na ktorej majetok bol vyhlásený konkurz, proti ktorej bolo zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo na ktorej majetok bol zrušený konkurz pre nedostatok majetku. Podmienka dôveryhodnosti je obzvlášť dôležitá, keďže sa je potrebné presvedčiť, že nejde iba o „papierové“ splnenie podmienok, ale že žiadateľ

⁴⁸ V prípade, ak ide o integračný podnik, namiesto danej vety je potrebné doplniť: *Najmenej jeden člen poradného výboru musí byť zamestnancom Spoločnosti, ktorý je znevýhodnenou alebo zraniteľnou osobou.*

naozaj ako sociálny podnik alebo organizácia sektora sociálnej ekonomiky funguje alebo s vysokou pravdepodobnosťou bude fungovať.

Preukázateľné spochybnenie dôveryhodnosti podľa ustanovenia § 2 ods. 11 písm. a) zákona o SE môže vychádzať napríklad zo samotnej deklarácie subjektu, resp. jeho zástupcu, ktorý sám v rámci preukázania dôveryhodnosti explicitne alebo implicitne prejaví neochotu plniť zákonné povinnosti. Ďalším príkladom spochybnenia môže byť fakt, keď sa subjekt, napriek svojej žiadosti o štatút, odmieta oboznámiť so zákonnými povinnosťami pre účel ich budúceho plnenia, častokrát v kombinácii s históriou zanedbávania takýchto povinností.

Preukázanie dôveryhodnosti je jednou zo základných podmienok, ktoré musí žiadateľ splniť v rámci konania o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku alebo o priznanie postavenia organizácie sektora sociálnej ekonomiky, aby mu bol priznaný štatút registrovaného sociálneho podniku alebo postavenie organizácie sektora sociálnej ekonomiky. Dôveryhodnosť môže byť okrem iného spochybnená aj konaním, ktoré je možné objektívne posúdiť ako konanie, ktoré je v rozpore s princípmi sociálneho podnikania a zákona o SE ako takého alebo v rozpore s princípmi, na ktorých sú postavené iné právne normy.

Voči prípadnému zamietnutiu žiadosti o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku alebo žiadosti o priznanie postavenia organizácie sektora sociálnej ekonomiky z dôvodu nedôveryhodnosti sa žiadateľ môže brániť prostredníctvom riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré sú upravené v zákone č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov.

Dôveryhodnosť žiadateľa sa okrem iného overuje aj prostredníctvom ústneho vypočutia, ktorého účelom je pomocou hĺbkového rozhovoru overiť najmä to, či ide naozaj o dôveryhodného žiadateľa.

Organizácia sektora sociálnej ekonomiky môže žiadateľovi o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku na základe jeho žiadosti vydať potvrdenie o tom, že spĺňa podmienku dôveryhodnosti, ak žiadateľ túto podmienku spĺňa. Za vydanie potvrdenia môže organizácia sektora sociálnej ekonomiky požadovať od žiadateľa odplatu v dohodnutej výške. Predmetné potvrdenie je následne prílohou žiadosti o priznanie štatútu, pričom podmienka dôveryhodnosti žiadateľa sa považuje za splnenú, ak nie je preukázaný opak.

E. Podmienka existencie projektu činnosti

Žiadateľ, ktorý existuje dlhodobo, ako aj žiadateľ, ktorý existuje najdlhšie jeden rok alebo ktorý v období jedného roka pred podaním žiadosti o štatút nevykonával hospodársku činnosť viac ako dva po sebe nasledujúce mesiace⁴⁹, musí mať vypracovaný **projekt činnosti** registrovaného sociálneho podniku vo vzťahu k činnosti, ktorou dosahuje merateľný pozitívny sociálny vplyv a vo vzťahu k hospodárskej činnosti.⁵⁰ V prípade, ak ide o žiadateľa, ktorý je novým podnikom podľa ustanovenia § 2 ods. 10 zákona o SE alebo ak ide o iného žiadateľa, a na tento postup existujú dôvody osobitného zreteľa (ustanovenie § 7 ods. 6 zákona o SE), je tento žiadateľ povinný vypracovať projekt činnosti registrovaného sociálneho podniku, ktorý obsahuje aj kalkuláciu predpokladaných príjmov a výdavkov najmenej na tri hospodárske roky.

⁴⁹ Nový podnik podľa ustanovenia § 2 ods. 10 zákona č. 112/2018 Z. z.

⁵⁰ V prípade, keď sociálny podnik napĺňa PSV svojou hospodárskou činnosťou sa projektom činnosti myslí jeho podnikateľský plán. V prípade, keď sociálny podnik (napríklad MNO) napĺňa PSV svojou neziskovou činnosťou, projekt činnosti vo vzťahu k činnosti, ktorou dosahuje PSV, nie je podnikateľským plánom.

F. Podmienka bezúhonnosti

Žiadateľ musí byť **bezúhonný**. V prípade ak ide o žiadateľa - fyzickú osobu, posudzuje sa bezúhonnosť tejto fyzickej osoby. Ak je žiadateľom právnická osoba, podmienku bezúhonnosti musí spĺňať nielen právnická osoba ako žiadateľ, ale aj jej štatutárny orgán (napr. konateľ obchodnej spoločnosti) alebo člen štatutárneho orgánu tejto právnickej osoby (napr. člen predstavenstva akciovej spoločnosti).

Bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov. Výpis z registra trestov je verejná listina vydávaná Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky. Dokument preukazuje, či fyzická osoba bola alebo nebola právoplatne odsúdená.

Za bezúhonného sa pre potreby zákona o SE nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak jeho odsúdenie nebolo zahladené, alebo ak sa na neho nehľadí, akoby nebol odsúdený.⁵¹

G. Podmienka zamestnávania minimálneho počtu zamestnancov

Podmienka zamestnávania minimálneho počtu zamestnancov sa týka všetkých právnych foriem, ktoré môžu byť subjektom sociálnej ekonomiky v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 zákona o SE. Žiadateľ o priznanie štatútu integračného podniku, musí mať v čase podania žiadosti najmenej dvoch zamestnancov v pracovnom pomere dohodnutom najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času:

- **ktorí nie sú spoločníkmi**, ak ide o žiadateľa, ktorý je spoločnosťou s ručením obmedzeným, verejnou obchodnou spoločnosťou alebo komanditnou spoločnosťou,
- **ktorí nie sú členmi predstavenstva**, ak ide o žiadateľa, ktorý je akciovou spoločnosťou, jednoduchou spoločnosťou na akcie alebo družstvom,
- **ktorí nie sú štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu**, ak ide o žiadateľa, ktorý je občianskym združením alebo účelovým zariadením cirkvi,
- **ktorí nie sú štatutárnym orgánom a členom správnej rady**, ak ide o žiadateľa, ktorý je neziskovou organizáciou, nadáciou alebo neinvestičným fondom,
- ak ide o žiadateľa, ktorý je **fyzickou osobou – podnikateľom**.

V prípade nového podniku⁵² však Ministerstvo práce prizná štatút RSP aj bez splnenia tejto podmienky podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. g zákona o SE, avšak subjekt je povinný Ministerstvu práce preukázať jej následné splnenie do 12 mesiacov odo dňa priznania štatútu. Pre odloženie splnenia predmetnej podmienky sa Ministerstvo práce môže rozhodnúť i v prípade, ak na tento postup existujú

⁵¹ Zahladienie odsúdenia predstavuje inštitút, prostredníctvom ktorého sa umožňuje, aby boli vo vzťahu k odsúdenému po splnení ustanovených podmienok odstránené nepriaznivé dôsledky odsúdenia, ktoré trvajú aj po výkone trestu. Ak bolo odsúdenie zahladené, hľadá sa na páchatel'a, ako keby nebol odsúdený. Na páchatel'a sa hľadá ako keby nebol odsúdený aj v prípade, ak došlo k upusteniu od potrestania podľa ustanovenia § 40 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), k podmiennečnému upusteniu od potrestania podľa ustanovenia § 40a Trestného zákona, a pod.

⁵² Novým podnikom na účely zákona o SE je právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá ku dňu podania žiadosti o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku existuje najdlhšie jeden rok alebo ktorá v období jedného roka pred podaním žiadosti o štatút nevykonávala hospodársku činnosť viac ako dva po sebe nasledujúce mesiace (ustanovenie § 2 ods.10 zákona).

(u žiadateľa, ktorý nie je novým podnikom) dôvody hodné osobitného zreteľa (ustanovenie § 7 ods. 6 zákona o SE).⁵³

Pre potreby splnenia podmienky zamestnávania minimálneho počtu zamestnancov sa ako zamestnanec započítava tá istá fyzická osoba najviac v dvoch integračných podnikoch.

H. Podmienka bezdlžnosti na poistení

Žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku nesmie mať evidované **nedoplatky poistného** na sociálne poistenie a zdravotná poisťovňa voči žiadateľovi nemôže evidovať pohľadávky po splatnosti podľa osobitných predpisov⁵⁴ v Slovenskej republike a žiadateľ rovnako nemá evidované nedoplatky rovnakého alebo porovnateľného druhu v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu.

I. Podmienka nulových nedoplatkov na dani

Žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku nesmie mať evidované nedoplatky voči daňovému úradu a colnému úradu podľa osobitných predpisov⁵⁵ v Slovenskej republike a žiadateľ rovnako nesmie mať evidované nedoplatky rovnakého alebo porovnateľného druhu v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu.

J. Podmienka neporušenia zákazu nelegálneho zamestnávania

Ďalšou z podmienok na priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku je podmienka, že žiadateľovi nebola uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania v Slovenskej republike v období troch rokov pred podaním žiadosti o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku.

K. Podmienka týkajúca sa konkurzu, reštrukturalizácie a likvidácie

Štatút registrovaného sociálneho podniku je možné priznať žiadateľovi, ktorý nemá na svoj majetok vyhlásený konkurz, nebolo proti nemu zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo na jeho majetok nebol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, nie je v reštrukturalizácii, a rovnako nie je ani v likvidácii.

L. Podmienka týkajúca sa toho, že žiadateľ nemal zrušený štatút v období posledných troch rokov a nebolo u neho právoplatne rozhodnuté o nepriznaní štatútu RSP

Poslednou podmienkou je tá, že žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku nemal zrušený štatút v období troch rokov pred podaním žiadosti o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku, a rovnako u neho nebolo právoplatne rozhodnuté o nepriznaní štatútu registrovaného sociálneho podniku v období šiestich mesiacov pred podaním žiadosti o priznanie štatútu.

⁵⁴ V uvedenom prípade osobitnými predpismi rozumieme: zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁵⁵ V uvedenom prípade osobitnými predpismi rozumieme: zákon č. 199/2004 Z. z. Colný zákon a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Otázka zániku a zrušenia štatútu registrovaného sociálneho podniku je upravená v ustanovení § 8 ods. 1 až ods. 3 zákona o SE.

Štatút registrovaného sociálneho podniku zaniká

- a) zánikom právnickej osoby alebo, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa, jej smrťou, či vyhlásením za mŕtvu alebo ukončením jej podnikateľskej činnosti,
- b) vrátením štatútu registrovaného sociálneho podniku,
- c) porušením ustanovenia § 8 ods. 4 zákona.

Ministerstvo práce zruší štatút registrovaného sociálneho podniku, ak

- a) registrovaný sociálny podnik porušil povinnosť podľa ustanovenia § 7 ods. 7 alebo ods. 8 zákona,
- b) registrovaný sociálny podnik nepreukázal splnenie podmienok v lehote podľa ustanovenia § 7 ods. 6 zákona,
- c) registrovanému sociálnemu podniku bola uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania.

Ministerstvo práce môže zrušiť štatút registrovaného sociálneho podniku, ak registrovaný sociálny podnik opakovane alebo závažným spôsobom poruší povinnosti podľa tohto zákona neuvedené v ustanovení § 8 ods. 2 zákona.

Zákon o SE v jednotlivých odsekoch ustanovenia § 8 zákona teda rozlišuje:

- deklaratórny a obligatórny zánik štatútu registrovaného sociálneho podniku (ods.1), ktorý nastáva vzhľadom na faktickú situáciu vyplývajúcu z jednotlivých písmen ods. 1,
- konštitutívne a obligatórne zrušenie štatútu registrovaného sociálneho podniku (ods. 2), ktoré nastáva vzhľadom na rozhodnutie Ministerstva práce,
- konštitutívne a fakultatívne zrušenie štatútu registrovaného sociálneho podniku, ktoré nastáva taktiež vzhľadom na rozhodnutie Ministerstva práce.

2.2. Konanie o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku (ustanovenie § 7 zákona)

Konanie o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku sa začína na žiadosť o štatút. Žiadosť o štatút musí byť písomná, musí obsahovať identifikačné údaje žiadateľa, a rovnako musí obsahovať určenie registrovaného sociálneho podniku v zmysle ustanovenia § 11 zákona o SE, t. j., či ide o verejnoprospešný alebo komunitnoprošpešný podnik a či ide o integračný podnik, sociálny podnik bývania alebo všeobecný registrovaný sociálny podnik. Žiadosť o štatút sa podáva v elektronickej podobe prostredníctvom elektronického formulára zaslaného do informačného systému sociálnej ekonomiky, ktorého správcom je Ministerstvo práce, vyššie uvedené neplatí počas nefunkčnosti informačného systému sociálnej ekonomiky (bližšie pozri: IV. KAPITOLA VÝKON ŠTÁTNEJ SPRÁVY V OBLASTI SOCIÁLNEJ EKONOMIKY).

Obligatórnymi prílohami k žiadosti o štatút sú:

- a) údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov a súhlas s ich spracovaním alebo výpis z registra trestov, ktorý nesmie byť starší ako tri mesiace ku dňu podania žiadosti o štatút

V prípade, ak sa žiadateľ rozhodne nepredkladať výpis z registra trestov, je povinný predložiť Ministerstvu práce údaje na vyžiadanie výpisu z registra trestov.

Ak ide o žiadateľa, ktorým je fyzická osoba, týmito údajmi sú:

- meno, priezvisko, rodné priezvisko, pôvodné meno alebo priezvisko, ak došlo k zmene mena alebo zmene priezviska, prípadne prezývka osoby, ktorej sa žiadosť týka,
- dátum narodenia, rodné číslo, miesto a okres narodenia, adresa trvalého pobytu a u osoby narodenej v cudzine aj štát narodenia,
- štátne občianstvo,
- pohlavie,
- meno, priezvisko a rodné priezvisko rodičov.

Ak sa ide o žiadateľa, ktorým je právnická osoba, týmito údajmi sú:

- obchodné meno alebo názov a sídlo právnickej osoby,
- identifikačné číslo právnickej osoby, ak bolo pridelené,
- označenie registra, v ktorom je právnická osoba zapísaná.

b) základný dokument, ak ide o žiadateľa, ktorý:

- nie je obchodnou spoločnosťou alebo družstvom, alebo
- ak má sídlo, ak ide o právnickú osobu, alebo miesto podnikania, ak ide o fyzickú osobu, na území iného členského štátu.

V prípade, ak ide o žiadateľa, ktorý je obchodnou spoločnosťou alebo družstvom a má sídlo na území Slovenskej republiky, predloženie tohto dokumentu odpadá, nakoľko splnenie dotknutej povinnosti preukazovanej týmto dokumentom zisťuje Ministerstvo práce z úradnej povinnosti.

c) projekt činnosti registrovaného sociálneho podniku.

Projekt činnosti registrovaného sociálneho podniku musí obsahovať:

- názov žiadateľa alebo názov projektu žiadateľa
- obsah projektu činnosti (napr. **podnikateľského plánu**), ktorého súčasťou je:
 - zhrnutie podnikateľského zámeru,
 - definícia problému,
 - opis produktu, služby, podnikateľskej aktivity,
 - informácie o spoločenskom dopade,
 - finančný plán,
 - informácie o predaji, marketingu a konkurencii.

Ak žiadateľ dosahuje PSV svojou hospodárskou činnosťou, projektom činnosti sa rozumie podnikateľský plán. Ak žiadateľ dosahuje PSV spôsobom nehospodárskej činnosti, predkladá (samostatne alebo spoločne) projekt činnosti vo vzťahu k dosahovaniu PSV a zároveň podnikateľský plán vo vzťahu k svojej hospodárskej (podnikateľskej) činnosti.

d) ak ide o žiadateľa, ktorý má sídlo, ak ide o právnickú osobu, alebo miesto podnikania, ak ide o fyzickú osobu, na území iného členského štátu, tento žiadateľ je povinný preukázať:

- splnenie podmienky bezúhonnosti, v prípade, ak ide o právnickú osobu, podmienku bezúhonnosti musí spĺňať aj štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu,
- doklad o zriadení sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo o mieste podnikania, ak ide o fyzickú osobu na území iného členského štátu Európskej únie,
- že nemá evidované nedoplatky na poistnom na sociálne poistenie a zdravotná poisťovňa neeviduje voči nemu pohľadávky po splatnosti podľa osobitných predpisov v Slovenskej republike a nemá evidované nedoplatky rovnakého alebo porovnateľného druhu v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu,
- nemá evidované nedoplatky voči daňovému úradu a colnému úradu podľa osobitných predpisov v Slovenskej republike a nemá evidované nedoplatky rovnakého alebo porovnateľného druhu v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu,
- nemá na majetok vyhlásený konkurz, nebolo proti nemu zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo nebol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, nie je v reštrukturalizácii a nie je v likvidácii.

V prípade, ak iný členský štát hore uvedené doklady o splnení podmienok nevydáva, je ich možné nahradiť čestným vyhlásením.

e) potvrdenie o dôveryhodnosti:

Fakultatívnou prílohou k žiadosti o štatút je potvrdenie o dôveryhodnosti vydanom organizáciou sektora sociálnej ekonomiky.

Organizácia sektora sociálnej ekonomiky, ak takáto v zmysle zákona č. 112/2018 Z. z. existuje, môže žiadateľovi o priznanie štatútu na základe jeho žiadosti vydať potvrdenie o tom, že spĺňa podmienku dôveryhodnosti. V prípade, ak sa nepreukáže opak, t. j., že by žiadateľ predmetnú podmienku nespĺňal, podmienka dôveryhodnosti žiadateľa sa považuje za splnenú. Za vydanie takéhoto potvrdenia môže organizácia sektora sociálnej ekonomiky požadovať odplatu v dohodnutej výške.

Po podaní žiadosti o štatút, Ministerstvo práce overuje splnenie formálnych, ako aj reálnych, podmienok pre priznanie štatútu. V rámci konania o priznanie štatútu Ministerstvo práce rozhoduje na základe vlastného overovania všetkých podmienok, ktoré žiadateľ podľa zákona o SE musí spĺňať, a na základe posúdenia predložených dokumentov zo strany žiadateľa. Ministerstvo práce je rovnako povinné prihliaďať na potvrdenie organizácie sektora sociálnej ekonomiky o dôveryhodnosti žiadateľa.

V prípade, ak žiadateľ o priznanie štatútu neposkytol v rámci konania o priznanie štatútu súčinnosť pri overovaní skutočností rozhodujúcich pre priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku, Ministerstvo práce konanie o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku **zastaví**.

Priznanie štatútu

V prípade, ak žiadateľ spĺňa všetky podmienky pre priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku, táto skutočnosť sa len vyznačí v príslušnom spise. Rozhodnutie o priznaní štatútu sa nevyhotovuje.

Ministerstvo práce po priznaní štatútu registrovaného podniku, ktorý je priznaný bez časového obmedzenia, doručí registrovanému sociálnemu podniku osvedčenie o priznaní štatútu registrovaného

sociálneho podniku. Z osvedčenia o priznaní štatútu registrovaného sociálneho podniku musí vyplývať, ktorú spoločensky prospešnú službu registrovaný sociálny podnik poskytuje.

V prípade, ak Ministerstvo práce v rámci konania zistí, že podmienky na priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku nie sú splnené, vydá rozhodnutie o nepriznaní štatútu registrovaného sociálneho podniku.

Na základe písomnej žiadosti registrovaného sociálneho podniku Ministerstvo práce vydá duplikát osvedčenia o priznaní štatútu registrovaného sociálneho podniku pri jeho strate, odcudzení alebo znehodnotení alebo pri zmene obchodného mena, názvu, adresy sídla alebo miesta podnikania registrovaného sociálneho podniku.

2.3. Povinnosti registrovaného sociálneho podniku a výnimky z povinností

Registrovaný sociálny podnik je po priznaní štatútu registrovaného sociálneho podniku počas celej doby jeho existencie povinný spĺňať všetky podmienky, ktoré sa skúmajú počas konania o priznanie štatútu registrovaného podniku, ďalšie podmienky v zmysle zákona o SE, a rovnako musí dodržiavať základný dokument v rozsahu podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 112/2018 Z. z.

V rámci povinností spĺňať určené podmienky počas celej doby existencie registrovaného sociálneho podniku zákon o SE rozlišuje niekoľko výnimiek:

1. Splnenie podmienok, aby bol registrovaný sociálny podnik bezúhonný (v prípade ak ide o právnickú osobu, podmienku bezúhonnosti musí spĺňať aj štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu), aby nemal evidované nedoplatky na poistnom na sociálne poistenie a zdravotná poisťovňa neevidovala voči nemu pohľadávky po splatnosti podľa osobitných predpisov v Slovenskej republike a nemal evidované nedoplatky rovnakého alebo porovnateľného druhu v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu, a aby nemal evidované nedoplatky voči daňovému úradu a colnému úradu podľa osobitných predpisov v Slovenskej republike a nemal evidované nedoplatky rovnakého, alebo porovnateľného druhu v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu, **sa považujú za splnené** počas troch mesiacov odo dňa keď registrovaný sociálny podnik prestal tieto podmienky spĺňať.
2. Podmienky, že registrovaný sociálny podnik nemá evidované nedoplatky na poistnom na sociálne poistenie a zdravotná poisťovňa neeviduje voči nemu pohľadávky po splatnosti podľa osobitných predpisov v Slovenskej republike a nemá evidované nedoplatky rovnakého alebo porovnateľného druhu v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu, a že nemá evidované nedoplatky voči daňovému úradu a colnému úradu podľa osobitných predpisov v Slovenskej republike a nemá evidované nedoplatky rovnakého alebo porovnateľného druhu v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu **sa považujú rovnako za splnené**, ak sú registrovanému sociálnemu podniku povolené splátky dlžných súm poistného na sociálne poistenie, splátky dlžných súm z pohľadávok evidovaných zdravotnou poisťovňou, je povolené zaplatenie colného dlhu v splátkach a je povolený odklad platenia dane alebo platenie dane v splátkach a príslušná dlžná suma sa nestala splatnou.
3. Ak ide o **nový podnik**, splnenie podmienok v zmysle ustanovenia § 6 ods. 1 písm. a) prvého až tretieho bodu zákona, týkajúcich sa dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu, sanevyžaduje počas prvých 12 mesiacov odo dňa priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku.

4. Rovnako v prípade **nového podniku** sa počas prvých 12 mesiacov odo dňa priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku nevyžaduje splnenie podmienky podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. g) zákona týkajúcej sa zamestnávania najmenej dvoch zamestnancov v pracovnom pomere dohodnutom najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času,
- **ktorí nie sú spoločníkmi**, ak ide o žiadateľa, ktorý je spoločnosťou s ručením obmedzeným, verejnou obchodnou spoločnosťou alebo komanditnou spoločnosťou,
 - **ktorí nie sú členmi predstavenstva**, ak ide o žiadateľa, ktorý je akciovou spoločnosťou, jednoduchou spoločnosťou na akcie alebo družstvom,
 - **ktorí nie sú štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu**, ak ide o žiadateľa, ktorý je občianskym združením alebo účelovým zariadením cirkvi,
 - **ktorí nie sú štatutárnym orgánom a členom správnej rady**, ak ide o žiadateľa, ktorý je neziskovou organizáciou, nadáciou alebo neinvestičným fondom,
 - ak ide o žiadateľa, ktorý je **fyzickou osobou – podnikateľom**.

Registrovaný sociálny podnik, ktorý je novým podnikom, musí splnenie podmienok podľa bodov 3 a 4 preukázať do 12 mesiacov odo dňa priznania štatútu. Podľa bodov 3 a 4 sa môže postupovať aj keď ide o iného žiadateľa, ako je nový podnik, a to v prípade, ak na tento postup existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

Nový podnik:

„Novým podnikom na účely tohto zákona je právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá ku dňu podania žiadosti o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku existuje najdlhšie jeden rok alebo ktorá v období jedného roka pred podaním žiadosti o štatút nevykonávala hospodársku činnosť viac ako dva po sebe nasledujúce mesiace.

Registrovaný sociálny podnik je v písomnom styku povinný uvádzať označenie „registrovaný sociálny podnik“ alebo skratku „r. s. p.“. Označenie „registrovaný sociálny podnik“ sa zapisuje do registra alebo do inej evidencie, do ktorých zápisom vzniká registrovaný sociálny podnik. Registrovaný sociálny podnik je povinný podať návrh na zápis označenia „registrovaný sociálny podnik“ do troch mesiacov odo dňa priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku.

Každú zmenu skutočností, ktoré súvisia s plnením podmienok v zmysle ustanovenia § 6 ods. 1 zákona č. 112/2018 Z. z., a rovnako aj zmenu údajov, ktoré sa týkajú zmeny adresy prevádzkarne, ak je zriadená, vrátane okresu a samosprávneho kraja, spôsobu zapájania zainteresovaných osôb, percentuálnej časti zisku po zdanení, ktorú sa registrovaný sociálny podnik zaväzuje použiť na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, zmenu mena, priezviska, bydliska, dátumu narodenia a rodného čísla alebo iného identifikátora, ak rodné číslo nebolo pridelené, fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, s uvedením spôsobu, akým táto fyzická osoba koná v mene registrovaného sociálneho podniku, a s uvedením dňa vzniku funkcie a po jej skončení dňa skončenia funkcie a zmenu telefónneho čísla, adresy elektronickej pošty a adresy webového sídla, ak je zriadené, je registrovaný sociálny podnik povinný písomne oznámiť Ministerstvu práce do 10 dní odo dňa, keď ku zmene došlo. V prípade, ak došlo k zmene fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, je registrovaný sociálny podnik povinný spolu s oznámením tejto zmeny predložiť údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov podľa osobitného predpisu a súhlas s ich spracovaním, alebo výpis z registra trestov, ktorý nie je starší ako tri mesiace.

Po priznaní štatútu je registrovaný sociálny podnik povinný zriadiť poradný výbor podľa ustanovenia § 9 zákona o SE alebo začať uplatňovať demokratickú správu podľa ustanovenia § 10 zákona o SE a túto skutočnosť preukázať Ministerstvu práce do troch mesiacov odo dňa priznania štatútu. V prípade, ak ide o registrovaný sociálny podnik podľa ustanovenia § 7 ods. 6 zákona o SE (nový podnik/ak na tento postup existujú dôvody hodné osobitného zreteľa), registrovaný sociálny podnik je povinný uvedenú skutočnosť ministerstvu preukázať do 12 mesiacov odo dňa priznania štatútu. Registrovaný sociálny podnik je povinný mať zriadený poradný výbor alebo uplatňovať demokratickú správu počas trvania platnosti štatútu registrovaného sociálneho podniku t. j. v období od zriadenia poradného výboru, alebo od začatia uplatňovania demokratickej správy až do zrušenia alebo zániku štatútu registrovaného sociálneho podniku.

2.4. Povinnosť vedenia účtovníctva a vypracovania výročnej správy

Ďalšou povinnosťou registrovaného sociálneho podniku bez ohľadu na jeho právnu formu je povinnosť viesť účtovníctvo **v sústave podvojného účtovníctva** podľa príslušných ustanovení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“). Účtovným obdobím registrovaného sociálneho podniku je obdobie od 1. januára do 31. decembra v roku, t. j. obdobie kalendárneho roka. V prípade, ak registrovaný sociálny podnik začne vykonávať svoju činnosť v priebehu roka, účtovným obdobím prvého roka je obdobie od začatia existencie registrovaného sociálneho podniku do 31. decembra daného roka.

Registrovaný sociálny podnik je vo svojom účtovníctve povinný osobitne sledovať tie činnosti, ktoré vykonáva ako registrovaný sociálny podnik za účelom dosahovania PSV. Tieto špecifické činnosti sociálnej ekonomiky sleduje prostredníctvom analytických účtov. Ak v účtovníctve nie je možné zabezpečiť preukázanie uvedených činností prostredníctvom tvorby analytických účtov, registrovaný sociálny podnik je v tomto prípade povinný viesť analytickú evidenciu alebo ďalšie pomocné evidencie. Má sa za to, že RSP:

- v prípade, ak svoje PSV napĺňa spôsobom vykonávania hospodárskej činnosti, vedie samostatne v účtovnej evidencii túto hospodársku činnosť alebo tieto hospodárske činnosti, či už spolu alebo jednotlivo (oddelene od ostatných možných druhov hospodárskej činnosti a oddelene od nehospodárskej činnosti).
- v prípade, ak svoje PSV napĺňa spôsobom vykonávania nehospodárskej činnosti, vedie samostatne v účtovnej evidencii túto nehospodársku činnosť a samostatne činnosť hospodársku, pričom činnosti v každej kategórii činnosti môže viesť spolu alebo jednotlivo podľa vlastného uváženia a potreby.

Každý RSP sa v závislosti od svojej právnej formy okrem vyššie uvedeného riadi aj ustanoveniami právnych predpisov, ktoré upravujú jeho vznik, právne postavenie, fungovanie a zánik.

2.4.1. Účtovná závierka a výročná správa

Všeobecné podmienky týkajúce sa zostavenia účtovnej závierky a výročnej správy pre účtovnú jednotku sú definované primárne v zákone o účtovníctve, podľa ustanovenia § 19 ods. 1 písm. c) ktorého musí mať riadnu a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku overenú audítorom účtovná jednotka, ktorej túto povinnosť ustanovuje osobitný predpis. Ak by RSP bol obchodnou spoločnosťou, ktorá splní podmienky pre zákonný audit uvedené v ustanovení § 19 ods. 1 písm. a) zákona o účtovníctve, vzťahuje sa na takýto subjekt aj povinnosť overenia účtovnej závierky v zmysle predmetného ustanovenia zákona o účtovníctve, keď účtovná závierka účtovnej jednotky musí byť audítorom overená najneskôr do jedného roka od skončenia účtovného obdobia, za ktoré sa zostavuje, ak osobitný predpis neustanovuje inak.

V zmysle zákon o SE je, popri vypracovaní bežnej účtovnej závierky, registrovaný sociálny podnik povinný vypracovať aj výročnú správu za príslušný kalendárny rok, a to v termíne, ktorý určí štatutárny orgán podniku, alebo v termíne, ktorý je upravený jeho základným dokumentom. Ak termín upravený nie je, výročnú správu je podnik povinný vypracovať najneskôr do siedmich mesiacov od skončenia účtovného obdobia, za ktoré sa výročná správa vyhotovuje. Zároveň je potrebné, aby ju RSP uložil do registra účtovných závierok, najneskôr do siedmich mesiacov od skončenia účtovného obdobia, za ktoré sa výročná správa vyhotovuje, t. j. do 31.7. nasledujúceho kalendárneho roka, ak osobitný predpis neustanovuje inak [napríklad ustanovenie § 34 zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby“) alebo ustanovenie § 35 zákona č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o nadáciách“)].

Výročná správa okrem náležitostí, ktoré je potrebné upraviť z hľadiska každého registrovaného sociálneho podniku samostatne, obsahuje v zmysle zákona o SE najmä:

- a) zhodnotenie dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu, ktorý má registrovaný sociálny podnik uvedený vo svojom základnom dokumente, a prehľad činností vykonávaných v účtovnom období, t. j. v príslušnom kalendárnom roku,
- b) účtovnú závierku a zhodnotenie základných údajov v nej obsiahnutých,
- c) správu audítora, ak má registrovaný sociálny podnik povinnosť vykonať štatutárny audit,
- d) prehľad o peňažných príjmoch a výdavkoch,
- e) prehľad príjmov v členení podľa zdrojov,
- f) stav a pohyb majetku a záväzkov,
- g) zloženie orgánov registrovaného sociálneho podniku a ich zmeny, ku ktorým došlo v priebehu účtovného obdobia, t. j. príslušného kalendárneho roka,
- h) údaje určené valným zhromaždením, správnu radou alebo iným obdobným orgánom registrovaného sociálneho podniku.

Registrovaný sociálny podnik je povinný uložiť výročnú správu do registra účtovných závierok podľa ustanovenia § 23 zákona o účtovníctve do siedmich mesiacov od skončenia účtovného obdobia, za ktoré sa výročná správa vyhotovuje, t. j. do 31.07. príslušného kalendárneho roka, ak osobitný predpis (napríklad ustanovenie § 34 zákona o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby alebo ustanovenie § 35 zákona o nadáciách) neustanovuje inú lehotu.

Pri registrovaných sociálnych podnikoch, ktorými sú nadácie a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, ktorým vyplýva povinnosť vypracovať a predložiť výročnú správu aj zo zákona o nadáciách, resp. zo zákona o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, si registrovaný sociálny podnik môže splniť všetky vyššie uvedené povinnosti vzťahujúce sa k výročnej správe RSP vypracovaním jednej výročnej správy, samozrejme pod podmienkou, že táto obsahuje náležitosti kladené na výročnú správu v zmysle ustanovení zákona o SE.

V zmysle ustanovenia § 20 ods. 1 zákona o účtovníctve je výročnú správu povinná vyhotovovať taká účtovná jednotka, ktorá musí mať účtovnú závierku overenú audítorom podľa ustanovenia § 19 predmetného zákona. S účinnosťou od 1.1.2023 vzniká povinnosť vyhotovenia výročnej správy pre RSP podľa ustanovenia § 15 zákona o SE len vtedy, ak nevznikne RSP povinnosť overenia účtovnej závierky podľa podmienok uvedených v ustanovení § 19 zákona o účtovníctve.

Vychádzajúc zo zákona o účtovníctve, riadnu individuálnu účtovnú závierku a mimoriadnu individuálnu účtovnú závierku musí mať overenú audítorom okrem iných aj taká účtovná jednotka, ktorá je obchodnou spoločnosťou, ak ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka a za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie sú splnené aspoň dve z týchto podmienok:

1. celková suma majetku presiahla 4 000 000 eur, pričom sumou majetku sa rozumie suma majetku zistená zo súvahy v ocenení neupravenom o položky podľa ustanovenia § 26 ods. 3 zákona o účtovníctve,
2. čistý obrat presiahol 8 000 000 eur,
3. priemerný prepočítaný počet zamestnancov v jednom účtovnom období presiahol 50.

Inými slovami, ak RSP nebude spĺňať podmienky pre overenie účtovnej závierky podľa ustanovenia § 19 zákona o účtovníctve, nebude mu vyplývať ani povinnosť vyhotovenia výročnej správy podľa ustanovenia § 20 zákona o účtovníctve.

Všeobecným, generálnym, zákonom je primárne samotný zákon o účtovníctve, a pokiaľ nebudú splnené podmienky v ňom definované pre zákonný štatutárny audit týkajúci sa overenia účtovnej závierky, nie je z pohľadu účtovníctva ani potrebné vypracovať, overiť a uložiť výročnú správu do registra. Avšak, na druhej strane tento typ dokumentu vyžaduje samotný zákon č. 112/2018 Z. z., keď sa v ustanovení § 15 zákona jednoznačne vyžaduje predloženie výročnej správy bez ohľadu na skutočnosť, či to je alebo nie je žiaduce z hľadiska zákona o účtovníctve.

3. DRUHY REGISTROVANÝCH SOCIÁLNYCH PODNIKOV

Podľa ustanovenia § 11 ods. 1 zákona o SE registrovaný sociálny podnik, ktorý dosahuje pozitívny sociálny vplyv napĺňaním

- a) verejného záujmu, je verejnoprospešný podnik,
- b) komunitného záujmu, je komunitnoprošpešný podnik.

Podľa ustanovenia § 11 ods. 2 zákona o SE z hľadiska zamerania činnosti môže byť registrovaný sociálny podnik

- a) integračným podnikom,
- b) sociálnym podnikom bývania,
- c) všeobecným registrovaným sociálnym podnikom.

Zákon o SE v tomto ustanovení klasifikuje registrované sociálne podniky s ohľadom na ich spôsob dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu, resp. s ohľadom na druh spoločensky prospešnej služby, prostredníctvom ktorej dosahujú pozitívny sociálny vplyv.

V prvom rade v ods. 1 predmetného ustanovenia zákon o SE rozlišuje medzi tzv. verejnoprospešným registrovaným sociálnym podnikom a komunitnoprošpešným sociálnym podnikom. Základným klasifikačným kritériom pre toto rozlíšenie je to, či registrovaným sociálny podnik dosahuje pozitívny sociálny vplyv napĺňaním verejného alebo komunitného záujmu.

V ods. 2 predmetného ustanovenia už zákon o SE klasifikuje registrované sociálne podniky s ohľadom na to, akú spoločensky prospešnú službu poskytujú pri dosahovaní pozitívneho sociálneho vplyvu a napĺňaní verejného alebo komunitného záujmu. Na základe toho zákon rozlišuje medzi:

- registrovaným integračným sociálnym podnikom,

- registrovaným sociálnym podnikom bývania a
- všeobecným registrovaným sociálnym podnikom.

Registrovaným integračným sociálnym podnikom je taký sociálny podnik, ktorého hlavným cieľom je dosahovať pozitívny sociálny vplyv prostredníctvom poskytovania spoločensky prospešnej služby podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písm. h) zákona o SE t. j. poskytovania služieb na podporu zamestnanosti, ktorá sa realizuje tým spôsobom, že registrovaný sociálny podnik zamestnáva, v minimálne 30 % podiele k celkovému počtu jeho zamestnancov, zamestnancov, ktorí sú buď znevýhodnenými alebo zraniteľnými osobami podľa ustanovenia § 2 ods. 5 a 6 zákona o SE. S ohľadom na klasifikáciu registrovaných sociálnych podnikov podľa ustanovenia § 11 ods. 1 zákona o SE sa registrovaný integračný sociálny podnik bude považovať za akýchkoľvek okolností za verejnoprospešný podnik.

Registrovaným sociálnym podnikom bývania je taký sociálny podnik, ktorý dosahuje pozitívny sociálny vplyv poskytovaním spoločensky prospešnej služby podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písm. i) zákona o SE, t. j. poskytovaním spoločensky prospešného nájomného bývania. S ohľadom na klasifikáciu registrovaných sociálnych podnikov podľa ustanovenia § 11 ods. 1 zákona o SE sa sociálny podnik bývania bude považovať za akýchkoľvek okolností za verejnoprospešný podnik.

Registrované sociálne podniky, iné ako vyššie uvedené dva druhy (tzn. všeobecné registrované sociálne podniky podľa ustanovenia § 11 ods. 2 písm. c) zákona o SE), sa môžu zaoberať širokým okruhom hospodárskej a nehopodárskej činnosti v zmysle a v rozsahu poskytovania spoločensky prospešných služieb uvedených v ustanovení § 2 zákona o SE. Ich hlavným cieľom prirodzene zostáva dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu, ktorý musí byť väčší ako u podnikateľa, ktorý obdobnú činnosť vykonáva na účel dosahovania zisku (ustanovenie § 6 ods. 1 písm. a) tretí bod zákon o SE) .

Všeobecným registrovaným sociálnym podnikom je v rámci negatívneho vymedzenia akýkoľvek iný registrovaný sociálny podnik, ktorý nie je integračným sociálnym podnikom ani sociálnym podnikom bývania, t. j. taký registrovaný sociálny podnik, ktorý dosahuje pozitívny sociálny vplyv poskytovaním ktorejkoľvek spoločensky prospešnej služby podľa ustanovenia § 2 ods. 4 zákona o SE okrem spoločensky prospešnej služby na podporu zamestnanosti a poskytovania spoločensky prospešného sociálneho bývania. Môže tak ísť o nadáciu poskytujúcu finančnú podporu ostatným sociálnym podnikom, občianske združenie venujúce sa ochrane a obnove historických pamiatok, či obecnému sociálnemu podniku, ktorého hlavnou činnosťou je starostlivosť o životné prostredie a odpadové hospodárstvo v obci, a pod.

3.1. Integračný podnik

„Integračný podnik je verejnoprospešný podnik, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je podpora zamestnanosti prostredníctvom zamestnávania znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb.“

Integračný podnik je druhovo vymedzeným registrovaným sociálnym podnikom, ktorého dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu spočíva v poskytovaní spoločensky prospešnej služby na úseku zamestnávania znevýhodnených osôb (ustanovenie § 2 ods. 5 zákona) alebo zraniteľných osôb (§ ustanovenie 2 ods. 6 zákona). Nie všetky znevýhodnené a zraniteľné osoby podľa ustanovenia § 2 ods. 5 a 6 zákona sú však nimi aj na účely naplňovania pozitívneho sociálneho vplyvu integračného podniku. Nastáva tak situácia, keď vo vybraných prípadoch osoba definovaná v ustanovení § 2 ods. 5 a 6 zákona SE je síce znevýhodnenou alebo zraniteľnou osobou, no NIE JE za ňu považovaná v kontexte poskytovania spoločensky prospešnej služby spôsobom **pracovnej integrácie v integračnom podniku**. Takáto osoba však naďalej zostáva znevýhodnenou alebo zraniteľnou osobou v kontexte príjemcu

tovaru a služby, ktorých poskytovaním sociálny podnik reflektuje na špecifické potreby súvisiace so stavom jej znevýhodnenia alebo zraniteľnosti.⁵⁶

„Pozitívny sociálny vplyv podľa odseku 1 sa meria percentom zamestnaných znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb, pričom pozitívny sociálny vplyv sa považuje za dosiahnutý, ak integračný podnik zamestnáva najmenej 30 % znevýhodnených osôb z celkového počtu zamestnancov alebo najmenej 30 % zraniteľných osôb z celkového počtu zamestnancov alebo najmenej 30 % znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb z celkového počtu zamestnancov v pracovnom pomere dohodnutom najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času, a ak ide o znevýhodnené osoby podľa § 2 ods. 5 písm. b) (zákon o SE., pozn. autorov), najmenej v rozsahu štvrtiny ustanoveného týždenného pracovného času. Na účely dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu sa ako znevýhodnená osoba alebo zraniteľná osoba započítava tá istá fyzická osoba najviac v dvoch registrovaných sociálnych podnikoch.“

Pri definícii znevýhodnených osôb zákon o SE vychádza zo zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) a z Nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy (ďalej len „Nariadenie č. 651/2014“). Pojem „znevýhodnená osoba“ je tu použitý predovšetkým vo vzťahu k trhu práce, i keď sociálny podnik (ako je uvedené vyššie) môže svoj pozitívny sociálny vplyv dosahovať okrem ich zamestnávania i spôsobom, keď znevýhodneným osobám poskytuje svoje tovary a služby.⁵⁷

Pri definícii zraniteľných osôb zákon o SE vychádza z rôznych slovenských zákonov, ktoré popisujú osoby v najrôznejších ťažkých životných situáciách, ako sú zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), atď. Zraniteľné osoby rovnako ako osoby znevýhodnené možno vnímať v kontexte ich sťaženého prístupu na trh práce, ako aj v kontexte príjemcov tovarov a služieb, ktoré majú naplňovať ich špecifické potreby súvisiace s ich štatútom zraniteľnosti.

Na znevýhodnené a zraniteľné osoby s cieľom ich zamestnania (na tento účel vytvorených pracovných miestach) sa zvlášť sústreďujú integračné registrované sociálne podniky, pričom registrovaný sociálny podnik bývania a všeobecné registrované sociálne podniky budú znevýhodnené a zraniteľné osoby vnímať skôr v kontexte odberateľov ich tovarov a služieb.

a) Znevýhodnené a zraniteľné osoby

Znevýhodnená osoba:

„Znevýhodnenou osobou na účely tohto zákona je fyzická osoba, ktorá v predchádzajúcich šiestich mesiacoch nebola zamestnaná okrem zamestnania v pracovnoprávnom vzťahu, ktorého trvanie nepresiahlo v úhrne 40 dní v kalendárnom roku, ktorej zdaniteľné mesačné príjmy nepresiahli v úhrne sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu, ktorá nie je

⁵⁶ Bližšie pozri ustanovenie § 12 ods. 3 písm. c) a f) zákona o SE.

⁵⁷ Ustanovenie § 5 ods. 1 písm. c) zákona o SE: Sociálnym podnikom je subjekt sociálnej ekonomiky, v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú **tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje** (pozn.: *zvýraznenie autor*), alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania.

poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo výsluhového dôchodku a ktorá:

1. je mladšia ako 26 rokov veku, ukončila príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako 2 rokmi a od jej ukončenia nemala zamestnanie, ktoré trvalo najmenej 6 po sebe nasledujúcich mesiacov,
2. je staršia ako 50 rokov veku,
3. je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov,
4. dosiahla vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie podľa osobitného predpisu,
5. žije ako osamelá plnoletá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jej starostlivosť alebo sa stará aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky,
6. patrí k národnostnej menšine alebo etnickej menšine a potrebuje rozvíjať svoje jazykové znalosti, odborné znalosti, alebo nadobúdať pracovné skúsenosti na účely získania trvalého zamestnania, alebo
7. má trvalý pobyt v najmenej rozvinutom okrese.⁵⁸

Pri znevýhodnených osobách zákon nevyžaduje evidenciu v registri uchádzačov o zamestnanie.

Ustanovenie § 2 ods. 5 písm. a) zákona o SE vymedzuje **pojem znevýhodnená osoba** spôsobom, keď pre túto kategóriu stanovuje ako prvoradé, že osoba nebola v predchádzajúcich šiestich mesiacoch zamestnaná (okrem zamestnania v pracovnom pomere, ktorého trvanie nepresiahlo v úhrne 40 dní v kalendárnom roku) a jej zdaniteľné mesačné príjmy zároveň nepresiahli sumu životného minima. Za znevýhodnenú osobu podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona o SE sa tiež nepovažuje poberateľ starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo výsluhového dôchodku. Až potom zákon prechádza k druhostupňovej charakteristike týchto osôb, ako vyplýva z jednotlivých bodov, t. j. prvého až siedmeho bodu písm. a) ods. 5 citovaného ustanovenia zákona o SE. Tu vychádza z už uvedeného Nariadenia č. 651/2014 a jeho čl. 2 ods. 4, v rámci ktorého je definovaný tzv. „znevýhodnený pracovník“.⁵⁹

Druhou skupinou znevýhodnených osôb (ustanovenie § 2 ods. 5 písm. b) zákona o SE), pri ktorých znevýhodnenie nie je podmienené nezamestnanosťou a zdaniteľnými mesačnými príjmami

⁵⁸ Ustanovenie § 2 ods. 5 písm. a) zákona o SE. Ustanovenie § 2 ods. 5 písm. a) siedmeho bodu zákona o SE odkazuje na ustanovenie § 2 ods. 1 zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o podpore najmenej rozvinutých okresov“), ktorý však bol s účinnosťou od 01.11.2025 zrušený zákonom č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len „zákon o podpore prioritných okresov“). V zmysle ustanovenia § 10 ods. 6 zákona o podpore prioritných okresov platí, že ak sa v doterajších právnych predpisoch používa pojem „najmenej rozvinutý okres“ vo všetkých tvaroch, rozumie sa tým „prioritný okres“ v príslušnom tvare. Vzhľadom na vyššie uvedené je preto možné konštatovať, že napriek tomu, že ustanovenie § 2 ods. 5 písm. a) siedmeho bodu zákona o SE naďalej používa pojem „najmenej rozvinutý okres“, pri jeho aplikácii je potrebné zohľadniť ustanovenie § 10 ods. 6 zákona o podpore prioritných okresov, podľa ktorého sa pojem „najmenej rozvinutý okres“ použitý v doterajších právnych predpisoch vykladá ako „prioritný okres“. Na účely posúdenia splnenia podmienok podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) siedmeho bodu zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch sa preto za rozhodujúci považuje trvalý pobyt fyzickej osoby v prioritnom okrese.

⁵⁹ „Spomínané nariadenie je dôležité, pretože ak sa sociálnym podnikom poskytujúcim službu pracovnej integrácie pre znevýhodnené osoby má poskytovať verejná podpora, táto musí byť v súlade s pravidlami štátnej pomoci – a teda pri absencii notifikovanej schémy štátnej pomoci musia byť kategórie znevýhodnených [osôb] konzistentné so spomínaným nariadením.“

nepresahujúcimi sumu životného minima, je skupina osôb so zdravotným postihnutím, pričom je dôležité poznamenať, že sa nejde len o osoby, ktoré sú uznané za invalidné.

Znevýhodnenou osobou so zdravotným postihnutím je osoba, ktorá:

„1. je uznaná za invalidnú alebo

2. *nie je uznaná za invalidnú, ale má dlhodobé zdravotné postihnutie znižujúce jej telesné, duševné a zmyslové schopnosti, ktoré bránia jej plnohodnotnému a účinnému zapojeniu sa do pracovného prostredia v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, ktoré podľa poznatkov lekárskej vedy má trvať najmenej dva roky (ďalej len „dlhodobé zdravotné postihnutie“); dlhodobé zdravotné postihnutie sa preukazuje lekársym posudkom podľa § 25a ods. 6 alebo integrovaným posudkom, ktorý obsahuje výrok podľa osobitného predpisu, nie staršími ako dva roky, a ak fyzická osoba nemá vydaný posudok podľa § 25a ods. 6 ani integrovaný posudok, ktorý obsahuje výrok podľa osobitného predpisu, dlhodobé zdravotné postihnutie možno preukázať rozhodnutím o nepriznaní invalidného dôchodku, z ktorého vyplýva pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 20 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, nie starším ako dva roky.*“⁶⁰

Ustanovenie § 2 ods. 5 písm. b) zákona o SE upravuje aj spôsob preukazovania takéhoto znevýhodnenia, a to na základe lekárskeho posudku vypracovaného posudkovým lekárom.

Podľa ustanovenia § 25a zákona SE je lekárska posudková činnosť posúdením, či fyzická osoba má dlhodobé zdravotné postihnutie. Lekárska posudková činnosť sa vykonáva na žiadosť posudzovanej fyzickej osoby. Výkon lekárskej posudkovej činnosti zabezpečuje príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad práce“), pričom lekársku posudkovú činnosť vykonáva posudkový lekár úradu práce, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady na výkon lekárskej posudkovej činnosti v rámci výkonu integrovanej posudkovej činnosti podľa osobitného predpisu.

Posudkový lekár:

- posúdi, či posudzovaná fyzická osoba má dlhodobé zdravotné postihnutie na základe zhodnotenia jej zdravotného stavu z výpisu zo zdravotnej dokumentácie od ošetrojúceho lekára,
- vychádza aj z elektronických zdravotných záznamov v elektronickej zdravotnej knižke posudzovanej fyzickej osoby,
- môže uložiť posudzovanej fyzickej osobe povinnosť predložiť doplňujúce doklady a údaje,
- vypracuje do 30 dní od podania žiadosti o posúdenie dlhodobého zdravotného postihnutia lekársky posudok, a úrad práce odovzdá lekársky posudok posudzovanej fyzickej osobe.

Ak posudzovaná fyzická osoba nesúhlasí s lekársym posudkom, môže do piatich pracovných dní od prevzatia lekárskeho posudku požiadať úrad práce o preverenie lekárskeho posudku odborným konzíliom posudkových lekárov. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „Ústredie práce“) odovzdá lekársky posudok odborného konzília posudkových lekárov posudzovanej fyzickej osobe. Opätovnú žiadosť o posúdenie dlhodobého zdravotného postihnutia vo vzťahu k tej istej fyzickej osobe a k tej istej pracovnej činnosti je možné podať najskôr po uplynutí šiestich mesiacov od vypracovania predchádzajúceho lekárskeho posudku alebo od nadobudnutia právoplatnosti integrovaného posudku obsahujúceho výrok podľa osobitného predpisu; to neplatí, ak dôjde k zmene zdravotného stavu fyzickej osoby, ktoré môže mať vplyv na posúdenie dlhodobého zdravotného postihnutia. Preukazovanie je

⁶⁰ Ustanovenie § 2 ods. 5 písm. b) zákona o SE.

dôležité aj z hľadiska oprávnenosti poskytovania finančných príspevkov pre integračné registrované sociálne podniky zo štátneho rozpočtu, ako aj z finančných zdrojov Európskej únie.

Osoba znevýhodnená z titulu svojho zdravotného postihnutia môže byť zároveň poberateľom starobného dôchodku, avšak v súlade s ustanovením § 12 ods. 3 písm. c) zákona o SE maximálne počas dvoch rokov od dňa začatia poberania starobného dôchodku. Po uplynutí tejto lehoty prestáva byť znevýhodnenou osobou pre účely pracovnej integrácie v integračnom podniku. Inak svoje postavenie znevýhodnenej osoby v zmysle ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) zákona o SE nestráca.

Zraniteľná osoba:

„Zraniteľnou osobou na účely tohto zákona je

- a) prijímateľ sociálnej služby podľa osobitného predpisu,*
- b) fyzická osoba v nepriaznivej sociálnej situácii,*
- c) dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa osobitného predpisu okrem dieťaťa alebo žiaka podľa osobitného predpisu,*
- d) dieťa alebo plnoletá fyzická osoba, pre ktorých sú vykonávané opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,*
- e) plnoletá fyzická osoba po skončení ústavnej starostlivosti dosiahnutím plnoletosti, plnoletá fyzická osoba, ktorej bola poskytovaná na základe dohody starostlivosť v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately po skončení výkonu súdneho rozhodnutia dovŕšením plnoletosti, alebo plnoletá fyzická osoba, ktorá bola zverená do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby ako rodiča, do pestúnskej starostlivosti alebo ktorej bol súdom ustanovený poručník,*
- f) fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby,*
- g) fyzická osoba navracajúca sa na trh práce po skončení poberania materského alebo po skončení poberania rodičovského príspevku, a to 18 mesiacov od skončenia poberania materského alebo od skončenia poberania rodičovského príspevku,*
- h) fyzická osoba navracajúca sa na trh práce po skončení vykonávania osobnej asistencie alebo po skončení poberania peňažného príspevku na opatrovanie, a to 18 mesiacov od skončenia vykonávania osobnej asistencie alebo od skončenia poberania peňažného príspevku na opatrovanie,*
- i) fyzická osoba, ktorá je poberateľom starobného dôchodku,*
- j) fyzická osoba – nepodnikateľ, ktorej mesačný príjem nepresahuje trojnásobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu,*
- k) fyzická osoba po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu ochrannej výchovy, a to 36 mesiacov od prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu ochrannej výchovy,*
- l) fyzická osoba bez štátnej príslušnosti,*

*m) azylant alebo cudzinec, ktorému sa poskytuje doplnková ochrana.*⁶¹

Zraniteľné osoby v kontexte ustanovení § 2 a § 12 zákona o SE

Medzi okruh zraniteľných osôb patria aj osoby, ktoré po skončení poberania materského príspevku ďalej poberajú rodičovský príspevok. Právna úprava umožňuje osobám po materskej a rodičovskej dovolenke (ustanovenie § 2 ods. 6 písm. g) zákona) a fyzickým osobám navracajúcim sa trh práce po skončení výkonu osobnej asistencie alebo po skončení opatrovateľskej činnosti (ustanovenie § 2 ods. 6 písm. h) zákona), aby nemuseli plniť podmienku zotrvania 6 mesiacov v evidencii uchádzačov o zamestnanie pre účely ich zamestnania v integračnom podniku. Uvedené osoby sú však z vyššie uvedeného titulu považované za zraniteľné len na obdobie 18 mesiacov od skončenia poberania materského alebo rodičovského príspevku alebo vykonávania osobnej asistencie alebo poberania peňažného príspevku na opatrovanie (po tejto lehote samozrejme nie je vylúčené, že zotrvajú v kategórii zraniteľných osôb z iného titulu, prípadne sa stanú znevýhodnenými osobami).

Na príklade vyššie uvedeného je možné vidieť, že u vybraných skupín fyzických osôb zákon určuje lehotu, po uplynutí ktorej končí obdobie ich zraniteľnosti. Táto lehota však nie je vo všetkých prípadoch rovnaká. Fyzickým osobám po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu ochrannnej výchovy je štatút zraniteľnej osoby priznaný na obdobie 36 mesiacov (ustanovenie § 2 ods. 6 písm. k) zákona). Na druhej strane obdobie zraniteľnosti sa neuplatňuje v prípade fyzickej osoby po skončení ústavnej starostlivosti, ktorá dosiahla plnoletosť (§ 2 písm. 6 ods. e) zákona), čím sa jej zraniteľnosť v kontexte zákona stáva trvalou.

Ak sa uvedené zraniteľné osoby (s výnimkou osôb po skončení ústavnej starostlivosti) v období uvedených 18, resp. 36, mesiacov zamestnajú z titulu svojej zraniteľnosti v integračnom podniku, v tomto sú považované za zraniteľné na obdobie nie viac ako dva roky (ustanovenie § 12 ods. 3 písm. e) zákona). Po uplynutí tohto obdobia môžu, prirodzene, ak im to zamestnávateľ umožní, v integračnom podniku zotrvať, nebude ich však možné započítavať do povinného 30 % podielu znevýhodnených a/alebo zraniteľných osôb a RSP na ne prirodzene nebude môcť poberať vyrovnávací príspevok podľa ustanovenia § 19b ods. 2 písm. c) zákona.

Je možné uviesť, že napríklad osoba po výkone trestu alebo ochrannnej výchovy sa v rozmedzí 36 mesiacov môže zamestnať ako zraniteľná osoba v integračnom podniku. V tomto integračnom podniku je potom považovaná za zraniteľnú pre účely pracovnej integrácie na obdobie nie dlhšie ako dva roky odo dňa nástupu do zamestnania (ustanovenie § 12 ods. 3 písm. e) zákona), a to bez ohľadu na to, v akom časovom úseku svojho 36 mesačného obdobia do zamestnania vstúpila. Na druhej strane, na účely prijatia služby napríklad zo strany (miestneho) registrovaného sociálneho podniku poskytujúceho sociálnu pomoc pre zraniteľné osoby, je ako príjemca služby (zákazník) považovaná za zraniteľnú osobu iba na stanovené obdobie 36 mesiacov od prepustenia z výkonu trestu (§ 2 ods. 6 písm. k) zákona) bez ohľadu na svoj štatút zraniteľnej osoby v kontexte realizovaného pracovného pomeru v integračnom podniku.

Ďalej platí, že pre fyzickú osobu v nepriaznivej sociálnej situácii sa dvojročná lehota v integračnom podniku uplatňuje odo dňa skončenia nepriaznivej sociálnej situácie. To znamená, že táto osoba nemusí stratiť štatút zraniteľnej osoby ani 2 roky po nástupe do zamestnania v integračnom podniku, pokiaľ jej nepriaznivá sociálna situácia pretrváva aj počas tohto zamestnania (napríklad z dôvodu prebiehajúceho exekučného konania).

⁶¹ Ustanovenie § 2 ods. 6 zákona o SE.

Naopak, za zraniteľnú osobu na účely pracovnej integrácie registrovaného sociálneho podniku sa nepovažuje zraniteľná osoba podľa § 2 ods. 6 písm. i) a j) zákona, teda fyzická osoba, ktorá je poberateľom starobného dôchodku, a fyzická osoba – nepodnikateľ, ktorej mesačný príjem nepresahuje trojnásobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu.

b) Povinný podiel zamestnávania v integračnom podniku

Integračný podnik na to, aby dosiahol pozitívny sociálny vplyv, musí zamestnávať najmenej 30 % znevýhodnených alebo zraniteľných osôb, alebo znevýhodnených a zraniteľných osôb z celkového počtu svojich zamestnancov. Znevýhodnené alebo zraniteľné osoby pritom musia byť v pracovnom pomere, ktorý je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času.⁶² V prípade osôb znevýhodnených z titulu zdravotného postihnutia (podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) zákona o SE) môže byť pracovný pomer dohodnutý najmenej v rozsahu štvrtiny ustanoveného týždenného pracovného času.

Do celkového počtu zamestnancov, z ktorého sa počíta 30 % povinný podiel zamestnávania, sa z radov „bežných“ zamestnancov započítavajú všetci, ktorí vykonávajú prácu v pracovnom pomere bez ohľadu na rozsah ich pracovného úväzku. Povinný rozsah pracovného úväzku zákon ustanovuje len pri pracovných pomeroch znevýhodnených a zraniteľných osôb/zamestnancov.

Zamestnanci pracujúci na niektorú z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru sa do celkového počtu zamestnancov nezapočítavajú.

Ak v integračnom podniku počet zamestnávanych znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb klesne pod hranicu 30 % na celkovom počte zamestnancov, a to z dôvodu:

- a) skončenia pracovného pomeru,
- b) z dôvodu uplynutia lehôt definovaných v ustanovení § 12 ods. 3 zákona o SE, napr. z dôvodu uplynutia lehoty dvoch rokov odo dňa nástupu znevýhodnenej osoby do zamestnania v integračnom podniku alebo uplynutia lehoty dvoch rokov od začatia poberania starobného dôchodku pre znevýhodnenú osobu podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) druhého bodu zákona o SE, a pod.,
- c) z dôvodu zvýšenia počtu zamestnancov v nadväznosti na investíciu, ktorá sa týka založenia novej prevádzkarne, rozšírenia kapacity existujúcej prevádzkarne, rozšírenia podniku, diverzifikácie výroby alebo zásadnej zmeny výrobného procesu,

sa podmienka naplnenia povinného podielu zamestnávania vo výške 30 % považuje za splnenú najviac počas šiestich mesiacov odo **dňa skončenia pracovného pomeru, uplynutia lehôt podľa ustanovenia § 12 ods. 3 zákona alebo odo dňa zvýšenia počtu zamestnancov**, ak integračný podnik počas týchto šiestich mesiacov prijme do zamestnania taký počet znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb, aby splnil podmienku povinného podielu zamestnávania vo výške minimálne 30 %.

V prípade splnenia podmienky zamestnávania zraniteľných a znevýhodnených osôb integračným podnikom je potrebné mať na mysli aj to, (aby bola podmienka zamestnávania splnená), že je potrebné zamestnávať zraniteľné alebo znevýhodnené osoby v pracovnom pomere v rozsahu minimálne polovice

⁶² Je dôležité ozrejmiť, že nástupom do zamestnania v integračnom podniku by **znevýhodnená osoba** (nevzťahuje sa na osoby so zdravotným postihnutím) logicky svoje postavenie znevýhodnenej osoby mala stratiť, ak zoberieme do úvahy fakt, že prestáva byť nezamestnanou osobou v kontexte ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona. Pre tento účel však zákon zavádza tzv. *právnu fikciu*, na základe ktorej sa za znevýhodnenú osobu považuje aj zamestnanec počas dvoch rokov odo dňa nástupu v integračnom podniku, samozrejme za podmienky, že **v čase nástupu do zamestnania** bol znevýhodnenou osobou.

ustanoveného týždenného pracovného času (tzn. minimálne tzv. 50 %-ný úväzok) a v prípade znevýhodnených osôb podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) zákona v rozsahu minimálne štvrtiny ustanoveného týždenného pracovného času. K uvedenému je však dôležité doplniť, že aj v situácii, keď si zamestnanec čerpá pracovné voľno alebo ospravedlnenú absenciu v zmysle príslušných ustanovení Zákonníka práce, počíta sa do povinného podielu zamestnávajúcich zraniteľných a znevýhodnených osôb. Pozor však na situáciu, keď namiesto zamestnanca, ktorý je dlhodobo napr. na materskej alebo rodičovskej dovolenke alebo je práceneschopný, a pod. (a teda sa nezapočítava do povinného podielu), prijme RSP do pracovného pomeru na dobu určitú, t. j. na dobu zastupovania takéhoto zamestnanca, ďalšieho zamestnanca, ktorý nie je znevýhodnenou ani zraniteľnou osobou. Prijatím ďalšieho zamestnanca dôjde k navýšeniu celkového počtu zamestnancov integračného podniku a spolu s ním môže vzniknúť potreba navýšiť počet zamestnancov s cieľom dodržania povinného podielu podľa ustanovenia § 12 ods. 2 zákona.

V prípade, že dôjde k zníženiu celkového počtu zamestnancov v integračnom podniku pod počet dvoch zamestnancov v zmysle podmienky podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. g) zákona o SE, integračný podnik má na opätovné splnenie tejto podmienky, t. j. zamestnať dostatočný počet zamestnancov, a zároveň splnenia podmienky povinného podielu zamestnávania znevýhodnených alebo zraniteľných osôb, najviac 6 mesiacov (ustanovenie § 12 ods. 5 zákona o SE).

Poznámka:

Integračným podnikom sa môže stať aj agentúra dočasného zamestnávania upravená v ustanovení § 29 zákona o službách zamestnanosti. Znamená to, že agentúra môže získať štatút integračného podniku. Neplatí to však opačne, keď povolenie na vykonávanie činnosti agentúry dočasného zamestnávania nemôže byť podľa ustanovenia § 29 ods. 4 zákona o službách zamestnanosti vydané integračnému podniku.⁶³

3.2. Sociálny podnik bývania

Prijatím zákona o SE sa vytvoril právny rámec pre vznik špecifického druhu registrovaného sociálneho podniku, tzv. sociálny podnik bývania, ktorý má za cieľ zabezpečiť primerané a dôstojné bývanie pre konkrétne vymedzený okruh fyzických osôb. Vymedzením tohto druhu registrovaného sociálneho podniku v rámci ustanovení zákona o SE sa na Slovensku posilňuje priestor pre rozvoj nájomného bývania, ktorý je inšpirovaný najmä modelom z Rakúska.

Zabezpečovanie spoločensky prospešného nájomného bývania, ktoré je v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1304/2013 zo 17. decembra o Európskom sociálnom fonde a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1081/2006 „sociálnou službou všeobecného záujmu“, predstavuje poskytovanie bývania, správu tohto bývania, údržbu vykonávanú v rámci poskytnutého bývania alebo obnovu bytového fondu zo strany sociálneho podniku bývania, ktoré podnik zabezpečuje výstavbou, prestavbou alebo obstaraním bytov alebo bytových domov od tretích osôb a ich následné prenajímanie vymedzenému okruhu fyzických osôb.

⁶³ Ustanovenie § 31 ods. 2 zákona o službách zamestnanosti umožňuje zrušiť povolenie na výkon činnosti agentúry dočasného zamestnávania z troch dôvodov, medzi ktoré nepatrí situácia, keď agentúre dočasného zamestnávania bol priznaný štatút integračného podniku. Ústredie práce zruší povolenie na vykonávanie činnosti agentúry dočasného zamestnávania, iba ak agentúra dočasného zamestnávania: a) neprideľovala dočasných agentúrnych zamestnancov v období jedného roka, b) nespĺnila povinnosť podľa ustanovenia § 31 ods. 1 písm. f) až i) zákona o službách zamestnanosti alebo v správe o činnosti uviedla nepravdivé údaje, c) porušila zákaz nelegálneho zamestnávania, za čo jej bola uložená pokuta.

Spoločensky prospešné bývanie podľa zákona o SE a v kontexte predmetného nariadenia je definované nasledovne: poskytovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu prostredníctvom výstavby, prestavby alebo obstarania bytov na účely ich nájmu oprávneným osobám alebo prostredníctvom nájmu bytov týmto fyzickým osobám (ustanovenie § 13 ods. 2 zákona).

a) *Oprávnené osoby*

Sociálna služba všeobecného záujmu, pod ktorú zabezpečenie spoločensky prospešného bývania patrí, je určená pre špecificky okruh fyzických osôb. Oprávnenými osobami, ktorým je v zmysle zákona o SE možné poskytovať nájomné bývanie (okrem iných podmienok), sú fyzické osoby, ktoré v zmysle zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) tvoria **spoločnú domácnosť**.

Spoločnú domácnosť tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvalé žijú a spoločne uhrádzajú náklady na svoje potreby. Podľa tohto vymedzenia domácnosť tvoria fyzické osoby nezávislé od toho, či sú navzájom blízkymi osobami⁶⁴, to znamená, že členmi domácnosti môžu byť aj osoby, ktoré si navzájom nie sú blízke, naopak, navzájom blízke osoby nemusia tvoriť spoločnú domácnosť. Základnými pojmovými znakmi domácnosti je spolužitie osôb, ktoré je trvalé, a spoločné uhrádzanie nákladov. Bývanie niekoľkých osôb v spoločnom byte ešte nie je spoločnou domácnosťou, aj keď všetky spolubývajúce osoby rovnakým dielom znášajú náklady na nájomné, plyn, elektrinu a iné platby spojené s užívaním bytu, ak však každý zo spolubývajúcich žije na svoj vlastný účet a k ostatným nemá bližší vzťah. Musí ísť o objektívne trvalé spolužitie, nie len o spolužitie prechodné. Uhrádzanie nákladov môžeme chápať ako hospodárske spolužitie, pri ktorom osoby spoločne hospodária so svojimi príjmami, nie sú presne oddeľované finančnými prostriedkami a nerozlišuje sa, ktoré veci v domácnosti môžu tieto osoby užívať.

Podmienka, že oprávnené osoby sú fyzické osoby, ktoré tvoria spoločnú domácnosť, nie je jedinou podmienkou v rámci splnenia nároku na poskytnutie nájomného bývania. Ďalšou podmienkou je, že osoby, ktoré tvoria spoločnú domácnosť, majú spoločný mesačný príjem, ktorý v úhrne neprevyšuje päťnásobok sumy životného minima. Nominálna výška sumy životného minima za všetky spoločne posudzované osoby žijúce v spoločnej domácnosti sa odvíja od počtu osôb, ktoré túto domácnosť tvoria. V zmysle ustanovenia § 2 zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o životnom minime“) sa za životné minimum fyzickej osoby alebo fyzických osôb, ktorých príjmy sa posudzujú podľa ustanovenia § 3 tohto zákona spoločne, považuje suma alebo úhrn súm v prípade jednej plnoletej fyzickej osoby vo výške 295,22 eur. V prípade, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu v domácnosti, suma životného minima je 205,96 eur. Ak ide o zaopatrené neplnoleté dieťa alebo o nezaopatrené dieťa, suma životného minima je v tomto prípade 134,80 eur.⁶⁵

Príklad 1:

V spoločnej domácnosti žijú dvaja plnoletí manželia spolu s dvoma zaopatrenými neplnoletými deťmi a nezaopatreným dieťaťom. Suma v prípade spoločne posudzovaných 5-tich osôb v domácnosti

⁶⁴ Za blízku osobu sa v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka pokladá príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá pocítovala ako vlastnú ujmu.

⁶⁵ Sumy životného minima k 01.07.2026. Zdroj: [Výška životného minima od 1. júla bežného kalendárneho roka - MPSVR SR \(gov.sk\)](https://www.mpsvr.sk/).

bude: 295,22 eur za jedného z plnoletých manželov, 205,96 eur za druhého z plnoletých manželov a za každé z ich troch detí 134,80 eur. Úhrn súm životného minima pre túto domácnosť je 905,58 eur. V prípade, ak táto rodina má splňať podmienky na poskytnutie nájomného bývania prostredníctvom sociálneho podniku bývania, musia mať spoločne posudzovaný príjem nižší ako je päťnásobok sumy 905,58 eur, čo je v tomto konkrétnom prípade suma nižšia ako je suma 4 527,90 eur.

Mesačný príjem na účely posudzovania nároku na nájomné bývanie v rámci sociálneho podniku bývania sa vypočítava z príjmu domácnosti za predchádzajúci kalendárny rok, a to ako podiel tohto príjmu a počtu mesiacov, za ktoré im tento príjem patril, t. j. mesiace, v ktorých tieto príjmy fyzické osoby dosiahli.

Ak je v rámci spoločnej domácnosti jej členom aj fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá nepatrí do okruhu spoločne posudzovaných osôb v zmysle ustanovenia § 3 zákona o životnom minime, pri výpočte príjmu sa fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím považuje za ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú osobu.

Príklad 2:

V spoločnej domácnosti žijú dvaja plnoletí manželia spolu s jedným zaopatreným nepplnoletým dieťaťom a plnoletou sestrou jedného z plnoletých manželov s ťažkým zdravotným postihnutím. Suma v prípade spoločne posudzovaných 4 osôb v domácnosti bude: 295,22 eur za prvého z plnoletých manželov, 205,96 eur za druhého z plnoletých manželov, za zaopatrené nepplnoleté dieťa 134,80 eur a za sestru jedného z manželov s ťažkým zdravotným postihnutím 205,96 eur. Úhrn súm životného minima pre túto domácnosť je 841,94 eur. V prípade ak členovia tejto domácnosti majú splňať podmienky na poskytnutie nájomného bývania prostredníctvom sociálneho podniku bývania, musia mať spoločne posudzovaný príjem nižší ako je päťnásobok sumy 841,94 eur, čo je v tomto konkrétnom prípade, suma nižšia ako je suma 4 209,70 eur.

b) Pozitívny sociálny vplyv sociálneho podniku bývania

Pozitívnym sociálnym vplyvom sociálneho podniku bývania ako verejnoprospešného podniku je zabezpečovanie spoločensky prospešného bývania. Pozitívny sociálny vplyv sa v zmysle zákona o SE meria počtom bytov, ktoré sú vo výstavbe alebo prestavbe, počtom obstaraných bytov alebo percentom prenajímaných bytov osobám, ktoré spĺňajú zákonom dané kritéria.

Za dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu sociálneho podniku bývania, t. j. že sociálny podnik bývania splní zákonné podmienky poskytovania spoločensky prospešnej služby zabezpečovania bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu, sa považujú nasledovné situácie:

- a) obdobie, kedy sociálny podnik bývania uskutočňuje výstavbu alebo prestavbu v súlade s rozhodnutím o stavebnom zámere v období nepresahujúcom tri roky odo dňa vydania rozhodnutia o stavebnom zámere. Lehota troch rokov v tomto prípade nie je nemenná. Na žiadosť sociálneho podniku bývania môže Ministerstvo práce danú lehotu predĺžiť, a to až na obdobie šiestich rokov. Pozitívny sociálny vplyv sa v prípade výstavby bytov alebo prestavby bytov považuje za splnený aj v období šiestich mesiacov odo dňa vydania kolaudačného osvedčenia, ktorým sa povoľuje užívanie bytu.
- b) v prípade obstarania bytu alebo bytového domu sa pozitívny sociálny vplyv považuje za dosiahnutý aj v období šiestich mesiacov odo dňa obstarania tohto bytu alebo bytového domu, teda predtým než dôjde k samotnému prenájmu oprávnenej osobe. Uvedené obdobie môže slúžiť k príprave bytu na prenájom napríklad spôsobom jeho rekonštrukcie, reorganizácie, vyčistenia, či iným úkonom potrebným pre prípravu bytu k poskytnutiu služby.

Pozitívny sociálny vplyv sa ďalej prirodzene považuje za dosiahnutý pri samotnom prenášaní bytov, ak počas celého fungovania sociálneho podniku tento podnik prenáša najmenej **70 % bytov**, na ktoré bolo vydané kolaudačné osvedčenie, ktorým sa povoľuje užívanie bytu, a ktoré sociálny podnik bývania vlastní alebo ktoré má v nájme, a to oprávneným osobám, ktoré spĺňajú podmienky na nájom týchto bytov. Sociálny podnik bývania, ktorému bola poskytnutá podpora vo forme nenávratného finančného príspevku alebo dotácie podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. d) alebo e) zákona, je (okrem vyššie zmienenej podmienky) povinný oprávneným osobám prenášať najmenej **70 % obytnej plochy bytov**, ktoré vlastní alebo má v nájme. Maximálne 30 % bytov v prípadnej kombinácii s 30 % obytnej plochy bytov môže sociálny podnik bývania prenášať za bežné trhové ceny v zmysle zabezpečenia svojej ekonomickej udržateľnosti či ďalšieho rozvoja alebo investícií z vlastných zdrojov.

Ak sociálny podnik prestane spĺňať podmienku prenájmu najmenej 70 % bytov, ktoré vlastní alebo má v nájme, oprávneným osobám, z dôvodu, že týmto osobám, prípadne domácnostiam stúpol posudzovaný príjem nad zákonom povolenú hranicu, ktorá je päťnásobkom sumy životného minima, alebo ak tieto osoby prestali byť nájomníkmi bytu, podmienka dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu sociálnym podnikom bývania sa považuje za dosiahnutú maximálne počas šiestich mesiacov odo dňa, keď nastala jedna z týchto skutočností. To znamená, že podmienka dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu bude splnená, ak do šiestich mesiacov odo dňa, keď posudzované osoby prestanú byť nájomníkmi bytu alebo ak príjem domácnosti stúpne nad zákonom povolenú hranicu, sa daný byt obsadí inými nájomníkmi, ktorí spĺňajú zákonom dané požiadavky alebo pôvodný nájomcovia budú (opätovne) spĺňať podmienky.

Ak je sociálnym podnikom bývania družstvo, ktoré prenáša byty svojim členom, mesačný príjem, ktorý je dôležitý v rámci splnenia podmienok na získanie nájmu bytu, sa posudzuje ku dňu vloženia členského vkladu každého člena. V prípade, ak je sociálnym podnikom obchodná spoločnosť, ktorá prenáša byty svojim spoločníkom, mesačný príjem sa posudzuje ku dňu vloženia vkladu spoločníka do obchodnej spoločnosti.

V zmysle ustanovenia § 13 ods. 5 zákona o SE je sociálny podnik bývania povinný prenášať byty oprávneným osobám za nájomné zodpovedajúce nákladom na tento byt, ktoré konkrétne zahŕňa nevyhnutné náklady spojené s obstaraním tohto bytu a správou a prevádzkou bytovej budovy, v ktorej sa prenášané byty nachádzajú.

c) Obmedzenia sociálneho podniku bývania

Sociálny podnik bývania podľa ustanovenia § 13 ods. 7 zákona o SE nesmie byty alebo bytové domy, ktoré vlastní a na ktorých výstavbu, prestavbu alebo obstaranie použil prostriedky získané z podpory podľa zákona o SE počas 30 rokov odo dňa určenia súpisného čísla, vydania kolaudačného osvedčenia alebo obstarania týchto bytov previesť na inú osobu, s výnimkou existujúceho sociálneho podniku bývania. Obmedzenie predaja bytov alebo bytového domu po dobu 30 rokov sa na návrh poskytovateľa podpory zapisuje do katastra nehnuteľností ako poznámka o právach k nehnuteľnostiam. Zmluvy o prevode bytov a bytových domov na inú osobu ako sociálny podnik bývania v období skoršom ako 30 rokov odo dňa určenia súpisného čísla, vydania kolaudačného osvedčenia alebo obstarania týchto bytov sú neplatné.

Tieto zákonné obmedzenia vytvárajú zábrany prípadným špekulatívnym postupom a zabezpečujú, že podporné bývanie, ktoré je financované aj z verejných prostriedkov, bude skutočne dostupné určeným cieľovým skupinám obyvateľstva a nebude pred zákonom stanovenom čase prevedené do súkromného vlastníctva.

3.3. Všeobecný registrovaný sociálny podnik

Všeobecným registrovaným sociálnym podnikom je podnik, ktorý nie je integračným podnikom a nie je sociálnym podnikom bývania podľa ustanovenia § 11 ods. 2 písm. a) a b) zákona. To však zároveň neznamená, že všeobecný registrovaný sociálny podnik nemôže poskytovať spoločensky prospešnú službu v oblasti zamestnávania alebo zabezpečovania bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu.

Takýto registrovaný sociálny podnik je nazvaný všeobecným z toho dôvodu, že môže naplňať alebo dosahovať pozitívny sociálny vplyv spôsobom poskytovania spoločensky prospešnej služby všeobecne v ktorejkoľvek z oblastí spoločenského života podľa ustanovenia § 2 ods. 4 písm. a) až j) zákona.

Všeobecný registrovaný sociálny podnik sa pritom, rovnako ako integračný podnik alebo sociálny podnik bývania, musí zamerať na realizáciu zvolenej spoločensky prospešnej služby (alebo kombinácie spoločensky prospešných služieb) a poskytovaním týchto dosahovať pozitívny sociálny vplyv. Predmetný podnik prirodzene môže mať svoj konkrétny názov (napr. sociálny podnik ekologického poľnohospodárstva), no na účely zákonnej regulácie (a v zmysle priznania štatútu) bude považovaný za všeobecný registrovaný sociálny podnik.

Má sa za to, že ak v budúcnosti nastane potreba bližšej špecifikácie vybraného typu všeobecného registrovaného sociálneho podniku, zákon tento pomenuje a detailnejšie upraví tak, ako je to v prípade integračného podniku alebo sociálneho podniku bývania. Dané druhy registrovaných sociálnych podnikov zákon bližšie upravuje z dôvodu, že bolo potrebné podrobnejšie definovať spôsob naplňania ich pozitívneho sociálneho vplyvu, či už v podobe povinného podielu zamestnávania znevýhodnených a/alebo zraniteľných osôb (v prípade integračného podniku) alebo v podobe definovania oprávnených osôb, či stanovenia percenta bytov, ktoré je podnik povinný prenajímať za nájomné zodpovedajúce nákladom na byt (pri sociálnom podniku bývania).

Registrovaný sociálny podnik, ktorý si nevyberie model integračného podniku podľa ustanovenia § 12 zákona alebo sociálneho podniku bývania podľa ustanovenia § 13 zákona, môže identické ciele, ktoré sledujú predmetné podniky, naplňať formou všeobecného registrovaného sociálneho podniku. Vybranými atribútmi predmetných podnikov (napr. podiel zamestnávania zraniteľných a/alebo znevýhodnených osôb alebo percento bytov v prenajímaných oprávneným osobám) sa môže inšpirovať, no svoj model dosahovania spoločensky prospešného cieľa v oblasti pracovnej integrácie alebo bývania (ak je odlišný od právnej úpravy ustanovení § 12 a § 13 zákona) si volí sám. Aj pri sledovaní identických cieľov (pracovná integrácia, bývanie) hovoríme o všeobecnom registrovanom sociálnom podniku, ak tým podnik dosahuje väčší pozitívny sociálny vplyv ako podnikateľ, ktorý obdobnú činnosť vykonáva na účel dosiahnutia zisku (ustanovenie § 6 ods. 1 písm. a) tretí bod zákona).

III. KAPITOLA

PODPORA PODNIKOV V ŠIRŠOM PRIESTORE SOCIÁLNEJ EKONOMIKY

Sociálnemu podniku, registrovanému sociálnemu podniku a podniku so sociálnym dosahom (teda podnikom v širšom priestore sociálnej ekonomiky) **zákon o SE a osobitné právne predpisy ponúkajú priamu a nepriamu formu podpory**. Jej poskytovanie je odstupňované podľa toho, či je podnik sociálnym podnikom, podnikom so sociálnym dosahom, registrovaným sociálnym podnikom či registrovaným sociálnym podnikom spĺňajúcim atribúty podľa ustanovenia § 16 ods. 4 zákona, t. j. v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania, a teda ktorý dosahuje pozitívny sociálny vplyv prostredníctvom hospodárskej činnosti a 100 % zisku po zdanení využíva na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu ako svojho hlavného cieľa alebo ktorý uplatňuje demokratickú správu vo svojom vnútornom usporiadaní vzťahov⁶⁶.

Medzi **priame formy podpory** zaradujeme nasledovné:

- Investičná pomoc (podľa ustanovenia § 17 zákona), a to konkrétne v podobe:
 - finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky návratnou formou pomoci,
 - finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky kombináciou návratnej formy pomoci a nenávratnej formy pomoci⁶⁷,
 - podmiennečne vratného finančného príspevku,
 - nenávratného finančného príspevku, a
 - dotácie pre registrovaný sociálny podnik.
- Kompenzačná pomoc (podľa ustanovenia § 19 zákona)
- Umiestňovací príspevok podľa ustanovenia § 19a zákona a Vyrovnávací príspevok podľa ustanovenia § 19b zákona.

Medzi **nepriamu formu podpory** zaradujeme:

- úľavu na dani z príjmov⁶⁸,
- investičnú pomoc v podobe predaja nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je všeobecná hodnota majetku alebo nájmu nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je hodnota nájmu nehnuteľnosti stanovená znaleckým posudkom⁶⁹,

⁶⁶Bližšie pozri tabuľku nižšie „Formy podpory podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky.“

⁶⁷Medzi ne zaradujeme aj podpory kombinovanej do jednej operácie s finančným nástrojom, ako sú napríklad technická podpora pri príprave investičného projektu, bonifikácia úrokov, odpustenie záručných poplatkov, a iné.

⁶⁸Podľa ustanovenia § 30d ZDP. Predmetná úľava na dani z príjmov sa vzťahuje iba na registrovaný sociálny podnik, ktorý je právnickou osobou, a ktorý je verejnoprospešným podnikom podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) zákona.

⁶⁹Zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov (ustanovenie § 9a ods. 15 písm. e) a ustanovenie § 9aa ods. 2 písm. d) tohto zákona); Zákon č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov (ustanovenie § 9a ods. 8 písm. f) a ustanovenie § 9a ods. 9 písm. d) tohto zákona); Zákon č. 278/1993 Z. z. o správe majetku

- pomoc na podporu dopytu (ustanovenia § 22 a § 23 zákona),
- zníženú sadzbu DPH⁷⁰,
- možnosť vyhradenia zákaziek pre RSP⁷¹,
- uplatnenie výnimiek z ustanovení zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom obstarávaní“)⁷²,
- podporu zo strany obcí, VÚC a štátu⁷³ podľa osobitných predpisov,
- zadávanie vyhradených zákaziek vo verejnom obstarávaní na účely plnenia povinného podielu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím⁷⁴.

Na čerpanie priamej a nepriamej podpory poskytovanej z verejných zdrojov sa viaže súbor povinností a obmedzení, ktoré musia jej príjemcovia z radov podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky dodržiavať. Tieto sú predmetom ustanovenia § 24 zákona o SE. Cieľom týchto povinností a obmedzení je zamedziť zneužívaniu podpory (pozri nižšie časť C: *Zamedzenie zneužívania verejnej podpory podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky*).

Pôsobnosť na území Slovenskej republiky

Podporu podniku v širšom priestore sociálnej ekonomiky je podľa ustanovenia § 16 ods. 2 zákona možné poskytnúť, len ak podnik vykonáva činnosť, na ktorú sa podpora poskytuje, a dosahuje pozitívny sociálny vplyv na území Slovenskej republiky. Ďalej je túto podporu možné poskytnúť iba v súlade s osobitnými právnymi predpismi v oblasti štátnej pomoci.

Povinnosť vrátenia podpory/pomoci

Okrem prípadov, keď je podnik v širšom priestore sociálnej ekonomiky povinný vrátiť poskytnutú podporu podľa osobitného predpisu⁷⁵, je povinný vrátiť poskytnutú podporu alebo jej pomernú časť (po odpočítaní daňových odpisov, zakúpeného dlhodobého nehmotného majetku alebo dlhodobého hmotného majetku) aj vtedy, ak podľa ustanovenia § 16 ods. 7 písm. a) a b) zákona:

- a) poruší povinnosti a obmedzenia podľa ustanovenia § 24 ods. 2 až 13 zákona, ak ide o registrovaný sociálny podnik,

štátu v znení neskorších predpisov (ustanovenie § 8e písm. f), ustanovenie § 11 ods. 2 písm. c) a ustanovenie § 13 ods. 6 písm. g) tohto zákona).

⁷⁰ V zmysle ustanovenia § 27 ods. 3 písm. c) zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“).

⁷¹ V zmysle ustanovení § 36a a § 110 ods. 5 zákona o verejnom obstarávaní.

⁷² V zmysle ustanovenia § 1 ods. 13 písm. u) zákona o verejnom obstarávaní, prípadne v zmysle ustanovenia § 1 ods. 4 a ods. 13 písm. q) zákona o verejnom obstarávaní.

⁷³ Bližšie pozri časť „Nepriame formy podpory registrovaných sociálnych podnikov zo strany obcí, VÚC a štátu vo vybraných oblastiach“.

⁷⁴ V zmysle ustanovení § 63 ods. 1 písm. e) a § 64a zákona o službách zamestnanosti v spojení s ustanoveniami § 36a a § 110 ods. 5 zákona o verejnom obstarávaní.

⁷⁵ Napríklad zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy“), zákon č. 323/2015 Z. z. o finančných nástrojoch financovaných z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- b) prestane spĺňať podmienky sociálneho podniku podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona alebo podniku so sociálnym dosahom podľa ustanovenia § 5 ods. 3 zákona pred uplynutím obdobia, na ktoré sa podpora poskytuje.

1. PRIAMA POMOC

1.1. Investičná pomoc

Investičná pomoc sa poskytuje na účel podpory investície alebo prípravy projektu investície a poradenských služieb súvisiacich s touto prípravou (ustanovenie § 17 ods. 1 zákona).

Za investičné náklady sa podľa §17 ods. 4 zákona považujú najmä:

- a) náklady investície na obstaranie dlhodobého hmotného majetku alebo dlhodobého nehmotného majetku,
- b) odhadované mzdové náklady na pracovné miesta vytvorené v priamej súvislosti s investičným projektom a
- c) iné prevádzkové náklady, režijné náklady a náklady na služby vzniknuté v priamej súvislosti s investičným projektom.⁷⁶

a) *Investičná pomoc s dôrazom na nenávratné formy pomoci v podobe nenávratného finančného príspevku a dotácie*

Priama investičná pomoc predstavuje formy návratnej pomoci, kombináciu návratnej a nenávratnej pomoci, podmienenečne vratnú pomoc a **nenávratnú** pomoc.

Podmienkou na poskytnutie priamej investičnej pomoci ako **nenávratnej** pomoci v podobe nenávratného finančného príspevku a dotácie (ustanovenie § 17 ods. 1 písm. d) a e) zákona) je schválenie⁷⁷ investičnej pomoci vo forme finančného nástroja podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. a) a b) zákona alebo schválenie návratnej formy financovania, ktorá nie je štátnou pomocou ani minimálnou pomocou, a ktorá je spojená s povinnosťou vrátiť stanovené percento poskytnutých finančných prostriedkov. Uvedená **nenávratná pomoc** je tak podmienená návratnou pomocou, to znamená, že investičný projekt musí za každých okolností obsahovať prvok návratnej pomoci, ktorá môže a nemusí byť štátnou pomocou.

Inými slovami, sociálny podnik, ktorý sa uchádza o nenávratný finančný príspevok alebo dotáciu, musí mať najprv **schválený** (napríklad) úver, a to buď úver poskytovaný finančným sprostredkovateľom pre finančné nástroje podporované Európskymi štrukturálnymi a investičnými fondami (úver ako finančný nástroj) alebo (bežný) úver poskytovaný právnickou osobou podľa ustanovenia § 17 ods. 3 písm. b) zákona. Uvedené znamená, že investičný zámer podniku musí prejsť hodnotením finančnej inštitúcie alebo hodnotením inej na tento účel spôsobilej právnickej osoby. Týmto by malo byť zaručené, že investičný zámer, na ktorý podnik žiada investičnú podporu, bude nezávisle posúdený kvalifikovaným subjektom na základe kritérií ekonomickej udržateľnosti.

⁷⁶ Zákon, tak v rámci investičných nákladov dáva možnosť financovať i náklady ako sú nájom vrátane energií, náklady na komunikáciu (telefón), či náklady spojené s využívaním právnych služieb, marketingových služieb a iných externých služieb súvisiacich s realizáciou investičného zámeru.

⁷⁷ Pod „schválením“ sa v danom zmysle rozumie to, keď sociálny podnik **získal** alebo **má prísľub získania** uvedenej pomoci.

Výška schválenej investičnej pomoci vo forme finančného nástroja musí byť najmenej 20 % z celkovej výšky nákladov investičného zámeru (ustanovenie § 17 ods. 3 písm. a) zákona). Výška schválenej investičnej pomoci od právnickej osoby podľa ustanovenia § 17 ods. 3 písm. b) zákona musí byť najmenej 10 % z celkovej výšky nákladov investičného zámeru. Kvalifikovanou právnickou osobou podľa ustanovenia § 17 ods. 3 písm. b) zákona je právnická osoba, ktorá nie je závislou osobou žiadateľa, a ktorá najmenej počas dvoch rokov pred poskytnutím tejto formy financovania:

- disponuje finančnými prostriedkami v sume najmenej 500 000 eur,
- má na základe písomnej zmluvy úverovú linku od banky alebo pobočky zahraničnej banky najmenej na 500 000 eur alebo
- spravuje na základe písomnej zmluvy pre fyzickú osobu alebo právnickú osobu investičný fond v sume najmenej 500 000 eur.

Nenávratný finančný príspevok alebo dotácia môže byť poskytnutá registrovanému sociálnemu podniku podľa ustanovenia § 16 ods. 4 a ods. 5 zákona.

Registrovaný sociálny podnik podľa ustanovenia § 16 ods. 4 zákona je ten, v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania, a to prostredníctvom svojej hospodárskej činnosti, a ktorý zároveň dosahuje buď maximálnu možnú mieru socializácie zisku alebo maximálnu možnú mieru participácie, inými slovami, ktorý sa na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu zaväzuje vynaložiť buď 100 % svojho zisku po zdanení alebo je priamo demokraticky spravovaný svojimi zamestnancami.⁷⁸

Registrovaný sociálny podnik podľa ustanovenia § 16 ods. 5 zákona je ten, ktorý svoj pozitívny sociálny vplyv nevyhnutne nedosahuje spôsobom vykonávania hospodárskej činnosti, reinvestuje na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu menej ako 100 % zisku (vždy však viac ako 50 %), a nevyhnutne neuplatňuje pri vedení svojej hospodárskej činnosti demokratickú správu⁷⁹.

Registrovanému sociálnemu podniku podľa ustanovenia § 16 ods. 4 zákona je možné okrem vyššie uvedeného nenávratného príspevku a dotácie (ustanovenie § 17 ods. 1 písm. d) a e) zákona) poskytnúť priamu investičnú pomoc aj podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. a) až c) zákona, menovite formou:

- a) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky návratnou formou pomoci,
- b) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky kombináciou návratnej formy pomoci a nenávratnej formy pomoci,
- c) podmiennečne vratného finančného príspevku.

⁷⁸ Nepatria sem tak napríklad tie MNO, ktoré síce reinvestujú 100 % zisku, ale ich hospodárska činnosť je bežnou komerčnou činnosťou a sama o sebe neprináša pozitívny sociálny vplyv – ten prináša ich nehospodárska činnosť, ktorú prostredníctvom zisku financujú.

⁷⁹ Zatiaľ čo registrovanému sociálnemu podniku zostáva poradný výbor, sociálny podnik, ktorý nie je registrovaným sociálnym podnikom, môže voliť ľubovoľný spôsob zapájania zainteresovaných osôb do spravovania svojej hospodárskej činnosti.

Registrovanému sociálnemu podniku podľa ustanovenia § 16 ods. 5 zákona je možné taktiež poskytnúť **priamu investičnú pomoc** podľa § 17 ods. 1 písm. a) až e) zákona, menovite formou:

- a) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky návratnou formou pomoci,
- b) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky kombináciou návratnej formy pomoci a nenávratnej formy pomoci,
- c) podmiennečne vratného finančného príspevku,
- d) nenávratného finančného príspevku,
- e) dotácie pre registrovaný sociálny podnik.

Sociálnemu podniku, ktorý nie je registrovaným sociálnym podnikom, a podniku so sociálnym dosahom je možné poskytnúť **priamu investičnú pomoc** podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. a) a b) zákona, menovite formou:

- a) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky návratnou formou pomoci,
- b) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky kombináciou návratnej formy pomoci a nenávratnej formy pomoci.

b) Špecifiká priamej investičnej pomoci pre integračné podniky

Registrovaný sociálny podnik bývania a všeobecný sociálny podnik nemajú v absolútnych číslach stanovenú maximálnu výšku nenávratnej zložky investičnej pomoci podľa ustanovenia § 17 od. 1 písm. d) a e) zákona. To neplatí pre integračné podniky. Podľa ustanovenia § 18 ods. 2 zákona investičnú pomoc podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. d) a e) zákona pre integračné podniky na vytvorenie pracovných miest je možné poskytnúť, len ak pracovné pomery na vytvorených pracovných miestach budú dohodnuté najmenej v rozsahu štvrtiny ustanoveného týždenného pracovného času.

Investičná pomoc podľa § 17 ods. 1 písm. d) a e) zákona pre integračný podnik nesmie presiahnuť sumu, ktorá je súčtom sumy zodpovedajúcej 25 % z čistého obratu integračného podniku za predchádzajúci hospodársky rok, najmenej však sumy zodpovedajúcej trojnásobku ročnej výšky celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa investičná pomoc poskytuje, a súčinu počtu pracovných miest, ktoré majú byť touto podporou vytvorené, a sumy zodpovedajúcej dvojnásobku ročnej výšky celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa investičná pomoc poskytuje. Suma dvojnásobku ročnej výšky celkovej ceny práce podľa predchádzajúcej vety zodpovedá pracovnému pomeru dohodnutému na ustanovený týždenný pracovný čas; ak je dohodnutý rozsah týždenného pracovného času kratší, ako je ustanovený týždenný pracovný čas, táto suma sa omerne kráti.

Dotácia: vysvetlenie ustanovení § 20 a § 21 zákona⁸⁰

Poskytnutie dotácie podľa ustanovenia § 20 a § 21 zákona o SE musí byť plne v súlade s pravidlami poskytnutia investičnej pomoci podľa ustanovenia § 17 zákona o SE a/alebo s pravidlami poskytnutia kompenzačnej pomoci podľa ustanovenia § 19 zákona o SE. Dotácie môžu registrovanému sociálnemu podniku poskytovať Ministerstvo práce, Ústredie práce, ako aj iné ministerstvá v rozsahu svojej pôsobnosti, pričom zákon o SE ustanovuje základné pravidlá poskytnutia investičnej alebo kompenzačnej pomoci, náležitosti žiadosti o poskytnutie dotácie, postup pri jej posudzovaní a náležitosti zmluvy, na základe ktorej možno dotáciu poskytnúť.⁸¹

Ustanovenia § 20 a § 21 zákona obsahujú osobitnú dotačnú schému v súlade s § 8a zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy, pričom táto nepredstavuje vstup do existujúcich dotačných schém ministerstiev. Túto dotačnú schému môže v súlade s ustanovením § 20 ods. 2 zákona o SE použiť Ministerstvo práce, ale aj Ústredie práce, a takisto iné ministerstvo, ako je Ministerstvo práce, ak dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu vybraného registrovaného sociálneho podniku spadá do pôsobnosti daného ministerstva.

V prípade, že sa ministerstvo rozhodne poskytovať podporu podľa dotačnej schémy zákona o SE, stáva sa poskytovateľom v zmysle spomínaného ustanovenia § 20 ods. 2 zákona. V takomto prípade sa ministerstvo rozhodne aj vyčleniť na dotáciu prostriedky podľa svojho uváženia. Nestanovuje sa preň však žiadna povinnosť postupovať podľa tohto zákona – práve preto zákon neobsahuje formuláciu, že „iné ministerstvo poskytuje“ dotáciu podľa tohto zákona.

Upozorniť je potrebné ďalej na ustanovenie § 20 ods. 8 písm. e) zákona o SE, v ktorom sú uvedené „podmienky zúčtovania dotácie a podmienky jej vrátenia“. Podľa ustanovenia § 8a ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy platí, že „poskytovateľ dotácie môže ustanovené podmienky podrobnejšie určiť, prípadne môže určiť ďalšie podmienky, ktorými sa zabezpečí maximálna hospodárnosť a efektívnosť použitia dotácie.“ V súlade s tým sa v prípade dotácie podľa zákona o SE ustanovuje princíp, že dotácia môže byť štruktúrovaná ako návratná nielen v prípade porušenia zmluvných podmienok, ale naopak, aj v prípade naplnenia dopredu dohodnutých podmienok. Takýmto spôsobom je možné napríklad zabezpečiť, že dotácia bude návratná v prípade, ak registrovaný sociálny podnik dosiahne zisk nad vopred stanovenú hranicu, keďže sa tým preukáže, že istú časť nenávratnej pomoci v skutočnosti nepotreboval, a teda maximálna hospodárnosť a efektívnosť použitia dotácie sa dosiahne opätovným využitím prostriedkov na podporu ďalších podnikov.

⁸⁰ Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť.

⁸¹ Podľa ustanovenia § 20 ods. 3 zákona o SE dotáciu nie je možné poskytnúť počas trvania zmluvy o poskytnutí dotácie podľa osobitných predpisov, napr. zákona č. 299/2020 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v znení neskorších predpisov alebo zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, na tie isté oprávnené náklady alebo na ten istý účel.

1.2. Kompenzačná pomoc

Kompenzačná pomoc môže mať podobu návratnej alebo nenávratnej formy pomoci, **konkrétne**:

- a) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky návratnou formou pomoci,
- b) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky kombináciou návratnej formy pomoci a nenávratnej formy pomoci,
- c) nenávratného finančného príspevku,
- d) dotácie
- e) príspevku podľa ustanovení § 19a a 19b zákona, ak ide o integračný podnik, t. j. umiestňovacieho a vyrovnávacieho príspevku.

Kompenzačnú pomoc je podniku v širšom priestore sociálnej ekonomiky **možné poskytnúť**:

- a) ak v dôsledku dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu je znevýhodnený oproti podnikateľom, ktorí obdobnú činnosť vykonávajú na účel dosiahnutia zisku,
- b) ak s cieľom dosahovania pozitívneho sociálneho vplyvu pôsobí na trhu, ktorý z dôvodu svojej nedostatočnej veľkosti, obmedzenej kúpnej sily alebo iných špecifik dlhodobo neumožňuje dosiahnuť vyrovnané hospodárenie pri preukázateľnom napĺňaní verejného záujmu alebo komunitného záujmu,
- c) na náhradu škody spôsobenej prírodnou katastrofou; prírodnou katastrofou sa rozumie zemetrasenie, zosuv pôdy, povodeň, lavína, plošný požiar prírodného pôvodu alebo iná nepriaznivá prírodná udalosť za predpokladu, že je možný jej dostatočne presný opis,
- d) na zmiernenie negatívnych následkov spôsobených situáciou, ktorá bola dôvodom vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu (ustanovenie § 19 ods. 1 písm. a) až d) zákona).

Potreba kompenzačnej pomoci sa môže vzťahovať na situáciu, keď zohľadňuje napríklad nedostatočnú kúpyschopnosť vybranej znevýhodnenej alebo zraniteľnej skupiny osôb, ku ktorej smerujú tovary alebo služby podniku v širšom priestore sociálnej ekonomiky. V situácii, keď je pre danú komunitu životne dôležité, aby v nej takýto podnik i za sťažených ekonomických podmienok svoje tovary a služby poskytoval (ak túto funkciu nezabezpečuje štát alebo bežný trh) môže byť poskytnutie kompenzačnej pomoci zo strany štátu primerané. Kúpyschopnosť zákazníka je navyše častokrát kombinovaná obmedzenou veľkosťou trhu, ktorá tak bráni fungovaniu podniku v udržateľnom režime (pri dosiahnutí bodu zlomu), a na ktorom bežný komerčný podnikateľ, ktorý sleduje štandardný podnikateľský cieľ tvorby zisku, nemá záujem alebo dokonca nedokáže fungovať. Samozrejme, takáto situácia musí byť objektívne preukázateľná na to, aby kompenzačná pomoc mohla byť na tento účel poskytnutá, a bude na zvážení poskytovateľa, aby takúto pomoc priznal.

Kompenzačnú pomoc je možné poskytnúť podniku v širšom priestore sociálnej ekonomiky aj na náhradu škody spôsobenej prírodnou katastrofou; prírodnou katastrofou sa rozumie zemetrasenie, zosuv pôdy, povodeň, lavína, plošný požiar prírodného pôvodu alebo iná nepriaznivá prírodná udalosť za predpokladu, že je možný jej dostatočne presný opis. A taktiež na zmiernenie negatívnych následkov spôsobených situáciou, ktorá bola dôvodom vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu podľa osobitného predpisu.

Podmienkou pre získanie kompenzačnej pomoci formou nenávratného príspevku alebo dotácie podľa ustanovenia § 19 ods. 2 písm. c) a d) zákona **nie je** schválenie pomoci vo forme finančného

nástroja, alebo schválenie inej formy financovania, ktorá je spojená s povinnosťou vrátiť stanovené percento poskytnutých finančných prostriedkov tak, ako je to pri investičnej pomoci.

Kompenzačnú pomoc vo forme finančného nástroja, a prípadne s ním kombinovaných foriem podpory podľa nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (teda dotácie úrokových sadzieb, dotácie záručných poplatkov či technickej podpory), je možné registrovaným sociálnym podnikom poskytnúť z dôvodu, keď takéto podniky majú výrazne sťažený prístup k úverom, zárukám a ďalším formám návratného financovania – vzhľadom na to, že sú „netypickými podnikmi“, s ktorými ratingové modely finančných inštitúcií nepočítajú, nevedia ich správne ohodnotiť, a preto sú posudzované ako nefinancovateľné. Finančné nástroje a s nimi kombinovaná podpora sú určené práve na to, aby korigovali takéto zlyhanie trhu a medzeru vo financovaní vyplnili.

Uvedenými príkladmi možnosti kompenzačnej pomoci nie sú vyčerpané, nakoľko Ministerstvo práce v rámci výkonu štátnej správy v oblasti sociálnej ekonomiky môže vyhodnotiť ako žiaduce alebo potrebné aj iné druhy tohto typu pomoci. Podobne, ako v prípade investičnej pomoci, je možné rôzne formy kompenzačnej pomoci kombinovať.

1.2.1. Odstupňovanie kompenzačnej pomoci

Registrovanému sociálnemu podniku podľa ustanovenia § 16 ods. 4 zákona, v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania, a to prostredníctvom svojej hospodárskej činnosti, a ktorý zároveň dosahuje buď maximálnu možnú socializáciu zisku alebo maximálnu možnú participáciu, inými slovami, ktorý sa na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu zaväzuje vynaložiť 100 % svojho zisku po zdanení alebo je priamo demokraticky spravovaný svojimi zamestnancami, je možné poskytnúť kompenzačnú pomoc vo všetkých zákonom stanovených formách podľa ustanovenia § 19 ods. 2 zákona:

- a) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky návratnou formou pomoci,
- b) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky kombináciou návratnej formy pomoci a nenávratnej formy pomoci,
- c) nenávratného finančného príspevku,
- d) dotácie,
- e) príspevku podľa ustanovení § 19a a 19b zákona, ak ide o integračný podnik, t. j. umiestňovacieho a vyrovnávacieho príspevku.

Registrovanému sociálnemu podniku podľa ustanovenia § 16 ods. 5 zákona, teda registrovanému sociálnemu podniku, ktorý:

- a) svoj pozitívny sociálny vplyv nevyhnutne nedosahuje spôsobom vykonávania hospodárskej činnosti,
- b) reinvestuje na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu menej ako 100 % zisku (vždy však viac ako 50 %),
- c) a nevyhnutne neuplatňuje demokratickú správu,

je možné poskytnúť kompenzačnú pomoc podľa ustanovenia § 19 ods. 2 písm. a) a b) zákona, a ak ide o integračný podnik, aj kompenzačnú pomoc podľa § 19 ods. 2 písm. e) zákona, teda formou:

- a) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky návratnou formou pomoci,
- b) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky kombináciou návratnej formy pomoci a nenávratnej formy pomoci,
- e) príspevku podľa ustanovení § 19a a 19b zákona, ak ide o integračný podnik, t. j. umiestňovacieho a vyrovnávacieho príspevku.

Sociálnemu podniku, ktorý nie je registrovaným sociálnym podnikom, a podniku so sociálnym dosahom, je rovnako možné poskytnúť kompenzačnú pomoc podľa ustanovenia § 19 ods. 2 písm. a) a b) zákona formou:

- a) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky návratnou formou pomoci,
- b) finančného nástroja, pri ktorého vykonávaní sú poskytované finančné prostriedky kombináciou návratnej formy pomoci a nenávratnej formy pomoci.

1.3. Umiestňovací príspevok a vyrovnávací príspevky integračnému podniku

Novelizáciou zákona o SE (zákon č. 494/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony) nastala zmena, ktorá sa týkala včlenenia ustanovení týkajúcich sa umiestňovacieho príspevku a vyrovnávacieho príspevku zo zákona o službách zamestnanosti do samotného textu zákona o SE. Hlavným cieľom týchto príspevkov je podpora zamestnanosti znevýhodnených a zraniteľných osôb.

Vzhľadom na skutočnosť, že zákon o SE a sociálna ekonomika ako celok rieši množstvo spoločenských problémov, akými sú napríklad nezamestnanosť a sociálne vylúčenie, prístup k bývaniu, vzdelaniu alebo iným verejným službám, presun príspevkov podľa ustanovení § 53f a 53g zo zákona o službách zamestnanosti do zákona o SE dotvára celistvosť zákona. Aplikčná prax ukázala, že pre lepšiu vykonateľnosť a právnu istotu zákona o SE je presun daných príspevkov nutnosťou.

Oba príspevky poskytuje príslušný úrad práce výlučne integračnému registrovanému sociálnemu podniku, ktorého dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu spočíva v zamestnávaní znevýhodnených alebo zraniteľných osôb.

Na poskytnutie oboch príspevkov má integračný podnik právny nárok, to znamená, že ak integračný podnik má o čerpanie príspevkov záujem a splní všetky hmotnoprávne podmienky uvedené v zákone, úrad práce je povinný mu tieto príspevky poskytnúť.

Umiestňovací príspevok a vyrovnávací príspevok poskytuje úrad práce, v ktorého územnom obvode má integračný podnik sídlo, ak ide o právnickú osobu, alebo trvalý pobyt, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa. Umiestňovací príspevok a vyrovnávací príspevok sa poskytuje na základe písomnej žiadosti integračného podniku.

Podmienkou na poskytnutie umiestňovacieho príspevku a vyrovnávacieho príspevku je, že integračný podnik:

- a) predložil doklady preukazujúce splnenie podmienok ustanovených v ustanoveniach § 19a a 19b zákona alebo ich splnenie preukázal iným spôsobom,

- b) nemá nedoplatky poistného na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v Slovenskej republike, v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu,
- c) nemá nedoplatky na dani v Slovenskej republike, ktorej správcom je daňový úrad alebo colný úrad, v štáte sídla, ak ide o právnickú osobu, alebo v štáte miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu,
- d) nemal uloženú pokutu za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania v období dvoch rokov pred podaním žiadosti o poskytnutie umiestňovacieho príspevku alebo vyrovnávacieho príspevku,
- e) nemá na majetok vyhlásený konkurz, nebolo proti nemu zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku, alebo nebol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, nie je v reštrukturalizácii a nie je v likvidácii,
- f) nemá voči úradu práce splatné finančné záväzky,
- g) nemá právoplatne uložený trest zákazu prijímať dotácie alebo subvencie alebo trest zákazu prijímať pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie, ak ide o právnickú osobu, a
- h) nemá evidované neuspokojené nároky svojich zamestnancov vyplývajúce z pracovného pomeru.

Splnenie podmienok podľa písm. b) až g) zisťuje úrad práce; splnenie podmienok podľa písm. b) až d) môže preukázať aj žiadateľ. Splnenie podmienok podľa písm. a) a h) preukazuje žiadateľ. Splnenie podmienky podľa písm. g) sa preukazuje výpisom z registra trestov.

Integračný podnik je povinný vrátiť úradu práce poskytnutý umiestňovací príspevok alebo vyrovnávací príspevok alebo jeho časť, ak úrad práce dodatočne zistí, že integračný podnik nespĺňal podmienky na jeho poskytnutie.

1.3.1. Umiestňovací príspevok (ustanovenie §19a zákona)

Účelom zavedenia umiestňovacieho príspevku je zvýšenie motivácie pre integračné podniky v snahe umiestniť znevýhodnenú osobu, ktorú zamestnáva, a ktorej ešte neuplynulo obdobie, počas ktorého sa považuje za znevýhodnenú osobu, na otvorený trh práce (nevzťahuje sa na osoby zraniteľné). Predmetným príspevkom sa zákon snaží primäť integračný podnik, aby bol účastný procesu umiestnenia svojho znevýhodneného pracovníka u zamestnávateľa na bežnom otvorenom trhu práce, ktorý nie je integračným podnikom, závislou osobou tohto integračného podniku ani chránenou dielňou alebo chráneným pracoviskom.

Integračný podnik má právny nárok na poskytnutie umiestňovacieho príspevku po splnení zákonom ustanovených podmienok. Všetky podmienky musia byť splnené kumulatívne, t. j. súčasne. V prípade, ak niektorá z podmienok splnená nie je, integračný podnik umiestňovací príspevok nezíska.

Na to aby boli zákonom ustanovené podmienky splnené, integračný podnik musí so zamestnancom integračného podniku ukončiť pracovný pomer na základe **dohody o skončení pracovného pomeru**. Pri tejto forme skončenia pracovného pomeru dochádza k zhodnému prejavu vôle zamestnanca a zamestnávateľa skončiť pracovný pomer k určitému dňu. Celková dĺžka trvania pracovného pomeru od vzniku tohto pracovného pomeru až ku dňu skončenia pracovného pomeru **nesmie presiahnuť dva roky**. Dohoda o skončení pracovného pomeru sa tak nemôže dohodnúť s ktorýmkoľvek zamestnancom

integračného podniku, ale len so zamestnancom, ktorý je **znevýhodnenou osobou** v zmysle ustanovenia § 2 ods. 5 zákona o SE a ustanovenia § 12 ods. 3 písm. a) zákona. Znevýhodnenej osobe musí najneskôr **do jedného mesiaca** od skončenia pracovného pomeru v integračnom podniku vzniknúť pracovný pomer u zamestnávateľa, ktorý **nie je** integračným podnikom, závislou osobou⁸² tohto integračného podniku ani chránenou dielňou alebo chráneným pracoviskom (ďalej len „iný zamestnávateľ“) pričom pracovný pomer je u tohto iného zamestnávateľa dohodnutý najmenej v rozsahu **polovice** ustanoveného týždenného pracovného času, pričom integračný podnik je povinný preukázať úradu práce dohodnutý rozsah týždenného pracovného času.

Obsadené pracovné miesto u nového zamestnávateľa nesmie byť žiadnym spôsobom **dotované** príspevkami na mzdové náklady, to znamená, že zamestnávateľ, ktorý prijme túto znevýhodnenú osobu, nesmie na ním obsadené pracovné miesto poberať príspevky na mzdové náklady v zmysle zákona o SE a ani v zmysle osobitného právneho predpisu⁸³.

Pre získanie príspevku musí integračný podnik uskutočniť formálne podanie písomnej žiadosti o poskytnutie umiestňovacieho príspevku. Písomnú žiadosť integračný podnik adresuje úradu práce, v ktorého územnom obvode má integračný podnik sídlo, ak ide o právnickú osobu alebo trvalý pobyt, ak ide o fyzickú osobu.

Splnenie podmienok na poskytnutie umiestňovacieho príspevku posudzuje úrad práce a v prípade, že sú všetky podmienky na poskytnutie príspevku zo strany integračného podniku splnené, úrad práce s integračným podnikom uzatvorí písomnú dohodu o poskytnutí umiestňovacieho príspevku.

Dohoda o poskytnutí umiestňovacieho príspevku obsahuje:

- a. identifikačné údaje účastníkov dohody,
- b. počet zamestnancov, ktorí sú znevýhodnenými osobami a ktorí sa zamestnali u zamestnávateľa, ktorý nie je integračným podnikom, závislou osobou integračného podniku, ani chránenou dielňou,
- c. výšku umiestňovacieho príspevku,
- d. podmienky a termín zúčtovania umiestňovacieho príspevku,
- e. spôsob a lehotu vrátenia umiestňovacieho príspevku alebo jeho časti v prípade nesplnenia dohodnutých podmienok,
- f. ďalšie dohodnuté náležitosti.

Umiestňovací príspevok poskytuje úrad práce integračnému podniku v priebehu dvanástich kalendárnych mesiacov od skončenia pracovného pomeru zamestnanca v integračnom podniku a jeho výška sa odvíja v závislosti od počtu mesiacov, počas ktorých trvá jeho pracovný pomer u nového zamestnávateľa. Ako základ pre výpočet výšky umiestňovacieho príspevku slúži výška priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrt'rok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje.

⁸² Závislou osobou je v zmysle ustanovenia § 2 písm. n) ZDP blízka osoba (t. j. podľa ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu), ekonomicky, personálne alebo inak prepojená osoba, osoba alebo subjekt, ktorý je na účely konsolidácie súčasťou konsolidovaného celku.

⁸³ Napríklad zákon o službách zamestnanosti alebo zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Výška príspevku sa v jednotlivých rokoch odlišuje, nakoľko jej výpočet je naviazaný na priemernú mzdu zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky, ktorá sa každoročne mení.

Tabuľka: Výška umiestňovacieho príspevku pre integračný podnik na jedného zamestnanca integračného podniku:

Obdobie poskytnutia príspevku od skončenia pracovného pomeru:	1.- 3. mesiac	4. - 6. mesiac	7. - 9. mesiac	10. - 12. mesiac
% výška príspevku	5 %	15 %	25 %	35 %

Príspevok za umiestnenie poskytuje úrad práce v sume, ktorá predstavuje súčet všetkých príspevkov na všetkých zamestnancov, ktorých pracovný pomer u iných zamestnávateľov trvá.

V prípade, ak v priebehu sledovaných 12 mesiacov od skončenia pracovného pomeru v integračnom podniku vznikne zamestnancovi ďalší pracovný pomer u iného zamestnávateľa (inými slovami, ak zamestnanec vymení zamestnávateľa), úrad práce v poskytovaní príspevku pokračuje vtedy, ak k novému pracovnému pomeru došlo najneskôr do jedného mesiaca odo dňa skončenia predchádzajúceho pracovného pomeru. Ak vznikne zamestnancovi pracovný pomer u ďalšieho iného zamestnávateľa až po uplynutí jedného mesiaca, v poskytovaní príspevku sa nepokračuje.

1.3.2. Vyrovnávací príspevok (ustanovenie § 19b zákona)

Hlavným cieľom poskytovania vyrovnávacieho príspevku je podpora zamestnávania znevýhodnených osôb, značne znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb v integračných podnikoch. Vyrovnávacie príspevky slúžia na kompenzáciu zníženej schopnosti zamestnancov vykonávať určitú pracovnú činnosť a s tým spojenú zníženú produktivitu práce. Tak, ako v prípade umiestňovacieho príspevku, prijímateľom vyrovnávacieho príspevku môže byť len integračný podnik.

Cieľovou skupinou, zamestnávaním ktorej integračný podnik čerpá vyrovnávacie príspevky, sú **znevýhodnené osoby** podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) a b) zákona o SE, a **zraniteľné osoby**. Výpočet fyzických osôb, ktoré sa považujú za zraniteľné osoby, je uvedený v ustanovení § 2 ods. 6 zákona o SE.

Do cieľovej skupiny znevýhodnených osôb podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona sú zaradené aj niektoré značne znevýhodnené osoby, ktorých výpočet upravuje Článok 2 ods. 99 Nariadenia č. 651/2014. V zmysle uvedeného Nariadenia č. 651/2014 a v kontexte zákona o SE sa **značne znevýhodnenou osobou** rozumie:

- osoba, ktorá počas najmenej 24 mesiacov nemala pravidelne platené zamestnanie alebo osoba, ktorá počas najmenej 12 mesiacov nemala pravidelne platené zamestnanie a patrí do jednej

z kategórií b) až g) uvedených vo vymedzení pojmu „znevýhodnený pracovník“ Nariadenia č. 651/2014⁸⁴ a osoba podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a)⁸⁵ zákona o SE, ktorá:

- je mladšia ako 26 rokov veku, ukončila príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako 2 rokmi a od jej ukončenia nemala zamestnanie, ktoré trvalo najmenej 6 po sebe nasledujúcich mesiacov,
- je staršia ako 50 rokov veku,
- je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov,
- dosiahla vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie podľa osobitného predpisu,
- žije ako osamelá plnoletá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jej starostlivosť, alebo sa stará aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky,
- patrí k národnostnej menšine alebo etnickej menšine a potrebuje rozvíjať svoje jazykové znalosti, odborné znalosti alebo nadobúdať pracovné skúsenosti na účely získania trvalého zamestnania, alebo
- má trvalý pobyt v najmenej rozvinutom okrese⁸⁶.

⁸⁴ Podľa Článku 2 ods. 4 písm. b) až g) Nariadenia č.651/2014 je „znevýhodnený pracovník“ každá osoba, ktorá je vo veku 15 až 24 rokov; alebo nedosiahla vyššie stredoškolské alebo odborné vzdelanie (Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelania 3) alebo osoba, ktorá pred menej než dvoma rokmi ukončila povinnú školskú dochádzku a ktorá predtým nezískala svoje prvé pravidelne platené zamestnanie; alebo je staršia ako 50 rokov; alebo žije ako osamelá dospelá osoba s jednou odkázanou osobou alebo s viacerými odkázanými osobami; alebo pracuje v odvetví alebo povolani v členskom štáte, kde je rodová nerovnosť najmenej o 25 % vyššia ako priemerná rodová nerovnosť vo všetkých hospodárskych odvetviach daného členského štátu, a patrí do takejto menšinovej rodovej skupiny; alebo je členom etnickej menšiny v rámci členského štátu a ktorá musí rozvíjať svoje jazykové, odborné znalosti alebo budovať profil pracovných skúseností za účelom zlepšenia svojich možností získať stabilné zamestnanie.

⁸⁵ Osoba, ktorá v predchádzajúcich šiestich mesiacoch nebola zamestnaná okrem zamestnania v pracovnoprávnom vzťahu, ktorého trvanie nepresiahlo v úhrne 40 dní v kalendárnom roku, ktorej zdaniteľné mesačné príjmy nepresiahli v úhrne sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu, ktorá nie je poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo výsluhového dôchodku a ktorá spĺňa ďalšie hmotnoprávne podmienky podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) prvého až siedmeho bodu zákona o SE.

⁸⁶ Ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) siedmeho bodu zákona o SE odkazuje na ustanovenie § 2 ods. 1 zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o podpore najmenej rozvinutých okresov“), ktorý však bol s účinnosťou od 01.11.2025 zrušený zákonom č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len „zákon o podpore prioritných okresov“). V zmysle ustanovenia § 10 ods. 6 zákona o podpore prioritných okresov platí, že ak sa v doterajších právnych predpisoch používa pojem „najmenej rozvinutý okres“ vo všetkých tvaroch, rozumie sa tým „prioritný okres“ v príslušnom tvare. Vzhľadom na vyššie uvedené je preto možné konštatovať, že napriek tomu, že ustanovenie § 2 ods. 5 písm. a) siedmeho bodu zákona o SE naďalej používa pojem „najmenej rozvinutý okres“, pri jeho aplikácii je potrebné zohľadniť ustanovenie § 10 ods. 6 zákona o podpore prioritných okresov, podľa ktorého sa pojem „najmenej rozvinutý okres“ použitý v doterajších právnych predpisoch vykladá ako „prioritný okres“. Na účely posúdenia splnenia podmienok podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) siedmeho bodu zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch sa preto za rozhodujúci považuje trvalý pobyt fyzickej osoby v prioritnom okrese.

1.3.2.1. Časti vyrovnávacieho príspevku poskytované integračnému podniku

❖ **Mzdové náklady spojené so zamestnávaním znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb**

Oprávnenými mzdovými nákladmi sú náklady na celkovú cenu práce konkrétnych osôb, ktoré spadajú do niektorej z kategórií osôb, ktorými sú **znevýhodnené osoby** (vrátane značne znevýhodnených osôb) a **zraniteľné osoby**. Celkovou cenou práce zamestnanca je súčet mzdy zamestnanca a preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, platených zamestnávateľom. Od zaradenia zamestnanca do konkrétnej kategórie osôb sa následne odvíja aj **dĺžka** obdobia, počas ktorého sa integračnému podniku poskytuje vyrovnávací príspevok, a rovnako aj **výška** príspevku, ktorá predstavuje percentuálny podiel na oprávnených nákladoch skutočne vynaložených integračným podnikom na daného zamestnanca. Tento percentuálny podiel na oprávnených nákladoch má vždy svoju maximálnu možnú výšku, ktorá je percentuálne vyjadrená a vypočítava sa z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrt'rok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje (ďalej len „CCP“).

V prípade zamestnávania **znevýhodnenej osoby** sa vyrovnávací príspevok poskytuje mesačne najviac počas 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov. V prípade, ak zamestnanec patrí do kategórie **značne znevýhodnených osôb**, je maximálna dĺžka poskytovania vyrovnávacieho príspevku 24 mesiacov, v oboch prípadoch začínajúc kalendárnym mesiacom, v ktorom pracovný pomer vznikol.

Vyrovnávací príspevok je poskytovaný vo výške najviac 50 % oprávnených nákladov skutočne vynaložených na zamestnanca, ktorý je **znevýhodnený podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona**, avšak maximálne do výšky 50 % z CCP (ustanovenie § 19b ods. 2 písm. a) zákona). V prípade osoby dlhodobo nezamestnanej ide o značne znevýhodnenú osobu a príspevok je preto možné poskytovať počas 24 po sebe nasledujúcich mesiacov. U iných znevýhodnených osôb podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona, ktorým je možné príspevok poskytnúť počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov v prípade, ak jej znevýhodnenie nie je kombinované s dlhodobou nezamestnanosťou. Ak ide o uvedenú kombináciu, má táto osoba nárok na príspevok v období 24 mesiacov.

Ak ide o kategóriu **znevýhodnených osôb, ktorých znevýhodnenie spočíva v ich zdravotnom stave**, t. j. o osoby, ktoré spĺňajú podmienky v zmysle ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) prvého a druhého bodu zákona, dĺžka poskytovania vyrovnávacieho príspevku nie je časovo obmedzená a príspevok sa poskytuje počas celej dĺžky trvania pracovného pomeru tejto znevýhodnenej osoby v integračnom podniku. Výnimku tvorí poberateľ starobného dôchodku, ktorý sa pre účely pracovnej integrácie v zmysle predmetného ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) druhého bodu nepovažuje za znevýhodnenú osobu uplynutím dvoch rokov po začatí poberania starobného dôchodku (ustanovenie § 12 ods. 3 písm. c) zákona). Maximálna výška vyrovnávacieho príspevku je vo výške 75 % oprávnených nákladov skutočne vynaložených integračným podnikom na tohto zamestnanca, zároveň však maximálne do výšky 75 % CCP v prípade kategórie znevýhodnených osôb podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) prvého bodu zákona, t. j. znevýhodnenej osoby, ktorá je uznaná za invalidnú.

Maximálna výška vyrovnávacieho príspevku je vo výške 60 % oprávnených nákladov skutočne vynaložených integračným podnikom na tohto zamestnanca, zároveň však maximálne do výšky 60 % CCP v prípade kategórie znevýhodnených osôb podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) druhého bodu zákona, t. j. znevýhodnenej osoby, ktorá nie je uznaná za invalidnú, ale má dlhodobé zdravotné postihnutie znižujúce jej telesné, duševné a zmyslové schopnosti, ktoré bránia jej plnohodnotnému a účinnému zapojeniu sa do pracovného prostredia v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, ktoré podľa poznatkov lekárskej vedy má trvať najmenej dva roky (ďalej len „dlhodobé zdravotné postihnutie“);

dlhodobé zdravotné postihnutie sa preukazuje lekárskeho posudkom podľa ustanovenia § 25a ods. 6 zákona alebo integrovaným posudkom, ktorý obsahuje výrok podľa osobitného predpisu, nie starší ako dva roky, a ak fyzická osoba nemá vydaný posudok podľa ustanovenia § 25a ods. 6 zákona ani integrovaný posudok, ktorý obsahuje výrok podľa osobitného predpisu, dlhodobé zdravotné postihnutie možno preukázať rozhodnutím o nepriznaní invalidného dôchodku, z ktorého vyplýva pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 20 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, nie starším ako dva roky.

Ak je zamestnancom **zraniteľná osoba**, maximálna dĺžka poskytovania vyrovnávacieho príspevku je 12 mesiacov, najviac vo výške 25 % oprávnených nákladov skutočne vynaložených na tohto zamestnanca, avšak maximálne do výšky 25 % z CCP.

V nasledujúcej tabuľke je uvedený prehľad kategórií osôb s maximálnou dĺžkou čerpania príspevku, maximálny percentuálny podiel oprávnených nákladov na celkovú cenu práce na zamestnanca integračného podniku a maximálne percento celkovej ceny práce.

Tabuľka: Štruktúra vyrovnávacích príspevkov na mzdové náklady podľa kategórií osôb

Kategória osoby	Maximálna dĺžka poskytovania príspevku ¹	% oprávnených nákladov ² / maximálne % ³
Značne znevýhodnená osoba	24 mesiacov	50 % / 50 %
Znevýhodnená osoba podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona	12 mesiacov	50 % / 50 %
Znevýhodnená osoba podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) prvého bodu zákona	celá doba zamestnávania ⁸⁷	75 % / 75 %
Znevýhodnená osoba podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) druhého bodu zákona	celá doba zamestnávania	60 % / 60 %

¹ Maximálna dĺžka poskytovania príspevku začína kalendárnym mesiacom, v ktorom pracovný pomer vznikol.

² Oprávnené skutočne vynaložené náklady na zamestnanca zo strany integračného podniku.

³ Maximálne % z celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrťrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje.

Maximálna výška vyrovnávacieho príspevku vypočítaná z celkovej ceny práce z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrťrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa vyrovnávací príspevok poskytuje, zodpovedá pracovnému pomeru dohodnutému na ustanovený

⁸⁷ Zamestnanec, ktorý je znevýhodnený z titulu zdravotného postihnutia a stal sa poberateľom starobného dôchodku, sa za znevýhodnenú osobu nepovažuje uplynutím dvoch rokov po začatí poberania starobného dôchodku, čím zamestnávateľ stráca nárok na vyplácanie vyrovnávacieho príspevku.

týždenný pracovný čas; ak je pracovný pomer dohodnutý na kratší pracovný čas, maximálna výška vyrovnávacieho príspevku sa pomerne kráti.

*Z pohľadu poskytovania štátnej pomoci je vyrovnávací príspevok **pre znevýhodnené osoby** poskytovaný v kontexte Nariadenia č. 651/2014 o skupinových výnimkách, ktoré z uvedených dvoch kategórií (znevýhodnené osoby a zraniteľné osoby) umožňuje poskytovať príspevky iba na zamestnávanie znevýhodnených osôb. Znevýhodnenie integračného podniku z pohľadu jeho zamestnávania **zraniteľných osôb** je kompenzované („vyrovnávané“) v kontexte Nariadenia Komisie (EÚ) č. 1407/2013 z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc de minimis (Text s významom pre EHP). Znamená to, že vyrovnávacie príspevky integračnému podniku sú v prípade zamestnávania zraniteľných osôb limitované sumou 200 tisíc eur na obdobie troch rokov na jediný podnik.*

❖ **Dodatočné náklady spojené so zamestnávaním osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom postihnutí**

Dodatočné náklady spojené so zamestnávaním osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom postihnutí, je možné chápať ako určité doplnkové náklady, ktoré súvisia so zamestnávaním zamestnancov so zdravotným postihnutím (ustanovenie § 2 ods. 5 písm. b) prvý a druhý bod zákona). Takéto náklady, ktoré vzniknú integračnému podniku, musia bezprostredne súvisieť a byť priamym dôsledkom prijatia občana so zdravotným postihnutím do pracovného pomeru alebo priamym dôsledkom zamestnávania občana so zdravotným postihnutím. Rovnako však platí aj podmienka, že tieto náklady musia byť dodatočnými nákladmi k nákladom, ktoré by príjemca pomoci znášal, ak by zamestnal zamestnanca, resp. zamestnancov, ktorí nemajú zdravotne postihnutie.

V prípade oprávnených nákladov, ktoré spĺňajú podmienku dodatočných nákladov spojených so zamestnávaním osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom stave, sa vychádza z Článku 34 ods. 2 Nariadenia č. 651/2014.

V zmysle tohto článku sú oprávnenými nákladmi:

- a) náklady na úpravu priestorov,
- b) náklady na zamestnávanie zamestnancov výlučne na čas venovaný pomoci pracovníkom so zdravotným postihnutím a náklady na odbornú prípravu takýchto zamestnancov týkajúcu sa pomoci pracovníkom so zdravotným postihnutím,
- c) náklady na úpravu alebo získanie vybavenia alebo na získanie a validáciu softvéru pre pracovníkov so zdravotným postihnutím vrátane upravených alebo pomocných technologických zariadení, ktoré sú dodatočnými nákladmi k nákladom, ktoré by príjemca pomoci znášal, keby zamestnal pracovníkov, ktorí nie sú zdravotne postihnutí,
- d) náklady priamo spojené s dopravou pracovníkov so zdravotným postihnutím do miesta práce a na činnosti súvisiace so zamestnaním,
- e) mzdové náklady za hodiny, počas ktorých je pracovník so zdravotným postihnutím na rehabilitácii,
- f) náklady na výstavbu, inštaláciu alebo modernizáciu výrobných jednotiek príslušného podniku a akékoľvek administratívne náklady a náklady na dopravu, za predpokladu, že sú priamym dôsledkom zamestnávania pracovníkov so zdravotným postihnutím, v prípade, ak príjemca pomoci poskytuje chránené zamestnanie.

Integračný podnik, ktorý si uplatňuje vyššie uvedené výdavky, si môže zároveň uplatňovať aj výdavky na príspevok na činnosť pracovného asistenta v zmysle ustanovenia § 59 zákona o službách zamestnanosti. V praxi to znamená, že integračný podnik môže požiadať o poskytnutie pomoci prostredníctvom dvoch rôznych nástrojov, avšak oprávnené náklady musia byť rozdielne. Vzhľadom na vyššie uvedené, nie je vylúčené, aby si jeden integračný podnik podal viacero žiadostí o pomoc, no je potrebné, aby úrad práce zabezpečil, aby nedošlo k duplicite pomoci medzi viacerými žiadosťami o pomoc navzájom.

Výška príspevku za jeden rok na dodatočné náklady spojené so zamestnávaním znevýhodnených osôb podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) zákona na jedného takéhoto zamestnanca je 100 % skutočne vynaložených oprávnených nákladov, avšak:

- d) počas prvých troch kalendárnych rokov zamestnania maximálne do výšky 2,5 násobku CCP,
- e) počas štvrtého a každého ďalšieho roka zamestnania maximálne do výšky 1,2 násobku CCP.

V niektorých prípadoch sa výška individuálneho (nie celkového) príspevku odvíja aj od výšky úväzku zamestnanca, ktorý je znevýhodnenou osobou z dôvodu spočívajúcim v jeho zdravotnom stave. Deje sa tak v prípade nákladov na zamestnávanie zamestnancov, ktorý svoj čas venujú výlučne pomoci pracovníkom so zdravotným postihnutím a v prípade nákladov na odbornú prípravu takýchto zamestnancov týkajúcu sa pomoci pracovníkom so zdravotným postihnutím. V tomto prípade sa bude výška príspevku odvíjať od výšky úväzku zamestnanca.

❖ **Náklady vynaložené na pomoc zamestnaným znevýhodneným osobám podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona**

Pomoc na kompenzáciu nákladov vynaložených integračným podnikom na pomoc zamestnancom, ktorí sú znevýhodnenými osobami podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona, pozostáva z opatrení na podporu samostatnosti znevýhodneného pracovníka a jeho prispôbenia sa pracovnému prostrediu, zo sprevádzania tohto pracovníka pri sociálnych a administratívnych procedúrach a iných oprávnených činnostiach, ktoré vykonáva zamestnanec v rámci pomoci znevýhodnenej osobe.

Kategória osôb, ktorých zamestnávanie je pre poskytnutie tohto príspevku rozhodujúce, sú znevýhodnené osoby v zmysle ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona č. 112/2018 Z. z., t. j. znevýhodnené osoby mimo osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom stave v zmysle ustanovenia § 2 ods. 5 písm. b) zákona č. 112/2018 Z. z.

V rámci zadefinovania nákladov vychádzame z článku 35 ods. 2 Nariadenia č. 651/2014, podľa ktorého oprávnenými nákladmi sú náklady na:

- zamestnávanie zamestnancov výhradne na dobu strávenú poskytovaním pomoci znevýhodneným pracovníkom počas obdobia maximálne 12 mesiacov po prijatí znevýhodneného pracovníka do zamestnania alebo počas obdobia maximálne 24 mesiacov po prijatí značne znevýhodneného pracovníka do zamestnania,
- výškolenie takéhoto zamestnanca na pomoc znevýhodneným pracovníkom.

Za oprávnené výdavky sa považujú len tie výdavky, ktoré vznikli integračnému podniku v súvislosti so zamestnávaním zamestnancov z oprávnenej cieľovej skupiny, najskôr od doby priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku, boli integračným podnikom vynaložené, sú riadne odôvodnené a preukázané a súvisia výlučne s realizáciou podpory zamestnávania uchádzačov

o zamestnanie z oprávnenej cieľovej skupiny, pričom spĺňajú podmienky hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti.

Výška mesačného vyrovnávacieho príspevku na náklady vynaložené integračným podnikom na pomoc zamestnancom, ktorí sú znevýhodnenými osobami podľa ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona predstavuje na jedného znevýhodneného zamestnanca 50 % skutočne vynaložených oprávnených nákladov integračného podniku, najviac však 50 % z CCP.

Dĺžka poskytovania tohto príspevku sa odvíja od toho, či je cieľovou skupinou v rámci poskytovania príspevku znevýhodnená osoba v zmysle ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona č. 112/2018 Z. z. alebo značne znevýhodnená osoba v zmysle Článku 2 ods. 99 Nariadenia č. 651/2014 v kontexte ustanovenia § 2 ods. 5 písm. a) zákona. V prípade znevýhodnenej osoby sa tento príspevok poskytuje najviac počas 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov, počínajúc kalendárnym mesiacom, v ktorom pracovný pomer vznikol. V prípade značne znevýhodnenej osoby je tento príspevok poskytovaný v dlhšom trvaní, a to 24 po sebe nasledujúcich mesiacov.

1.3.2.2. Čerpanie vyrovnávacích príspevkov a modelové prípady

Integračný podnik, ktorý má záujem o čerpanie niektorého z vyrovnávacích príspevkov, je povinný podať na mieste príslušnom úrade práce žiadosť o poskytnutie vyrovnávacieho príspevku. V prípade ak integračný podnik spĺňa všetky zákonom dané podmienky, úrad práce uzatvorí s integračným podnikom dohodu o poskytnutí vyrovnávacieho príspevku, ktorá obsahuje náležitosti v zmysle ustanovenia § 19b ods. 8 zákona. Vyplácanie príspevku má na starosti úrad práce, v ktorého územnom obvode má integračný podnik sídlo, ak ide o právnickú osobu alebo trvalý pobyt, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa. Vyrovnávací príspevok sa poskytuje integračnému podniku, ktorý má priznaný štatút registrovaného sociálneho podniku. V prípade, ak pracovný pomer zamestnanca, ktorý je znevýhodnená osoba, zraniteľná osoba alebo značne znevýhodnená osoba, vznikol pred priznaním štatútu registrovaného sociálneho podniku, vyrovnávací príspevok môže byť priznaný len do 12 mesiacov (resp. 24 mesiacov pri značne znevýhodnenej osobe) od vzniku tohto pracovného pomeru, nie od priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku (viď modelový prípad č. 1).

Vyrovnávací príspevok je úradom práce poskytnutý do 30 dní odo dňa preukázania trvania zamestnania znevýhodnenej osoby, zraniteľnej osoby alebo značne znevýhodnenej osoby a preukázania výšky oprávnených nákladov, ktoré vznikli integračnému podniku. V tomto prípade je potrebné upozorniť na to, že písomná dohoda o poskytnutí vyrovnávacieho príspevku musí byť uzatvorená tak, aby vyrovnávací príspevok mohol byť poskytnutý v stanovenej tridsať dňovej lehote. Na preukázanie trvania zamestnania a výšky oprávnených nákladov má integračný podnik najviac 60 dní od skončenia mesiaca, za ktorý sa príspevok poskytuje (ustanovenie 19b ods. 7 zákona).

Modelový prípad č. 1:

Dňa **17.1.2020** bol integračnému sociálnemu podniku priznaný štatút registrovaného sociálneho podniku. Žiadosť o poskytnutie vyrovnávacích príspevkov bola podaná **22.2.2020**. Integračný podnik žiada o príspevok na 3 zamestnancov, ktorí sú osobami so zdravotným postihnutím a sú zamestnaní nasledovne: prvý od 1.5.2009, druhí dvaja od **17.12.2018**.

Otázka č. 1:

Od kedy (za aké prvé obdobie) má úrad práce začať vyplácať vyrovnávacie príspevky? Za 1/2020 (za mesiac, v ktorom bol vydaný štatút, tzn. výdavky od 17.1.2020) alebo za 2/2020 (za mesiac kedy bola predložená žiadosť, tzn. výdavky od 22.2.2020)

Odpoveď na otázku č. 1:

Vyrovňavací príspevok sa vypláca v súlade s ustanovením § 19b ods. 7 zákona, t. j. do 30 dní od preukázania trvania zamestnania a výšky oprávnených nákladov, ak boli tieto skutočnosti preukázané v zákonom stanovenej lehote. Vyrovňavacie príspevky sa vyplácajú za obdobia, počnúc obdobím 01/2020 vrátane. Oprávnené obdobie poskytovania príspevku je teda od 17.1.2020 (za mesiac január predloží žiadateľ požadované doklady v zmysle ustanovenia § 19b ods. 7 zákona, t. j. do 60 dní od skončenia mesiaca, za ktorý sa príspevok poskytuje).

Modelový prípad č. 2:

Dňa 17.2.2019 bol priznaný štatút integračného podniku. Žiadosť o poskytnutie vyrovňavacích príspevkov bola podaná dňa 17.2.2020. Podnik zamestnáva 1 značne znevýhodnenú osobu od 17.2.2019 a 1 zraniteľnú osobu tiež od 17.2.2019.

Otázka č. 2:

Od kedy (za aké obdobie) má úrad práce začať vyplácať vyrovňavacie príspevky? Bude úrad práce vyplácať príspevky aj spätne?

Odpoveď na otázku č. 2:

Vyrovňavací príspevok sa vypláca v súlade s ustanovením § 19b ods. 7 zákona, t. j. do 30 dní od preukázania trvania zamestnania a výšky oprávnených nákladov, ak boli tieto skutočnosti preukázané v zákonom stanovenej šesťdesiatdňovej lehote. V modelovom prípade by v prípade zamestnávania značne znevýhodnenej osoby bol vyplácaný príspevok už len zostávajúce obdobie do 24 **kalendárnych** mesiacov **od kalendárneho mesiaca**, v ktorom vznikol pracovný pomer vrátane. V prípade znevýhodnenej osoby (okrem osoby so zdravotným znevýhodnením, na ktorú príspevok poberá bez časového obmedzenia s výnimkou poberateľa starobného dôchodku) alebo zraniteľnej osoby, by bol príspevok vyplácaný už len zostávajúce obdobie **do 12 kalendárnych mesiacov od kalendárneho mesiaca**, v ktorom vznikol pracovný pomer vrátane.

Konkrétne: príspevok na značne znevýhodnenú osobu môže požadovať za oprávnené obdobie, ktoré končí 31.1.2021. Príspevok na zraniteľnú osobu môže požadovať za oprávnené obdobie, ktoré končí 31.1.2020.

Pri podaní žiadosti 17.2.2020, ak vie žiadateľ vydokladovať oprávnené náklady do 60 dní od konca decembra 2019, môže žiadať už za december 2019 do 31.1.2021, resp. 31.1.2020 (podľa toho, o ktorého zamestnanca ide).

Modelový prípad č. 3:

Dňa 1.2.2020 bol podniku priznaný štatút integračného podniku. Žiadosť o poskytnutie vyrovňavacích príspevkov bude podaná 1.3.2020. Integračný podnik žiada o príspevok na 2 osoby, ktoré sú znevýhodnenými (avšak nie značne znevýhodnenými) osobami z iného dôvodu, ako dôvodu spočívajúcim v zdravotnom stave, a sú zamestnaní od 1.3.2019 a 1.4.2019.

Otázka č. 3:

Od kedy a za aké obdobie má úrad práce začať vyplácať vyrovňavacie príspevky? Aké je oprávnené obdobie poskytovania vzhľadom na to, že pracovný pomer vznikol 1.3.2019 a 1.4.2019?

Odpoveď na otázku č. 3:

Zamestnanci, ktorí sú znevýhodnenými osobami z iného dôvodu, ako z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom stave, boli prijatí do zamestnania už 1.3.2019 a 1.4.2019. V zmysle ustanovenia

§ 12 ods. 3 písm. a) zákona sú títo zamestnanci posudzovaní ako znevýhodnené osoby počas dvoch rokov odo dňa nástupu. Úrad práce im začne vyplácať príspevok najskôr dňom priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku (za splnenia ostatných podmienok ustanovených zákonom pre poskytovanie vyrovnávacieho príspevku), avšak už len do obdobia zostávajúceho do dovŕšenia 12 kalendárnych mesiacov od kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikol pracovný pomer, t. j. v tomto konkrétnom prípade:

01.02.2020 – 29.02.2020

01.02.2020 – 31.03.2020

Teda ešte 1 a 2 mesiace, pri dodržaní podmienok ustanovených v ustanovení § 19b ods. 7 zákona.

Podotázka č 1:

Môže integračný podnik požiadať o vyrovnávacie príspevky podľa ustanovenia § 19b zákona na znevýhodnených pracovníkov, ktorých už má prijatých v pracovnom pomere, napr. od roku 2009? Je uvedené v súlade s nariadením, keď nariadenie hovorí o pomoci na prijímanie pracovníkov?

Odpoveď na podotázku č. 1:

Integračný podnik **nemôže** požiadať o vyrovnávacie príspevky podľa ustanovenia § 19b ods. 1 písm. a) zákona na tých znevýhodnených pracovníkov, ktorých znevýhodnenie nespočíva v ich zdravotnom stave, ak ich má v pracovnom pomere už od roku 2009, a to preto, že takíto pracovníci už nie sú znevýhodnenými pracovníkmi, nakoľko už nie je možné uplatniť fikciu upravenú v ustanovení § 12 ods. 3 zákona č. 112/2018 Z. z.

2. NEPRIAMA POMOC

2.1. Úľava na dani z príjmu

Registrovaný sociálny podnik, ktorý je právnickou osobou a ktorý je verejnoprospešným podnikom, si podľa ustanovenia § 30d ZDP môže uplatniť nárok na úľavu na dani z hospodárskej činnosti (dani z príjmu), a to vo výške percentuálneho vyjadrenia záväzku využitia zisku na dosiahnutie svojho hlavného cieľa. Túto úľavu si môže uplatniť za zdaňovacie obdobie, v ktorom k poslednému dňu zdaňovacieho obdobia má priznaný štatút registrovaného sociálneho podniku. Podnik, ktorý si uplatňuje takúto úľavu na dani, je povinný sumu danej úľavy použiť na:

- dosiahnutie hlavného cieľa v príslušnom zdaňovacom období, za ktoré uplatňuje túto úľavu, alebo
- na prevod peňažných prostriedkov na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky vo výške kladného rozdielu medzi úľavou na dani a nákladmi na dosiahnutie hlavného cieľa v zmysle bodu vyššie. Previesť tieto finančné prostriedky na osobitný účet možno len do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom uplynula lehota na podanie daňového priznania za zdaňovacie obdobie, v ktorom si daňovník uplatnil úľavu na dani. Peňažné prostriedky na osobitnom účte v banke alebo pobočke zahraničnej banky je ďalej možné použiť iba na obstaranie hmotného majetku, a to najneskôr do piatich rokov odo dňa pripísania peňažných prostriedkov alebo úrokov na osobitný účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky.

Nárok na danú úľavu v príslušnom zdaňovacom období má podnik, ktorý si neuplatňuje úľavu na dani pre príjemcov investičnej pomoci, úľavu na dani pre prijímateľa stimulov, neuplatňuje si odpočet výdavkov (nákladov) na výskum a vývoj, a rovnako daňovník, ktorý nie je prijímateľom podielu zaplatenej dane podľa ustanovenia § 50 ZDP (ľudovo nazývané „2 %“).

Subjekt, ktorý si uplatňuje príslušnú úľavu na dani, túto úľavu stráca a je zároveň povinný zvýšiť základ dane vo výške úhrnu úľav na dani, ktoré si uplatnil za päť bezprostredne po sebe nasledujúcich zdaňovacích období predchádzajúcich zdaňovaciemu obdobiu, v ktorom daňovník stráca nárok na úľavu na dani, a to v prípade ak:

- a) sa spoločnosť zrušuje likvidáciou, v zdaňovacom období ukončenom ku dňu predchádzajúcemu dňu jeho vstup do likvidácie,
- b) sa spoločnosť zrušuje bez likvidácie, v zdaňovacom období ukončenom ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. Táto skutočnosť sa nevzťahuje na zrušenie bez likvidácie v prípade, ak sa registrovaný sociálny podnik zlúči alebo splynie s iným registrovaným sociálnym podnikom a rovnako aj ak sa registrovaný sociálny podnik rozdelí, pričom osoby, na ktoré prechádza jeho imanie, musia byť tiež registrované sociálne podniky⁸⁸,
- c) je na daňovníka vyhlásený konkurz, v zdaňovacom období ukončenom ku dňu predchádzajúcemu dňu účinnosti vyhlásenia konkurzu,
- d) daňovník vrátil štatút registrovaného sociálneho podniku alebo mu bol štatút registrovaného sociálneho podniku zrušený, v zdaňovacom období, v ktorom vrátil štatút registrovaného sociálneho podniku alebo v ktorom mu bol štatút registrovaného sociálneho podniku zrušený.

Viac k téme daňovej úľavy pozri I. Kapitola časť 3.3. Použitie zisku na dosiahnutie hlavného cieľa.

2.2. Predaj nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je všeobecná hodnota majetku alebo nájmu nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je hodnota nájmu nehnuteľnosti stanovená znaleckým posudkom

Pre kompletnú informáciu pozri Kapitolu III časť 2.9 b). Podpora registrovaných sociálnych podnikov zo strany obcí, VÚC a štátu vo vybraných oblastiach alebo formy podpory zakotvené v osobitných predpisoch.

2.3. Pomoc na podporu dopytu a servisné poukážky

Ako jednu z foriem podpory podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky zákon o SE vo svojich ustanoveniach § 22 a § 23 ponúka pomoc na podporu dopytu. Táto sa realizuje odkúpením servisnej poukážky od registrovaného sociálneho podniku, ktorému ju ako odplatu za vykonanú službu starostlivosti o domácnosť a záhradu poskytla fyzická osoba alebo fyzická osoba,

⁸⁸ Podľa ustanovenia § 30d ods. 6 písm. b) ZDP, cit.: „zaniká v dôsledku premeny alebo cezhraničnej premeny, v zdaňovacom období ukončenom ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu; to sa nevzťahuje na zánik v dôsledku premeny alebo cezhraničnej premeny v súlade s osobitným predpisom, pričom podmienky použitia peňažných prostriedkov podľa odseku 5 vrátane lehoty na použitie týchto peňažných prostriedkov ostávajú zachované aj pre právneho nástupcu“.

ktorá má v integrovanom posudku navrhnutý druh sociálnej služby, ktorej poskytovanie je podmienené odkázanosťou fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby (ďalej v texte len „odkázaná osoba“)⁸⁹.

Pomoc na podporu dopytu je určená registrovaným sociálnym podnikom.⁹⁰ Musia však vykonávať činnosť, na ktorú sa podpora poskytuje, na území Slovenskej republiky, a táto musí zodpovedať službe starostlivosti o domácnosť a záhradu.

Sociálnemu podniku, ktorý nie je registrovaným sociálnym podnikom, a podniku so sociálnym dosahom tento druh podpory zákon neponúka.

System pomoci na podporu dopytu je realizovaný tak, že fyzické osoby, resp. odkázané osoby, majú právo na zakúpenie tzv. servisnej poukážky v sume jej nominálnej hodnoty, prípadne hodnoty zníženej o sumu 5 eur oproti jej nominálnej hodnote (v prípade odkázaných osôb). Registrovaný sociálny podnik, ktorý za svoje služby dostal zaplatené prostredníctvom servisnej poukážky, má následne nárok na odkúpenie tejto servisnej poukážky za sumu rovnajúcu sa jej nominálnej hodnote, prípadne sumu zvýšenú o 3 eurá oproti jej nominálnej hodnote.⁹¹

Účelom danej právnej úpravy je vytvoriť právny rámec pre vytváranie dopytu po službách sociálnych podnikov prostredníctvom dotovaných poukážok. Ide o osvedčený model, ktorý sa využíva v rôznych členských štátoch Európskej únie, a ktorého dôsledkom je medzi inými potlačanie nelegálnej práce. Spotrebiteľ, ktorý dostane poukážku napríklad od svojho zamestnávateľa alebo si kupuje poukážku za dotovanú cenu, má motiváciu neplatiť za službu starostlivosti o domácnosť a záhradu „načierno“ v hotovosti.⁹²

2.3.1. Servisné poukážky a ich využitie

Servisné poukážky predstavujú platobný prostriedok na realizáciu pomoci na podporu dopytu, ktorý má formu ceniny, a ktoré v rámci svojej kompetencie vydáva Ministerstvo práce.⁹³

Ministerstvo práce zabezpečuje tlač, distribúciu, likvidáciu a správu zásob servisných poukážok, dozerá na ich ochranu a bezpečnosť a kontroluje nakladanie so servisnými poukážkami pri ich distribúcii, predaji, odkúpení, spätnom výkupe (vrátane výkupu poškodených servisných poukážok a servisných poukážok, ktoré nie sú platné) a pri ich likvidácii. Subjekty spôsobilé na predaj, odkúpenie a spätný výkup servisných poukážok sú úrady práce, obce a VÚC.

V prípade predaja, odkúpenia a spätného výkupu servisných poukážok zo strany úradov práce, obcí a VÚC platí, že sú na vykonávanie predmetných činností oprávnené, nie povinné a je na zvážení konkrétneho úradu práce, obce alebo VÚC, či sa tieto služby rozhodne poskytovať alebo nie. V prípade ak sa úrad práce, obec alebo VÚC rozhodne, že vstúpi do systému servisných poukážok a bude vyššie uvedené služby poskytovať, je v prvom kroku takýto subjekt povinný adresovať Ministerstvu práce žiadosť o distribúciu servisných poukážok. Po podaní žiadosti o distribúciu Ministerstvo práce žiadosť spracuje, a následne servisné poukážky distribuuje úradu práce, obci alebo VÚC najneskôr do konca

⁸⁹ Vid' ustanovenia § 34 až 41 zákona o sociálnych službách.

⁹⁰ Registrované sociálne podniky podľa ustanovenia § 16 ods. 4 a ods. 5 zákona o SE.

⁹¹ Nominálna hodnota servisnej poukážky je v zmysle ustanovenia § 23 ods. 3 zákona o SE 10 eur.

⁹² K tomu pozri: Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť.

⁹³ Ministerstvo práce má v rámci svojich zákonných kompetencií celý rad ďalších zákonom určených povinností, ktoré však môže delegovať v zmysle príslušných ustanovení zákona o SE na inú právnickú alebo fyzickú osobu, ktorá bude tieto činnosti zabezpečovať. Ministerstvo práce môže zabezpečiť plnenie úloh prostredníctvom právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktorú na tento účel vyberie podľa zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní.

kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom bola podaná žiadosť o distribúciu servisných poukážok.

Príklad 1:

Obec požiada Ministerstvo práce o distribúciu servisných poukážok 15. februára. Ministerstvo práce má povinnosť dodať servisné poukážky najneskôr do konca marca.

Úrad práce, obec a VÚC, ktorému/ej po podaní žiadosti o distribúciu servisných poukážok Ministerstvu práce, boli tieto poukážky distribuované, ich môže následne ponúknuť občanom, ktorí si ich zo zákona majú právo kúpiť. Občan, ktorý má záujem o kúpu servisných poukážok, má slobodnú voľbu, u ktorého z týchto subjektov (úradu práce, obce alebo VÚC) si danú poukážku zakúpi. Príspevok na zakúpenie servisných poukážok môže fyzická osoba - zamestnanec dostať napríklad aj od svojho zamestnávateľa prostredníctvom ním zriadeného sociálneho fondu v kontexte realizácie jeho vnútornej sociálnej politiky.⁹⁴

Servisné poukážky Ministerstvo práce vydáva s platnosťou na jeden kalendárny rok a ich nominálna hodnota predstavuje sumu 10 eur. V rámci systému pomoci na podporu dopytu prostredníctvom servisných poukážok rozoznávame dva druhy servisných poukážok:

- a) Prvou kategóriou sú servisné poukážky modrej farby pre fyzické osoby, ktoré nie sú odkázanými osobami. Kúpna cena týchto poukážok v sume 10 eur predstavuje zároveň aj jej nominálnu hodnotu. Tieto poukážky môžu používať všetky fyzické osoby bez rozdielu, teda aj odkázané osoby, a to ako odplatu za poskytnutie služby starostlivosti o domácnosť a záhradu zo strany registrovaného sociálneho podniku.
- b) Druhou kategóriou sú servisné poukážky ružovej farby pre odkázané osoby, ktoré môžu byť používané len jednou kategóriou fyzických osôb, a to odkázanými osobami. Poukážky sú rovnako ako v prvom prípade používané ako odplata za poskytnutie služby starostlivosti o domácnosť a záhradu zo strany registrovaného sociálneho podniku. Kúpna cena servisnej poukážky pre odkázanú osobu v nominálnej hodnote 10 eur je v tomto prípade znížená o sumu 5 eur.

Za poskytnutie služieb starostlivosti o domácnosť a záhradu, ktoré registrovaný sociálny podnik poskytuje fyzickej osobe alebo odkázanej osobe môžeme považovať napr. bežné upratovanie domácnosti, umývanie okien, pranie, žehlenie, donášku uhlia, donášku dreva, prípravu palivového dreva alebo drevnej štiepky, kosenie, orezávanie kríkov a stromov, prípravu jedla, varenie, a iné.

Príklad 2:

Obec predá servisnú poukážku fyzickej osobe, ktorá príde na obecný úrad za účelom kúpy tejto servisnej poukážky. Utržené peniaze za predané servisné poukážky poukazuje obec mesačne na samostatný účet Ministerstva práce. Povinnosťou obce je mimo peňažného odvodu aj zaslanie „evidencie“ o predaných servisných poukážkach Ministerstvu práce.

⁹⁴ V zmysle ustanovenia § 7 ods. 2 zákona č. 152/1994 Z. z. o sociálnom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov možno príspevok na servisné poukážky poskytnúť aj manželovi (manželke) zamestnanca, nezaopatrenému dieťaťu zamestnanca a poberateľovi starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, výsluhového dôchodku alebo invalidného výsluhového dôchodku, ktorého zamestnávateľ zamestnával v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu ku dňu odchodu do starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, výsluhového dôchodku alebo invalidného výsluhového dôchodku.

Vecne príslušným na **odkúpenie** servisných poukážok sú, rovnako ako pri predaji, Ministerstvo práce, úrady práce, obce a VÚC. Registrovaný sociálny podnik, ktorému je pomoc na podporu dopytu prostredníctvom servisných poukážok určená, má na výber, u ktorého z vecne príslušných subjektov na odkúpenie servisných poukážok si uplatní nárok na ich odkúpenie. Uplatnenie nároku na odkúpenie servisných poukážok sa realizuje prostredníctvom písomnej žiadosti registrovaného sociálneho podniku, ktorú podáva u vecne príslušného subjektu v lehote piatich dní od skončenia kalendárneho štvrtroka, v ktorom bola servisná poukážka registrovaným sociálnym podnikom prijatá. Registrovaný sociálny podnik, ktorý žiada o odkúpenie servisných poukážok, v žiadosti okrem svojej identifikácie uvedie, aké konkrétne služby boli za každú servisnú poukážku poskytnuté, celkový počet servisných poukážok, z toho počet servisných poukážok pre odkázanú osobu, a celkovú sumu servisných poukážok predložených k odkúpeniu. Prílohou tejto žiadosti sú servisné poukážky, kópie faktúr a dodacích listov, ktoré dokazujú reálne vykonanie poskytnutej služby.

Servisná poukážka v nominálnej hodnote 10 eur sa odkupuje za sumu 13 eur. Celá suma za odkúpenie, t. j. 13 eur predstavuje podľa súčasného výkladu pomoc zo strany štátu (štátnu pomoc), ktorá je určená pre registrovaný sociálny podnik. Servisná poukážka pre odkázanú osobu v nominálnej hodnote 10 eur, predávaná za sumu 5 eur sa odkupuje za sumu 10 eur. Odkupná suma 10 eur predstavuje výšku pomoci zo strany štátu (štátnu pomoc) pre registrovaný sociálny podnik.

Ministerstvo práce po prijatí žiadostí spolu s prílohami od úradov práce, obcí, VÚC, prekontroluje pravosť a platnosť predložených listín. V prípade, ak je žiadosť spolu s prílohami formálne a vecne v poriadku, vyplatenie finančných prostriedkov registrovaným sociálnym podnikom za odkúpené servisné poukážky Ministerstvo práce vykoná do konca kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom štvrtroku, v ktorom boli servisné poukážky prijaté registrovaným sociálnym podnikom ako platby sa poskytnuté služby.

Príklad 3:

Registrovaný sociálny podnik podá žiadosť o odkúpenie servisných poukážok za druhý kalendárny štvrtrok obci 4. júla v kalendárnom roku. Obec potvrdí registrovanému sociálnemu podnikovi prevzatie žiadosti o odkúpenie a všetky listiny zašle s prílohami na Ministerstvo práce. Ministerstvo práce následne prevezme žiadosť s prílohami, vykoná finančnú kontrolu a vyplatí zodpovedajúcu sumu do 31. júla kalendárneho roka.

V prípade, ak si fyzická osoba alebo odkázaná osoba zakúpi servisnú poukážku, ktorú však v priebehu kalendárneho roka nestihne použiť, má právo si u vecne príslušných subjektov, ktorými sú Ministerstvo práce, úrady práce, obce a VÚC, ktoré uskutočňovali predaj, požiadať o spätný výkup nepoužitých servisných poukážok. Túto žiadosť je fyzická osoba alebo odkázaná osoba povinná podať do 31. januára kalendárneho roka, ktorý nasleduje po kalendárnom roku, v ktorom bola servisná poukážka platná. Prílohou k žiadosti o spätný výkup predaných nepoužitých servisných poukážok sú nepoužité servisné poukážky. V prípade nepoužitých servisných poukážok, sa tieto vykupujú za ich kúpnu cenu. Vyplatenie finančných prostriedkov za nepoužité servisné poukážky sa vykoná do konca kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom bola prevzatá žiadosť o spätný výkup predaných nepoužitých servisných poukážok, priamo žiadateľovi o spätný výkup.

Distribúované servisné poukážky, ktoré neboli úradom práce, obcou alebo VÚC predané, prevezme Ministerstvo práce od týchto subjektov do 31. marca kalendárneho roka, ktorý nasleduje po kalendárnom roku, v ktorom boli tieto servisnej poukážky platné.

V prípade, ak sa servisné poukážky z určitého dôvodu poškodia, Ministerstvo práce ich vymení na základe písomnej žiadosti o výmenu poškodených servisných poukážok podanej fyzickou osobou alebo odkázanou osobou. Poškodená servisná poukážka sa vymieňa za novú servisnú poukážku rovnakej nominálnej hodnoty a rovnakého druhu. Žiadosť o výmenu poškodených servisných poukážok spolu

s prílohou, ktorú tvoria poškodené poukážky, je fyzická osoba alebo odkázaná osoba oprávnená podať u ktoréhokoľvek na to oprávneného subjektu. Týmto oprávnenými subjektami sú, rovnako ako v prípade predaja servisných poukážok, úrady práce, obce alebo VÚC.

Ak je servisná poukážka poškodená tak, že z jej plochy časť chýba, poškodená servisná poukážka sa vymení za novú servisnú poukážku len v prípade, ak chýbajúca časť predstavuje menej ako 50 % plochy servisnej poukážky. V prípade ak chýbajúca časť servisnej poukážky predstavuje viac ako 50 % plochy servisnej poukážky, túto poukážku nie je možné vymeniť.

Ministerstvo práce na svojom webovom sídle zverejňuje vzory žiadostí spojených s distribúciou, odkúpením, spätným výkupom, ako aj s výmenou servisných poukážok.

2.3.2. Príklady použitia a obeh servisných poukážok v praxi

Servisná poukážka

Fyzická osoba, ktorá nie je odkázanou osobou, si prostredníctvom subjektov, ktoré zabezpečujú predaj servisných poukážok, zakúpi servisnú poukážku v nominálnej hodnote 10 eur, a to za cenu 10 eur. Následne si prostredníctvom registrovaného sociálneho podniku objedná poskytnutie konkrétnej služby starostlivosti o domácnosť a záhradu, ako napr. kosenie trávnik. Po objednaní služby, registrovaný sociálny podnik vykoná službu podľa dohody s fyzickou osobou, ktorá si danú službu objednala. Fyzická osoba po vykonaní objednanej služby za poskytnutú službu zaplatí prostredníctvom servisnej poukážky v nominálnej hodnote 10 eur, prípadne kombináciou servisnej poukážky a hotovosti. Registrovaný sociálny podnik po vykonaní služby dbá na to, aby mu občan, ktorý si službu objednal, potvrdil dodací list za poskytnutú službu.

Registrovaný sociálny podnik následne požiada v stanovenom termíne ktorúkoľvek z oprávnených osôb o odkúpenie týchto servisných poukážok. Po odkúpení servisnej poukážky Ministerstvo práce vyplatí registrovanému sociálnemu podniku nie 10 eur, ako je jej nominálna hodnota, ale dotovanú sumu 13 eur.

Dotácia zo strany štátu pre registrovaný sociálny podnik pri modrej servisnej poukážke predstavuje celú sumu vyplatenú za odkúpenie servisnej poukážky, t. j. 13 eur:

nominálna hodnota servisnej poukážky: 10 eur

kúpna cena servisnej poukážky: 10 eur

suma, za ktorú sa servisná poukážka odkupuje od registrovaného sociálneho podniku: 13 eur

Servisná poukážka pre odkázanú osobu

Fyzická osoba, ktorá je odkázanou osobou (v súlade so zákonom o sociálnych službách) si prostredníctvom subjektov, ktoré zabezpečujú predaj servisných poukážok, zakúpi servisnú poukážku pre odkázanú osobu v nominálnej hodnote 10 eur za zvýhodnenú cenu 5 eur. Následne si prostredníctvom registrovaného sociálneho podniku objedná poskytnutie konkrétnej služby starostlivosti o domácnosť a záhradu, ako napr. umývanie okien. Po objednaní služby registrovaný sociálny podnik vykoná službu podľa dohody s fyzickou osobou, ktorá si danú službu objednala. Fyzická osoba po vykonaní konkrétnej služby za poskytnutú službu zaplatí prostredníctvom servisnej poukážky pre odkázanú osobu v nominálnej hodnote 10 eur, prípadne kombináciou servisnej poukážky pre odkázanú osobu a hotovosti. Registrovaný sociálny podnik po vykonaní služby dbá na to, aby mu občan, ktorý si službu objednal, potvrdil dodací list za poskytnutú službu.

Registrovaný sociálny podnik následne požiada oprávnené osoby, t. j. tie isté osoby, ktoré servisné poukážky predávajú (úrady práce, obce a VÚC), o odkúpenie servisných poukážok. Po odkúpení servisnej poukážky pre odkázanú osobu Ministerstvo práce vyplatí registrovanému sociálnemu podniku za odkúpenie jednej servisnej poukážky 10 eur.

V prípade odkúpenia servisnej poukážky pre odkázanú osobu je finančne zvýhodnený objednávateľ služby, t. j. odkázaná osoba, napriek tomu však ide o pomoc registrovanému sociálnemu podniku nakoľko sa tým podporuje zvýšenie dopytu po jeho službách. Registrovaný sociálny podnik v tomto prípade „iba“ získal zákazníka. Dotácia zo strany štátu pre registrovaný sociálny podnik pri ružovej poukážke predstavuje celkovú sumu za odkúpenie servisnej poukážky, t. j. 10 eur.

nominálna hodnota servisnej poukážky pre odkázanú osobu: 10 eur

kúpna cena servisnej poukážky pre odkázanú osobu: 5 eur

suma, za ktorú sa servisná poukážka pre odkázanú osobu odkupuje od registrovaného sociálneho podniku: 10 eur

2.4. Znížená sadzba DPH

Jednou z nepriamych foriem podpory registrovaným sociálnym podnikom je i **možnosť uplatnenia zníženej sadzby dane z pridanej hodnoty** podľa zákona o DPH (ustanovenie § 27 ods. 3 písm. c) zákona o DPH), a to vo výške 5 % zo základu dane, cit.: „**Znížená sadzba dane 5 % zo základu dane sa uplatňuje na tovary a služby, ktoré v rámci aktivít sociálnej ekonomiky^{6ad)} dodáva registrovaný sociálny podnik,^{6ae)} ktorý 100 % svojho zisku po zdanení používa na dosiahnutie svojho hlavného**

cieľa.“

Zníženú sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 5 % zo základu dane si môže uplatniť podľa ustanovenia § 27 ods. 3 písm. c) zákona o DPH **registrovaný sociálny podnik**, pričom zákon o DPH na tomto mieste odkazuje na definíciu registrovaného sociálneho podniku obsiahnutú v ustanovení § 5 ods. 2 zákona č. 112/2018 Z. z., cit: „*Sociálny podnik, ktorému bol priznaný štatút registrovaného sociálneho podniku, je registrovaným sociálnym podnikom.*“.

Zníženú sadzbu DPH uplatňuje **len ten registrovaný sociálny podnik, ktorý 100 % svojho zisku po zdanení používa na dosiahnutie svojho hlavného cieľa**. Predpokladom, a zároveň právnym základom pre splnenie podmienky použitia 100 % zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa je prijatie takéhoto záväzku zo strany podniku vo svojom základnom dokumente.

Je dôležité poukázať na skutočnosť, že zákon o DPH nepoužíva textáciu, z ktorej by vyplývalo, že zníženú sadzbu DPH uplatňuje registrovaný sociálny podnik, ktorý sa (iba) zaviazal vo svojom základnom dokumente použiť 100% zisku po zdanení na dosiahnutie svojho hlavného cieľa⁹⁵, ale ktorý 100% svojho zisku po zdanení **používa** na dosiahnutie svojho hlavného cieľa.

V praxi to znamená, že registrovaný sociálny podnik musí reálne postupovať v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu zákona o SE, a bezvýhradne tak dodržiavať jeden zo základných atribútov sociálneho podniku. Pri porušení tejto povinnosti síce Ministerstvo práce (v kontexte ustanovenia § 8 ods. 2 písm. a) zákona o SE) zruší štatút registrovaného sociálneho podniku, avšak **nárok na uplatnenie zníženej sadzby DPH podľa ustanovenia § 27 ods. 3 písm. c) zákona o DPH registrovanému sociálnemu podniku zaniká už dňom porušenia povinnosti použitia 100% zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa**, nie dňom rozhodnutia Ministerstva práce o zrušení štatútu registrovaného sociálneho podniku. Napríklad, ak podnik pre splnenie povinnosti podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) prvého bodu zákona o SE uplatnil fikciu upravenú v ustanovení § 5 ods. 5 písm. d) zákona o SE, pričom však svoj zisk nepoužil (alebo nezačal používať) v rozmedzí časovej lehoty 5tich rokov, nesplnenie podmienky 100 % použitia zisku po zdanení, ktorú pre uplatnenie zníženej sadzby DPH vyžaduje zákon o DPH, sa datuje k dátumu porušenia tejto povinnosti, a nie k dátumu zrušenia štatútu registrovaného sociálneho podniku⁹⁶.

Zníženú sadzbu DPH registrovaný sociálny podnik, ktorý 100% zisku po zdanení používa na dosiahnutie svojho hlavného cieľa uplatňuje na všetky svoje tovary a služby, ktoré **dodáva v rámci aktivít sociálnej ekonomiky**. Uplatnenie zníženej sadzby DPH je tak podmienené splnením týchto podmienok:

- 1.) ide o zdaniteľné transakcie dodávané „v rámci aktivít sociálnej ekonomiky“,
- 2.) RSP používa 100% zisku po zdanení na dosiahnutie svojho hlavného cieľa.

⁹⁵ Pozn.: bez ohľadu na použité slovné vyjadrenie „sa zaväzuje použiť 100% zisku na dosiahnutie svojho hlavného cieľa“ alebo „použije 100% zisku na dosiahnutie svojho hlavného cieľa“.

⁹⁶ Správca dane môže postupovať tak, že bude požadovať nápravu formou dodatočných daňových priznaní DPH za dané obdobie, počnúc dátumom porušenia povinnosti.

Podmienka „**v rámci aktivít sociálnej ekonomiky**“ znamená:

1. Registrovaný sociálny podnik uplatňuje zníženú sadzbu DPH len na tie tovary a služby, ktoré **dodáva** v rámci aktivít sociálnej ekonomiky v zmysle ustanovenia § 3 zákona o SE. Sloveso „dodáva“ sa v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. c) zákona o SE vzťahuje aj na významy slov „poskytuje“ alebo „distribuuje“. Uvedené termíny a ich významy sú tak vzájomne zámenné.
2. Podmienka „**dodáva v rámci aktivít sociálnej ekonomiky**“ ďalej znamená, že zníženú sadzbu DPH si registrovaný sociálny podnik uplatňuje len na tie tovary a služby, ktoré sú predmetom hospodárskej činnosti, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu – inými slovami len na tie tovary a služby, ktoré sú predmetom činností, ktorých hlavným cieľom je napĺňanie verejného alebo komunitného záujmu spôsobom poskytovania spoločensky prospešnej služby podľa zákona o SE.

Uplatnenie zníženej sadzby DPH **sa nevzťahuje na** tovary a služby, ktoré vzídu z takých hospodárskych činností registrovaného sociálneho podniku, ktorých hlavným cieľom nie je napĺňanie verejného alebo komunitného záujmu (viď bod 2 vyššie), ale hlavným cieľom je cieľ tvorby zisku. Predmetné platí napríklad v prípade registrovaných sociálnych podnikov z radov mimovládnych neziskových organizácií, ktoré popri napĺňaní pozitívneho sociálneho vplyvu svojou nehospodárskou činnosťou vedú i podnikateľské činnosti s hlavným cieľom tvorby zisku. Na tovary a služby, ktoré sú vyústením takejto podnikateľskej činnosti zníženú sadzbu DPH uplatniť nie je možné, a to i napriek tomu, že subjekt z tohto zisku financuje svoj hlavný (spoločensky prospešný) cieľ.

Ak je teda možné zníženú sadzbu DPH uplatniť „len na tie tovary a služby, ktoré sú predmetom hospodárskej činnosti, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu“, tak na druhej strane platí, že tovary a služby, ktoré vzídu z aktivít registrovaného sociálneho podniku, ktorých hlavným cieľom je cieľ tvorby zisku, nepatria medzi tie tovary a služby, na ktoré možno uplatniť zníženú sadzbu DPH. Dôvod je jednoznačný: **aktivita, ktorej hlavným cieľom je cieľ tvorby zisku, nie je v zmysle ustanovenia § 3 zákona o SE aktivitou sociálnej ekonomiky.**

V zmysle ustanovenia § 3 zákona o SE je *aktivitou sociálnej ekonomiky hospodárska činnosť vykonávaná subjektom sociálnej ekonomiky, ktorej hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu*. Z predmetného vyplýva, že posúdenie konkrétnej aktivity ako aktivity sociálnej ekonomiky závisí od splnenia nasledovných aspektov:

- **ide o subjekt sociálnej ekonomiky ako celok,**
- **jeho hospodársku činnosť a**
- **dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu.**

V súvislosti s **integračnými registrovanými sociálnymi podnikmi** je potrebné zdôrazniť, že z hľadiska posúdenia konkrétnej aktivity ako aktivity sociálnej ekonomiky v nadväznosti na vyššie uvedené aspekty tak nie je relevantné individuálne priradenie konkrétnej osoby ku konkrétnemu úkonu v rámci dodania tovaru alebo služby.

Znížená sadzba dane 5 % sa uplatňuje na všetky dodania tovarov a služieb, ktoré podnik

uskutočňuje v rámci svojich aktivít sociálnej ekonomiky, pričom zákon o DPH nevyžaduje žiadne skúmanie rozsahu účasti znevýhodnených a/alebo zraniteľných osôb na konkrétnom plnení. Zákonodarca jasne a jednoznačne určil, že rozhodujúce je splnenie podmienok registrácie sociálneho podniku a dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu podľa zákona o SE, nie štruktúra pracovného výkonu na jednotlivých zákazkách. **Zákon o DPH v ustanovení § 27 ods. 3 písm. c) ani inom ustanovení žiadnym spôsobom neustanovuje, že znížená sadzba je podmienená tým, aby konkrétnu službu vykonala znevýhodnená alebo zraniteľná osoba, neustanovuje žiadne percentuálne kritérium účasti znevýhodnených osôb na konkrétnom zdaniteľnom plnení ani nevyžaduje preukazovanie účasti znevýhodnených a/alebo zraniteľných osôb na úrovni jednotlivých transakcií.** Opačný výklad by bol v rozpore so zásadou zákonnosti v daňovom práve, podľa ktorej možno daňové povinnosti ukladať a podmienky ich uplatnenia určovať len na základe zákona.

Integračný RSP realizuje svoju hospodársku činnosť prostredníctvom organizácie práce ako celku, pričom jednotliví zamestnanci (bez ohľadu na to, či ide o osoby znevýhodnené/zraniteľné alebo o neznevýhodnených/nezraniteľných zamestnancov) participujú na procese dodania tovaru alebo služby v rámci svojich pracovných úloh. Dodanie tovaru alebo služby je výsledkom:

- odborných činností,
- podporných a administratívnych činností,
- logistických a obslužných procesov,
- riadenia a organizácie práce.

Tieto činnosti tvoria jeden celok, ktorý je výsledkom práce integračného RSP ako subjektu sociálnej ekonomiky. Z uvedeného dôvodu **nie je možné ani účelné viazať posúdenie aktivity sociálnej ekonomiky na to, či konkrétny úkon vykonala znevýhodnená osoba.** V mnohých prípadoch by to ani nebolo objektívne možné. Zákonodarca v ustanovení § 12 ods. 2 zákona SE preto stanovil hranicu 30 % znevýhodnených zamestnancov, čo priamo reflektuje reálny stav, že znevýhodnené osoby často nemôžu vykonávať všetky druhy prác, najmä v technických, stavebných, či fyzicky náročných profesiách (napr. elektrikárske práce, odborné remeslá, špecializované služby). Ak by zákonodarca zamýšľal, aby znevýhodnení zamestnanci vykonávali väčšinu prác na každej zákazke, musel by to výslovne uviesť. Keďže tak neurobil, nemožno takúto podmienku vyvodzovať na základe výkladu.

RSP ako subjekt sociálnej ekonomiky a daňový subjekt na jednej strane organizuje prácu svojich zamestnancov, zabezpečuje proces dodania finálnej služby, ktorú poskytuje, a zároveň vytvára hodnotu prostredníctvom celého svojho tímu zamestnancov, napr. skladník pripraví materiál, elektrikár vykoná odbornú činnosť, účtovník spracuje fakturáciu, administratívny pracovník komunikuje so zákazníkom, a podobne. Každá zo zúčastnených osôb (zamestnancov integračného RSP) sa podieľa na dodaní celkového zdaniteľného plnenia, t. j. na dodaní elektrikárskych služieb, aj keď nie každá z nich vykonáva priamo odborný úkon spočívajúci v manipulácii s elektrinou. Ak by bolo potrebné posudzovať, kto vykonal predmetný úkon, v praxi by vznikli absurdné situácie, nakoľko znevýhodnená osoba pravdepodobne nemôže vykonávať odborné elektrikárske práce, ale môže vykonávať podporné činnosti, pričom všetky tieto činnosti sú súčasťou jedného zdaniteľného plnenia. Vzhľadom na uvedené je logické a právne správne posudzovať subjekt ako celok, nie jednotlivé osoby, ktoré hospodársky subjekt zamestnáva.

Znížená sadzba DPH sa ďalej neuplatňuje na tovary a služby, ktoré sú zo strany RSP predmetom REFAKTURÁCIE.

Ak **integračný RSP** realizuje zákazku z väčšej časti prostredníctvom subdodávateľov, nie je prípustné, aby zákazka integračného RSP podliehala na výstupe zníženej sadzbe DPH vo výške 5 %, pokiaľ sa predmetný integračný RSP na samotnej realizácii diela alebo zákazky podieľa len v nevýznamnom rozsahu, nakoľko v opačnom prípade by sa vytváral priestor pre účelové konštrukcie, v rámci ktorých by sa jednotlivé subjekty formálne opierali o zapojenie integračného RSP výlučne za účelom získania zákazky, pričom jej reálne plnenie by zabezpečovali iné subjekty. Avšak, uplatnenie zníženej sadzby DPH pri dodaní tovaru alebo poskytnutí služby zo strany integračného RSP nie je viazané výlučne na to, aby dané plnenie realizoval konkrétny znevýhodnený alebo zraniteľný zamestnanec.

Druhy podnikov	Formy podpory podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky v zmysle zákona č. 112/2018 Z. z.			
	Investičná pomoc (formy)	Kompenzačná pomoc (formy)	Pomoc na podporu dopytu (formy)	Investičná pomoc (formy)
RSP podľa § 16 ods. 4 zákona č. 112/2018 Z. z., ktorý využíva 100 % zisku na dosiahnutie hlavného cieľa v zmysle § 5 ods. 1 písm. b) zákona č. 112/2018 Z. z.	§ 17 ods. 1 písm. a) - g)	§ 19 ods. 2 písm. a) - e)	RSP podľa § 16 ods. 4, ktorý využíva 100 % zisku na dosiahnutie hlavného cieľa v zmysle § 5 ods. 1 písm. b) zákona č. 112/2018 Z. z.	§ 17 ods. 1 písm. a) - g)
RSP podľa § 16 ods. 4 zákona č. 112/2018 Z. z., ktorý uplatňuje demokratickú správu v zmysle § 10 zákona č. 112/2018 Z. z.	§ 17 ods. 1 písm. a) - g)	§ 19 ods. 2 písm. a) - e)	RSP podľa § 16 ods. 4, ktorý uplatňuje demokratickú správu v zmysle § 10 zákona č. 112/2018 Z. z.	§ 17 ods. 1 písm. a) - g)
RSP podľa § 16 ods. 5 zákona č. 112/2018 Z. z.	§ 17 ods. 1 písm. a) až c), d), g)	§ 19 ods. 2 písm. a), b) a e)	RSP podľa § 16 ods. 5 zákona č. 112/2018 Z. z.	§ 17 ods. 1 písm. a) až c), d), g)
Sociálny podnik , ktorý nie je RSP	§ 17 ods. 1 písm. a) , b), d)	§ 19 ods. 2 písm. a), b)	Sociálny podnik , ktorý nie je RSP	§ 17 ods. 1 písm. a), b), d)
Podnik so sociálnym dosahom	§ 17 ods. 1 písm. a), b)	§ 19 ods. 2 písm. a), b)	Podnik so sociálnym dosahom	§ 17 ods. 1 písm. a), b)

2.5. Realizácia vyhradených zákaziek vo verejnom sektore

Za účelom podpory integračných sociálnych podnikov bol prijatím zákona o SE novelizovaný aj zákon o verejnom obstarávaní. V zmysle uvedených zmien boli do zákona o verejnom obstarávaní vložené ustanovenia, ktoré ponúkajú možnosť realizovať vyhradené zákazky **aj v prospech registrovaných sociálnych podnikov**, resp. integračných sociálnych podnikov.

Uvedené ustanovenia zákona o verejnom obstarávaní rozlišujú to, či ide o nadlimitné zákazky alebo koncesie (ustanovenie § 36a zákona o verejnom obstarávaní) alebo podlimitné zákazky (ustanovenie § 110 ods. 5 zákona o verejnom obstarávaní). Pri vyhradených zákazkách ide o súťažný postup, pričom vyhradenie práva účasti pre hospodárske subjekty s osobitným postavením je možné považovať za špeciálnu podmienku, prostredníctvom ktorej sa určuje vyžadované postavenie/status určitého subjektu, ktorý sa môže zúčastniť verejného obstarávania, teda určuje sa ňou okruh potenciálnych záujemcov, ktorí napĺňajú požadovaný status a **vylučujú sa ňou z účasti subjekty, ktoré nedisponujú požadovaným postavením**.

Podľa ustanovenia § 36a zákona o verejnom obstarávaní verejný obstarávateľ a obstarávateľ môžu vyhradiť právo účasti vo verejnom obstarávaní **v rámci nadlimitných zákaziek alebo koncesií len pre registrované integračné sociálne podniky**, chránené dielne, fyzické osoby so zdravotným postihnutím, ktoré prevádzkujú alebo vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť na chránenom pracovisku, alebo môžu vyhradiť realizáciu zákazky v rámci programov chránených pracovných miest za predpokladu, že aspoň 30 % zamestnancov registrovaných integračných sociálnych podnikov, zamestnancov vykonávajúcich prácu v chránených dielňach alebo zamestnancov programov chránených pracovných miest tvoria **osoby so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnené osoby**. Ak chce verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ realizovať takúto vyhradenú zákazku, je nutné aby uvedené uviedol v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, oznámení použitom ako výzva na súťaž, oznámení o koncesii, oznámení o vyhlásení súťaže návrhov alebo vo výzve na predkladanie ponúk.

Tento spôsob vyhradených zákaziek (podľa ustanovenia § 36a zákona o verejnom obstarávaní) je možný **len pri nadlimitných zákazkách a koncesiách**⁹⁷ s tým, že subjektom oprávneným na prihlásenie sa do súťaže môže byť, čo sa týka druhov sociálnych podnikov, len integračný registrovaný sociálny podnik, a nie ostatné druhy registrovaných sociálnych podnikov. Navyše, integračný registrovaný sociálny podnik musí spĺňať vyššie uvedenú podmienku, že aspoň 30 % jeho zamestnancov musí byť z radov osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených (nie zraniteľných) osôb. Uvedené nevylučuje integračné registrované sociálne podniky zamestnávajúce zraniteľné osoby, stanovuje však podmienku, kedy tieto musia byť v podniku zamestnané v kombinácii so znevýhodnenými osobami, ktorých počet spĺňa uvedený podiel.

V prípade, ak sa verejný obstarávateľ/obstarávateľ rozhodne vnútorne rozdeliť nadlimitnú zákazku na viaceré časti podľa ustanovenia § 28 zákona o verejnom obstarávaní a „vyhradiť“ len niektorú

⁹⁷ Keďže podľa ustanovenia § 36a zákona o verejnom obstarávaní verejný obstarávateľ môže vyhradiť právo účasti pre registrované integračné sociálne podniky (teda vyhlásiť verejné obstarávanie formou vyhradenej zákazky) a v kontexte výnimky podľa ustanovenia § 1 ods. 13 písm. u) zákona o verejnom obstarávaní, podľa ktorého sa tento zákon nevzťahuje na podlimitné zákazky na dodanie tovarov a služieb, resp. na podlimitné zákazky na uskutočnenie stavebných prác s predpokladanou hodnotou zákazky, ktorá je nižšia ako 800.000 eur, ktorých dodávateľom je dodávateľom RSP, je predpoklad, že vyhradené verejné obstarávanie sa bude aplikovať len pri nadlimitných zákazkách, prípadne pri podlimitných zákazkách na uskutočnenie stavebných prác s predpokladanou hodnotou rovnou alebo vyššou ako 800.000 eur.

vybranú časť/časti zákazky, je povinný aj túto informáciu uviesť v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, oznámení použitom ako výzva na súťaž alebo v oznámení o koncesii, avšak vzhľadom na to, že výpočet subjektov uvedených v ustanovení § 36a zákona o verejnom obstarávaní je taxatívny, nie je povinný osobitne uvádzať aj druh registrovaného sociálneho podniku, nakoľko ostatné druhy registrovaných sociálnych podnikov nebudú spĺňať podmienku podľa ustanovenia § 36a zákona o verejnom obstarávaní a verejný obstarávateľ ich v prípade predloženia ponuky vylúči.

Pri zadávaní úplne samostatných zákaziek (t. j. prípady, keď verejný obstarávateľ neuplatňuje ustanovenie § 28 zákona o verejnom obstarávaní, ale vyhlasuje úplne samostatné postupy zadávania zákaziek) je však potrebné dbať na to, aby z pohľadu zákona nedochádzalo k nedovolenému deleniu zákazky (ustanovenie § 6 ods. 16 zákona o verejnom obstarávaní), čo by mohlo nastať v prípade, ak by verejný obstarávateľ rozdelil nadlimitnú zákazku na časti, a tie by následne obstarával menej prísnejším podlimitným postupom.

Čo sa týka **podlimitných zákaziek**, uplatňuje sa pri nich ustanovenie § 110 ods. 5 zákona o verejnom obstarávaní. Na rozdiel od nadlimitných zákaziek a koncesií tu môže byť oprávneným subjektom, ktorý sa môže prihlásiť do súťaže, akýkoľvek druh registrovaného sociálneho podniku, a nemusí ísť len o integračný registrovaný sociálny podnik. Takéto vyhradené verejné obstarávanie však môže byť realizované len vo forme:

- podlimitnej zákazky podľa ustanovenia § 110 zákona o verejnom obstarávaní – bežný postup pre podlimitné zákazky,
- podlimitnej zákazky podľa ustanovenia § 109 zákona o verejnom obstarávaní – zjednodušený postup pre zákazky na bežne dostupné tovary a služby,

V súvislosti s vnútorným rozdelením podlimitnej zákazky na časť/časti a prípadného vyhradenia len niektorej časti/častí rovnako platí povinnosť uviesť túto informáciu vo výzve na predkladanie ponúk.

Pre informáciu k zadávaniu zákaziek formou vyhradenej zákazky na účely plnenia povinného podielu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím pozri časť nižšie v časti 2.7: Zadávanie vyhradených zákaziek vo verejnom obstarávaní na účely plnenia povinného podielu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím.

2.6. Výnimky z uplatňovania ustanovení zákona o verejnom obstarávaní

V ustanovení § 1 ods. 13 písm. u) zákona o verejnom obstarávaní je ukotvená výnimka, v zmysle ktorej sa tento zákon nevzťahuje na **podlimitné zákazky**^{98,99}, ktorých predmetom je **dodanie tovaru**

⁹⁸ Ide o podlimitné civilné zákazky, ktorých predpokladaná hodnota, ak ide o verejného obstarávateľa podľa ustanovenia § 7 ods. 1 písm. b) až e) zákona o verejnom obstarávaní, je nižšia ako 216 000 eur bez DPH, ak ide o zákazku na dodanie tovaru a poskytnutie služieb; je nižšia ako 750 000 eur, ak ide o zákazku na poskytnutie služby podľa prílohy č. 1 k zákonu o verejnom obstarávaní; je nižšia ako 800 000 eur, ak ide o zákazku na uskutočnenie stavebných prác. Medzi služby podľa prílohy č. 1 k zákonu o verejnom obstarávaní patria napr. zdravotnícke, sociálne a súvisiace služby; administratívne sociálne, vzdelávacie, zdravotnícke a kultúrne služby; iné služby pre verejnosť, sociálne služby a osobné služby vrátane služieb poskytovaných odborovými zväzmi, politickými organizáciami, mládežníckymi združeniami a iné služby členských organizácií; hotelové a reštauračné služby okrem zabezpečovania sprostredkovaného stravovania zamestnancov prostredníctvom stravovacích poukázok; právne služby; poštové služby; pátracie a bezpečnostné služby; a pod.

⁹⁹ Pre správne pochopenie limitov pri podlimitných zákazkách je potrebné vedieť, čo sa považuje už za nadlimitnú zákazku. Nadlimitná zákazka je zákazka, ktorej predpokladaná hodnota sa rovná alebo je vyššia ako finančný limit ustanovený všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý vydáva Úrad pre verejné obstarávanie (Vyhláška Úradu pre verejné obstarávanie č. 421/2025 Z. z., ktorou sa ustanovuje finančný limit pre nadlimitnú zákazku, finančný limit

alebo poskytnutie služieb pre verejného obstarávateľa alebo uskutočnenie **stavebných prác** pre verejného obstarávateľa s **predpokladanou hodnotou zákazky, ktorá je nižšia ako 800 000 eur**, zo strany (no nielen) registrovaného sociálneho podniku¹⁰⁰. Je potrebné však upozorniť, že táto výnimka pre registrované sociálne podniky sa nevzťahuje na koncesie.

Uvedené znamená, že na podporu podnikania v rámci sociálnej ekonomiky nie je nutné, aby štát a ďalšie subjekty verejnej správy a verejnej moci, ako aj iní verejní obstarávatelia a obstarávatelia, vyhlasovali verejné obstarávanie na dodanie tovaru, poskytnutie služby alebo uskutočnenie stavebných prác v prípade, že takouto zákazkou chcú priamo podporiť činnosť a fungovanie registrovaného sociálneho podniku, a tým sa spolupodieľať na dosahovaní pozitívneho sociálneho vplyvu.

V prípade registrovaných sociálnych podnikov, ktorí majú zároveň status verejného obstarávateľa, pripadá do úvahy aj aplikácia výnimky podľa ustanovenia § 1 ods. 13 písm. q) zákona o verejnom obstarávaní, podľa ktorého sa zákon o verejnom obstarávaní nevzťahuje na podlimitnú zákazku na dodanie tovaru, uskutočnenie stavebných prác alebo poskytnutie služby, ktorých odberateľom je verejný obstarávateľ a dodávateľom verejný obstarávateľ, ktorý priamo dodáva tovar, uskutočňuje stavebnú prácu alebo poskytuje službu.

Tzv. In-house zákazka

Zákon o verejnom obstarávaní pozná aj koncept zadávania zákazky v tzv. in-house režime. Ide o **výnimku z aplikácie postupov verejného obstarávania** a vzťahuje na tie situácie, keď verejný obstarávateľ zabezpečuje plnenie určitých úloh interne, bez využitia externých zdrojov. Môže ísť o prípad, keď má verejný obstarávateľ (napr. mesto) zriadený svoj mestský sociálny podnik.

V zákone o verejnom obstarávaní je ukotvených niekoľko možností tzv. in-house zákaziek (ustanovenie § 1 ods. 4 až 9 zákona o verejnom obstarávaní - tzv. vertikálny/horizontálny in-house, reverzný vertikálny in-house, horizontálny inštitucionálny in-house), prípadne zákazky tzv. horizontálnej spolupráce (ustanovenie § 1 ods. 10 a 11 zákona o verejnom obstarávaní), ktoré **predstavujú túto dovolenú výnimku z povinnosti uskutočnenia verejného obstarávania**.

Čo sa týka finančných limitov, tak predmetná výnimka nemá ustanovený nižší finančný limit, ako je to napr. pri výnimke podľa ustanovenia § 1 ods. 13 písm. u) zákona o verejnom obstarávaní, avšak pri jej aplikácii musia byť splnené zákonom ustanovené podmienky.

pre nadlimitnú koncesiu a finančný limit pri súťaži návrhov. Pozn. autora: Na základe vyhlášky Úradu pre verejné obstarávanie sa preberajú právne záväzné akty Európskej únie, pričom na úrovni Európskej únie sa finančné limity upravujú väčšinou každý druhý rok.). Finančný limit pre nadlimitnú zákazku závisí od subjektu, ktorý obstaráva, resp. či ide o verejného obstarávateľa (verejný obstarávateľ podľa ustanovenia § 7 ods. 1 písm. a) alebo podľa ustanovenia § 7 ods. 1 písm. b) až e) zákona o verejnom obstarávaní) alebo obstarávateľa (podľa ustanovenia § 9 zákona o verejnom obstarávaní) a samotného predmetu zákazky (tovar, služby, služby podľa prílohy č. 1 k zákonu o verejnom obstarávaní, stavebné práce). Finančný limit nadlimitnej zákazky na uskutočnenie stavebných prác je 5 404 000 eur pre všetky typy verejných obstarávateľov/obstarávateľov.

¹⁰⁰ Medzi ďalšie subjekty, ktorým je možné zadať podlimitnú zákazku, na ktorú sa nevzťahuje zákon o verejnom obstarávaní, ak ide o uplatnenie výnimky podľa § 1 ods. 13 písm. u) zákona o verejnom obstarávaní, patria aj: fyzická osoba so zdravotným postihnutím, ktorá prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť na chránenom pracovisku; chránená dielňa alebo v rámci programov chránených pracovných miest, ak aspoň 30 % zamestnancov vykonávajúcich prácu v chránených dielnach alebo v rámci programov chránených pracovných miest tvoria osoby so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnené osoby.

Základným in-house režimom je zadanie zákazky podľa ustanovenia § 1 ods. 4 zákona o verejnom obstarávaní, podľa ktorého sa **zákon o verejnom obstarávaní nevzťahuje na civilnú zákazku alebo koncesiu zadávanú verejným obstarávateľom právnickej osoby, ktorá spĺňa tieto požiadavky:**

- a. **verejný obstarávateľ vykonáva nad právnickou osobou kontrolu obdobnú kontrole, akú vykonáva nad vlastnými organizačnými zložkami,**
- b. **viac ako 80% činností kontrolovanej právnickej osoby sa vykonáva pri plnení úloh, ktorými ju poveril kontrolujúci verejný obstarávateľ alebo iné právnické osoby kontrolované týmto verejným obstarávateľom a**
- c. **v kontrolovanej právnickej osobe nie je žiadna priama účasť súkromného kapitálu** okrem nekontrolných a neblokujúcich foriem súkromnej kapitálovej účasti vyžadovaných na základe ustanovení právnych predpisov v súlade so Zmluvou o Európskej únii a Zmluvou o fungovaní Európskej únie, ktorými sa nevykonáva rozhodujúci vplyv na kontrolovanú právnickú osobu.

Základným predpokladom vertikálneho in-house je kumulatívne splnenie všetkých troch zákonných podmienok [písmená a), b) a c)].

Ak by napr. mesto, ktoré je verejným obstarávateľom, malo zriadený svoj sociálny podnik (SP), aby mohla byť uplatnená táto výnimka, **ovládaná právnická osoba (SP) musí vykonávať viac ako 80 % svojich činností za účelom plnenia úloh, ktorými ju poveril verejný obstarávateľ** (t. j. mesto alebo iná právnická osoba kontrolovaná týmto verejným obstarávateľom); iné jej činnosti môžu mať len okrajový, nepodstatný význam. **Ide o formu ekonomickej závislosti od verejného obstarávateľa a u ovládanej právnickej osoby tak absentuje jej trhovú orientáciu.**

Vo vertikálnej rovine predmetná výnimka pripúšťa aj **zadávanie zákaziek opačným spôsobom**, keď **kontrolovaná osoba**, ktorá je verejným obstarávateľom, **zadáva zákazku svojmu „nadriadenému“ kontrolujúcemu verejnému obstarávateľovi** (reverzný vertikálny in-house). Takýmto spôsobom môže byť zadaná zákazka aj inej právnickej osobe, ktorú kontroluje ten istý „nadriadený“ verejný obstarávateľ, pričom platí, že ani v tomto subjekte **nesmie byť priama účasť súkromného kapitálu.**

Výnimky z aplikácie pravidiel a postupov vo verejnom obstarávaní predstavujú objektívny dôvod uzavrieť určité a presne vymedzené zmluvy bez použitia týchto pravidiel a postupov. Je však zakázané použitie týchto výnimiek s cieľom vyhnúť sa použitiu postupov a pravidiel zadávania zákazky podľa zákona o verejnom obstarávaní (ustanovenie § 1 ods. 15 zákona o verejnom obstarávaní). Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie každá výnimka z pravidiel verejného obstarávania sa musí vykladať reštriktívne a ten, kto ju chce použiť, má dôkazné bremeno, pokiaľ ide o skutočnú existenciu výnimočných okolností, ktoré použitie výnimky odôvodňujú.

V praxi často nastáva situácia, že kontrolovaná právnická osoba (napr. sociálny podnik zriadený verejným obstarávateľom) sa stáva taktiež verejným obstarávateľom. V takomto prípade vzniká pre kontrolovaný subjekt povinnosť pri zabezpečovaní plnenia úloh pre svojho zriaďovateľa súvisiace tovary, služby, stavebné práce, ktoré samotný sociálny podnik nevie zabezpečiť vlastnými kapacitami, obstarávať podľa platných pravidiel a postupov v zmysle zákona o verejnom obstarávaní.

S aplikáciou výnimiek sa však spája aj osobitná zákonná povinnosť, a to poslanie súhrnnej správy na uverejnenie v profile o zmluvách so **zmluvnými cenami vyššími ako 50 000 eur (vrátane DPH)**, ktoré boli uzavreté za obdobie kalendárneho polroka, a to priebežne počas kalendárneho polroka alebo hromadne najneskôr do 60 dní po skončení kalendárneho polroka. V súhrnnej správe **nie je potrebné uviesť zmluvy, ktoré boli zverejnené v Centrálnom registri zmlúv.**

2.7. Zadávanie vyhradených zákaziek vo verejnom obstarávaní na účely plnenia povinného podielu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím

Realizácia vyhradených zákaziek je právnym inštitútom dopĺňujúcim možné spôsoby náhradného plnenia týkajúceho sa povinného podielu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím, ktorú zamestnávateľom zamestnávajúcim viac ako 20 zamestnancov určuje zákon o službách zamestnanosti. Táto povinnosť je známa aj pod pojmom „kvótny systém zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím“.

Kvótny systém je spôsob, akým štát umožňuje občanom so zdravotným postihnutím uplatniť sa na trhu práce spôsobom, keď každému zamestnávateľovi v zmysle ustanovenia § 63 ods. 1 písm. e) zákona o službách zamestnanosti, ktorý zamestnáva najmenej 20 zamestnancov, ukladá povinnosť zamestnávať takýchto občanov v počte, ktorý predstavuje 3,2 % z celkového počtu jeho zamestnancov. Uvedené platí v prípade, ak úrad práce vedie občanov so zdravotným postihnutím v evidencii uchádzačov o zamestnanie.

V prípade, že zamestnávateľ, ktorý zamestnáva najmenej 20 zamestnancov, avšak z akéhokoľvek dôvodu nemôže alebo nechce zamestnávať občanov so zdravotným postihnutím (ekonomické náklady, nevhodná práca, a pod.), má možnosť si túto povinnosť alternatívne splniť odvedením odvodu za neplnenie povinného podielu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím, resp. zadávaním zákaziek na účely plnenia povinného podielu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím chráneným dielňam alebo fyzickej osobe so zdravotným postihnutím, ktorá prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť na chránenom pracovisku. Tieto možnosti boli donedávna jedinými alternatívami v prípade nesplnenia povinnosti z kvótného systému.

Prijatím zákona o SE s účinnosťou od 1. 5. 2018, ktorým sa novelizovalo ustanovenie § 64 a pridalo ustanovenie § 64a zákona o službách zamestnanosti, sa rozšírila možnosť zadávania zákaziek na účely náhradného plnenia aj na integračné sociálne podniky. V zmysle uvedeného si zamestnávateľ splní svoju povinnosť zamestnávať občanov so zdravotným postihnutím vo výške povinného podielu aj zadaním zákazky integračnému podniku, u ktorého najmenej 30 % zamestnancov tvoria občania so zdravotným postihnutím.

V kontexte pridaného ustanovenia § 64a zákona o službách zamestnanosti môže ďalej zamestnávateľ, ktorý je verejným obstarávateľom alebo obstarávateľom, splniť predmetnú povinnosť aj realizáciou vyhradenej zákazky podľa ustanovení § 36a a § 110 ods. 5 zákona o verejnom obstarávaní, pričom výška súťažnej ceny vo verejnom obstarávaní na započítanie jedného občana so zdravotným postihnutím je 2 000 eur. To znamená, že ak má verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ povinnosť zamestnávať napríklad troch občanov so zdravotným postihnutím, výška súťažnej ceny vo vyhradenej zákazke musí byť minimálne 6 000 eur. Realizácia vyhradenej zákazky vo verejnom obstarávaní sa preukazuje kópiou súťažných podkladov verejného obstarávania a kópiou zmluvy o realizácii vyhradenej zákazky vo verejnom obstarávaní.

2.8. Podpora registrovaných sociálnych podnikov zo strany obcí, VÚC a štátu vo vybraných oblastiach ALEBO formy podpory zakotvené v osobitných predpisoch

Fungovanie a životaschopnosť každého podniku v trhovom hospodárstve závisí nielen od ochoty a schopnosti jeho zakladateľov a štatutárnych orgánov podnik viesť a zveľaďovať, ale rovnako tak od finančných prostriedkov, resp. inej peniazmi ocenenínej hodnoty (zákazník, trh), ktorú podnik

vlastní, resp. ňou disponuje, či môže disponovať v rámci podpory svojej podnikateľskej aktivity, a v prípade sociálnych podnikov vedúcej k posilneniu svojho sociálneho dosahu.

V prípade sociálnych podnikov je takáto podpora zo strany štátu, resp. štátnych orgánov, či orgánov verejnej správy všeobecne, súčasťou ich podnikateľského modelu, a častokrát je pre nich nevyhnutná, ak majú efektívne dosahovať svoje spoločensky prospešné ciele. Je však potrebné poznamenať, že táto podpora je zároveň viac než prirodzená, nakoľko registrovaný sociálny podnik a orgány verejnej správy zdieľajú spoločný cieľ: primárne slúžiť prospechu spoločnosti ako celku alebo jej vybraných komún.

Nástroje zo strany verejnej správy na podporu fungovania (registrovaných) sociálnych podnikov je možné rozdeliť do dvoch kategórií, a to na tie, ktorých pravidlá sú upravené v samotnom zákone o SE, a tie, ktoré sú zakotvené a upravujú ich osobitné predpisy.

V nasledujúcom výklade sa zameriame na tie formy podpory, ktoré sú zakotvené v osobitných predpisoch.

a) *Prijatie všeobecného záväzného nariadenia obce za účelom zníženia dane alebo oslobodenia od dane z pozemkov, zo stavieb, bytov a nebytových priestorov*

Ide o jeden z právnych inštitútov podpory fungovania registrovaných sociálnych podnikov.

Možnosť prijatia všeobecne záväzného nariadenia obce (ďalej len „VZN“) za účelom **zníženia** dane z pozemkov alebo **oslobodenia** od dane z pozemkov bola zavedená do právneho poriadku prijatím zákona o SE, ktorým sa zmenil zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o miestnych daniach“). Uplatňovanie tejto podpory je účinné od 1. 5. 2018.

Dotknutá právna úprava: ustanovenie § 17 ods. 2 písm. m) a ods. 3 písm. g) zákona o miestnych daniach.

Splnomocnenou na vydanie takéhoto VZN je akákoľvek obec v Slovenskej republike, pričom pôsobnosť VZN sa vzťahuje na celé územie obce. Pôsobnosť predmetného VZN je možné obmedziť aj na určitú časť obce s ohľadom na miestne pomery a podmienky v obci.

Registrovaný sociálny podnik nemusí na území obce ani pôsobiť. Prijatie uvedeného VZN tak môže plniť účel vytvorenia podmienok pre budúcu činnosť registrovaných sociálnych podnikov, resp. motivovania subjektov, ktoré majú záujem registrovaný sociálny podnik prevádzkovať.

Predmetom VZN je vymedzenie rozsahu **zníženia** dane z pozemkov alebo **oslobodenie** od dane z pozemkov a/alebo vymedzenie rozsahu **zníženia** dane alebo **oslobodenie** od dane zo stavieb, bytov a nebytových priestorov, ktoré sú vo vlastníctve registrovaného sociálneho podniku.

Rozsah **zníženia** dane z pozemkov, stavieb, bytov alebo nebytových priestorov nie je zákonom limitovaný, a tak je možné znížiť povinnosť registrovaných sociálnych podnikov platiť dane z bytov, pozemkov, stavieb alebo nebytových priestorov na minimum (V prípadoch zníženia dane nie je možné túto daň znížiť na 0 eur. Je nutné, aby bola uvedená aspoň nejaká peňažná suma.). V prípade **oslobodenia** od miestnej dane z pozemkov, bytov, stavieb a nebytových priestorov ide o vymedzenie, že registrované sociálne podniky sú oslobodené od platenia miestnych daní za pozemky, stavby alebo byty a nebytové priestory.

Tak zníženie, ako aj oslobodenie od dane za stavby, pozemky, byty a nebytové priestory vo vlastníctve registrovaných sociálnych podnikov, je možné realizovať vo forme samostatného VZN, ako aj vo forme VZN, ktorým sa mení a dopĺňa pôvodné VZN o miestnych daniach a poplatkoch.

Na prijatie takéhoto VZN je nutný súhlas trojpäťtinovej väčšiny prítomných poslancov obecného zastupiteľstva s tým, že sa hlasovania musí zúčastniť minimálne nadpolovičná väčšina všetkých poslancov.

b) Predaj alebo nájom nehnuteľného majetku obce, VÚC alebo štátu registrovanému sociálnemu podniku za nižšiu ako trhovú cenu, trhový nájom, resp. výnimky pri uplatňovaní zákonných postupov pri takomto predaji a prenájme

Ide o jednu z foriem investičnej pomoci zakotvenej v ustanovení § 17 ods. 1 písm. f) zákona o SE, ktorej účelom je podpora investície alebo prípravy projektu investície a poradenských služieb súvisiacich s touto prípravou.

Oprávnenými subjektmi na predaj alebo prenájom nehnuteľného majetku registrovanému sociálnemu podniku bez uplatnenia striktných pravidiel predaja alebo prenájmu a určovania hodnoty nehnuteľnosti alebo trhovej hodnoty prenájmu sú: 1) obec, 2) VÚC, 3) štát.

2.8.1. OBEC

Hlavným predmetom tohto nástroja na podporu registrovaných sociálnych podnikov je možnosť obce pomôcť investičnému zámeru registrovaného sociálneho podniku spôsobom predaja **nehnuteľného** majetku obce za nižšiu ako trhovú cenu, resp. formou poskytnutia **nehnuteľného** majetku obce do nájmu registrovanému sociálnemu podniku za nižšie ako trhové nájomné, ako aj neuplatnením striktných pravidiel uplatňovaných pri prevode nehnuteľného majetku z obce na iný subjekt, resp. prenájmu nehnuteľného majetku obce inému subjektu (v našom prípade RSP).

Pravidlá pri predaji alebo prenájme majetku (aj nehnuteľností) obce iným subjektom, upravené v ustanoveniach § 9a a § 9aa zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov, sú nasledovné:

- a) povinnosť prevody vlastníctva alebo nájom realizovať prostredníctvom obchodnej verejnej súťaže, dobrovoľnej dražby alebo priamym predajom,
- b) zverejnenie zámeru predaja majetku alebo prenechania majetku do nájmu na úradnej tabuli, na webovom sídle obce, ak ho má zriadené, a iným vhodným spôsobom, napr. v regionálnej tlači,
- c) dodržanie zákonom ustanovenej lehoty na zverejnenie obchodnej verejnej súťaže (15 dní) alebo zámeru predat' svoj majetok priamym predajom (15 dní),
- d) nemožnosť previesť vlastníctvo majetku obce priamym predajom, ak všeobecná hodnota majetku je vyššia ako 40 000 eur,
- e) dodržanie stanovenia hodnoty majetku obce na základe Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorej všeobecnú hodnotu nehnuteľnosti¹⁰¹ môže určiť len znalec z príslušného odboru formou znaleckého posudku,

¹⁰¹ Všeobecná hodnota je výsledná objektivizovaná hodnota majetku, ktorá je znaleckým odhadom najpravdepodobnejšej ceny hodnoteného majetku ku dňu ohodnotenia v danom mieste a čase, ktorú by tento mal dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže, pri poctivom predaji, keď kupujúci aj predávajúci budú konať s patričnou informovanosťou i opatrnosťou a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprimeranou pohádzkou; obvykle vrátane dane z pridanej hodnoty.

- f) zákaz predaja alebo prenájmu majetku obce obecne exponovaným osobám (starosta obce, poslanec obecného zastupiteľstva, štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu právnickej osoby zriadenej alebo založenej obcou, prednosta obecného úradu, zamestnanec obce, hlavný kontrolór obce, resp. ich blízka osoba v zmysle ustanovenia § 116 Občianskeho zákonníka. Zákaz platí aj pre právnickú osobu, v ktorej zakladateľom, vlastníkom obchodného podielu, štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, členom riadiaceho, výkonného alebo dozorného orgánu je niektorá z vyššie uvedených osôb; to neplatí, ak ide o právnickú osobu, v ktorej má obec väčšinový obchodný podiel.

Uvedené pravidlá sa nemusia použiť v prípade, ak sa majetok obce (môže ísť len o nehnuteľnosť) prevádza v rámci investičnej pomoci v zmysle ustanovenia § 17 ods. 1 písm. f) zákona o SE do vlastníctva registrovaného sociálneho podniku alebo sa registrovanému sociálnemu podniku prenajíma.

Na uplatnenie uvedeného postupu nie je nutné prijímať žiadne všeobecne záväzné právne predpisy vo forme osobitných VZN, a pod. Pre uplatnenie tohto osobitného postupu je postačujúce schválenie predaja alebo prenájmu nehnuteľnosti vo vlastníctve obce registrovanému sociálnemu podniku jednoduchou nadpolovičnou väčšinou prítomných poslancov obce za predpokladu, že na hlasovaní sa zúčastní najmenej polovica všetkých poslancov obce v zmysle ustanovenia § 12 ods. 7 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

Uvedený postup v prípade predaja nehnuteľného majetku obce alebo jeho prenájmu registrovanému sociálnemu podniku je možné uplatniť s účinnosťou od 1. 5. 2018.

2.8.2. VÚC

Rovnaké pravidlá, ako pri prenájme alebo prevode vlastníctva nehnuteľnosti vo vlastníctve obce na registrovaný sociálny podnik vo forme investičnej pomoci, platia aj v prípade nehnuteľnosti vo vlastníctve vyšších územných celkov. Účinnosť právnej úpravy oprávňujúcej tento postup je od 1. 5. 2018.

Dotknutá právna úprava: ustanovenie § 9a ods. 8 písm. f) a ods. 9 písm. d) zákona č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov.

V zmysle uvedeného a na základe predmetných právnych predpisov nemusí VÚC pri predaji svojho nehnuteľného majetku ani pri jeho prenájme registrovanému sociálnemu podniku tento predaj alebo prenájom realizovať vo forme dobrovoľnej dražby, elektronickej aukcie, ale je postačujúci priamy predaj predmetnej nehnuteľnosti registrovanému sociálnemu podniku, resp. uzavretie nájomnej zmluvy, a to aj v hodnote nižšej ako je hodnota nehnuteľného majetku VÚC na základe Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov¹⁰².

Na uplatnenie uvedeného postupu nie je nutné prijímať žiadne všeobecne záväzné právne predpisy vo forme osobitných VZN, a pod. Pre uplatnenie tohto osobitného postupu postačí schválenie predaja alebo prenájmu nehnuteľnosti vo vlastníctve VÚC registrovanému sociálnemu podniku prijatím uznesenia jednoduchou nadpolovičnou väčšinou prítomných poslancov VÚC za predpokladu, že na hlasovaní sa zúčastní najmenej polovica všetkých poslancov VÚC v zmysle ustanovenia § 11 ods. 4 zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov a ustanovenia § 9 ods. 3 zákona č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov.

¹⁰² K tomu pozri bod 2.8.1. OBEC tejto časti.

2.8.3. ŠTÁT

Podobne, ako v prípade obcí a VÚC, môže aj štát ako formu investičnej pomoci registrovanému sociálnemu podniku uplatniť výnimky pri predaji alebo prenájme nehnuteľností v jeho vlastníctve.

Pravidlá pri predaji nehnuteľného majetku štátu iným subjektom upravujú ustanovenia § 8e písm. f), § 11 ods. 2 písm. c) a § 13 ods. 6 písm. g) zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o správe majetku štátu“):

- a) Štát môže predat iba prebytočný nehnuteľný majetok, ktorý sa eviduje v registri ponúkaného majetku štátu.
- b) Pred predajom prebytočného majetku štátu musí byť prebytočná nehnuteľnosť ponúknutá do užívania iným správcom štátneho majetku v rámci ponukového konania.
- c) Až v momente, keď prebytočná nehnuteľnosť vo vlastníctve štátu nie je prevedená na iného správcu, môže byť nehnuteľnosť predaná, a to v rámci osobitného ponukového konania alebo elektronickej aukcie.

Na základe prijatia zákona o SE došlo k novelizácii zákona o správe majetku štátu a v prípade, ak sa správca nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu rozhodne formou investičnej pomoci podporiť činnosť registrovaného sociálneho podniku, tak nie je nutné pri predaji takejto nehnuteľnosti postupovať spôsobom osobitného ponukového konania alebo prostredníctvom elektronickej aukcie, ale predaj môže byť realizovaný priamo prostredníctvom prevodu vlastníctva k nehnuteľnosti uskutočnenom prostredníctvom zmlúv uzavretých podľa Občianskeho zákonníka (ustanovenie § 8e písm. f) zákona o správe majetku štátu).

V prípade, že štát predáva prebytočné nehnuteľnosti, prevod nehnuteľného majetku štátu musí byť vždy odplatný, okrem zákonom stanovených prípadov. Jedným z prípadov, keď nemusí byť prevod nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu odplatný, je práve prevod nehnuteľného majetku štátu do vlastníctva registrovaného sociálneho podniku (ustanovenie § 11 ods. 2 zákona o správe majetku štátu), čo znamená, že je možné previesť vlastníctvo nehnuteľnosti zo štátu na registrovaný sociálny podnik bezodplatne, čiže zadarmo formou darovacej zmluvy.

Pravidlá pri nájme a výpožičke nehnuteľného majetku štátu iným subjektom:

- a) Prenajať je možné nehnuteľnosť vo vlastníctve štátu iba v prípade, že je označená za dočasne prebytočnú nehnuteľnosť.
- b) Prenajať nehnuteľnosť vo vlastníctve štátu je možné len za trhovú nájomnú.
- c) Ponuka na prenájom dočasne prebytočného nehnuteľného majetku musí byť zverejnená v registri ponúkaného majetku štátu.
- d) Prenajať nehnuteľnosť vo vlastníctve štátu je možné najdlhšie na 5 rokov.

V prípade, ak sa štát prostredníctvom správcu nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu rozhodne pomôcť registrovanému sociálnemu podniku v rámci investičnej pomoci podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. f) zákona č. 112/2018 Z. z., tak v prípade prenájmu nehnuteľnosti nemusí štát ponuku na prenájom nehnuteľnosti zverejňovať v registri ponúkaného majetku, a rovnako nemusí nehnuteľnosť prenajať za trhovú nájomnú, ale môže dohodnúť nižšie ako trhovú nájomnú (ustanovenie § 13 ods. 6 písm. g) zákona o správe majetku štátu), a to v závislosti od miestnych pomerov a akýchkoľvek ďalších subjektívnych faktorov.

V prípade prenájmu je potrebné zdôrazniť, že nie je možné prenajať nehnuteľnosť vo vlastníctve štátu registrovanému sociálnemu podniku bezodplatne. Uvedené by sa priechilo základnej zásade existencie nájomnej zmluvy, že nájom je vždy odplatný. Je preto nutné, aby nájomná zmluva

medzi štátom a registrovaným sociálnym podnikom obsahovala aspoň (akékoľvek) minimálne nájomné, napríklad aj 0,01 eur za kalendárny rok, a pod.

Podstatné náležitosti kúpnej alebo nájomnej zmluvy pri poskytnutí investičnej pomoci podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. f) zákona o SE upravuje, špecificky oproti všeobecným náležitostiam podľa Občianskeho zákonníka, zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov, zákona č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov a zákona o správe majetku štátu, zákon o SE v ustanovení § 18 ods. 3 až 7 tohto zákona. Z právneho hľadiska ide o tzv. vzťah „lex specialis ku legi generali“, čo v podstate znamená, že zákon o SE presne ustanovuje špeciálne náležitosti kúpnej a nájomnej zmluvy v prípade poskytovania tohto druhu investičnej pomoci oproti náležitostiam podľa osobitných predpisov.

V zmysle uvedeného musí kúpna zmluva okrem všeobecných náležitostí obsahovať aj

- hodnotu nehnuteľnosti stanovenú znaleckým posudkom;
- kúpnu cenu (okrem bezodplatného prevodu nehnuteľnosti, k tomu pozri vyššie);
- dohodu o lehote, počas ktorej kupujúci musí mať štatút registrovaného sociálneho podniku, ktorá nesmie byť kratšia ako desať rokov odo dňa prevodu vlastníckeho práva;
- dohodu o zriadení predkupného práva k nehnuteľnosti v prospech predávajúceho v trvaní 30 rokov odo dňa prevodu vlastníckeho práva, pričom kúpna cena pri predkupnom práve je rovnaká ako kúpna cena podľa druhého bodu (ustanovenie § 18 ods. 3 písm. a) druhý bod zákona o SE), pričom toto predkupné právo sa zapisuje do katastra nehnuteľností;
- kúpna cena pri predkupnom práve môže byť dohodou zmluvných strán zvýšená o preukázané zhodnotenie nehnuteľnosti, ktoré vykonal kupujúci; dohoda o tom, že pri uplatnení predkupného práva sa predaj uskutoční do dvoch mesiacov odo dňa dohody o výške preukázaného zhodnotenia nehnuteľnosti, ak sa kúpna cena na základe dohody zvyšuje o výšku preukázateľného zhodnotenia nehnuteľnosti;
- záväzok kupujúceho, že pri zániku alebo zrušení jeho štatútu registrovaného sociálneho podniku v lehote podľa tretieho bodu, pri jeho vstupe do likvidácie, vyhlásení konkurzu na jeho majetok, povolení jeho reštrukturalizácie alebo pri prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ak predávajúci neuplatní predkupné právo alebo ak uplynie lehota na uplatnenie predkupného práva, vráti predávajúcemu rozdiel medzi cenou určenou znaleckým posudkom podľa prvého bodu a kúpnu cenou podľa druhého bodu (ustanovenie § 18 ods. 3 písm. a) druhý bod zákona o SE).

Oproti kúpnej zmluve musí nájomná zmluva obsahovať:

- hodnotu nájmu stanovenú znaleckým posudkom;
- dohodnutú cenu nájmu (nesmie byť 0 eur);
- dobu nájmu, ktorá nesmie byť dlhšia ako desať rokov;
- záväzok nájomcu, že neprenehá prenajímanú nehnuteľnosť do užívania inej osobe a záväzok nájomcu, že na prenajímateľnej nehnuteľnosti nezriadi stavbu.

Zákon zároveň pre prípad zrušenia štatútu RSP upravuje nový dôvod zániku nájomnej zmluvy, ktorým je zánik alebo zrušenie štatútu RSP nájomcu.

Povinnou prílohou kúpnej alebo nájomnej zmluvy pri poskytovaní tohto typu investičnej pomoci je znalecký posudok o stanovení hodnoty nehnuteľnosti pri predaji nehnuteľnosti a znalecký posudok o stanovení hodnoty nájmu nehnuteľnosti pri prenájme nehnuteľnosti.

Nakoľko so zánikom, resp. zrušením štatútu, RSP zákon o SE spája závažné dôsledky v kontexte platnosti kúpnych alebo nájomných zmlúv uzavretých v rámci investičnej pomoci podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. f) zákona, tak zároveň v ustanovení § 18 ods. 7 zákona ustanovil povinnosť, že každý RSP, ktorému bola poskytnutá takáto forma investičnej pomoci, je viazaný informačnou povinnosťou. **Kupujúci RSP** musí bez zbytočného odkladu informovať predávajúceho, že jeho štatút registrovaného sociálneho podniku zanikol alebo bol zrušený v lehote podľa ustanovenia § 18 ods. 3 písm. a) tretieho bodu zákona o SE, t. j. ktorá nesmie byť kratšia ako desať rokov odo dňa prevodu vlastníckeho práva. **Kupujúci RSP** musí ďalej predávajúceho okrem vyššie uvedeného bezodkladne informovať aj o tom, že vstúpil do likvidácie, resp. na jeho majetok bol vyhlásený konkurz alebo bola povolená jeho reštrukturalizácia. **RSP ako nájomca** musí bez zbytočného odkladu informovať prenajímateľa, že jeho štatút registrovaného sociálneho podniku zanikol alebo bol zrušený.

❖ Úlohy obcí a VÚC v procese zabezpečovania predaja a spätného výkupu servisných poukážok:

Významnú úlohu v oblasti podpory podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky môžu obce a VÚC zohrať aj v prípade poskytovania pomoci na podporu dopytu podľa ustanovenia § 16 ods. 1 písm. c) zákona o SE.

Pomocou na podporu dopytu sa v zmysle ustanovení § 22 a 23 zákona o SE rozumie odkúpenie servisnej poukážky od registrovaného sociálneho podniku, ktorému ju poskytla, výmenou za poskytnutie služby starostlivosti o domácnosť a záhradu, fyzická osoba, alebo fyzická osoba, ktorá má právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu podľa osobitného predpisu¹⁰³.

Obce a VÚC môžu vstúpiť a zohrať dôležitú úlohu v systéme podpory dopytu ako tie subjekty, ktoré sú, vrátane Ministerstva práce a úradov práce, vecne príslušné na predaj, odkúpenie a spätný výkup servisných poukážok.

Účasť obcí a VÚC na systéme predaja, kúpy a spätného výkupu servisných poukážok nie je obligatórna, čiže povinná. Ich účasť je dobrovoľná. Obce a VÚC tak do systému vstupujú v momente, keď písomne požiadajú Ministerstvo práce o distribúciu servisných poukážok.

Na základe písomnej žiadosti obce alebo VÚC Ministerstvo práce doručí týmto kompetentným subjektom servisné poukážky. Obce a VÚC následne spustia predaj servisných poukážok fyzickým osobám v ich regióne za účelom ich následného použitia ako ceniny za poskytnuté služby v oblasti starostlivosti o domácnosť a záhradu. Tieto nimi môžu za poskytnuté služby platiť registrovaným sociálnym podnikom, ktoré po ich prijatí na základe písomnej žiadosti požiadajú opäť obec, resp. VÚC, o ich následne odkúpenie.

Pokiaľ sa obec alebo VÚC rozhodla na podporu sociálneho podnikania, ako aj pomoci fyzickým osobám, v jej regióne vstúpiť do systému servisných poukážok, tak následne už musí byť kompetentným subjektom aj na ich odkúpenie. Registrovaný sociálny podnik, ktorý disponuje servisnými poukážkami, pritom môže o odkúpenie žiadať ktorýkoľvek kompetentný subjekt, ktorý vykonáva predaj servisných poukážok bez ohľadu na jeho príslušnosť k obci/VÚC.

Rovnakú povinnosť, ako pri odkúpení od RSP, majú obec a VÚC (v roli kompetentného subjektu) aj v prípade spätného výkupu predaných, no nepoužitých, servisných poukážok od osôb, ktoré si síce

¹⁰³ Pre systém pomoci na podporu dopytu podľa ustanovení § 22 a 23 zákona pozri 2. Kapitolu Nepriama pomoc časť 2.3 Pomoc na podporu dopytu a servisné poukážky.

servisné poukážky od obce alebo VÚC kúpili, ale nestihli ich použiť, resp. pri výmene poškodených servisných poukážok.

Obce a VÚC sa tak môžu rozhodnúť vstúpiť do systému servisných poukážok ako kompetentné subjekty na základe toho, že v ich administratívnoprávnej pôsobnosti budú svoju činnosť rozvíjať registrované sociálne podniky.

Právnym predpisom, ktorý upravuje postavenie, ako aj úlohy, obcí a VÚC v systéme servisných poukážok, je Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 115/2019 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravujúce servisné poukážky v znení neskorších predpisov.

3. ZAMEDZENIE ZNEUŽÍVANIA VEREJNEJ PODPORY PODNIKOV V ŠIRŠOM PRIESTORE SOCIÁLNEJ EKONOMIKY

Pri pomerne rozsiahlom systéme priamej a nepriamej podpory, výnimiek a úľav, ktorý zákon o SE ponúka podnikom v širšom priestore sociálnej ekonomiky v kontexte štátnej pomoci, kladie predmetný zákon silný dôraz na zamedzenie jeho zneužívania, a to zvlášť v prípade registrovaných sociálnych podnikov. Dôkazom toho je ustanovenie § 24 nachádzajúce sa v závere štvrtej časti zákona pod názvom „**Povinnosti a obmedzenia registrovaného sociálneho podniku pri poskytnutí podpory**“. Je dôležité podotknúť, že toto ustanovenie sa vzťahuje len na tie RSP, ktorým bola poskytnutá podpora v zákonom vymedzených formách. To znamená, že zákonom ustanovené obmedzenia sa nevzťahujú na RSP, ktoré nie sú poberateľmi takejto podpory.

3.1. Predmet ustanovenia § 24 zákona

„Registrovaný sociálny podnik, ktorému bola poskytnutá podpora podľa § 17 ods. 1 písm. c) až f) alebo podľa § 19 ods. 2 písm. c) až e) alebo ktorému bola poskytnutá iná výhoda určená registrovanému sociálnemu podniku podľa osobitných predpisov¹⁰⁴, je povinný počas trvania zmluvy o poskytnutí podpory, počas jedného roka odo dňa poskytnutia podpory alebo verejných prostriedkov, ktoré sa poskytujú jednorazovo, alebo počas doby poskytovania verejných prostriedkov, ktoré sa poskytujú opakovane, počas poskytovania výhody určenej registrovanému sociálnemu podniku podľa osobitných predpisov a počas jedného roka od skončenia poskytovania tejto výhody dodržiavať povinnosti a obmedzenia ustanovené v odsekoch 2 až 13.“

Predmetom ustanovenia § 24 zákona o SE je tak úprava povinností a obmedzení pre RSP, ktorému sa poskytne investičná pomoc vo forme podmienene vratného finančného príspevku, nenávratného finančného príspevku, dotácie pre RSP, podpora vo forme predaja nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je všeobecná hodnota majetku alebo nájmu nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je hodnota nájmu nehnuteľnosti stanovená znaleckým posudkom alebo ktorému je poskytnutá kompenzačná pomoc vo forme nenávratného finančného príspevku, dotácie, pomoc vo forme umiestňovacieho alebo

¹⁰⁴ Napríklad ustanovenie § 27 ods. 3 písm. c) zákona o DPH; ustanovenie § 17 ods. 2 písm. m) a ods. 3 písm. g) zákona o miestnych daniach; ustanovenia § 9a ods. 15 písm. e) a § 9aa ods. 2 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov; ustanovenie § 9a ods. 8 písm. f) a ods. 9 písm. d) zákona č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov; ustanovenia § 8e písm. f), § 11 ods. 2 písm. c) a § 13 ods. 6 písm. g) zákona o správe majetku štátu; ustanovenie § 30d ZDP, ustanovenia § 1 ods. 13 písm. u) prvého bodu, § 36a a § 110 ods. 5 písm. a) zákona o verejnom obstarávaní.

vyrovnávacieho príspevku, ak ide o integračný podnik, alebo ktorému bola poskytnutá iná výhoda určená registrovanému sociálnemu podniku podľa osobitných predpisov.

Tieto bude musieť dodržiavať počas trvania zmluvy o poskytnutí podpory, počas jedného roka odo dňa poskytnutia podpory alebo verejných prostriedkov, ktoré sa poskytujú jednorazovo, alebo počas doby poskytovania verejných prostriedkov, ktoré sa poskytujú opakovane. Predmetné sa vzťahuje aj na obdobie poskytovania výhody určenej registrovanému sociálnemu podniku podľa osobitných predpisov a počas jedného roka od skončenia poskytovania tejto výhody.

Z uvedeného vyplýva, že zákonodarcu mal v úmysle zamedziť RSP v zneužívaní podpory zo strany štátu. Uložil tak RSP povinnosť dodržiavania pravidiel zakotvených v ustanovení § 24 zákona o SE.

RSP sa tak ukladajú povinnosti pri poberaní týchto konkrétnych príspevkov:

A.

- v rámci investičnej pomoci **podľa ustanovenia § 17 zákona č. 112/2018 Z. z.:**
 - podmiennečne vratného finančného príspevku,
 - nenávratného finančného príspevku,
 - dotácie pre registrovaný sociálny podnik (ďalej len „dotácia“),
 - predaja nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je všeobecná hodnota majetku alebo nájmu nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je hodnota nájmu nehnuteľnosti stanovená znaleckým posudkom¹⁰⁵,
- v rámci kompenzačnej pomoci **podľa ustanovenia § 19 zákona č. 112/2018 Z. z.:**
 - nenávratného finančného príspevku,
 - dotácie,
 - umiestňovacieho a vyrovnávacieho príspevku, ak ide o integračný podnik.

B.

- pri uplatnení zníženej sadzby DPH vo výške 5 % zo základu dane na tovary a služby, ktoré v rámci aktivít sociálnej ekonomiky dodáva registrovaný sociálny podnik, ktorý 100 % svojho zisku po zdanení používa na dosiahnutie svojho hlavného cieľa **podľa ustanovenia § 27 ods. 3 písm. c) zákona o DPH.**

C.

- pri poskytnutí výhody určenej registrovanému sociálnemu podniku **podľa ustanovení § 1 ods. 13 písm. u) prvého bodu, § 36a a § 110 ods. 5 zákona o verejnom obstarávaní.**

¹⁰⁵ Podľa ustanovenia § 9a ods. 15 písm. e) a § 9aa ods. 2 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov; ustanovenie § 9a ods. 8 písm. f) a ods. 9 písm. d) zákona č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov; ustanovenia § 8e písm. f), § 11 ods. 2 písm. c) a § 13 ods. 6 písm. g) zákona o správe majetku štátu.

Ide konkrétne o nasledovné:

- upustenie od vecnej pôsobnosti zákona o verejnom obstarávaní pri podlimitných zákazkách podľa ustanovenia § 1 ods. 13 písm. u) prvého bodu zákona o verejnom obstarávaní. Znamená to, že pokiaľ verejný obstarávateľ chce, aby mu podlimitnú zákazku na dodanie tovaru alebo poskytnutie služby a podlimitnú zákazku na uskutočnenie stavebných prác s predpokladanou hodnotou zákazky, ktorá je nižšia ako 800 000 eur, dodal RSP, tak nie je potrebné postupovať podľa zákona o verejnom obstarávaní, pokiaľ mu túto povinnosť neustanovuje iný právny predpis, napríklad v prostredí investícií financovaných z prostriedkov európskych štrukturálnych a investičných fondov,
- vyhradené zákazky podľa ustanovenia § 36a zákona o verejnom obstarávaní a
- vyhradenie práva účasti vo verejnom obstarávaní pre konkrétne subjekty podľa ustanovenia § 110 ods. 5 zákona o verejnom obstarávaní, pričom jedným z nich je aj registrovaný sociálny podnik.

D.

- pri oslobodení od platenia miestnych daní z pozemkov, stavieb alebo bytov, resp. pri ich znížení formou všeobecne záväzného nariadenia obce alebo mesta, a to na nehnuteľnosti, stavby, byty a nebytové priestory vo vlastníctve RSP. Obec takto smie postupovať **podľa ustanovenia § 17 ods. 2 písm. m) a ods. 3 písm. g) zákona o miestnych daniach.**

Poznámky:

1. Predmet ustanovenia § 24 zákona sa nevzťahuje na pomoc na podporu dopytu podľa ustanovenia § 16 ods. 1 písm. c) zákona o SE.

3.2. Účel ustanovenia § 24 zákona

Účelom ustanovenia § 24 zákona o SE je urobiť čo najviac pre to, aby bola nenávratná (alebo čiastočne nenávratná) podpora alebo iné výhody poskytované RSP v kontexte verejných zdrojov – či už podľa tohto zákona alebo podľa iných predpisov – využívané, čo najefektívnejšie, a aby sa zabránilo najrôznejším druhom zneužívania takejto podpory.

3.3. Obmedzenia a povinnosti v ustanovení § 24 ods. 2 až 13 zákona

Ustanovenie § 24 ods. 2 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Celkové náklady na mzdy a ďalšie peňažné plnenia spojené s pracovnoprávnym vzťahom (ďalej len „mzdové náklady“) a peňažné plnenia zo zisku po zdanení, ktoré sa nepovažujú za mzdu, poskytnuté zamestnancovi, ktorý nemá účasť na základnom imaní, registrovaného sociálneho podniku v kalendárnom roku nesmú presiahnuť súčin päťnásobku mzdových nákladov pri použití minimálnej mzdy a počtu zamestnancov a zároveň súčin trojnásobku mzdových nákladov pri použití priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zverejnenej štatistickým úradom za predchádzajúci kalendárny rok a počtu zamestnancov, pričom suma najvyššej mzdy môže byť najviac päťnásobkom sumy najnižšej mzdy. Pri porovnávaní sumy najvyššej mzdy a sumy najnižšej mzdy podľa prvej vety sa vychádza z miezd zodpovedajúcich pracovnému pomeru dohodnutému na ustanovený týždenný pracovný čas. Na žiadosť registrovaného sociálneho podniku môže ministerstvo práce povoliť zvýšenie sumy najvyššej mzdy podľa prvej vety na desaťnásobok sumy najnižšej mzdy. Iné náklady ako mzdové náklady registrovaného sociálneho podniku nesmú presahovať obvyklú cenu na trhu; obvyklou cenou na trhu sa rozumie cena bežne používaná v mieste a v čase plnenia alebo spotreby, a to podľa druhu, kvality, prípadne miery opotrebenia predmetného plnenia.“

Predmetom tohto ustanovenia je určenie pravidiel pre mzdové náklady a peňažné plnenia zo zisku po zdanení, ktoré sa nepovažujú za mzdu, poskytnuté zamestnancovi, ktorý nemá účasť na základnom imaní. Aby nebolo možné verejnú podporu zneužiť na neoprávnene vysoké platové ohodnotenie, ustanovuje sa na mzdové náklady strop. Zároveň sa určuje maximálny možný pomer medzi najvyššou a najnižšou mzdou v podniku, aby nebolo možné obísť tento strop na celkové mzdové náklady pomocou nízkych miezd pre väčšinu zamestnancov a neúmerne vysokých platov vedúcich pracovníkov. V prípade nemzdových nákladov sa ustanovuje, že musia zodpovedať cenám, ktoré sú na trhu obvyklé.

Ustanovenie § 24 ods. 3 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Registrovaný sociálny podnik musí svojim zamestnancom vyplácať mzdu najmenej v sume, ku ktorej sa zaviazal pri poskytnutí podpory.

Podstatou tohto ustanovenia je zamedziť RSP zneužívaniu verejných peňažných prostriedkov spôsobom, keď pri podaní žiadosti o dotknutý príspevok bude RSP uvádzať iné hodnoty, ako bude v praxi reálne vyplácať, čo sa týka odmeňovania jeho zamestnancov. Povinnosť reálne vyplácaných finančných prostriedkov svojim zamestnancom je následne veľmi ľahko kontrolovateľná prostredníctvom odvodov a preddavkov na daň z príjmu, ktoré má každý zamestnávateľ povinnosť zrážať zo mzdy zamestnancov.

Ustanovenie § 24 ods. 4 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Registrovaný sociálny podnik, ktorý nie je zapísaný v registri partnerov verejného sektora a ktorý nepoužije 100 % zisku po zdanení na dosahovanie svojho pozitívneho sociálneho vplyvu, je povinný písomne oznámiť ministerstvu práce zoznam konečných užívateľov výhod v rozsahu meno, priezvisko, adresa trvalého pobytu, dátum narodenia, štátna príslušnosť a údaj, či konečný užívateľ výhod je verejným funkcionárom vykonávajúcim funkciu v Slovenskej republike.“

Každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá akýmkoľvek spôsobom participuje na prijímaní peňažných zdrojov z verejných rozpočtov, resp. plnení, ktorých predmetom je majetok štátu, VÚC, obce, atď., alebo ktorá je poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, a pod.,¹⁰⁶ má v zmysle zákona č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov povinnosť sa registrovať v registri partnerov verejného sektora.

Povinnosť RSP oznámiť Ministerstvu práce zoznam konečných užívateľov výhod sa ukladá každému RSP, ktorý sa nezapisuje do registra partnerov verejného sektora, a ktorý nepoužije 100 % zisku po zdanení na dosahovanie svojho PSV. Účelom tohto ustanovenia je poznať skutočných majiteľov podniku, resp. osoby profitujúce na zisku zo sociálneho podnikania, resp. činnosti, ktorej cieľom je dosahovanie PSV. Podobne, ako v prípade boja proti daňovým únikom, aj v tomto prípade ide o opatrenie na posilnenie transparentnosti.

Ustanovenie § 24 ods. 5 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Registrovaný sociálny podnik **nesmie dodávať** tovar alebo poskytovať služby závislej osobe, ktorá nie je registrovaným sociálnym podnikom; to neplatí, ak ide o:

- a) integračný podnik, v ktorom má obec alebo vyšší územný celok podiel viac ako 50 %, alebo
- b) registrovaný sociálny podnik, ktorý nie je integračným podnikom a v ktorom má podiel len obec alebo vyšší územný celok, a dodávaním tovaru alebo poskytovaním služieb nejde o plnenie zákonom ustanovenej samosprávnej pôsobnosti obce alebo vyššieho územného celku,

¹⁰⁶ K výpočtu FO a PO, ktoré zaraďujeme medzi tzv. partnerov verejného sektora, pozri ustanovenie § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

c) *dodávanie tovaru alebo poskytovanie služby:*

1. *poskytovateľovi sociálnej služby alebo*

2. *zahraničnej osobe so sídlom v štáte, ktorý je zmluvným štátom Európskeho hospodárskeho priestoru, ktorá je podľa právnych predpisov tohto štátu, štátnym orgánom tohto štátu alebo týmto štátom uznanou organizáciou v sektore sociálnej ekonomiky uznaná za sociálny podnik a ktorá používa 100 % svojho zisku na dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu,*

d) *integračný podnik, ktorý využíva 100 % zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa podľa § 5 ods. 1 písm. b).“*

Ustanovenie § 24 ods. 6 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Registrovaný sociálny podnik **nesmie byť odberateľom** tovaru alebo služieb od závislej osoby, ktorá je právnickou osobou a nie je registrovaným sociálnym podnikom; to neplatí, ak ide o:

a) *nájom alebo podnájom poskytovaný najviac za obvyklú cenu na trhu medzi prenajímateľom a inými nájomníkmi alebo podnájomníkmi,*

b) *registrovaný sociálny podnik, v ktorom má obec alebo vyšší územný celok podiel viac ako 50 %,*

c) *odoberanie tovaru alebo služieb od*

1. *poskytovateľa sociálnej služby alebo*

2. *zahraničnej osoby so sídlom v štáte, ktorý je zmluvným štátom Európskeho hospodárskeho priestoru, ktorá je podľa právnych predpisov tohto štátu štátnym orgánom tohto štátu alebo týmto štátom uznanou organizáciou v sektore sociálnej ekonomiky uznaná za sociálny podnik a ktorá používa 100 % svojho zisku na dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu,*

d) *integračný podnik, ktorý využíva 100 % zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa podľa § 5 ods. 1 písm. b).“*

Inými slovami, RSP nesmie **dodávať** tovar alebo poskytovať služby závislej osobe,¹⁰⁷ ktorá nie je registrovaným sociálnym podnikom; to však neplatí, ak ide o integračný podnik, ktorý využíva 100 % zisku po zdanení na dosiahnutie svojho hlavného cieľa; integračný podnik, v ktorom má obec alebo vyšší územný celok podiel viac ako 50 %; alebo registrovaný sociálny podnik, ktorý nie je integračným podnikom, a v ktorom má podiel len obec alebo vyšší územný celok, a dodávaním tovaru alebo poskytovaním služieb nejde o plnenie zákonom ustanovenej samosprávnej pôsobnosti obce alebo vyššieho územného celku. Predmetné ustanovenie rovnako neplatí v prípade, keď RSP dodáva tovar alebo poskytuje služby poskytovateľovi sociálnej služby alebo zahraničnej osobe, ktorá je podľa právnych predpisov domovského štátu, štátnym orgánom, alebo štátom uznanou organizáciou v sektore sociálnej ekonomiky uznaná za sociálny podnik a ktorá používa 100 % svojho zisku na dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu.

¹⁰⁷ Za závislú osobu sa v zmysle ustanovenia § 2 písm. n) ZDP považuje blízka osoba (príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu); ekonomicky, personálne alebo inak prepojená osoba alebo subjekt (môže ísť o ďalšiu spoločnosť založenú obcou alebo VÚC, resp. spoločnosť a subjekty, v rámci ktorých v pozícii štatutárnych orgánov vystupujú osoby, ktoré sú prepojené s RSP, resp. obcou alebo VÚC) a osoba alebo subjekt, ktorý je na účely konsolidácie súčasťou konsolidovaného subjektu (obchodná spoločnosť, štátny podnik, družstvo alebo účtovná jednotka verejnej správy, ktorá má rozhodujúci vplyv v inej účtovnej jednotke, ktorá je obchodnou spoločnosťou).

Pravidlá o zákaze obchodovania RSP sa uplatňujú aj v prípade **odoberania** tovaru alebo služieb od závislej osoby, v tomto prípade závislej osoby, ktorá je právnickou osobou a nie je registrovaným sociálnym podnikom. Zákon však i tu ponúka výnimky, a to v prípadoch, keď sa zákaz nevzťahuje na nájom a podnájom hnuteľných, ako aj nehnuteľných, vecí poskytovaný najviac za obvyklú cenu na trhu. Uvedený zákaz ďalej neplatí pre RSP, v ktorom má obec alebo VÚC podiel väčší ako 50 % a pre integračný podnik, ktorý využíva 100 % zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa. Odoberanie tovaru alebo služieb je ďalej možné od závislej osoby, pokiaľ je táto poskytovateľom sociálnej služby alebo je zahraničnou osobou. Uvedené tak umožňuje napríklad odoberanie tovaru alebo služby zo strany slovenského registrovaného sociálneho podniku od svojej materskej spoločnosti v zahraničí, pričom táto je podľa právnych predpisov domovského štátu, štátnym orgánom alebo štátom uznanou organizáciou v sektore sociálnej ekonomiky uznaná za sociálny podnik a používa 100 % svojho zisku na dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu.

Účelom tejto právnej úpravy je zabrániť, aby podnik umenšoval svoj potenciálny zisk, napríklad spôsobom predaja svojich tovarov a služieb závislej osobe pod bežnú trhovú cenu, resp. aby potenciálny zisk vyviedol prostredníctvom umelo navýšených nákladov, ak by napríklad od závislej (právnickej) osoby odoberal subdodávky za neprimerane vysoké ceny.

Ustanovenie § 24 ods. 7 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Ak je registrovaný sociálny podnik odberateľom tovaru alebo služieb od závislej osoby, ktorá je fyzickou osobou, celkové náklady na tieto tovary alebo služby nesmú za obdobie 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov presiahnuť najvyššiu mzdu v registrovanom sociálnom podniku za to isté obdobie.“

Tak, ako v rámci ustanovenia § 24 ods. 5 a 6 zákona, aj v tomto prípade zákon reguluje, resp. obmedzuje obchodovanie RSP, avšak s fyzickými osobami, konkrétne reguluje odoberanie tovaru alebo služby od fyzickej osoby. Navzdory možným zvýhodneniam spriaznených SZČO zákon umožňuje RSP obchodovanie s nimi, ale len za predpokladu splnenia podmienky, keď celkové náklady na obstarané tovary alebo služby nepresiahnu za obdobie 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov najvyššiu mzdu v registrovanom sociálnom podniku za to isté obdobie.

Ustanovenie § 24 ods. 8 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Registrovaný sociálny podnik si nesmie vziať úver alebo pôžičku od závislej osoby, pri ktorých by úrok presahoval základnú úrokovú sadzbu podľa osobitného predpisu.“

Predmetným osobitným predpisom je je Čl. 9 nariadenia Komisie (ES) č. 794/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (EÚ) č. 2015/1589 stanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Aj v prípade tohto ustanovenia ide o obmedzujúce pravidlo pre RSP a jeho účelom je zamedzenie umelého vyvážania potenciálneho zisku z podniku prostredníctvom navýšených úrokových nákladov. Podnik môže mať v princípe dobré dôvody požičať si od „spriaznenej“ fyzickej osoby, ale aby týmto spôsobom nedošlo k zneužitiu, zákon limituje výšku úrokov. Tento limit sa odvodzuje od referenčnej sadzby Európskej komisie¹⁰⁸, ktorou sa ustanovuje pomyselná „bežná trhovú cenu“ úveru.

Ustanovenie § 24 ods. 9 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Registrovaný sociálny podnik nesmie previesť majetok, ktorý bol získaný z dotácie alebo nevrátenej časti podmiennečne vratného finančného príspevku a ktorý nebol vyradený z obchodného majetku; to neplatí, ak ide o prevod majetku na iný registrovaný sociálny podnik. Ak registrovaný sociálny podnik prevedie majetok, ktorý bol získaný z dotácie alebo nevrátenej časti podmiennečne vratného finančného príspevku na iný registrovaný sociálny podnik, je

¹⁰⁸ Referenčné platby sú pravidelne aktualizované úrokové sadzby, ktoré sú verejne dostupné. Sú užitočným podkladom rôznych finančných kontraktov, ako sú hypotekárne úvery, kontokorentné úvery a iné, zložitejšie finančné transakcie.

povinný vrátiť poskytovateľovi dotácie alebo nevrátenej časti podmiennečne vratného finančného príspevku sumu zodpovedajúcu zostatkovej cene majetku, najviac však sumu zodpovedajúcu poskytnutej dotácii alebo nevrátenej časti podmiennečne vratného finančného príspevku.“

Ide o ďalšie z obmedzujúcich opatrení, ktoré má zabrániť zneužitiu príspevkov z verejných zdrojov spôsobom vyvedenia časti nenávratnej pomoci tým, že by RSP predal aktívum nadobudnuté vďaka tejto pomoci. Vo všeobecnosti sa jednoducho zakazuje, aby RSP takéto aktívum prevádzal. Umožňuje sa však, aby ho previedol na iný RSP – pod tou podmienkou, že poskytovateľovi pomoci vráti zostatkovú cenu aktíva. Podnik teda má motiváciu, aby ani inému RSP nepredával takéto aktívum za nižšiu cenu.

Ustanovenie § 24 ods. 10 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Registrovaný sociálny podnik nesmie vyradiť z obchodného majetku majetok, ktorý bol získaný z podpory a ktorý má nenulovú zostatkovú hodnotu, bez predchádzajúceho písomného súhlasu poskytovateľa podpory.“

Tak, ako v prechádzajúcom prípade, keď zákon RSP zakazuje scudzovať majetok získaný z verejných prostriedkov, v tomto prípade RSP zakazuje vyradiť aktívum zo svojho obchodného majetku, pokiaľ z účtovného hľadiska nebude mať nulovú hodnotu bez predchádzajúceho písomného súhlasu poskytovateľa podpory. „V odseku 10 sa [tak] zabráňuje inému typu zneužitia, pri ktorom podnik fiktívne „vyradí“ v skutočnosti stále funkčné aktívum (napr. stroj), aby ho následne predal. Aby k takýmto prípadom nedochádzalo, podnik je povinný požiadať poskytovateľa podpory o povolenie aktívum vyradiť (ak nemá nulovú zostatkovú cenu) – aby mal poskytovateľ podpory možnosť presvedčiť sa, či skutočne ide o aktívum, ktoré je zrelé na vyradenie.“¹⁰⁹

Ustanovenie § 24 ods. 11 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Ak nejde o plnenie podmienky podľa § 17 ods. 3, registrovaný sociálny podnik nesmie prijať umiestňovací príspevok, vyrovnávací príspevok a verejné prostriedky podľa osobitných predpisov na tie isté oprávnené náklady alebo na ten istý účel, na aké sa mu poskytuje podpora vo forme dotácie, nenávratného finančného príspevku alebo podmiennečne vratného finančného príspevku.“

Účelom tohto ustanovenia je ochrániť verejné prostriedky spôsobom, keď sa RSP zakazuje žiadať verejné zdroje na ten istý účel dva a viackrát.

Ustanovenie § 24 ods. 12 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Registrovaný sociálny podnik podľa § 16 ods. 5, ktorému bola poskytnutá investičná pomoc podľa § 17 ods. 1 písm. d) alebo písm. e), je povinný použiť 100 % zisku po zdanení v úhrne za obdobie piatich rokov od poskytnutia tejto investičnej pomoci na dosiahnutie hlavného cieľa podľa § 5 ods. 1 písm. b).“

Predmetné ustanovenie sa týka registrovaného sociálneho podniku, ktorý nie je registrovaným sociálnym podnikom podľa ustanovenia § 16 ods. 4 zákona, t. j. ktorý svoj pozitívny sociálny vplyv nevyhnutne nedosahuje spôsobom vykonávania hospodárskej činnosti, reinvestuje na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu menej ako 100 % zisku (vždy však viac ako 50 %), a nevyhnutne neuplatňuje pri vedení svojej hospodárskej činnosti demokratickú správu. V prípade, ak takémuto registrovanému sociálnemu podniku bola poskytnutá investičná pomoc vo forme nenávratného finančného príspevku alebo vo forme dotácie pre RSP, tento registrovaný sociálny podnik je povinný použiť 100 % zisku po zdanení v úhrne za obdobie piatich rokov, a to odo dňa poskytnutia tejto investičnej pomoci. Tento zisk musí byť použitý na dosiahnutie hlavného cieľa, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu.

Ustanovenie § 24 ods. 13 zákona č. 112/2018 Z. z.: „Sociálny podnik bývania, ktorému bola poskytnutá podpora vo forme podľa § 17 ods. 1 písm. d) alebo písm. e), je povinný prenájsť najmenej

¹⁰⁹ K tomu pozri: Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť.

70 % obytnej plochy bytov, ktoré vlastní alebo má v nájme, za nájomné zodpovedajúce nákladom na byt.“

Uvedené ustanovenie sa dotýka len hospodárskej činnosti sociálneho podniku bývania, teda verejnoprospešného podniku, ktorého pozitívnym sociálnym vplyvom je zabezpečovanie spoločensky prospešného nájomného bývania, teda poskytovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu prostredníctvom výstavby, prestavby alebo obstarania bytov na účely ich nájmu oprávneným osobám, alebo prostredníctvom nájmu bytov týmito fyzickým osobám.

Sociálny podnik bývania tak má zákonom ustanovenú povinnosť prenajímať nielen minimálne percento bytov podľa ustanovenia § 13 ods. 4 zákona, ale aj minimálne percento (70 %) obytnej plochy bytov, ktorých je vlastníkom alebo ktoré má v nájme, a na ktorých výstavbu, rekonštrukciu, a pod. mu bola poskytnutá investičná pomoc prostredníctvom nenávratného finančného príspevku alebo dotácie pre RSP, za nájomné zodpovedajúce nákladom na byt.

IV. KAPITOLA

VÝKON ŠTÁTNEJ SPRÁVY V OBLASTI SOCIÁLNEJ EKONOMIKY A V OBLASTI RODINNÝCH PODNIKOV

V zmysle ustanovenia § 15 ods. 1 písm. i) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov bola oblasť sociálnej ekonomiky a rodinných podnikov pridelená do kompetencie Ministerstva práce. Jednoducho povedané – sociálna ekonomika a rodinné podniky sú spôsobilým predmetom činnosti orgánu štátnej správy na úrovni Ministerstva práce, a to aj napriek tomu, že obsahovo táto problematika presahuje rámec činnosti Ministerstva práce a zasahuje do kompetencií množstva ďalších ústredných orgánov štátnej správy, ako sú Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, atď.

1. ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA ŠTÁTNEJ SPRÁVY V OBLASTI SOCIÁLNEJ EKONOMIKY A RODINNÝCH PODNIKOV

Výkon štátnej správy v oblasti sociálnej ekonomiky sa v zmysle ustanovenia § 25 zákona o SE realizuje prostredníctvom vykonávania kompetencií dvoch vrcholných štátnych orgánov a to:

1. Ministerstvo práce na základe splnomocňovacieho ustanovenia § 15 ods. 1 písm. i) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov.
2. Ústredie práce, ktoré vypracúva a realizuje národné projekty v oblasti sociálnej ekonomiky a v oblasti rodinných podnikov a riadi, kontroluje, koordinuje a metodicky usmerňuje úrady práce pri poskytovaní umiestňovacieho príspevku a vyrovnávacieho príspevku (ustanovenie § 25 ods. 4 zákona č. 112/2018 Z. z.).

Pri realizácii opatrení sociálnej ekonomiky však môžu mať účasť aj iní aktéri z prostredia orgánov štátnej správy, napríklad úrady práce (napr. v oblasti poskytovania nenávratnej zložky investičnej pomoci pre registrované sociálne podniky, umiestňovacích príspevkov integračnému podniku, vyrovnávacích príspevkov integračnému podniku a iných foriem príspevkov), prípadne iné orgány štátnej správy, v ktorých kompetencii sú otázky poskytovania rôznych foriem priamej alebo nepriamej podpory pri dosahovaní pozitívneho sociálneho vplyvu, napríklad i prostredníctvom sociálnych podnikov (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v oblasti pomoci marginalizovaným rómskym komunitám, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v kontexte obnovy národných kultúrnych pamiatok za účasti integračných podnikov, a pod.).

Osobitne sa v ustanovení § 25 ods. 5 zákona č. 112/2018 Z. z. upravuje aj povinnosť Sociálnej poisťovne poskytnúť Ústrediu práce všetky potrebné údaje na účely zistenia splnenia podmienok na poskytovanie umiestňovacieho a vyrovnávacieho príspevku podľa ustanovení §19a a 19b zákona o SE.

1.1. Ustanovenie § 25 zákona: Ministerstvo práce

Ústredným orgánom štátnej správy v oblasti sociálnej ekonomiky a rodinných podnikov je Ministerstvo práce. Tak, ako je uvedené vyššie, toto splnomocnenie mu prináleží na základe ustanovenia § 15 ods. 1 písm. i) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej

správy v znení neskorších predpisov. Keďže v tomto prípade ide len o splnomocňujúce ustanovenie, tak na to, aby Ministerstvo práce mohlo vykonávať štátnu správu na tomto úseku, bolo nutné prijať osobitný právny predpis so silou zákona, resp. podzákonný predpis, ktorý ustanoví konkrétne úlohy a kompetencie Ministerstva práce na tomto úseku. Týmto osobitným zákonom je **zákon č. 112/2018 Z. z.**, teda zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch.

V zmysle ustanovenia § 25 ods. 1 zákona o SE vykonáva štátnu správu v oblasti sociálnej ekonomiky a v oblasti rodinných podnikov Ministerstvo práce.

Podľa ustanovenia § 25 zákona o SE Ministerstvo práce realizuje výkon viacerých kompetencií v oblasti sociálnej ekonomiky a v oblasti rodinných podnikov:

- zastrešenie priebehu konaní o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku a registrovaného rodinného podniku s tým, že Ministerstvu práce zákon priznáva všetky kompetencie týkajúce sa predmetných konaní, od začatia konania o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku alebo registrovaného rodinného podniku, cez samotné konanie o priznanie štatútu až po kompetencie súvisiace s konaním o zrušení štatútu registrovaného sociálneho podniku;
- priznanie postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky a najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky a konanie s tým spojené, Ministerstvo práce má zároveň kompetenciu zrušiť týmto subjektom ich postavenie;
- kompetencie a právomoci na úseku ukladania pokút sociálnemu podniku alebo registrovanému sociálnemu podniku a organizácii sektora sociálnej ekonomiky za porušovanie povinností vyplývajúcich pre tieto subjekty zo zákona o SE;
- Ministerstvo práce vedie register sociálnych podnikov, zapisuje do tohto registra zákonom ustanovené údaje, a rovnako tieto údaje aj bezplatne poskytuje na účely podľa osobitných predpisov, a to orgánom štátnej správy, súdom, obciam a vyšším územným celkom a iným orgánom verejnej moci, fyzickým osobám a právnickým osobám, ktorým bol zverený výkon úloh podľa osobitných predpisov, iným členským štátom alebo iným štátom, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná,
- rovnako, ako pri registri sociálnych podnikov, je Ministerstvu práce priznaná kompetencia aj v prípade vedenia registra a evidencie rodinných podnikov a osobitného zoznamu organizácií sektora sociálnej ekonomiky a ich zverejnenia na svojom webovom sídle,
- Ministerstvo práce je z titulu ústredného orgánu štátnej správy v oblasti sociálnej ekonomiky zároveň oprávnené na výkon kontroly dodržiavania povinností podľa zákona o SE, čo je bezprostredne spojené s jeho kompetenciou na úseku správno-právneho trestania sociálnych podnikov, registrovaných sociálnych podnikov, registrovaných rodinných podnikov a strešných organizácií sociálnej ekonomiky, pričom túto kontrolu realizuje a vykonáva podľa postupov a pravidiel kontrolnej činnosti v štátnej správe podľa druhej časti zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov.
- Ministerstvo práce okrem vyššie uvedených právomocí vyhodnocuje výročné správy registrovaných sociálnych podnikov, ktoré tieto majú RSP povinnosť vypracovať a uložiť do registra účtovných závierok do siedmich mesiacov od skončenia účtovného obdobia¹¹⁰,

¹¹⁰ Registrovaný sociálny podnik z radov nadácií alebo neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby si povinnosť vypracovania výročnej správy splní aj vypracovaním výročnej správy podľa zákona o nadáciách, resp. zákona o neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

- a pri nesplnení tejto povinnosti má právomoc ukladať registrovaným sociálnym podnikom pokuty;
- Ministerstvo práce ďalej zabezpečuje bezplatné poradenstvo pri príprave projektu činnosti registrovaného sociálneho podniku, príprave žiadosti o investičnú pomoc alebo kompenzačnú pomoc a bezplatné poradenstvo o iných možnostiach podpory podľa tohto zákona alebo osobitných predpisov (tieto činnosti má zabezpečiť tak, aby boli dostupné najmenej v každom krajskom meste Slovenskej republiky, pričom predmetné sa realizuje prostredníctvom tzv. regionálnych centier sociálnej ekonomiky);
 - tak, ako aj v prípade iných ústredných orgánov štátnej správy v iných oblastiach štátnej správy, má aj Ministerstvo práce povinnosť, resp. kompetenciu, vydávať metodické usmernenia k uplatňovaniu zákona o SE a osobitných predpisov v jeho pôsobnosti týkajúcich sa sociálnej ekonomiky, sociálnych podnikov a rodinných podnikov a zabezpečuje v tejto oblasti aj vzdelávanie;
 - ďalšia z úloh, ktoré Ministerstvo práce v oblasti sociálnej ekonomiky zabezpečuje je správa informačného systému sociálnej ekonomiky, pričom v zmysle tejto povinnosti Ministerstvo práce spravuje previazanú databázu aktuálnych zdrojov dát, koncepcnej činnosti a elektronického výkonu pôsobnosti príslušných orgánov verejnej moci v oblasti sociálnej ekonomiky;
 - Ministerstvo práce ďalej vypracúva a realizuje národné projekty v oblasti sociálnej ekonomiky a v oblasti rodinných podnikov. Rovnakú kompetenciu má aj Ústredie práce (ustanovenie § 25 ods. 1 písm. l) a ods. 4 zákona).
 - poslednou kompetenciou, ktorú Ministerstvo práce realizuje, je vydávanie duplikátov osvedčení, ide napr. o osvedčenie o priznaní postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky, ale aj osvedčenia o priznaní štatútu registrovaného sociálneho podniku.

1.2. Ustanovenie § 26 zákona: Organizácie sektora sociálnej ekonomiky

„Organizáciou sektora sociálnej ekonomiky je strešná organizácia sektora sociálnej ekonomiky a najvyššia strešná organizácia sektora sociálnej ekonomiky.“

Podstata existencie organizácií sektora sociálnej ekonomiky tkvie v uplatňovaní práva na združovanie sa subjektov sociálnej ekonomiky v tzv. strešných organizáciách.

Myšlienka umožniť zakladanie strešných organizácií sektora sociálnej ekonomiky vychádza z tradície existencie sociálnych partnerov v rámci kolektívnych pracovnoprávných vzťahov, ktorých úlohou je ochrana a zabezpečovanie záujmov svojich členov v rámci kolektívneho vyjednávania a trojstranných rokovaní na tzv. tripartite.¹¹¹ Zákon č. 112/2018 Z. z. vo svojom ustanovení § 26 umožňuje, aby si subjekty sociálnej ekonomiky¹¹² vytvárali strešné organizácie sektora sociálnej

¹¹¹ V zmysle zákona č. 103/2007 Z. z. o trojstranných konzultáciách na celoštátnej úrovni a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o tripartite) v znení neskorších predpisov.

¹¹² Subjektom sociálnej ekonomiky je občianske združenie, nadácia, neinvestičný fond, nezisková organizácia, účelové zariadenie cirkvi, obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá je zamestnávateľom, ktorí a) nie sú väčšinovo riadení štátnym orgánom, štátny orgán ich z väčšej časti nefinancuje, nevyberá ani nevolí štatutárny orgán ani viac ako polovicu jeho členov a nevyberá ani nevolí viac ako polovicu členov riadiaceho orgánu alebo dozorného orgánu; b) vykonávajú hospodársku činnosť alebo nehopodársku činnosť v rámci aktivít sociálnej ekonomiky; a c) ak podnikajú alebo vykonávajú inú zárobkovú činnosť podľa osobitných predpisov, nevykonávajú ich výhradne na účely dosiahnutia zisku alebo zisk z nich používajú spôsobom podľa tohto zákona.

ekonomiky ako reprezentatívnych združení subjektov sociálnej ekonomiky po splnení zákonom ustanovených podmienok.

Zákon o SE v ustanovení § 26 ods. 10 zároveň dáva strešným organizáciám sektora sociálnej ekonomiky významné oprávnenie, a to vydávať žiadateľom o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku na základe jeho žiadosti potvrdenie o tom, že spĺňa vybrané podmienky pre priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku (ustanovenie § 6 ods. 1 písm. a) a d) zákona). „Princíp osvedčenia vychádza z myšlienky, že najlepším posudzovateľom toho, či skutočne ide o sociálny podnik, sú existujúce sociálne podniky. Ide teda o „kolegiálne posudzovanie“ (peer review), ako funguje v zahraničí. Nejde o prenesenie zodpovednosti štátu, keďže osvedčenie nenahrádza samostatný proces posudzovania zo strany Ministerstva v konaní o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku. Predstavuje však spôsob, ako tento proces pre žiadateľa i pre štát uľahčiť – ak existujúce sociálne podniky potvrdia, že považujú žiadateľa za dôveryhodný sociálny podnik, je vysoká pravdepodobnosť, že ním skutočne je/bude.“¹¹³

Zákon ďalej ustanovuje podmienky, ktoré je potrebné kumulatívne splniť, aby organizácia mohla Ministerstvo práce požiadať o priznanie postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky:

- a) medzi jej členov patrí najmenej 30 % z registrovaných sociálnych podnikov dosahujúcich merateľný pozitívny sociálny vplyv poskytovaním rovnakej spoločensky prospešnej služby alebo celkový počet zamestnancov jej členov predstavuje najmenej 30 % z celkového počtu zamestnancov registrovaných sociálnych podnikov dosahujúcich merateľný pozitívny sociálny vplyv poskytovaním rovnakej spoločensky prospešnej služby;
- b) najmenej 50 % jej členov tvoria registrované sociálne podniky;
- c) jedným z jej cieľov zakotvených v základnom dokumente je reprezentovať registrované sociálne podniky;
- d) jej nebolo v období piatich rokov pred podaním žiadosti zrušené postavenie strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky,
- e) je dôveryhodná a bezúhonná¹¹⁴,
- f) jej nebola uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania v období troch rokov pred podaním žiadosti o postavenie organizácie a
- g) nemá na majetok vyhlásený konkurz, proti nej nebolo zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo nebol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, nie je v reštrukturalizácii a nie je v likvidácii.

V prípade, ak by chcela strešná organizácia sektora sociálnej ekonomiky požiadať o priznanie postavenia **najvyššej** strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky, musí združovať viac ako 50 % strešných organizácií sektora sociálnej ekonomiky, ktoré spolu združujú najmenej 30 % všetkých registrovaných sociálnych podnikov. Rovnako musí splniť podmienku, že jej nebolo v období piatich rokov pred podaním žiadosti zrušené postavenie najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky.

Najvyššia strešná organizácia má opodstatnenie v prípade, keď vzniká potreba ochrany a zabezpečenia záujmov viacerých strešných organizácií sektora sociálnej ekonomiky. Najvyššia strešná organizácia nemôže vzniknúť predtým, než vznikne aspoň jedna strešná organizácia sektora sociálnej

¹¹³ K tomu pozri: Dôvodová správa k návrhu zákona, osobitná časť.

¹¹⁴ Podmienky dôveryhodnosti a bezúhonnosti musia byť splnené aj v prípade štatutárnych orgánov alebo členov štatutárnych orgánov.

ekonomiky, ktorá by sa stala jej členom. Ak je vytvorená najvyššia strešná organizácia sektora sociálnej ekonomiky, tak možnosť vydať potvrdenie žiadateľovi o priznanie štatútu sociálneho podniku o tom, že spĺňa podmienky podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. a) a d) zákona o SE, má tak najvyššia strešná organizácia sektora sociálnej ekonomiky, ako aj strešná organizácia sektora sociálnej ekonomiky.

Čo sa týka samotného konania o priznanie postavenia strešnej a najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky, zákon v tomto prípade upravuje len základné pravidlá konania s tým, že toto konanie začína vždy na žiadosť organizácie, ktorá sa podáva v elektronickej podobe prostredníctvom elektronického formulára zaslaného do informačného systému sociálnej ekonomiky, pričom dotknutá právnická osoba musí spĺňať podmienky podľa ustanovenia § 26 ods. 2 a 3 zákona o SE, a k žiadosti zároveň musia byť priložené prílohy podľa ustanovenia § 26 ods. 4 zákona o SE. Rozhodnutie o priznaní postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky alebo najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky sa nevyhotovuje, ale Ministerstvo práce doručí organizácii Osvedčenie o priznaní postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky alebo najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky.

Tak, ako zákon o SE upravuje konanie o priznanie postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky alebo najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky, rovnako upravuje aj podmienky, za ktorých Ministerstvo práce zruší organizácii sektora sociálnej politiky jej postavenie, a to za predpokladu, že táto organizácia v zmysle ustanovenia § 26 ods. 11 zákona o SE prestane spĺňať podmienky podľa ustanovenia § 26 ods. 2 alebo 3 zákona o SE¹¹⁵.

Rovnako Ministerstvo práce zruší týmto organizáciám ich postavenie v prípade, ak sa viac ako 20 % žiadateľov o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku, ktorým bolo organizáciou sektora sociálnej ekonomiky vydané osvedčenie o splnení podmienok podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. a) a d) zákona, tieto podmienky nespĺňa alebo im bol zrušený štatút sociálneho podniku z dôvodu porušenia týchto podmienok, alebo vydala žiadateľovi o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku osvedčenie o splnení uvedených podmienok, hoci vedela, že žiadateľ tieto podmienky nespĺňal.

Zákomom o SE ustanovené kvórum povinného členstva v dotknutej organizácii, t. j.

- v prípade strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky je to povinnosť aby jej členmi bolo najmenej 30 % z registrovaných sociálnych podnikov dosahujúcich merateľný pozitívny sociálny vplyv poskytovaním rovnakej spoločensky prospešnej služby alebo celkový počet zamestnancov jej členov predstavuje najmenej 30 % z celkového počtu zamestnancov registrovaných sociálnych podnikov dosahujúcich merateľný pozitívny sociálny vplyv poskytovaním rovnakej spoločensky prospešnej služby a
- v prípade najvyššej strešnej organizácie je to povinnosť združovať viac ako 50 % strešných organizácii sektora sociálnej ekonomiky, ktoré spolu združujú najmenej 30 % všetkých registrovaných sociálnych podnikov,

sa nepovažuje za splnené v prípade, že toto povinné kvórum nie je dosiahnuté nepretržite najmenej počas 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov.

Samozrejme, na účely kontroly dodržiavania splnenia podmienok na priznanie a udržanie si štatútu strešnej alebo najvyššej strešnej organizácie sociálnej ekonomiky zákon ukladá týmto organizáciám tzv. informačnú povinnosť, t. j. povinnosť podľa ustanovenia § 26 ods. 12 zákona o SE informovať Ministerstvo práce o zmenách skutočností rozhodujúcich pre posúdenie splnenia podmienok

¹¹⁵ Napr. sa organizácia na účely zákona o SE stane nedôveryhodnou, resp. sa stane nedôveryhodným jej štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu, alebo tieto subjekty prestanú spĺňať podmienku bezúhonnosti, bola im uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania, a pod.

pre priznanie a udržanie si tohto postavenia podľa ustanovenia § 26 ods. 2 alebo 3 zákona a zmenu údajov podľa ustanovenia § 27e ods. 2 písm. f), g) a i) zákona. Túto povinnosť musia organizácie splniť vždy najneskôr do 10 dní odo dňa, keď ku zmene predmetných skutočností došlo.

Organizácie sektora sociálnej ekonomiky sú oprávnené byť prijímateľmi príspevkov na účely podpory svojej nehospodárskej činnosti, a to zo strany Ministerstva práce alebo iných ústredných orgánov štátnej správy v rámci špecializovaných programov. Financovanie organizácií sektora sociálnej ekonomiky je okrem uvedených príspevkov zabezpečené možnosťou získania finančných prostriedkov prostredníctvom členských príspevkov jej členov (t. j. ostatných sociálnych podnikov), ako aj peňažnou odplatom v dohodnutej výške za vydanie osvedčenia sociálnym podnikom podľa ustanovenia § 26 ods. 10 zákona o SE v prípade, že spĺňajú podmienky podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. a) a d) zákona.

1.3. Ustanovenie § 27 zákona: Register sociálnych podnikov

Pre lepšiu identifikáciu subjektov sociálnej ekonomiky, ako aj na štatistické účely, bol zákonom o SE zriadený tzv. register sociálnych podnikov. V zásade ide o obdobné registre ako už v súčasnosti existujú, napr. pri evidovaní odborových organizácií, registre neziskových organizácií, občianskych združení, atď.

Register sociálnych podnikov slúži teda ako zberňa všetkých relevantných údajov o sociálnych podnikoch za účelom ich evidencie, lepšej identifikácie, ako aj štatistiky. Register sociálnych podnikov je verejný zoznam údajov o registrovaných sociálnych podnikoch, ktorý vedie Ministerstvo práce.

Údaje, ktoré sa zapisujú do registra sociálnych podnikov, sú základné údaje, na základe ktorých je možné subjekt neomylné identifikovať. Do registra sociálnych podnikov sa podľa ustanovenia § 27 ods. 2 zákona o SE zapisujú tieto údaje:

- a) obchodné meno alebo názov registrovaného sociálneho podniku,
- b) adresa sídla vrátane okresu a samosprávneho kraja, ak ide o právnickú osobu, alebo meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo alebo iný identifikátor, ak rodné číslo nebolo pridelené, a miesto podnikania vrátane okresu a samosprávneho kraja, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa, ktorá je zamestnávateľom,
- c) adresa prevádzkarne, ak je zriadená, vrátane okresu a samosprávneho kraja,
- d) identifikačné číslo organizácie (IČO),
- e) právna forma (t. j. či ide o spoločnosť s ručením obmedzeným, nadáciu, občianske združenie, družstvo, atď.),
- f) predmet podnikania alebo činnosti,
- g) druh registrovaného sociálneho podniku (t. j. integračný podnik, sociálny podnik bývania alebo všeobecný sociálny podnik),
- h) merateľný pozitívny sociálny vplyv,
- i) spôsob zapájania zainteresovaných osôb, t. j. má podnik zriadený poradný výbor alebo uplatňuje demokratickú správu,
- j) percentuálna časť zisku, ktorú sa registrovaný sociálny podnik zaväzuje použiť na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu,
- k) meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia a rodné číslo alebo iný identifikátor, ak rodné číslo nebolo pridelené, fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom

štatutárneho orgánu, s uvedením spôsobu, akým táto fyzická osoba koná v mene registrovaného sociálneho podniku, a s uvedením dňa vzniku funkcie a po jej skončení dňa skončenia funkcie,

- l) údaje o konečnom užívateľovi výhod,¹¹⁶ v rozsahu meno, priezvisko, adresa trvalého pobytu, dátum narodenia, štátna príslušnosť a údaj, či konečný užívateľ výhod je verejným funkcionárom vykonávajúcim funkciu v Slovenskej republike. Táto povinnosť, však nevzniká v prípade, ak registrovaný sociálny podnik, ktorý používa 100 % zisku po zdanení na dosahovanie svojho pozitívneho sociálneho vplyvu, je zapísaný v registri partnerov verejného sektora,
- m) telefónne číslo, adresa elektronickej pošty a webového sídla, ak je zriadené,
- n) číslo osvedčenia o priznaní štatútu registrovaného sociálneho podniku,
- o) dátum priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku, dátum zániku štatútu registrovaného sociálneho podniku a dátum zrušenia štatútu registrovaného sociálneho podniku.

Okrem zapísania zákonom stanovených údajov má Ministerstvo práce povinnosť bezodkladne zapisovať aj akékoľvek zmeny v zapisovaných údajoch, resp. zánik zapisovaných údajov, pričom Ministerstvo práce pri získavaní zmenených údajov má z úradnej povinnosti primerane postupovať podľa zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov.

Zákon Ministerstvu práce zároveň uložil povinnosť tento register sociálnych podnikov a údaje v ňom uvedené zverejňovať na svojom webovom sídle¹¹⁷, okrem údajov, ktoré sú definované ako osobné údaje, konkrétne dátumu narodenia a rodného čísla, či iného identifikátora (číslo pasu, a pod.). Ich zverejnením sú údaje dostupné nielen širokej verejnosti, ale aj orgánom štátnej správy, súdom, obciam a vyšším územným celkom, iným orgánom verejnej moci a ďalším subjektom.

Záverom je potrebné poznamenať, že každý registrovaný sociálny podnik má povinnosť informovať Ministerstvo práce za účelom pravidelnej aktualizácie údajov v registri sociálnych podnikov o zmenách, ktoré nastali po získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku. Registrovaný sociálny podnik je povinný písomne oznámiť ministerstvu práce každú zmenu skutočností rozhodujúcich pre posúdenie splňania podmienok podľa ustanovenia § 6 ods. 1 zákona (podmienky priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku) a zmenu údajov podľa ustanovenia § 27 ods. 2 písm. c), i) až k) a m) zákona (adresa prevádzkarne; spôsob zapájania zainteresovaných osôb; percentuálna časť zisku po zdanení, ktorú sa registrovaný sociálny podnik zaväzuje použiť na dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu; meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia a rodné číslo alebo iný identifikátor, ak rodné číslo nebolo pridelené, fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, s uvedením spôsobu, akým táto fyzická osoba koná v mene registrovaného sociálneho podniku, a s uvedením dňa vzniku funkcie a po jej skončení dňa skončenia funkcie) do desiatich dní odo dňa, keď ku zmene došlo.

¹¹⁶ Konečným užívateľom výhod je každá fyzická osoba, ktorá skutočne ovláda alebo kontroluje právnickú osobu, fyzickú osobu – podnikateľa alebo združenie majetku, a každá fyzická osoba, v prospech ktorej tieto subjekty vykonávajú svoju činnosť alebo obchod.

¹¹⁷ Zdroj: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/>.

1.4. Ustanovenie § 27a zákona: Informačný systém sociálnej ekonomiky

V zmysle ustanovenia § 27a ods. 1 zákona č. 112/2018 Z. z. je informačný systém sociálnej ekonomiky (ďalej len „IS SE“) informačný systém verejnej správy, čiže informačný systém v pôsobnosti správcu podporujúci služby verejnej správy, služby vo verejnom záujme alebo verejné služby, a to na úseku práce, sociálnych vecí a rodiny v oblasti sociálnej ekonomiky. Ministerstvo práce spracúva osobné údaje o fyzickej osobe vedenej v IS SE v rozsahu uvedenom v ustanovení § 27a ods. 5 až 7 zákona č. 112/2018 Z. z., čiže osobné údaje o zamestnancoch integračného podniku ako meno, priezvisko a titul, adresa trvalého pobytu alebo prechodného pobytu, rodné číslo, atď.; ako aj údaje, ktoré sa zapisujú do registra sociálnych podnikov ako meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia a rodné číslo alebo iný identifikátor, ak rodné číslo nebolo pridelené, fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, atď.

Cieľom informačného systému sociálnej ekonomiky ako databázového informačného systému je vytvorenie previazanej databázy aktuálnych zdrojov dát, koncepcnej činnosti a elektronického výkonu pôsobnosti príslušných orgánov verejnej moci v oblasti sociálnej ekonomiky.

Zákon č. 112/2018 Z. z. v ustanovení § 27a ods. 2 presne vymedzuje evidencie akých údajov a čoho budú súčasťou previazanej databázy v rámci informačného systému sociálnej ekonomiky. V zmysle príslušného ustanovenia budú súčasťou IS informácie z:

- evidencie žiadostí o štatút registrovaného sociálneho podniku, pričom táto evidencia obsahuje spolu s údajmi zo žiadosti aj prílohy k žiadosti o štatút registrovaného sociálneho podniku;
- evidencie žiadostí o priznanie postavenia organizácie sektora sociálnej ekonomiky, pričom obsahuje údaje zo žiadosti o priznanie postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky a údaje zo žiadosti o priznanie postavenia hlavnej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky a prílohy k týmto žiadostiam;
- registra sociálnych podnikov;
- evidencie zamestnancov integračných podnikov, a údajov o nich ako meno, priezvisko a titul, adresa trvalého pobytu alebo adresa prechodného pobytu, rodné číslo, ak je pridelené, a dátum narodenia, dohodnutý rozsah pracovného času, dátum vzniku pracovného pomeru a dátum skončenia alebo zániku pracovného pomeru, druh vykonávanej pracovnej činnosti podľa štatistickej klasifikácie zamestnaní, určenie znevýhodnenia podľa ustanovenia § 2 ods. 5 zákona č. 112/2018 Z. z. a určenie zraniteľnosti podľa ustanovenia § 2 ods. 6 zákona č. 112/2018 Z. z.;
- evidencie ekonomickej činnosti registrovaných sociálnych podnikov;
- evidencie podpory poskytnutej registrovaným sociálnym podnikom podľa tohto zákona, t. j. údaje o poskytnutej investičnej pomoci, kompenzačnej pomoci alebo údaje o pomoci na podporu dopytu vrátane evidencie servisných poukázok;
- evidencie sankcionovania registrovaných sociálnych podnikov, ktorá obsahuje všetky relevantné údaje o uložených pokutách v súvislosti s uplatňovaním ustanovení zákona č. 112/2018 Z. z.

Východiskom pre sledovanie a vyhodnocovanie skutkového stavu v oblasti sociálnej ekonomiky je detailnejší prístup a získavanie informácií o žiadateľoch o štatút registrovaného sociálneho podniku, ďalších podstatných informácií, ktoré budú dôležité pre priznanie štatútu, ako aj pri následnej kontrole plnenia podmienok podľa tohto zákona už registrovaným sociálnym podnikom.

Zavedením IS SE sa predpokladalo zefektívnenie systému podávania žiadostí a súvisiacich príloh a vedenia jednotlivých evidencií.

1.5. Ustanovenie § 27b zákona: Zavedenie lehôt pre plnenie informačných povinností

Ustanovenie § 27b zákona o č. 112/2018 Z. z. okrem iného zavádza aj lehoty a spôsob, dokedy a ako majú povinné subjekty (registrované sociálne podniky, strešné organizácie sektora sociálnej ekonomiky) zasielať a zadávať informácie do IS SE.

Zákonom požadované údaje sa do IS SE zadávajú na základe elektronického formulára zaslaného do informačného systému, ktorý prevádzkuje Ministerstvo práce. Ide o tieto údaje:

- registrovaný sociálny podnik údaje podľa ustanovenia § 27a ods. 2 písm. e) a ods. 3 zákona do desiatich dní odo dňa, keď nastala zmena týchto údajov,¹¹⁸
- integračný podnik údaje podľa ustanovenia § 27a ods. 5 zákona do desiatich dní odo dňa, keď nastala zmena týchto údajov,¹¹⁹
- organizácia sektora sociálnej ekonomiky údaje podľa ustanovenia § 27a ods. 4 zákona do desiatich dní odo dňa, keď nastala zmena týchto údajov,¹²⁰
- iné ministerstvo, Ústredie práce, obec a vyšší územný celok údaje podľa ustanovenia § 27a ods. 6 písm. a) a b) zákona,¹²¹
- úrad práce, obec a vyšší územný celok údaje podľa ustanovenia § 27a ods. 6 písm. c) zákona.¹²²

Pri výpočte týchto údajov znenie v podstate kopíruje informácie, ktoré sú subjekty povinné uverejňovať v IS SE podľa ustanovenia § 27a zákona č. 112/2018 z. z.

Zákonodarca v prípade povinnosti dodržať lehoty na poskytnutie údajov do IS SE počíta aj s možnosťou, že systém by nemusel byť funkčný, resp. by mohlo dôjsť k prerušeniu prevádzky systému. V takom prípade sa lehota na zaslanie údajov do systému bude považovať za zachovanú, ak budú tieto údaje doručené v elektronickej podobe prostredníctvom elektronického formulára zaslaného do IS SE najneskôr do piatich dní odo dňa obnovenia prevádzky IS SE.

IS SE ako databáza údajov subjektov sociálnej ekonomiky je prevádzkovaná Ministerstvom práce a je zo zákona (ustanovenie § 27b ods. 3 zákona č. 112/2018 Z. z.) bezplatná, resp. Ministerstvo práce má zo zákona povinnosť poskytnúť prístup do IS SE registrovaným sociálnym podnikom, organizáciám sektora sociálnej ekonomiky, iným ministerstvám, Ústrediu práce, úradom práce, obciam a vyšším územným celkom bezplatne.

¹¹⁸Ide o informácie zo žiadosti o štatút spolu s prílohami k žiadosti o štatút a informácie o ekonomickej činnosti registrovaných sociálnych podnikov.

¹¹⁹Ide o informácie o zamestnancoch integračných sociálnych podnikov.

¹²⁰Ide o informácie zo žiadosti o postavenie organizácie vrátane príloh k žiadosti o postavenie organizácie.

¹²¹Ide o údaje o poskytnutej investičnej a kompenzačnej pomoci, napr. údaje o poskytnutí vyrovnávacích alebo umiestňovacích príspevkov podľa ustanovení § 19a a § 19b zákona o SE.

¹²²Ide o informácie o pomoci na podporu dopytu vrátane evidencie servisných poukážok.

1.6. Ustanovenie § 27e zákona: Register organizácií sektora sociálnej ekonomiky

Tak, ako Ministerstvo práce vedie register sociálnych podnikov, rovnako vedie aj podobný register organizácii sektora sociálnej ekonomiky, ktorý slúži na informovanie verejnosti, ale aj orgánov verejnej správy a ostatných subjektov štátu o organizáciách sektora sociálnej ekonomiky, čiže strešných organizáciách sektora sociálnej ekonomiky a najvyššej strešnej organizácii sektora sociálnej ekonomiky.

Ide o verejný zoznam údajov o organizáciách sektora sociálnej ekonomiky, do ktorého sa zapisujú údaje o organizáciách, a to:

- obchodné meno a sídlo,
- adresa sídla,
- IČO,
- právna forma,
- údaj o tom, či je organizácia strešnou organizáciou sektora sociálnej ekonomiky alebo najvyššou strešnou organizáciou sektora sociálnej ekonomiky,
- zoznam členov organizácie sektora sociálnej ekonomiky,
- údaje o štatutárnom orgáne alebo členoch štatutárneho orgánu organizácie sektora sociálnej ekonomiky,
- telefónne číslo, adresa elektronickej pošty a adresa webového sídla, ak je zriadené,
- číslo osvedčenia o priznaní postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky alebo číslo osvedčenia o priznaní postavenia najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky,
- dátum priznania postavenia organizácie sektora sociálnej ekonomiky a dátum zrušenia postavenia organizácie sektora sociálnej ekonomiky.

Údaje z tohto registra musí zverejňovať Ministerstvo práce na svojom webovom sídle.¹²³

1.7 Ustanovenie § 28 zákona: Pokuty

Zákon o SE upravuje vo svojich ustanoveniach aj tzv. administratívnoprávne trestanie, t. j. sankcionovanie subjektov sociálnej ekonomiky za porušovanie povinností, ktoré im na základe tohto zákona boli uložené.

Správne delikty, ktorých úprava sa nachádza v ustanovení § 28 zákona o SE, je možné rozdeliť podľa subjektov, ktorým hrozí sankcionovanie za takýto delikt, na pokuty uložené i.) registrovanému sociálnemu podniku, ii.) registrovanému rodinnému podniku iii.) organizácii sektora sociálnej ekonomiky iv.) tomu, kto nezákonne používa označenie “registrovaný sociálny podnik“ alebo skratku „r. s. p.“ v.) tomu, kto nezákonne používa označenie “registrovaný rodinný podnik“ alebo skratku „r. r. p.“.

Medzi jednotlivé porušenia povinností registrovaného sociálneho podniku, ktoré **musia byť** (body 1 až 6) alebo **môžu byť** (bod 8) sankcionované, patria:

1. Porušenie zákazu splynutia alebo zlúčenia registrovaného sociálneho podniku so subjektom, ktorý nie je registrovaným sociálnym podnikom. Rozdelenie registrovaného

¹²³ Zdroj: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/>.

sociálneho podniku je možné zrealizovať len na tie osoby, na ktoré prechádza jeho imanie, ktoré sú tiež registrovanými sociálnymi podnikmi.

2. Opakované porušenie pravidiel pri voľbe alebo vymenovaní členov poradného výboru, ako aj pri spôsobe odvolania člena poradného výboru, pričom toto konanie by bolo v rozpore so zákonom resp. nebolo by zo strany sociálneho podniku zabezpečené transparentné a spravodlivé vytváranie poradného výboru umožňujúce zapojenie priamo zainteresovaných osôb na výbere členov poradného výboru a kandidovaní za člena poradného výboru, a to bez zásahov zo strany registrovaného sociálneho podniku alebo jeho orgánov do procesu voľby alebo vymenovania. Opakované nedodržanie minimálneho počtu členov poradného výboru predstavuje taktiež porušenie povinnosti podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona č. 112/2018 Z. z. Posúdenie, či sú v konkrétnom prípade splnené podmienky na vyvodenie zodpovednosti za správny delikt podľa ustanovenia § 28 ods. 1 písm. b) zákona, závisí od okolností konkrétneho prípadu a od splnenia všetkých zákonných predpokladov zodpovednosti.
3. Vykonávanie činnosti, na ktorú bola poskytnutá podpora, v rozpore s pravidlom, podľa ktorého podporu podniku v širšom priestore sociálnej ekonomiky je možné poskytnúť, len ak vykonáva činnosť, na ktorú sa podpora poskytuje, a dosahuje pozitívny sociálny vplyv na území Slovenskej republiky (ustanovenie § 16 ods. 2 zákona).
4. Porušenie povinností zakotvených v ustanovení § 24 ods. 2 až 13 zákona, ktoré však platia len pre registrovaný sociálny podnik, ktorému bola poskytnutá podpora podľa ustanovenia § 17 ods. 1 písm. c) až f) zákona (podmienečne vratný finančný príspevok, nenávratný finančný príspevok, dotácia, predaj nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je všeobecná hodnota majetku alebo nájmu nehnuteľnosti za nižšiu cenu ako je hodnota nájmu nehnuteľnosti stanovená znaleckým posudkom) alebo podľa ustanovenia § 19 ods. 2 písm. c) až e) zákona o SE (nenávratný finančný príspevok, dotácia, umiestňovací alebo vyrovnávací príspevok podľa ustanovení § 19a a 19b zákona o SE) alebo ktorému bola poskytnutá iná výhoda určená registrovanému sociálnemu podniku podľa osobitných predpisov.¹²⁴

V zmienených prípadoch (body 1 až 4) ide o ex offo povinnosť Ministerstva práce. Ministerstvo práce tak musí začať konanie v rámci správneho trestania, avšak uloženie samotnej pokuty ako sankcie za porušenie povinnosti ponecháva na správnej úvahe Ministerstva práce, t. j. Ministerstvo práce sa môže rozhodnúť, s ohľadom na okolnosti porušenia, či k náprave protiprávneho stavu postačí samotné prejednanie správneho deliktu.

Pokiaľ sa Ministerstvo práce rozhodne uložiť registrovanému sociálnemu podniku pokutu, tak výška pokuty je v týchto prípadoch stanovená v rámci správnej úvahy Ministerstva práce v rozmedzí od 1 000 eur do 10 000 eur, pričom pri určovaní konkrétnej výšky pokuty musí Ministerstvo práce prihliadať najmä na povahu, závažnosť, spôsob a následky porušenia povinnosti, ako aj na opakované zistenie toho istého nedostatku.

¹²⁴ Napríklad ustanovenie § 27 ods. 3 písm. c) zákona o DPH; ustanovenie § 17 ods. 2 písm. m) a ods. 3 písm. g) zákona o miestnych daniach; ustanovenia § 9a ods. 15 písm. e) a § 9aa ods. 2 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov; ustanovenie § 9a ods. 8 písm. f) a ods. 9 písm. d) zákona č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov; ustanovenia § 8e písm. f), § 11 ods. 2 písm. c) a § 13 ods. 6 písm. g) zákona o správe majetku štátu; ustanovenie § 30d ZDP, ustanovenia § 1 ods. 13 písm. u) prvého bodu, § 36a a § 110 ods. 5 písm. a) zákona o verejnom obstarávaní.

Ministerstvo práce v rovnakom režime postupuje aj v prípade nasledovných porušení, avšak s tým rozdielom, že maximálna výška pokuty, ktorú môže za tieto porušenia uložiť, pokiaľ sa nerozhodne, že už samotné prejedanie v správnom konaní postačuje, je 1 000 eur:

5. neoznámenie každej zmeny skutočností rozhodujúcich pre posúdenie spĺňania podmienok podľa ustanovenia § 6 ods. 1 zákona o SE a zmenu údajov podľa ustanovenia § 27 ods. 2 písm. c), i) až k) a m) zákona o SE registrovaným sociálnym podnikom Ministerstvu práce, a to v písomnej forme do 10 dní odo dňa, keď ku zmene došlo;
6. neuloženie výročnej správy registrovaného sociálneho podniku do registra účtovných závierok do 7 mesiacov od skončenia účtovného obdobia, za ktoré sa výročná správa vyhotovuje.¹²⁵
7. neoznámenie každej zmeny skutočností rozhodujúcich pre posúdenie spĺňania podmienok podľa ustanovenia § 15d ods. 1 zákona o SE a zmenu údajov podľa ustanovenia § 27d ods. 2 písm. c), h), i) a k) zákona o SE registrovaným rodinným podnikom Ministerstvu práce, a to v písomnej forme do desiatich dní odo dňa, keď ku zmene došlo.

V prípade nasledovného porušenia má Ministerstvo práce **možnosť** sa rozhodnúť, či vôbec začne konanie v rámci správneho trestania za porušenie predmetnej povinnosti alebo nie. V prípade, že konanie začne, tak má možnosť registrovanému sociálnemu podniku alebo registrovanému rodinnému uložiť pokutu od 100 eur do 1 000 eur. Ide o porušenie nasledovnej povinnosti:

8. porušenie povinností neuvedených v ustanovení § 28 ods. 1 alebo 2 zákona o SE, t. j. iných ako vyššie uvedených povinností vyplývajúcich zo zákona o SE.

Medzi ďalšie správne delikty na úseku sociálnej ekonomiky patria porušenia nasledujúcich povinností. Ministerstvo práce musí začať správne konanie (má povinnosť začať konanie) s možnosťou uloženia pokuty organizácii sektora sociálnej ekonomiky:

9. vo výške do 1 000 eur za neoznámenie každej zmeny skutočností rozhodujúcich pre posúdenie spĺňania podmienok podľa ustanovenia § 26 ods. 2 alebo ods. 3 zákona o SE, t. j. podmienok priznania postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky alebo podmienok priznania postavenia najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky, a zmenu údajov podľa ustanovenia § 27e ods. 2 písm. f), g) a i) zákona o SE (zoznam členov organizácie sektora sociálnej ekonomiky; údaje fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu; číslo osvedčenia o priznaní postavenia strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky alebo číslo osvedčenia o priznaní postavenia najvyššej strešnej organizácie sektora sociálnej ekonomiky) Ministerstvu práce, a to v písomnej forme do 10 dní odo dňa, keď ku zmene došlo a to v písomnej forme,
10. vo výške od 1 000 eur do 10 000 eur, ak vydá potvrdenie o tom, že žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku spĺňa podmienky podľa ustanovenia § 6 ods. 1 písm. a) a d) zákona o SE pre priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku, a to v rozpore so skutočným stavom, ktorý poznala alebo musela poznať.

Ministerstvo práce **môže** uložiť pokutu:

vo výške 100 eur do 1 000 eur tomu, kto používa označenie „registrovaný sociálny podnik“ alebo skratku „r. s. p.“ a nie je registrovaným sociálnym podnikom, ako aj tomu, kto používa označenie

¹²⁵ Inú lehotu pre uloženie výročnej správy do registra účtovných závierok ustanovujú osobitné predpisy, napr. ustanovenie § 34 zákona o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby alebo ustanovenie § 35 zákona o nadáciách.

„registrovaný rodinný podnik“ alebo skratku „r. r. p.“ a nie je registrovaným rodinným podnikom. Vo vyššie uvedených prípadoch Ministerstvo práce taktiež môže v správnom konaní pokutu neuložiť, ak s ohľadom na okolnosti porušenia povinností, na nápravu protiprávneho stavu postačuje už samotné prejednanie priestupku v správnom konaní.

Najvýznamnejšou črtou sankcionovania podľa ustanovenia § 28 zákona o SE je tzv. správna úvaha, t. j. možnosť správneho orgánu (Ministerstva práce) sa rozhodnúť, v akej výške porušovateľovi povinnosti pokutu uloží, resp. či vôbec (vo vybraných prípadoch) pokutu uloží. V zmysle ustanovenia § 28 ods. 7 zákona o SE má totiž Ministerstvo práce pri rozhodovaní o výške pokuty v rámci správnej úvahy povinnosť prihliadať najmä na povahu, závažnosť, spôsob a následky porušenia povinností, ako aj na opakované zistenie toho istého nedostatku. Vo všetkých vyššie uvedených prípadoch platí, že **od uloženia pokuty Ministerstvo práce môže upustiť**, ak s prihliadnutím na skutkové okolnosti porušenia povinností postačí k náprave protiprávneho stavu samotné prejednanie správneho deliktu.

Aj v prípade správneho trestania za správne delikty podľa zákona o SE platí trestná zásada „ne bis in idem“, čo v kontexte zákona znamená, že pokutu za správny delikt Ministerstvo práce nemôže uložiť vtedy, ak za to isté porušenie už bola uložená pokuta iným orgánom oprávneným vykonávať kontrolu podľa osobitných predpisov.

Zákon v ustanovení § 28 ods. 6 zákona o SE určuje **subjektívnu a objektívnu lehotu na uloženie pokuty za správny delikt**. Pokutu možno uložiť najneskôr do dvoch rokov odo dňa, keď Ministerstvo práce zistilo porušenie povinností (subjektívna lehota), najneskôr však do troch rokov odo dňa, keď k porušeniu povinností došlo (objektívna lehota). Na uloženie pokuty musia byť dodržané obe lehoty súčasne. Márnym uplynutím ktorejkoľvek z nich zaniká oprávnenie Ministerstva práce uložiť pokutu.

Subjektívna dvojročná lehota začína plynúť okamihom, keď Ministerstvo práce získalo dostatočnú vedomosť o porušení povinností a o osobe zodpovednej za správny delikt. Podľa ustálenej judikatúry správnych súdov sa za deň zistenia nepovažuje prvá neurčitá informácia o možnom porušení zákona, ale deň, keď správny orgán disponuje takými skutkovými poznatkami, ktoré mu umožňujú dôvodne začať konanie a identifikovať porušenie povinností aj zodpovedný subjekt.

Objektívna trojročná lehota začína plynúť odo dňa, keď k porušeniu povinností došlo, pričom predmetná lehota plynie nezávisle od okamihu, keď Ministerstvo práce zistilo predmetné porušenie. Pokutu možno uložiť len v prípade, ak ešte neuplynula subjektívna ani objektívna lehota.

Pokuty sú príjmom štátneho rozpočtu.

V. KAPITOLA RODINNÉ PODNIKY

ÚVOD

Novelou zákona č. 112/2018 Z. z. účinnou od 01.07.2023 je legislatívne zakotvená problematika rodinných podnikov a rodinného podnikania, ktoré od účinnosti novely nadobudli samostatný právny rámec.

V ustanovení § 15a zákona č. 112/2018 Z. z. sú vymedzené základné definičné kritéria, a to predovšetkým s dôrazom na vymedzenie určujúcich znakov rodinných podnikov a rodinných väzieb. Tieto väzby sú pre rodinný podnik zásadné z pohľadu jeho vnútorného fungovania, ako aj z pohľadu ich možného vplyvu na samotné podnikanie. Hlavným cieľom rodinného podniku je nepochybne podnikanie v zmysle Obchodného zákonníka, avšak, na rozdiel od bežných podnikov, rodinné podniky môžu klásť dôraz aj na kultiváciu rodinných väzieb vo vnútornom prostredí rodinného podniku, posilňovanie rodinných hodnôt a kvality rodinného života, nevynímajúc rozvoj rodinnej hmotnej kultúry a tradície. Rodinný podnik tak neplní len základný cieľ realizácie podnikateľskej činnosti s cieľom tvorby zisku, ale môže mať aj vyšší zámer s cieľom kultivácie a rozvoja rodinného prostredia a tzv. spoločnej rodiny.

V zmysle ustanovenia § 15a zákona č. 112/2018 Z. z. je rodinný podnik upravený spôsobom bez primárneho presahu do priestoru sociálnej ekonomiky a podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky. Rodinný podnik sa však môže stať aktérom sociálnej ekonomiky, subjektom sociálnej ekonomiky, podnikom v širšom priestore sociálnej ekonomiky, či dokonca registrovaným sociálnym podnikom (ak sa tak rozhodne) bez toho, aby sa musel vzdať svojich základných charakteristických znakov rodinného podniku.

Rodinný a sociálny podnik spája skutočnosť, keď oba sledujú vyšší cieľ, pričom na jeho podporu vyčleňujú vybrané percento svojho zisku (sociálny podnik viac ako 50 % zisku a rodinný podnik 12 % zisku po zdanení – ustanovenie § 15f ods. 2 zákona č. 112/2018 Z. z.). Podnikateľská činnosť je v tomto prípade prostriedkom (okrem dosahovania zisku) k dosahovaniu alebo napĺňaniu tohto cieľa.

Právna úprava rodinných podnikov v zákone o SE dáva možnosť rodinným podnikom vymedziť sa spôsobom, keď tieto okrem cieľov podnikateľskej činnosti sledujú i sociálne ciele nasmerované dovnútra rodiny. K sledovaniu týchto cieľov sa zaväzuje zvlášť registrovaný rodinný podnik vo svojej snahe vytvoriť prosperujúcu rodinu, a to nielen ekonomicky, ale i v zmysle kvality rodinných vzťahov a starostlivosti o svojich členov, ich potenciálnej prípravy na vstup do podnikania, či naopak, starostlivosti a podpory v čase kedy z podnikania odchádzajú.¹²⁶

¹²⁶ Ide konkrétne o záväzok zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície (ustanovenie 15d ods. 1 písm. c) druhý bod zákona).

1. LEGÁLNA DEFINÍCIA POJMU RODINNÝ PODNIK - ZNAKY A VYSVETLENIE POJMOV (ustanovenie § 15a zákona)

Zákon č. 112/2018 Z. z. v ustanovení § 15a ods. 1 definuje subjekt – rodinný podnik prostredníctvom definičných znakov, a to ako:

1 A) podnikateľ a v zmysle ustanovenia § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka:

„Podnikateľom podľa Obchodného zákonníka je:

- a) osoba zapísaná v obchodnom registri,
- b) osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia,
- c) osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov,
- d) fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.“

1B) obchodnú spoločnosť, družstvo alebo fyzickú osobu – podnikateľ a.

V zmysle vyššie uvedeného rodinným podnikom nemôže byť subjekt, ktorý nebol primárne zriadený za účelom podnikania (nadácia, občianske združenie) alebo ktorý by vykonával hospodársku činnosť, ktorá nemá charakter podnikania. Je preto nutné konštatovať, že medzi okruh právnych foriem, ktoré môžu byť rodinnými podnikmi v zmysle zákona č. 112/2018 Z. z. patria:

- obchodná spoločnosť, družstvo a fyzická osoba – podnikateľ.

Rodinné podniky nevytvárajú novú samostatnú právnu formu, ale ustanovujú sa definičné znaky rodinného podniku pre subjekty existujúcich právnych foriem. Okrem splnenia podmienok podľa bodov 1A) a 1B) zákon č. 112/2018 Z. z. vyžaduje existenciu rodinných väzieb v rodinnom podniku.

Predmetná požiadavka je inšpirovaná viacerými pohľadmi na úrovni krajín Európskej únie, pričom schválené ustanovenie má najbližšie k českej definícii rodinného podniku tak, ako bola prijatá Usnesením vlády České republiky ze dne 13.05.2019 č. 330 o vymezení rodinného podniku v České republice.

Podstatou rodinných a ekonomických väzieb v rámci rodinných podnikov v zmysle ustanovenia § 15a písm. b) prvého až tretieho bodu zákona č. 112/2018 Z. z. je existencia:

- väčšinového výkonu hlasovacích práv v prospech členov jednej rodiny,
- účasti na vedení spoločnosti prostredníctvom osoby štatutára ako člena rodiny, a
- väčšinového hospodárskeho prospechu členov jednej rodiny.

Ustanovenie § 15a ods. 2 zákona č. 112/2018 Z. z. pre účely preukázania rodinných väzieb určuje osobný rozsah pojmu **spoločná rodina**, a to prostredníctvom vymedzenia okruhu subjektov, ktorý môžu byť členmi spoločnej rodiny.

Členmi spoločnej rodiny podľa ustanovenia § 15a zákona č. 112/2018 Z. z. sú:

- manželia,
- príbuzní v priamom rade,
- súrodenci,
- osoby navzájom príbuzné až do štvrtého stupňa a ich manželia.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že:

- manželmi sú muž a žena, ktorí uzavreli manželstvo podľa zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, prípadne uzatvorili manželstvo podľa právnych predpisov iného štátu, a to až do momentu nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia (rozsudku), na základe ktorého súd manželstvo rozviedol, resp. do zániku manželstva smrťou alebo vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho;
- príbuzným v priamom rade v zmysle ustanovenia § 116 a 117 Občianskeho zákonníka je ascendent a descendent, teda dieťa - rodič - starý rodič - prastarý rodič, do tejto kategórie sa zaraďujú aj príbuzenské vzťahy založené osvojením,
- čo sa týka osôb navzájom príbuzných až do štvrtého stupňa a ich manželov, podľa ustanovenia § 117 zákona Občianskeho zákonníka sa stupeň príbuzenstva dvoch osôb určuje podľa počtu zrodení, ktorými v priamom rade pochádza jedna od druhej a v pobočnom rade obidve od najbližšieho spoločného predka.

2Ba) obchodná spoločnosť a rodinné väzby

Zákon č. 112/2018 Z. z. ustanovuje podmienky, ktoré musí **obchodná spoločnosť** (spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť, verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť) spĺňať na to, aby mohla byť považovaná za rodinný podnik v zmysle tohto zákona.

Ustanovenie § 15a ods. 1 písm. b) prvý bod zákona (1a. až 1c.) upravuje podmienky (alternatívne), podľa ktorých rodinným podnikom je obchodná spoločnosť, v ktorej:

- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a najmenej jeden člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom, alebo členom štatutárneho orgánu,
- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny majú hospodársky prospech z podnikania obchodnej spoločnosti spolu viac ako 50 % zo zisku po zdanení alebo
- jeden člen spoločnej rodiny je jediným spoločníkom alebo jediným akcionárom obchodnej spoločnosti a súčasne je jej štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu a najmenej jeden iný člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom, členom štatutárneho orgánu, prokuristom, alebo členom dozornej rady tejto obchodnej spoločnosti, alebo je v pracovnoprávnom vzťahu s touto obchodnou spoločnosťou.

2Bb) družstvo a rodinné väzby

Zákon č. 112/2018 Z. z. ustanovuje podmienky (alternatívne), ktoré musí **družstvo** spĺňať na to, aby mohlo byť považované za rodinný podnik v zmysle tohto zákona.

Ustanovenie § 15a ods. 1 písm. b) druhý bod zákona (2a. a 2b.) upravuje podmienky, podľa ktorých rodinným podnikom je družstvo v ktorom:

- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a najmenej jeden člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu alebo
- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny majú hospodársky prospech z podnikania družstva spolu viac ako 50 % zo zisku po zdanení.

Spoločne pre 2Ba) a 2Bb):

Problematicku, ktorá osoba je štatutárnym orgánom, ktoré osoby vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a ktoré osoby majú hospodársky prospech z podnikania obchodnej spoločnosti alebo družstva upravuje:

- priamo Obchodný zákonník vo svojich ustanoveniach, a to pri každej jednotlivej forme obchodnej spoločnosti a družstva,
- v rámci zmluvnej voľnosti poskytovanej Obchodným zákonníkom priamo jednotliví aktéri v rámci zakladajúcich dokumentov (zakladateľská listina, spoločenská zmluva, stanovky, atď.).

Pre relevantné preskúmanie splnenia zákonom ustanovených podmienok (t. j. splnenia definičných znakov rodinného podniku) je potrebné analyzovať každý faktický prípad samostatne, pričom splnenie podmienok nie je možné generalizovať.

2Bc) fyzická osoba - podnikateľ a rodinné väzby

Zákon č. 112/2018 Z. z. ustanovuje podmienku, ktorú musí **fyzická osoba - podnikateľ** spĺňať na to, aby mohla byť považovaná za rodinný podnik v zmysle tohto zákona.

Ustanovenie § 15a ods. 1 písm. b) tretí bod upravuje podmienku, podľa ktorej rodinným podnikom je fyzická osoba – podnikateľ, v ktorom

- najmenej jeden člen spoločnej rodiny je v pracovnoprávnom vzťahu s touto fyzickou osobou – podnikateľom.

Podľa ustanovenia § 1 ods. 3 Zákonníka práce: „Závislá práca môže byť vykonávaná výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo výnimočne za podmienok ustanovených v tomto zákone aj v inom pracovnoprávnom vzťahu. Závislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov.“.

V prípade fyzickej osoby – podnikateľa je možné pod pojem pracovnoprávny vzťah, resp. zamestnanie v pracovnoprávnom vzťahu, subsumovať nasledovné situácie:

- zamestnanie v pracovnom pomere a
- zamestnanie v inom pracovnoprávnom vzťahu.

Zamestnanie v pracovnom pomere

V zmysle ustanovenia § 42 ods. 1 ZP sa pracovný pomer zakladá písomnou pracovnou zmluvou medzi zamestnávateľom a zamestnancom. Založenie pracovného pomeru pracovnou zmluvou však nie je výlučným spôsobom založenia pracovného pomeru. Pracovný pomer môže okrem pracovnej zmluvy vzniknúť aj priamo zo zákona podľa ustanovenia § 58 ods. 7 ZP, podľa ktorého, ak je zamestnanec dočasne pridelený v rozpore s ustanovením § 58 ods. 6 prvou vetou alebo druhou vetou ZP, zaniká pracovný pomer medzi zamestnancom a zamestnávateľom alebo agentúrou dočasného zamestnávania a vzniká pracovný pomer na neurčitý čas medzi zamestnancom a užívateľským zamestnávateľom.

Zamestnaním v pracovnom pomere tak vo všeobecnosti môžeme chápať zamestnávanie fyzickej osoby na základe pracovnej zmluvy na neurčitý čas, na určitú dobu, na ustanovený týždenný pracovný čas alebo na kratší týždenný pracovný čas. Neexistenciu písomnej formy pracovnej zmluvy ZP nepostihuje neplatnosťou. Pracovný pomer sa považuje za založený aj na základe ústne uzavretej pracovnej zmluvy, resp. i konkludentne, napr. ak zamestnanec už nastúpil do práce, hoci s ním zamestnávateľ neuzavrel pracovnú zmluvu v písomnej forme.

Zamestnanie v inom pracovnoprávnom vzťahu

Pracovnoprávne vzťahy vznikajúce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru patria popri pracovnom pomere medzi základné pracovnoprávne vzťahy, v rámci ktorých sa vykonáva určitá pracovná činnosť alebo práca za odmenu. V porovnaní s pracovným pomerom nejde o hlavné, ale len o doplnkové, čiže atypické formy participácie na výkone závislej práce.

Platí, že zamestnávateľia môžu len výnimočne na plnenie svojich úloh alebo na zabezpečenie svojich potrieb uzatvárať s fyzickými osobami aj dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Musí pritom ísť o prácu, ktorej výkon v pracovnom pomere by bol pre zamestnávateľa neúčelný alebo nehospodárny. Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru sa teda uzatvárajú v prípadoch, keď ide o činnosť spravidla malého rozsahu alebo o ojedinelé pracovné úkony, ktorých priebežná kontrola a riadenie by predstavovali pre zamestnávateľa neúmernú administratívnu záťaž.

Pod zamestnaním v inom pracovnoprávnom vzťahu tak vo všeobecnosti môžeme chápať zamestnávanie fyzickej osoby prostredníctvom:

- dohody o vykonaní práce (ustanovenie § 226 ZP),
- dohody o pracovnej činnosti (ustanovenie § 228a ZP) alebo
- dohody o brigádnickej práci študentov (ustanovenia § 227 a § 228 ZP).

Nad rámec vyššie uvedeného je nevyhnutné poukázať na skutočnosť, že právne vzťahy, ktoré nie je možné subsumovať pod rozsah pojmu závislá práca, nemôžu byť chápané ako zamestnávanie (napr. aj právne vzťahy podľa Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka).

Medzi takéto právne vzťahy môžeme napr. zaradiť činnosť:

- štatutárnych orgánov obchodných spoločností a iných osôb oprávnených konať za obchodné spoločnosti (konatelia, prokuristi, atď.)
- domových dôverníkov,
- dobrovoľníckej činnosti podľa zákona č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov alebo
- fyzickej osoby – podnikateľa,

ak zdaniteľné mesačné príjmy a mesačné príjmy zo starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, vdovského dôchodku, vdoveckého dôchodku, výsluhového príspevku, výsluhového dôchodku, vdovského výsluhového dôchodku a vdoveckého výsluhového dôchodku fyzickej osoby, nepresiahli v úhrne sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu.

Fikcia splnenia podmienky podľa ustanovenia § 15a ods. 1 písm. b) prvého bodu a druhého bodu

Zákon č. 112/2018 Z. z. v ustanovení § 15a upravuje podmienky, za akých môže do rodinného podniku vstúpiť rozvojový kapitál spôsobom ekvity, a zavádza právnu fikciu, kedy pri zmenených vnútorných podmienkach podnik naďalej spĺňa základné definíčné znaky rodinného podniku. Cieľom takejto úpravy je umožniť okrem vlastného a bankového (prípadne iného dlhového) financovania aj ekvitné financovanie.

Ak fyzická osoba, ktorá nie je členom spoločnej rodiny, alebo právnická osoba:

- majú hospodársky prospech z podnikania obchodnej spoločnosti alebo družstva spolu v rozsahu viac ako 50 % zo zisku po zdanení a

- ak vykonávajú v obchodnej spoločnosti alebo v družstve priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv z dôvodu ochrany svojej investície do obchodnej spoločnosti alebo do družstva na základe investičnej zmluvy uzavretej medzi touto fyzickou osobou, alebo právnickou osobou a obchodnou spoločnosťou alebo družstvom,

podmienka podľa ustanovenia § 15a ods. 1 písm. b) prvého bodu¹²⁷ a druhého bodu¹²⁸ sa počas trvania tejto investície považuje za splnenú, ak

- investičná zmluva obsahuje:
1. určenie dĺžky trvania investície,
 2. predkupné právo na odkúpenie podielu tejto fyzickej osoby alebo právnickej osoby členmi spoločnej rodiny alebo určenie podmienok vykonávania väčšiny hlasovacích práv členmi spoločnej rodiny po uplynutí dĺžky trvania investície podľa prvého bodu a
- počas trvania investície v prípade obchodnej spoločnosti najmenej polovicu počtu spoločníkov alebo členov štatutárneho orgánu tvoria členovia spoločnej rodiny.

Zákon č. 112/2018 Z. z. v ustanovení § 15a ods. 4 až 6 vymedzuje legálno-technické definície pojmov:

- evidovaný rodinný podnik,
- registrovaný rodinný podnik a
- rodinná farma.

Evidovaný rodinný podnikom je taký rodinný podnik, ktorý bol zaradený do evidencie rodinných podnikov.

Registrovaný rodinný podnikom je rodinný podnik, ktorému bol priznaný štatút registrovaného rodinného podniku.

Rodinný podnik, ktorý vykonáva poľnohospodársku činnosť vrátane hospodárskeho chovu rýb alebo produkuje, spracováva a obchoduje s poľnohospodárskymi surovinami a výrobkami, je **rodinnou farmou**.

¹²⁷ Rodinný podnik je obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ, v ktorých, ak ide o obchodnú spoločnosť

- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a najmenej jeden člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu,
- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny majú hospodársky prospech z podnikania obchodnej spoločnosti spolu viac ako 50 % zo zisku po zdanení alebo
- jeden člen spoločnej rodiny je jediným spoločníkom alebo jediným akcionárom obchodnej spoločnosti a súčasne je jej štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu a najmenej jeden iný člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom, členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo členom dozornej rady tejto obchodnej spoločnosti alebo je v pracovnoprávnom vzťahu s touto obchodnou spoločnosťou.

¹²⁸ Rodinný podnik je obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ, v ktorých, ak ide o družstvo:

- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a najmenej jeden člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu alebo
- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny majú hospodársky prospech z podnikania družstva spolu viac ako 50 % zo zisku po zdanení.

2. RADA RODINNÉHO PODNIKU (ustanovenie § 15b zákona)

Definícia a účel rady rodinného podniku

Zákon č. 112/2018 Z. z. v ustanovení § 15b zakotvuje nový inštitút – radu rodinného podniku. Existencia rady rodinného podniku je podmienkou registrácie rodinného podniku ako registrovaného rodinného podniku (ustanovenie § 15d ods. 1 písm. d) zákona č. 112/2018 Z. z.).

Podľa ustanovenia § 15b ods. 1 zákona č. 112/2018 Z. z. rada rodinného podniku je kolektívny orgán rodinného podniku, ktorého vnútornú organizáciu a fungovanie upravuje **štatút rady rodinného podniku**.

Schvaľovanie štatútu rady rodinného podniku

Štatút rady rodinného podniku schvaľuje obchodná spoločnosť (spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti, komplementári a komanditisti komanditnej spoločnosti, valné zhromaždenie spoločnosti s ručením obmedzeným a valné zhromaždenie akciovej spoločnosti, resp. u všetkých subjektov odlišne podľa základného dokumentu), družstvo (členská schôdza) alebo fyzická osoba – podnikateľ.

Kompetencie rady rodinného podniku

Medzi kompetencie rady rodinného podniku patrí (t. j. rada rodinného podniku prerokúva):

- dlhodobé strategické smerovanie rodinného podniku,
- rodinnú politiku zameranú na rodinný podnik a súlad cieľov rodinného podniku a cieľov rodiny,
- vzťahy medzi rodinou a rodinným podnikom, práva a povinnosti členov spoločnej rodiny vo vzťahu k rodinnému podniku, potreby a požiadavky členov spoločnej rodiny,
- podmienky prijímania členov spoločnej rodiny do rodinného podniku alebo odchodu členov spoločnej rodiny z rodinného podniku,
- nástupníctvo a prípravu budúcej generácie na prevzatie rodinného podniku, generačnú výmenu štatutárneho orgánu alebo členov štatutárneho orgánu a odovzdanie vlastníctva alebo hlasovacích práv,
- informácie týkajúce sa rodinného podniku, ktoré poskytuje členom rady rodinného podniku.

Zákon č. 112/2018 Z. z. vymenúva vyššie uvedené kompetencie demonštratívne, t. j. neuvádza uzatvorený počet kompetencií rady rodinného podniku, a tak je vecou štatútu rady rodinného podniku (a schvaľovacieho procesu v rámci daného subjektu), aký rozsah kompetencií bude rade rodinného podniku určený.

Počet členov rady rodinného podniku

Rada rodinného podniku má najmenej troch členov. Väčšinu členov rady rodinného podniku tvoria členovia spoločnej rodiny. V prípade, ak má rada rodinného podniku zákonom určený minimálny počet členov (3), musia byť minimálne 2 členovia rady rodinného podniku členmi spoločnej rodiny. V prípade párneho počtu členov rady rodinného podniku musí byť počet členov rady rodinného podniku patriacich do spoločnej rodiny určený vzorcom (počet členov rady rodinného podniku / 2 + 1 člen patriaci do spoločnej rodiny).

Medzi členov spoločnej rodiny patria manželia, príbuzní v priamom rade, súrodenci a osoby navzájom príbuzné až do štvrtého stupňa a ich manželia (viď výklad vyššie).

Uznášaniaschopnosť a rozhodovanie rady rodinného podniku

Rada rodinného podniku je schopná uznášať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov rady rodinného podniku a viac ako 50 % prítomných členov rady rodinného podniku tvoria členovia spoločnej rodiny.

Rada rodinného podniku prijíma rozhodnutia nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných členov rady rodinného podniku. Každý člen rady rodinného podniku má jeden hlas. Je kompetenciou subjektu, aby v rámci schváleného štatútu rady rodinného podniku určil, kedy je potrebné na prijatie rozhodnutia vyšší počet hlasov členov rady rodinného podniku.

Rada rodinného podniku zasadá najmenej raz za kalendárny rok. Zo zasadnutia rady rodinného podniku sa vyhotovuje zápisnica, ktorú rodinný podnik na požiadanie poskytne Ministerstvu práce.

Zriadením rady rodinného podniku nie je dotknutá pôsobnosť štatutárneho orgánu, dozornej rady a valného zhromaždenia obchodnej spoločnosti alebo práva a povinnosti spoločníkov, ak obchodná spoločnosť nemá orgány správy a riadenia, nie je dotknutá pôsobnosť predstavenstva, členskej schôdze a kontrolnej komisie družstva a nie sú dotknuté práva a povinnosti fyzickej osoby – podnikateľa podľa osobitných predpisov.

3. EVIDOVANÝ RODINNÝ PODNIK (ustanovenie § 15c zákona)

Novela zákona zaviedla evidenciu rodinných podnikov pre tie podnikateľské subjekty, ktoré spĺňajú základné definičné znaky.

Evidenciu rodinných podnikov vykonáva Ministerstvo práce. Žiadosť sa podáva formulári označenom ako „Žiadosť o zaradenie do evidencie rodinných podnikov“, ktorý je zverejnený na webovom sídle Ministerstva práce a musí byť doplnený požadovanými prílohami:

1. dokladmi preukazujúcimi splnenie zákonných definičných znakov rodinného podniku podľa ustanovenia § 15a ods. 1 písm. b) zákona;
2. základným dokumentom, ak ide o žiadateľa, ktorý má sídlo, ak ide o právnickú osobu, alebo miesto podnikania, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa, na území iného členského štátu;
3. štatútom rady rodinného podniku, ak žiadateľ má zriadenú radu rodinného podniku;
4. informáciou, či základný dokument žiadateľa obsahuje aj záväzok zosúladovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície,
5. dokladmi preukazujúcimi splnenie zákonných definičných znakov rodinnej farmy podľa ustanovenia § 15a ods. 6 zákona.

Ministerstvo práce zaradí do evidencie rodinný podnik odo dňa podania úplnej žiadosti. **Evidovaným rodinným podnikom je taký rodinný podnik, ktorý bol zaevidovaný do evidencie rodinných podnikov.** Následne, po zaradení do evidencie rodinných podnikov, je rodinný podnik oprávnený používať v písomnom styku označenie „rodinný podnik“, prípadne skratku „r. p.“. Evidovaný rodinný podnik, taktiež môže podať návrh na zápis označenia „rodinný podnik“ do obchodného registra.

Ministerstvo práce vyradí rodinný podnik z evidencie rodinných podnikov odo dňa, keď prestal spĺňať zákonné definičné znaky podľa ustanovenia § 15a ods. 1 zákona.

4. PODMIENKY PRIZNANIA ŠTATÚTU REGISTROVANÉHO RODINNÉHO PODNIKU (ustanovenie § 15d zákona)

Všetci žiadatelia o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku musia spĺňať nasledujúce podmienky:

A. Všeobecné podmienky (rodinný podnik) v zmysle ustanovenia § 15a zákona

Za rodinné podniky môžeme v zmysle zákona považovať subjekty, ktoré

- sú obchodnou spoločnosťou, družstvom alebo fyzickou osobou – podnikateľom;
- sú podnikateľmi, za podnikateľa sa v zmysle ustanovenia § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka považuje:
 - osoba zapísaná v obchodnom registri,
 - osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia,
 - osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov¹²⁹,
 - fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu;
- ak ide o:

obchodnú spoločnosť

- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a najmenej jeden člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu,
- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny majú hospodársky prospech z podnikania obchodnej spoločnosti spolu viac ako 50 % zo zisku po zdanení alebo
- jeden člen spoločnej rodiny je jediným spoločníkom alebo jediným akcionárom obchodnej spoločnosti a súčasne je jej štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu a najmenej jeden iný člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom, členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo členom dozornej rady tejto obchodnej spoločnosti, alebo je v pracovnoprávnom vzťahu s touto obchodnou spoločnosťou.

družstvo

- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny vykonávajú priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv a najmenej jeden člen spoločnej rodiny je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu alebo
- najmenej dvaja členovia spoločnej rodiny majú hospodársky prospech z podnikania družstva, spolu viac ako 50 % zo zisku po zdanení.

fyzickú osobu - podnikateľa

- najmenej jeden člen spoločnej rodiny je v pracovnoprávnom vzťahu s touto fyzickou osobou – podnikateľom.

¹²⁹ Do tejto skupiny subjektov patrí napr. výkon tzv. slobodných povolání a ostatných enumerovaných činností.

B. Vykonávanie hospodárskej činnosti

Pre potreby vysvetlenia pojmu „vykonávanie hospodárskej činnosti“ v kontexte ustanovenia § 15d ods. 1 písm. b) zákona vychádzame z definície hospodárskej činnosti, ktorá je uvedená v ustanovení § 5 ods. 2 zákona o štátnej pomoci.

V zmysle ustanovenia § 5 ods. 2 druhej vety zákona o štátnej pomoci „sa hospodárskou činnosťou rozumie každá činnosť, ktorá spočíva v ponuke tovaru alebo služieb alebo v ponuke tovaru a služieb na trhu.“

C. Formálne podmienky (stanovy, zakladateľská listina, zakladateľská zmluva, spoločenská zmluva a ďalšie dokumenty)

Ďalšou podmienkou pre získanie štatútu registrovaného rodinného podniku je, aby základný dokument žiadateľa o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku obsahoval náležitosti podľa ustanovenia § 15d ods. 1 písm. c) zákona. Tento základný dokument môže mať rôznu podobu, a to v závislosti od právnej formy subjektu, ktorý žiada o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku.

V prípade družstva a akciovej spoločnosti sú týmto základným dokumentom stanovy. Ak ide o verejnú obchodnú spoločnosť, komanditnú spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným, základným dokumentom je spoločenská zmluva alebo zakladateľská listina.

Základným dokumentom jednoduchej spoločnosti na akcie je zakladateľská zmluva, zakladateľská listina alebo stanovy. V prípade fyzickej osoby – podnikateľa je základným dokumentom čestné vyhlásenie a v prípade žiadateľa, ktorý má sídlo alebo miesto podnikania na území iného členského štátu, je základným dokumentom zakladajúci dokument alebo čestné vyhlásenie, ktoré obsahuje náležitosti podľa ustanovenia § 15d ods. 1 písm. c) zákona, ak nemá zakladajúci dokument.

Okrem všeobecných, obligatórnych náležitostí, ktoré upravujú príslušné právne predpisy, musí základný dokument žiadateľa pre potreby zákona obsahovať aj:

1. určenie percentuálnej časti zisku po zdanení, ktorú sa žiadateľ zaväzuje použiť podľa ustanovenia § 15f ods. 2 zákona

Žiadateľ určí konkrétne percento (najmenej 12 %) zisku po zdanení, ktoré použije na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúladovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície.

Príklad opisu určenia percentuálnej časti zisku po zdanení v základnom dokumente:

Rodinný podnik sa zaväzuje použiť XY %¹³⁰ zo svojho zisku na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúladovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb,

¹³⁰ Žiadateľ zvolí konkrétne percento (najmenej 12%) zisku po zdanení, ktoré použije na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúladovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície. Určenú časť zisku môže podnik použiť najmä na vzdelávanie členov spoločnej rodiny, dôchodkové zabezpečenie členov spoločnej rodiny, rekreačné pobyty členov spoločnej rodiny a zamestnancov registrovaného rodinného podniku, zdravotnú starostlivosť o členov spoločnej rodiny a zamestnancov registrovaného rodinného podniku, sociálnu pomoc a starostlivosť o členov spoločnej rodiny.

k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície.

2. záväzok zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície

Príklad opisu určenia záväzku zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov v základnom dokumente:

Spoločnosť sa zaväzuje zosúladiť riadiace, obchodné, vlastnícke a rodinné vzťahy spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 112/2018 Z. z..

D. Podmienka zriadenia rady rodinného podniku

Spoločnosť, ktorá chce získať štatút registrovaného rodinného podniku musí mať zriadenú radu rodinného podniku v zmysle ustanovenia § 15b zákona. Nakoľko ide o orgán rodinného podniku, je vhodné uvedenú skutočnosť (zriadenie rady rodinného podniku) uviesť v základnom dokumente subjektu, ktorý žiada o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku.

Príklad opisu určenia záväzku zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov v základnom dokumente:

1. Rada rodinného podniku je kolektívny orgán rodinného podniku.
2. Rada rodinného podniku má troch¹³¹ členov. Väčšinu členov rady rodinného podniku tvoria členovia spoločnej rodiny.
3. Rada rodinného podniku prerokúva najmä
 - dlhodobé strategické smerovanie rodinného podniku,
 - rodinnú politiku zameranú na rodinný podnik a súlad cieľov rodinného podniku a cieľov rodiny,
 - vzťahy medzi rodinou a rodinným podnikom, práva a povinnosti členov spoločnej rodiny vo vzťahu k rodinnému podniku, potreby a požiadavky členov spoločnej rodiny,
 - podmienky prijímania členov spoločnej rodiny do rodinného podniku alebo odchodu členov spoločnej rodiny z rodinného podniku,
 - nástupníctvo a prípravu budúcej generácie na prevzatie rodinného podniku, generačnú výmenu štatutárneho orgánu alebo členov štatutárneho orgánu a odovzdanie vlastníctva alebo hlasovacích práv,
 - informácie týkajúce sa rodinného podniku, ktoré poskytuje členom rady rodinného podniku.
4. Vnútornú organizáciu rady rodinného podniku a jeho fungovanie si Spoločnosť upraví v štatúte rady rodinného podniku.

¹³¹ Subjekt sa môže rozhodnúť, že rada rodinného podniku bude mať viac ako 3 členov. Počet členov však musí byť minimálne 3. Z praktického hľadiska je vhodné zvoliť si nepárny počet členov.

E. Podmienka sídla (miesta podnikania)

Žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku, ktorý je právnickou osobou, musí mať sídlo a v prípade ak ide o fyzickú osobu, miesto podnikania:

- na území Slovenskej republiky alebo,
- iného členského štátu.

F. Podmienka neporušenia zákazu nelegálneho zamestnávania

Ďalšou z podmienok pre priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku je podmienka, že žiadateľovi nebola uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania v období troch rokov pred podaním žiadosti o registráciu.

G. Podmienka týkajúca sa konkurzu, reštrukturalizácie a likvidácie

Štatút registrovaného rodinného podniku je možné priznať žiadateľovi, ktorý nemá na svoj majetok vyhlásený konkurz, nebolo proti nemu zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo na jeho majetok nebol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, nie je v reštrukturalizácii, a rovnako nie je ani v likvidácii.

H. Podmienka – žiadateľ nemal zrušený štatút registrovaného rodinného podniku v období posledných troch rokov a nebolo u neho právoplatné rozhodnuté o nepriznaní štatútu registrovaného rodinného podniku

Poslednou podmienkou je tá, že žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku nemal zrušený štatút v období troch rokov pred podaním žiadosti o registráciu, a rovnako, že u neho nebolo právoplatne rozhodnuté o nepriznaní štatútu registrovaného rodinného podniku v období šiestich mesiacov pred podaním žiadosti o registráciu.

Overovanie splnenia podmienok zo strany Ministerstva práce

V prípade žiadateľa o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku, ktorý má sídlo na území Slovenskej republiky (právnická osoba) alebo miesto podnikania na území Slovenskej republiky (fyzická osoba) zisťuje Ministerstvo práce splnenie podmienok:

- existencie základného dokumentu v zmysle ustanovenia § 15d ods. 1 písm. c) zákona,
- existencie sídla, ak ide o právnickú osobu alebo miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa, na území Slovenskej republiky alebo iného členského štátu v zmysle ustanovenia § 15 d ods. 1 písm. e) zákona a
- že žiadateľ nemá na majetok vyhlásený konkurz, proti nemu nebolo zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo nebol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, nie je v reštrukturalizácii a nie je v likvidácii v zmysle ustanovenia § 15d ods. 1 písm. g) zákona **z úradnej povinnosti.**

Vyššie uvedené neplatí, ak ide o fyzickú osobu - podnikateľa. V tomto prípade musí žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku, ktorý je fyzickou osobou – podnikateľom, predložiť Ministerstvu práce základný dokument v zmysle ustanovenia § 15 ods. 1 písm. c) zákona v podobe, v ktorej uvedený dokument môže Ministerstvo práce fyzicky posúdiť.

Rovnako sa vyššie uvedené nevzťahuje na žiadateľa, ktorý má sídlo alebo miesto podnikania mimo územia Slovenskej republiky. V tomto prípade je žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku povinný deklarovať splnenie podmienok v zmysle ustanovenia § 15d ods. 1 písm. c), e) a g) zákona preložením dokumentov vo fyzickej, resp. elektronickej podobe.

Ministerstvo práce zisťuje splnenie podmienok

- neuloženia pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania v období troch rokov pred podaním žiadosti o registráciu v zmysle ustanovenia § 15d ods. 1 písm. f) zákona¹³², a
- že žiadateľ nemal zrušený štatút registrovaného rodinného podniku v období troch rokov pred podaním žiadosti o registráciu a nebolo u neho právoplatne rozhodnuté o nepriznaní štatútu registrovaného rodinného podniku v období šiestich mesiacoch pred podaním žiadosti o registráciu v zmysle ustanovenia § 15d ods. 1 písm. h) zákona **u všetkých žiadateľov z úradnej povinnosti.**

5. KONANIE O PRIZNANIE ŠTATÚTU REGISTROVANÉHO RODINNÉHO PODNIKU (ustanovenie § 15e zákona)

Konanie o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku sa začína podaním žiadosti. Žiadosť o registráciu sa podáva prostredníctvom formulára, ktorého vzor určí Ministerstvo práce.

Prílohou k žiadosti žiadateľa so sídlom alebo miestom podnikania v Slovenskej republike sú:

1. doklady preukazujúce splnenie podmienok podľa ustanovenia § 15a ods. 1 písm. b) zákona č. 112/2018 Z. z. Uvedené neplatí, ak žiadateľom o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku je evidovaný rodinný podnik a odo dňa zaradenia do evidencie rodinných podnikov nedošlo k zmene skutočností podľa ustanovenia § 15a ods. 1 písm. b) zákona č. 112/2018 Z. z.;
2. doklady, ktoré preukazujú vykonávanie hospodárskej činnosti žiadateľa;
3. základný dokument (čestné vyhlásenie), ak ide o žiadateľa, ktorý je fyzickou osobou – podnikateľom, ktorý má miesto podnikania na území Slovenskej republiky. Základný dokument musí obsahovať náležitosti v zmysle ustanovenia § 15d ods. 1 písm. c) zákona č. 112/2018 Z. z.;
5. štatút rady rodinného podniku. To neplatí, ak žiadateľom je evidovaný rodinný podnik, ktorý predložil štatút rady rodinného podniku k žiadosti o evidenciu a odo dňa zaradenia do evidencie rodinných podnikov nedošlo k jeho zmene.;
6. doklady preukazujúce splnenie podmienky podľa ustanovenia § 15a ods. 6 zákona č. 112/2018 Z. z., ak ide o žiadateľa, ktorý žiada aj o zápis údaj, že je rodinnou farmou. To neplatí, ak žiadateľom je evidovaný rodinný podnik, ktorý má zapísaný údaj, že je rodinnou farmou a odo dňa zápisu tohto údaj v evidencii rodinných podnikov nedošlo k zmene skutočností rozhodujúcich pre zápis tohto údaj.;
7. investičná zmluva v prípade, ak fyzická osoba, ktorá nie je členom spoločnej rodiny, alebo právnická osoba majú hospodársky prospech z podnikania obchodnej spoločnosti alebo družstva spolu v rozsahu viac ako 50 % zo zisku po zdanení a ak vykonávajú v obchodnej spoločnosti alebo v družstve priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv z dôvodu ochrany svojej investície do obchodnej spoločnosti alebo do družstva v zmysle ustanovenia § 15a ods. 3 zákona č. 112/2018 Z. z.

¹³² Národný inšpektorát práce je povinný do piatich pracovných dní odo dňa doručenia žiadosti poskytnúť Ministerstvu práce elektronicky z informačného systému informácie týkajúce sa splnenia podmienky podľa ustanovenia § 15d ods. 1 písm. f) zákona.

Prílohou k žiadosti žiadateľa so sídlom alebo miestom podnikania mimo územia Slovenskej republiky sú:

1. doklady preukazujúce splnenie podmienok podľa ustanovenia § 15a ods. 1 písm. b) zákona č. 112/2018 Z. z. Uvedené neplatí, ak žiadateľom o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku je evidovaný rodinný podnik a odo dňa zaradenia do evidencie rodinných podnikov nedošlo k zmene skutočností podľa ustanovenia § 15a ods. 1 písm. b) zákona č. 112/2018 Z. z.;
2. doklady, ktoré preukazujú vykonávanie hospodárskej činnosti žiadateľa;
3. základný dokument (originál alebo overená kópia dokladu potvrdzujúceho právnu subjektivitu, zriaďovateľský dokument). Základný dokument musí obsahovať náležitosti v zmysle ustanovenia § 15d ods. 1 písm. c) zákona č. 112/2018 Z. z.;
4. štatút rady rodinného podniku. To neplatí, ak žiadateľom je evidovaný rodinný podnik, ktorý predložil štatút rady rodinného podniku k žiadosti o evidenciu a odo dňa zaradenia do evidencie rodinných podnikov nedošlo k jeho zmene.;
5. doklad o tom, že spĺňa podmienky podľa ustanovenia § 15a ods. 1 písm. a) zákona č. 112/2018 Z. z.;
6. doklad o zriadení sídla, ak ide o právnickú osobu alebo miesta podnikania, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa, na území iného členského štátu;
7. doklad o tom, že nemá na majetok vyhlásený konkurz, proti nemu nebolo zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo nebol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, nie je v reštrukturalizácii a nie je v likvidácii. V prípade, ak iný členský štát doklad potrebný na preukázanie splnenia podmienky podľa ustanovenia § 15d ods. 1 písm. g) zákona č. 112/2018 Z. z. nevydáva, je ho možné nahradiť čestným vyhlásením.;
8. doklady, preukazujúce splnenie podmienky podľa ustanovenia § 15a ods. 6 zákona č. 112/2018 Z. z., ak ide o žiadateľa, ktorý žiada aj o zápis údaj, že je rodinnou farmou. To neplatí, ak žiadateľom je evidovaný rodinný podnik, ktorý má zapísaný údaj, že je rodinnou farmou a odo dňa zápisu tohto údaj v evidencii rodinných podnikov nedošlo k zmene skutočností rozhodujúcich pre zápis tohto údaj.;
9. investičná zmluva v prípade, ak fyzická osoba, ktorá nie je členom spoločnej rodiny, alebo právnická osoba majú hospodársky prospech z podnikania obchodnej spoločnosti, alebo družstva spolu v rozsahu viac ako 50 % zo zisku po zdanení a ak vykonávajú v obchodnej spoločnosti alebo v družstve priamo alebo nepriamo väčšinu hlasovacích práv z dôvodu ochrany svojej investície do obchodnej spoločnosti alebo do družstva v zmysle ustanovenia § 15a ods. 3 zákona č. 112/2018 Z. z.

6. PRIZNANIE ŠTATÚTU REGISTROVANÉHO RODINNÉHO PODNIKU

Ministerstvo práce v konaní o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku rozhoduje na základe overenia splnenia podmienok, ktoré sú uvedené v ustanovení § 15d ods. 1 zákona, a rovnako aj na základe posúdenia dokumentov, ktoré žiadateľ o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku predloží Ministerstvu práce.

V prípade, ak žiadateľ spĺňa všetky podmienky pre priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku, Ministerstvo práce mu prizná štatút registrovaného rodinného podniku, pričom rozhodnutie

o priznaní štatútu registrovaného rodinného podniku sa nevyhotovuje, táto skutočnosť sa len vyznačí v príslušnom spise.

Ministerstvo práce po priznaní štatútu registrovaného rodinného podniku, ktorý je priznaný bez časového obmedzenia, doručí registrovanému rodinnému podniku osvedčenie o priznaní štatútu registrovaného rodinného podniku.

V prípade, ak Ministerstvo práce v rámci konania zistí, že podmienky pre priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku nie sú splnené, vydá rozhodnutie o nepriznaní štatútu registrovaného rodinného podniku.

Ministerstvo práce môže na základe písomnej žiadosti registrovaného rodinného podniku vydať duplikát osvedčenia o priznaní štatútu registrovaného rodinného podniku pri jeho strate, odcudzení alebo znehodnotení alebo pri zmene obchodného mena, adresy sídla alebo miesta podnikania registrovaného rodinného podniku.

6.1. Nový podnik

V rámci povinnosti spĺňať podmienky počas celej doby trvania platnosti štatútu registrovaného rodinného podniku zákon ponúka výnimku:

Ak je žiadateľom **nový podnik**, Ministerstvo práce mu prizná štatút registrovaného rodinného podniku aj bez splnenia podmienky zriadenia rady rodinného podniku podľa ustanovenia § 15d ods. 1 písm. d) zákona. Registrovaný rodinný podnik (nový podnik), ktorému bol priznaný štatút registrovaného rodinného podniku, je povinný zriadiť radu rodinného podniku podľa ustanovenia § 15b zákona a jej existenciu preukázať Ministerstvu práce do troch mesiacov odo dňa priznania štatútu registrovaného rodinného podniku. Od zriadenia rady rodinného podniku podľa ustanovenia § 15b zákona je registrovaný rodinný podnik povinný mať ju zriadenú počas trvania platnosti štatútu registrovaného rodinného podniku.

7. POVINNOSTI REGISTROVANÉHO RODINNÉHO PODNIKU (ustanovenie § 15f zákona)

Ustanovenie § 15f zákona o SE s účinnosťou od 1. júla 2023 upravuje pre registrované rodinné podniky celý rad povinností, ktoré zákonodarcia chronologicky rozčlenil do šiestich na seba nadväzujúcich odsekov. Ide o povinnosti, ktoré súvisia so samotným splnením podmienok pre priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku, ako aj účtovné či oznamovacie povinnosti registrovaného rodinného podniku voči Ministerstvu práce. Zákon o SE neopomína ani povinnosť označenia registrovaného rodinného podniku v písomnom styku, resp. povinnosť zapísať toto označenie do obchodného registra.

7.1. Povinnosť spĺňať podmienky pre priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku počas celej doby trvania platnosti štatútu registrovaného rodinného podniku

Prvou a základnou povinnosťou registrovaného rodinného podniku je povinnosť, aby registrovaný rodinný podnik počas trvania platnosti štatútu registrovaného rodinného podniku spĺňal podmienky priznania štatútu registrovaného rodinného podniku, t. j., že registrovaný rodinný podnik:

- a) naplňa požiadavky legálnej definície rodinného podniku;
- b) vykonáva hospodársku činnosť;

- c) má základný dokument, ktorý obsahuje určenie percentuálnej časti zisku po zdanení, ktorú sa žiadateľ zaväzuje použiť na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov, v súlade so záväzkom zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície, ako aj predmetný záväzok;
- d) má zriadenú radu rodinného podniku;
- e) má sídlo, resp. miesto podnikania na území Slovenskej republiky alebo iného členského štátu;
- f) nebola mu uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania v období troch rokov pred podaním žiadosti o registráciu;
- g) nemá na majetok vyhlásený konkurz, proti nemu nebolo zastavené konkurzné konanie pre nedostatok majetku alebo nebol zrušený konkurz pre nedostatok majetku, nie je v reštrukturalizácii a nie je v likvidácii;
- h) nemal zrušený štatút registrovaného rodinného podniku v období troch rokov pred podaním žiadosti o registráciu a nebolo u neho právoplatne rozhodnuté o nepriznaní štatútu registrovaného rodinného podniku v období šiestich mesiacoch pred podaním žiadosti o registráciu.

Jedinú výnimku z tohto zákonného ustanovenia predstavuje absencia povinnosti mať zriadenú radu rodinného podniku počas troch mesiacov odo dňa priznania štatútu registrovaného rodinného podniku žiadateľovi, ktorý je novým podnikom.

Novým podnikom na účely zákona o SE je právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá ku dňu podania

a) žiadosti o priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku existuje najdlhšie jeden rok alebo ktorá v období jedného roka pred podaním žiadosti o štatút nevykonávala hospodársku činnosť viac ako dva po sebe nasledujúce mesiace,

b) žiadosti o priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku existuje najdlhšie jeden rok.

7.2. Povinnosť registrovaného rodinného podniku použiť najmenej 12 % zisku po zdanení na posilnenie svojich vnútorných a vonkajších vzťahov

Registrovaný rodinný podnik je povinný najmenej 12 % zo zisku po zdanení (t. j. čistý zisk) použiť na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície, vyjadreným v základnom dokumente, a to najmä na:

- a) vzdelávanie členov spoločnej rodiny,
- b) dôchodkové zabezpečenie členov spoločnej rodiny,
- c) rekreačné pobyty členov spoločnej rodiny a zamestnancov registrovaného rodinného podniku,
- d) zdravotnú starostlivosť o členov spoločnej rodiny a zamestnancov registrovaného rodinného podniku,

e) sociálnu pomoc a starostlivosť o členov spoločnej rodiny.

Príklad: *Dôchodkovým zabezpečením sa rozumie príspevok nad rámec zákonných povinností, t. j. príspevok na dobrovoľné dôchodkové poistenie, dobrovoľný príspevok na starobné dôchodkové sporenie a príspevok na doplnkové dôchodkové sporenie členov spoločnej rodiny, nad rámec existujúcich zákonných povinností registrovaného rodinného podniku.*

V tejto súvislosti je nutné upozorniť na skutočnosť, že vyššie uvedený výpočet oblastí, v ktorých môže registrovaný rodinný podnik použiť zisk je demonštratívny, to znamená, že výpočet týchto oblastí v zákone o SE nie je konečný. Registrovaný rodinný podnik môže použiť zisk na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície aj v iných oblastiach, ak odôvodnenie cieľa vyjadreného v základnom dokumente sleduje kultiváciu rodinných väzieb vo vnútornom prostredí rodinného podniku s dôrazom na posilňovanie rodinných hodnôt a kvality rodinného života nevynímajúc rozvoj rodinnej hmotnej kultúry a tradície.

Spĺnenie tejto povinnosti registrovaným rodinným podnikom zákonodarca časovo ohraničil obdobím do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia.

Zákon o SE zároveň za použitie zisku považuje, ak sa zisk po zdanení uplatní:

1. na doplnenie osobitného fondu vytvoreného na účel jeho budúceho použitia na posilnenie vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov registrovaného rodinného podniku v súlade so záväzkom zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície vyjadreným v základnom dokumente, pričom k ich použitiu musí dôjsť najneskôr do piatich rokov odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia; v prípade obstarania odpisovaného majetku musí dôjsť k začatiu použitia najneskôr do piatich rokov odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia, alebo
2. na krytie účtovnej straty do výšky daňovej straty, ak na krytie tejto účtovnej straty už bol použitý celý rezervný fond alebo nedeliteľný fond, celý nerozdelený zisk z minulých období a celý zisk po zdanení, ktorý nepodlieha použitiu zákonom o SE predvídaným spôsobom, ako napr. vyššie uvedené vzdelávanie členov spoločnej rodiny, dôchodkové zabezpečenie členov spoločnej rodiny, rekreačné pobyty členov spoločnej rodiny, a pod.

7.3. Povinnosť registrovaného rodinného podniku v oblasti vedenia účtovníctva

Z hľadiska účtovných povinností zákon o SE v prvom rade ukladá registrovanému rodinnému podniku povinnosť vo svojom účtovníctve osobitne sledovať použitie najmenej 12 % zo zisku po zdanení na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúlad'ovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície vyjadreným v základnom dokumente, a to prostredníctvom tvorby analytických účtov. Ak registrovaný rodinný podnik nevie zabezpečiť

preukázanie použitia zisku prostredníctvom tvorby analytických účtov, registrovaný rodinný podnik je povinný viesť analytickú evidenciu alebo ďalšie pomocné evidencie.

Postup pri preukazovaní použitia najmenej 12 % zisku po zdanení je teda nasledovný:

1. tvorba analytických účtov

2. vedenie analytickej evidencie

3. použitie ďalších pomocných evidencií

V druhom rade je registrovaný rodinný podnik na účely preukázania splnenia podmienky použitia najmenej 12 % zo zisku po zdanení na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúladovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície vyjadreným v základnom dokumente, povinný uložiť riadnu účtovnú závierku za príslušné účtovné obdobie vrátane prílohy k účtovnej závierke, ktorá obsahuje presný popis účelu použitia zisku po zdanení, a to v lehote do siedmich mesiacov od skončenia účtovného obdobia, za ktoré sa účtovná závierka zostavuje, do registra účtovných závierok.

7.4. Oznamovacia povinnosť registrovaného rodinného podniku

Nie menej významnou povinnosťou je povinnosť registrovaného rodinného podniku do desiatich dní odo dňa, keď ku zmene došlo, oznámiť Ministerstvu práce:

- každú zmenu skutočností rozhodujúcich pre posúdenie spĺňania podmienok pre priznanie štatútu registrovaného rodinného podniku a
- zmenu údajov v rozsahu:
 - adresa prevádzkarne, ak je zriadená, vrátane okresu a samosprávneho kraja,
 - percentuálna časť zisku po zdanení, ktorú sa registrovaný rodinný podnik zaväzuje použiť na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúladovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície vyjadreným v základnom dokumente,
 - meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia a rodné číslo alebo iný identifikátor, ak rodné číslo nebolo pridelené, fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, s uvedením spôsobu, akým táto fyzická osoba koná v mene registrovaného rodinného podniku, a s uvedením dňa vzniku funkcie a po jej skončení dňa skončenia funkcie,
 - číslo osvedčenia o priznaní štatútu registrovaného rodinného podniku.

7.5. Povinnosť registrovaného rodinného podniku používať označenie „registrovaný rodinný podnik“ alebo „r. r. p.“

Rovnako, ako v prípade registrovaného sociálneho podniku, aj v prípade registrovaného rodinného podniku (s určitými drobnými odchýlkami) zákon o SE ukladá registrovanému rodinnému podniku povinnosť v písomnom styku uvádzať:

- označenie „registrovaný rodinný podnik“ alebo
- skratku „r. r. p.“.

Konkrétny výber ponecháva zákon o SE na vôli registrovaného rodinného podniku. Označenie „registrovaný rodinný podnik“ sa zapisuje do obchodného registra a registrovaný rodinný podnik je povinný podať návrh na zápis označenia registrovaného rodinného podniku do troch mesiacov odo dňa priznania štatútu registrovaného rodinného podniku.

8. EVIDENCIA RODINNÝCH PODNIKOV

V zmysle zákona o SE môže byť rodinný podnik zaradený do evidencie rodinných podnikov. Ak táto skutočnosť nastane, t. j. rodinný podnik je zaradený do evidencie rodinných podnikov, stáva sa evidovaným rodinným podnikom. Evidencia rodinných podnikov je verejný zoznam údajov o evidovaných rodinných podnikoch. Do evidencie rodinných podnikov sa zapisujú aj údaje o registrovanom rodinnom podniku. Do evidencie rodinných podnikov sa zapisujú:

- obchodné meno,
- adresa sídla vrátane okresu a samosprávneho kraja, ak ide o právnickú osobu, alebo meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo alebo iný identifikátor, ak rodné číslo nebolo pridelené a miesto podnikania vrátane okresu a samosprávneho kraja, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa,
- adresa prevádzkarne, ak je zriadená, vrátane okresu a samosprávneho kraja,
- identifikačné číslo organizácie,
- právna forma,
- predmet podnikania alebo činnosti,
- údaj o tom, či ide o rodinnú farmu,
- údaj o tom, či ide o registrovaný rodinný podnik,
- telefónne číslo, adresa elektronickej pošty a adresa webového sídla, ak je zriadené,
- dátum zaradenia do evidencie rodinných podnikov a dátum vyradenia z evidencie rodinných podnikov.

Všetky z vyššie uvedených údajov z evidencie rodinných podnikov sa zverejňujú na webovom sídle Ministerstva práce, okrem dátumu narodenia a rodného čísla, resp. iného identifikátora, ak rodné číslo nebolo pridelené.

Do evidencie rodinných podnikov sa bez zbytočného odkladu zapíše aj zmena a doplnenie zapisovaných údajov. Evidencia sa vedie prevažne pre štatistické účely. Ministerstvo práce vykoná zmenu a doplnenie zapisovaných údajov z úradnej povinnosti, ak ide o údaje zapísané v registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci.

9. REGISTER RODINNÝCH PODNIKOV

V zmysle zákona o SE rodinný podnik, ktorému bol priznaný štatút registrovaného rodinného podniku je registrovaným rodinným podnikom. Ak táto skutočnosť nastane, t. j. rodinnému podniku bol priznaný štatút registrovaného rodinného podniku, stáva sa registrovaným rodinným podnikom. Register rodinných podnikov je verejný zoznam údajov o registrovaných rodinných podnikoch. Do registra rodinných podnikov sa zapisujú nasledovné údaje:

- obchodné meno,
- adresa sídla vrátane okresu a samosprávneho kraja, ak ide o právnickú osobu, alebo meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo alebo iný identifikátor, ak rodné číslo nebolo pridelené a miesto podnikania vrátane okresu a samosprávneho kraja, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa,
- adresa prevádzkarne, ak je zriadená, vrátane okresu a samosprávneho kraja,
- identifikačné číslo organizácie,
- právna forma,
- predmet podnikania alebo činnosti a prevažujúca podnikateľská činnosť,
- údaj o tom, či ide o rodinnú farmu,
- percentuálna časť zisku po zdanení, ktorú sa registrovaný rodinný podnik zaväzuje použiť podľa ustanovenia § 15f ods. 2 zákona,
- meno, priezvisko, bydlisko, dátum narodenia a rodné číslo alebo iný identifikátor, ak rodné číslo nebolo pridelené, fyzickej osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, s uvedením spôsobu, akým táto fyzická osoba koná v mene registrovaného rodinného podniku a s uvedením dňa vzniku funkcie a po jej skončení dňa skončenia funkcie,
- telefónne číslo, adresa elektronickej pošty a adresa webového sídla, ak je zriadené,
- číslo osvedčenia o priznaní štatútu registrovaného rodinného podniku,
- dátum priznania štatútu registrovaného rodinného podniku, dátum zániku štatútu registrovaného rodinného podniku a dátum zrušenia štatútu registrovaného rodinného podniku.

Všetky z vyššie uvedených údajov o registrovanom rodinnom podniku sa zverejňujú na webovom sídle Ministerstva práce, okrem dátumu narodenia a rodného čísla, resp. iného identifikátora, ak rodné číslo nebolo pridelené.

Do registra rodinných podnikov sa bez zbytočného odkladu zapíše aj zmena a doplnenie zapisovaných skutočností. Ministerstvo práce vykoná zmenu a doplnenie zapisovaných údajov z úradnej povinnosti, ak ide o údaje zapísané v registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci.

10. ZÁNIK A ZRUŠENIE ŠTATÚTU REGISTROVANÉHO RODINNÉHO PODNIKU (ustanovenie § 15g zákona)

Štatút registrovaného rodinného podniku zaniká:

- zánikom právnickej osoby alebo, ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa, jej smrťou, či vyhlásením za mŕtvu, ak nedošlo k pokračovaniu v živnosti alebo ukončením jej podnikateľskej činnosti,
 - pokračovať v živnosti po úmrtí fyzickej osoby - podnikateľa môžu:
 1. dedičia zo zákona,
 2. dedičia zo závetu a pozostalý manžel, a to aj v prípade, ak nie je dedičom, ale je spoluvlastníkom majetku používaného na prevádzkovanie živnosti,
 3. pozostalý manžel, ktorý je spoluvlastníkom majetku používaného na prevádzkovanie živnosti, ak v živnosti nepokračujú dedičia,
 4. správca dedičstva, ak ho ustanovil súd.

Pokračovanie v živnosti sú tieto osoby povinné oznámiť živnostenskému úradu do **jedného** mesiaca od úmrtia fyzickej osoby – podnikateľa. Ustanovený správca dedičstva je povinný oznámiť živnostenskému úradu pokračovanie v živnosti fyzickej osoby – podnikateľa **do jedného mesiaca od ustanovenia do funkcie**.

- dňom vrátenia štatútu registrovaného rodinného podniku.

Ministerstvo práce zruší štatút registrovaného rodinného podniku, ak:

- registrovaný rodinný podnik, ktorý bol v čase priznania štatútu registrovaného rodinného podniku novým podnikom, do troch mesiacov od priznania štatútu nepreukáže Ministerstvu práce zriadenie rady rodinného podniku, prípadne zistí, že počas trvania platnosti štatútu registrovaného rodinného podniku nebola splnená povinnosť mať zriadenú radu rodinného podniku,
- registrovaný rodinný podnik prestane spĺňať podmienky priznania štatútu registrovaného rodinného podniku,
- registrovaný rodinný podnik porušil povinnosť použiť najmenej 12 % zo zisku po zdanení na posilnenie svojich vnútorných vzťahov a vonkajších vzťahov v súlade so záväzkom zosúladovania riadiacich, obchodných, vlastníckych a rodinných vzťahov spôsobom smerujúcim k udržiavaniu a rozvíjaniu rodinných väzieb, k posilňovaniu rodinných hodnôt a kvality rodinného života a všestranného rozvoja rodinnej hmotnej kultúry a tradície vyjadreným v základnom dokumente v období do jedného roka odo dňa schválenia riadnej účtovnej závierky, ktorou bol preukázaný kladný výsledok hospodárenia príslušného účtovného obdobia,
- registrovanému rodinnému podniku bola uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania.

Ministerstvo práce môže zrušiť štatút registrovaného rodinného podniku, ak

- registrovaný rodinný podnik opakovane alebo závažným spôsobom porušil iné povinnosti podľa zákona o sociálnej ekonomike.